

DANION VASILE

Duhovnicul. Rugăciunea. Postul

De același autor (ultima ediție): *Jurnalul convertirii* (Editura Areopag, 2020), *Prietenul nostru, Sfântul Vasile de la Ostrog – Izbăvitorul de frică* (Editura Areopag, 2020), *Acuzatul 1988* (Editura Areopag, 2020), *Tinerii și sexualitatea – Între iubire și păcat* (Editura Areopag, 2020), *Doctorul de povești* (Editura Areopag, 2020), *Despre înfruntarea bolii* (Editura Areopag, 2020), *Despre divorț* (Editura Areopag, 2020), *Patericul pe înțelesul copiilor* (Editura Areopag, 2020), *Patericul mirenilor. Pilde pentru secolul XXI* (Editura Areopag, 2020), *Cartea nunții* (Editura Areopag, 2019), *Cel mai scump cadou de Crăciun* (Editura Offline Times, 2019), *Despre înfruntarea necazurilor* (Editura Areopag, 2018), *Despre avort. Motive, traume, consecințe* (Editura Areopag, 2018), *Vlahiia – Puterea iubirii* (Editura Areopag, 2017), *Cum să ne creștem copiii* (Editura Areopag, 2017), *Mâncăți sănătos – Sfaturile elefantului Sunny și ale prietenilor săi* (Editura Offline Times, 2015), *Povești religioase – Povestea icoanei mele* (Editura Areopag, 2014), *Palatul poveștilor* (Editura Areopag, 2012), *Drumul cuvintelor* (Editura Egumenița, 2009), *Zorii apocalipsei* (Editura Egumenița, 2008), *Fețele apostaziei – Dărâmarea idolilor* (Editura Agnos, 2008), *Underground – Rebelii generației NU* (Editura Agnos, 2007), *Tinerii și sexualitatea – Repere pentru mileniul III* (Editura Egumenița, 2007), *Despre reîncarnare și invazia extraterestră* (Editura Egumenița, 2006), *Despre horoscop, cutremure și ghicirea viitorului* (Editura Lucman, 2006), *Tinerii și sexualitatea – Întrebări și răspunsuri* (Editura Lucman, 2006), *Tinerii și sexualitatea – Păcate noi, păcate vechi* (Editura Egumenița, 2005), *Despre înaintemergătorii Antihristului* (Editura Cartea Ortodoxă, 2004), *Mângâiere pentru bolnavi* (Editura Egumenița, 2004).

Contact: danionvasile@yahoo.com

© Pentru ediția de față, Editura Areopag
ISBN 978-606-9678-11-4

DANION VASILE

Duhovnicul.
Rugăciunea.
Postul

Ediția a patra, revizuită

Editura Areopag
București, 2020

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VASILE, DANION

Duhovnicul, rugăciunea, postul / Danion Vasile. - Ed. a 4-a,
reviz.. - București : Areopag, 2020

ISBN 978-606-9678-11-4

În loc de prefață la ediția întâi:

BUCURIA VIEȚUIRII CU DOMNUL

Laurențiu Dumitru

Urmăresc cu nedisimulat interes misiunea pe care Danion Vasile o face de câțiva ani, în fiecare dintre posturile bisericești de durată. În ultima vreme, fiind doctorand la Tesalonic, sacrifică, de altfel, și puținul timp liber al vacanțelor de Paști și de Crăciun, timp pe care, de bună seamă, l-ar putea petrece cu soția și copiii, și cutreieră țara în lung și-n lat ca să dea mărturie despre Hristos în fața unui public nu întotdeauna docil. Nu-i este ușor, însă ascultă de duhovnic, convins fiind că Domnul îi va cere cândva să-I arate talanții înmulțiți. Tinerii, obosiți de păcat, îl provoacă la dialog, de multe ori un dialog răutăcios și nesincer, dar se arată curând învinși și puși pe gânduri de cel care are întotdeauna mai multe răspunsuri decât întrebările din sală. Simți întotdeauna, indiferent de temă sau răspuns, că în el arde bucuria viețuirii cu Domnul.

Danion Vasile ar vorbi fără încetare, fără să bată câmpii, de aceea și întâlnirile din mai toate orașele se termină târziu, în noapte, pentru că e un vorbitor captivant, un mărturisitor cum nu știu să mai fie astăzi pe la noi, deși teologia noastră scoate absolvenți pe bandă rulantă an de an.

Danion e unic în peisajul sepie al vremurilor noastre, deși, din discuțiile pe care le-am purtat cu el,

nu-și dorește asta, dimpotrivă. Îl doare teribil că teologul de azi tace când pe buzele lui ar trebui să stea permanent Cuvântul.

Chiar dacă vorbește deseori despre cele trăite de el și familia sa, și pare unora că se propovăduiește pe sine, el chiar și atunci, mai ales atunci, vorbește tainic despre Cel care L-a sedus cândva definitiv și L-a scos din moartea păcatului.

Uneori îmi spun cu durere că, dacă am avea doisprezece Danioni, patronii discotecilor ar da faliment, dar mă liniștesc, căci și cu unul singur se face primăvară în viața tinerilor ce sunt pe drumul Damascului, căci e imposibil să fii azi tânăr dornic de a afla mai multe despre Hristos și să nu te întâlnești la un moment dat cu Danion Vasile.

Nota autorului la ediția întâi

Volumul de față cuprinde patru conferințe – despre duhovnic, rugăciune, post și înmulțirea talanților. Cea din urmă este redată fragmentar. Ea se adresa mai ales teologilor. Am vrut să renunț la cele mai multe dintre pasajele adresate exclusiv lor, întrucât intenționez să scriu pentru ei o carte întreagă pe această temă.

Am renunțat și la cea mai mare parte din întrebări și răspunsuri, întrucât nu aveau legătură cu temele principale ale cărții. Am păstrat totuși și unele dintre acestea, pentru a se reda atmosfera obișnuită din conferințe. Am scos majoritatea pasajelor referitoare la conflictul dintre dreapta credință și erezii. Și asta pentru că ideile respective se pot regăsi, dezvoltate, în cărțile mele de apologetică. Îmi permit să recomand cititorilor interesați de această problemă volumul meu *Evanghelia versus Iuda*, apărut la Editura Sophia. Dacă în prima parte a cărții am combătut evanghelia gnostică pusă pe seama lui Iuda, în cea de-a doua parte am încercat să abordez cele mai importante subiecte legate de conflictul dintre dreapta credință și rătăcire. Am scris despre cugetul lui Iuda în iconografie, dogmatică, literatură și chiar politică...

M-am decis să încep tipărirea conferințelor mele la rugămintea unor cititori. Dacă volumul va fi bine primit, vor urma și altele. De interesul cititorilor depinde dacă și celelalte conferințe vor vedea – sau nu – lumina tiparului.

Mărturisesc că această carte a fost concepută mai ales pentru cei care, fiind la începutul vieții în Biserică, au foarte multe întrebări. Întrucât ani de zile am răspuns la întrebări similare celor care mi-au

scris pe e-mail, m-am gândit că un astfel de volum oferă multe răspunsuri. Mai ales că unele din întrebările primite de mai multe ori în scrisori se regăsesc în cele primite la conferințe...

Temele expuse în volum nu sunt prezentate exhaustiv. Sper ca în următorii ani să pot scrie câte o carte despre fiecare temă prezentată. E însă nevoie de timp, de studiu și mai ales de luminare de la Dumnezeu. Îndrăznesc să îi rog pe cititorii acestui volum să mă pomenească în rugăciunile lor, pentru a mărturisi dreapta credință așa cum trebuie.

M-aș bucura ca cititorii interesați de temele prezentate să nu se oprească la *introducerile* mele – deoarece conferințele mele asta au fost de fapt, introduceri în subiect –, ci să le înțeleagă ca pe o invitație de a aprofunda temele respective citind scrierile Sfinților Bisericii și ale cuvioșilor părinți ai vremurilor noastre...

Nota autorului la ediția a treia

Cartea de față este o ediție revăzută și adăugită a volumului *Repere. Duhovnicul. Rugăciunea. Postul*, apărut inițial în anul 2007 la Editura Egumenița din Galați. Dacă în primele două ediții am vrut să reproduc cât mai exact cuvintele spuse în conferințe, acum am considerat că este mai potrivit să fac mici modificări sau completări, pentru a preciza mai exact ceea ce voiam să spun.

(În anexa volumului apar, în această ediție, și două scrisori despre rugăciune, preluate din ultima mea carte, *Acuzatul 1988*, apărută recent la Editura Areopag.)

DUHOVNICUL – PRIETEN SAU DUȘMAN?

(Bacău, 22 martie 2007)

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin.

În introducerea întâlnirii noastre, am să vă spun ceva neobișnuit pentru o conferință religioasă. Cei de o vârstă cu mine sau mai mari își aduc aminte că, atunci când eram copii și începea Gala Desenului Animat, ne anunțam unii pe alții: „A început gala! A început gala!”, și fugeam toți pe la casele noastre, să vedem desenele respective. De ce? Pentru că simțeam nevoia să se bucure și alții de mica și mărunta noastră bucurie.

Dacă v-aș spune că zilele trecute, de la unchiul meu din America, am primit o moștenire substanțială, nu vreau să spun cât de substanțială, și că veți primi fiecare un plic de la șoferul cu care am venit, cu câte cinci sute de dolari, s-o luați ca pe un semn de dragoste – nu de laudă, nu de a vă cumpăra, nu de a vă câștiga, ci doar ca o mică bucurie. (Pentru că în post avem toți necazuri, avem greutăți, avem supărări, și e bine să avem și bucurii. Dacă sunt precise, clare, ușor de ținut în mână, cu atât mai ușor.)

Dacă așa s-ar pune problema, cred că marea majoritate a celor de față ar pleca la casele lor fericiți, și ar pune mâna pe telefon: „Auzi, Tanțo? Trebuia să vii și tu la conferință, să vezi ce folos aveai! Cinci sute de dolari!” „Hai, măi! Cinci sute de dolari? Nu cred!” „Nu crezi? Sună pe cine vrei dintre cei care știi că au venit la conferință, că toți au luat, nu numai eu”. Și

bucuria celor care au venit ar fi mare, și bucuria celor care au stat acasă ar fi în sens invers.

Întrucât am aproape 33 de ani și sunt un tată tânăr - am trei copii - glumind cu copiii mei, uneori rămân în starea de a face glume și mai fac glume și cu prietenii mei mai mari. Și odată, când venea la mine un prieten, mi-am zis: „Hai să-i fac o farsă”. În timp ce venea spre casa mea, am dat drumul la muzică, să creadă că sunt de la un post de radio, și l-am sunat cu apelant necunoscut: „Bună ziua. Aveți numărul de telefon 0724321...?” „Da! De ce?” „Sunteți în direct la Radio 21. Tocmai ați câștigat un Peugeot 407 - sau nu mai știu ce tip de mașină. Cum vă numiți?” Mi-a spus numele, și i-am spus: „Vă vom contacta ulterior”. Am închis telefonul. Apare prietenul meu cu fața pecetluită de întâmplarea aceea minunată și când i-am spus că a fost o farsă, mi-a spus: „Tot drumul spre tine mă gândeam dacă e bine sau nu să primesc mașina”. Dacă s-ar pune problema primirii cadoului celor cinci sute de dolari, cred că puțini din cei de față ar avea astfel de frământări, de nelămuriri. Nu-i așa?

Eu nu am niciun unchi în America, nu am primit nicio moștenire, am vrut doar să fac o paralelă între avantajele materiale și cele duhovnicești. Pentru că dacă la plecatul acasă cu bani, cei mai mulți, majoritatea - dacă nu toți - ați fi fost foarte receptivi, la plecatul acasă cu gândul duhovnicului în suflet nu sunteți toți la fel de receptivi.

Cei care aveți duhovnici știți cum stau lucrurile, cei mai mulți dintre voi știți că într-adevăr duhovnicul e o comoară și că dacă ai avea de ales între cinci sute de dolari sau de euro și duhovnic, ți-ai alege duhovnicul, care face mai mult.

Numai că cei care nu au duhovnic stau departe de el tocmai pentru că nu înțeleg câte poate face pen-

tru ei. Așa că, în întâlnirea noastră din această seară am să vă vorbesc despre duhovnic, care este o comoară.

„Duhovnicul – prieten sau dușman?”, tema întâlnirii noastre, vrea să arate că cei care-l consideră pe duhovnic un dușman care le calcă în picioare libertatea, care vrea să-i modeleze într-un spirit băbesc, expirat etc. nu înțeleg și nu cunosc ce e duhovnicul.

În *Cartea Nunții - Cum să-mi întemeiez o familie* am un capitol întreg despre duhovnic. Și unii poate se întreabă: „Ce legătură are duhovnicul cu fericirea în căsătorie?” Are o legătură foarte strânsă. Pentru că, dacă știi să-ți găsești o călăuză în viața duhovnicească, respectiva călăuză te va ajuta să înțelegi care sunt criteriile după care poți deosebi calea binelui de calea răului.

Scriam în capitolul *Binecuvântarea preotului*: „Când apare o nouă marcă de șampon, fetele se grăbesc să o cumpere. Poate că de data aceasta vor rezolva problema căderii părului. Când apare o nouă marcă de after-shave, tinerii se grăbesc să o cumpere: poate cu asta vor da gata toate vecinele cu care se suie în lift, așa cum vedem în reclame. Eu voi prezenta acum o nouă marcă de prieten: duhovnicul. Să-i fac și puțină reclamă: «duhovnicul - prietenul care nu te lasă la greu»”.

Ieri am ținut o conferință despre iubire. Și am vorbit despre iubirea care ne lipsește. Pentru că celor mai mulți ne lipsește iubirea. Și ne lipsește tocmai pentru că nu știm să o căutăm, tocmai pentru că de cele mai multe ori oamenii o caută în patimi. Și nu înțeleg că Dumnezeu i-a lăsat să iubească curat și frumos și că iubirea e poarta spre Împărăția Cerurilor. Este limba Împărăției Cerurilor. Dacă nu știi să iu-

bești frumos, n-o să te descurci pe lumea cealaltă. N-o să ai ce căuta în rai. N-o să simți că e locul tău acolo.

Duhovnicul are un rol extraordinar pentru că, în timp ce părinții ne părăsesc, poate, prietenii ne părăsesc, pe unii îi părăsesc chiar soțiile sau pe unele femei, soții, totuși, duhovnicul nu te lasă la greu. De ce? Pentru că el s-a făcut duhovnic ca să te ajute pe tine.

Mai primesc mesaje de la tineri care se află în situații foarte grave, foarte aproape de păcat, scrisori de genul: „Seara asta prietenul meu vrea să mă culc cu el. Spune-mi repede ce să fac!” Și e foarte trist, pentru că nu poți să convingi repede cum trebuie evitat păcatul. Și, de obicei, când sunt ispite de cădere, încerci să-i îndrepti spre duhovnicii lor. Când îmi zice cineva: „E ora zece jumate seara, dacă-mi sun duhovnicul la ora asta se va supăra”. Îi spun: „Nu! Duhovnicul s-a făcut duhovnic tocmai ca tu să-l suni și la ora zece jumate seara. Decât să-ți pierzi sufletul, mai bine-l deranjezi și el se va bucura”.

În situații de ispită, știu duhovnici care au spovedit și la două și la trei noaptea pe oameni care și-au salvat mântuirea, datorită iubirii și înțelegerii arătate de duhovnicul lor. Acum nu înseamnă că trebuie să deranjăm duhovnicul numai de dragul de a părea interesanți. Pentru că există și această obișnuință.

Găsim în Patericul Egiptean o întâmplare care arată cum unii se fălesc chiar și cu relația cu duhovnicii lor. S-a dus un frate din părțile lui Avva Pimen în străinătate. Și a ajuns acolo la un pustnic care era milostiv și mulți veneau la dânsul. Și i-a vestit lui fratele cele despre Avva Pimen. Și auzind fapta lui cea bună a dorit să-l vadă.

Deci, întorcându-se fratele în Egipt, după o vreme a venit pustnicul din străinătate în Egipt, la fratele cel ce venise la el. Și văzându-l, l-a rugat: „Du-mă la Avva Pimen”. Fratele l-a dus la Avva Pimen și i-a zis avvei: „Mare om este și multă dragoste și cinste are la locul lui și i-am vestit lui despre tine și, dorind să te vadă, a venit”. Și s-au sărutat ei cu multă dragoste, dar când străinul a început să-i spună Avvei Pimen lucruri duhovnicești, lucruri din Scriptură, să se fâlească cu cunoștințele lui din Noul Testament, Vechiul Testament, Avva Pimen n-a răspuns nimic. Și atunci străinul a plecat și i-a zis fratelui: „Degeaba am bătut cale lungă până aici, că nu m-am folosit cu nimic”.

Și după ce a intrat fratele la Avva Pimen, spunându-i: „Avvo, pentru tine a venit acest om mare, având atâta slavă la locul lui! Pentru ce n-ai vorbit cu dânsul?” Și i-a zis lui Avva Pimen: „Acesta dintre cei de sus este și cele cerești grăiește. Iar eu dintre cei de jos sunt, și cele pământești vorbesc. De mi-ar fi grăit despre patimi ale sufletului, i-aș fi răspuns. Iar dacă pentru lucruri cerești vrea să vorbim, eu aceasta nu știu”.

Adică Avva Pimen s-a smerit. Dacă omul ar fi avut râvnă curată să ceară cuvânt de folos, îi dădea. Dacă voia doar să se laude cu cunoștințele lui teologice, Avva Pimen nu făcea așa. Nu-i făcea pe plac.

Ieșind fratele, i-a zis străinului: „Bătrânul nu vorbește degrabă din Scriptură. Și dacă cineva îi va vorbi lui despre patimile sufletului, îi va răspunde”. Și atunci a intrat străinul la Avva Pimen și i-a zis: „Ce voi face, avvo? Că mă stăpânesc patimile sufletului”. Și i-a zis atunci Avva Pimen: „Acum bine ai venit. Deschide-ți gura ta pentru acestea, și voi umple-o de bunătăți”.

Și după ce i-a dat cuvânt de folos, străinul a zis: „Cu adevărat aceasta este calea cea adevărată!” Și, mulțumind lui Dumnezeu, s-a întors la locul său, bucurându-se de întâlnirea cu sfântul.

Dacă te duci să te slăvești, să te lauzi: „Vai, ce apropiat sunt eu de duhovnicul meu! Uite, și la ora zece l-am sunat și nu s-a supărat”, o să ajungi în cele din urmă la o relație mincinoasă cu duhovnicul și în cele din urmă o să-ți și lepezi duhovnicul.

În ziua în care mi-am cunoscut duhovnicul pe care îl am, m-a întrebat: „Ce vrei să-ți fiu: prieten sau duhovnic?” Și m-a șocat puțin întrebarea, dar m-am gândit repede, repede și am răspuns: „Duhovnic”. Că m-am gândit: „Dacă o să vreau să-mi fie prieten, n-o să-mi poată fi duhovnic. Dar dacă o să-mi fie duhovnic, o să-mi fie și prieten, pentru că duhovnicul e de fapt cel mai bun prieten al credinciosului” – nu pentru că joacă baschet, cum e în filmele americane: preoții catolici apropiați de credincioși joacă cu ei diferite jocuri – ci deoarece cu adevărat te iubește și cu adevărat nu te lasă la greu.

I-am spus părintelui meu, nu cu multă vreme în urmă: „Părinte, atât de tare mă impresionează frământările oamenilor care îmi scriu. Îmi scriu aproape în fiecare zi oameni din diferite locuri ale țării, chiar din alte țări. Și atât de tare mă frământă problemele lor, atât de mult am ajuns să-i iubesc, că vreau mântuirea lor mai mult decât mântuirea mea. Și chiar aş vrea să-mi risc mântuirea mea ca să-i pot ajuta pe ei”. Și mi-a zis: „Nu e bine așa”. Și a început să-mi dea un exemplu de preot care a vrut foarte mult mântuirea ucenicilor lui și a căzut într-un anumit păcat.

Și i-am zis: „Părinte, eu sunt convins că dumneavoastră v-ați pune sufletul pentru ucenicii dumneavoastră”. Și mi-a zis: „Da, sunt duhovnic, sunt da-

tor să fac asta, tu nu ești duhovnic”. Și m-am bucurat foarte mult auzindu-l, pentru că adevăratul duhovnic îți e tată. Și adevăratul duhovnic nu poate să fie liniștit când tu ai o problemă.

Eu nu sunt preot, totuși unii îmi cer ajutorul prin scrisori. Și când îți scriu oamenii despre necazurile lor – oameni care nu au duhovnic și pe care încerc să-i conving să se spovedească – atât de tare te impresionează frământările lor, că parcă nu mai ești liber până nu știi că omul ăla a ajuns la un liman. Adică poți să ai parte de momente frumoase, cu familia ta, dar inima ta rămâne într-un fel tristă: oare omul ăla ajunge la liman sau nu ajunge?

Cel mai tare m-a întristat un tânăr care îmi spunea că e decis să se sinucidă, pentru că avea o boală foarte gravă pe care n-o mai putea suporta. Și-mi zicea: „Zi-mi un termen, un număr de zile în care să mă rog la Dumnezeu, și dacă nu mă vindec, mă sinucid, pentru că înseamnă că Dumnezeu n-a vrut să mă vindece”. Și-mi era foarte, foarte greu să-l conving să nu se sinucidă. Mai ales că de cele mai multe ori discuția se termina brusc: „Da, văd că nu reușești să-mi dai soluția de care am nevoie ca să mă vindec”. Că el spunea: „Promite-mi că mă voi vindeca!” Și nu puteam să-i promit, pentru că nu eram sigur că Dumnezeu vrea vindecarea trupului lui.

Vorbind ieri despre iubire și despre imposibilitatea de a da o definiție reală iubirii, la partea de întrebări și răspunsuri cineva a scris pe un bilet: „Iubirea este o minune”. Și chiar dacă asta nu e o definiție propriu-zisă, într-un fel și duhovnicul este o minune.

Mie mi s-a întâmplat să am mai mulți duhovnici fără voia mea. Dintre ei, trei au murit – doi la care m-am spovedit mai multă vreme, unul la care m-am spovedit mai puțin – și am fost nevoit să trec de la un

duhovnic la altul și am cunoscut mai multe tipuri de duhovnici.

Și i-am spus părintelui meu: „Părinte, sunteți cel mai prost duhovnic pe care l-am avut, dar chiar dacă sunteți cel mai prost și nepriceput dintre duhovnicii pe care i-am avut, sunteți cel care m-a ajutat cel mai mult”. Nu i-am spus aceste cuvinte ca să-l jignesc, i le-am zis ca să se bucure că într-adevăr eu simt cea mai mare mângâiere și folos duhovnicesc de la el.

Pentru că am avut la un moment dat un duhovnic cu viață sfântă, care, când se ruga, vedea cu duhul ce fac ucenicii lui, și când aveau ispite, încerca să-i ajute, într-un fel sau altul. Și i-am spus părintelui meu: „Părinte, acum mie mi-e mai bine decât atunci”. Și vă dau mărturie că așa este, că zice și părintele Porfirie: „Dacă ai de ales între un duhovnic văzător cu duhul și un duhovnic iscusit, un bun părinte care să știe să călăuzească sufletele, alege-l pe cel iscusit, nu pe văzătorul cu duhul”. Și asta spunea părintele Porfirie făcătorul de minuni, nu o spunea un duhovnic iscusit, invidios că nu e la măsura văzătorilor cu duhul.

Am dat această mărturie pentru că știu că există curentul minunist în biserică. Se caută mai ales duhovnici văzători cu duhul, trăim într-un fel de minunism sectant: „Dacă părintele nu e văzător cu duhul nu e bun”, are har – n-are har...

Unii poate știți că, în urmă cu mai mult de zece ani, cam cincisprezece ani, eu am făcut yoga, cu Bivolaru – care mi-a fost maestru în M.I.S.A., Mișcarea pentru Integrare Spirituală în Absolut – și trupul și sufletul meu au fost vătămate foarte, foarte puternic. Când m-am apropiat de Biserică, nu puteam să citesc o pagină de carte cu atenție. Așa, citeam literă de lite-

ră, cuvânt cu cuvânt, dar, când terminam pagina, nu știam ce-am citit. Și mi-a fost foarte rușine să recunosc că sunt într-o situație dificilă. Și m-am gândit că am două șanse: „Ori să rămân cu această boală ani de zile, ori să reînvăț să citesc”. Și, la începutul clasei a XII-a, puneam pe carte o bucată de hârtie și citeam un rând. Când terminam rândul, mă gândeam: „Ce scrie aici? Am înțeles? Am înțeles, da”. Dădeam mai jos bucățica de hârtie, o dădeam mai jos, o dădeam mai jos. Mi se întâmpla uneori să se învețe mâna cu datul mai jos și, după două pagini, mă întrebam: „Ce scria aici? Nu mai știu!” Și dădeam înapoi paginile până ajungeam acolo unde înțelesesem ce scria pe foaia respectivă.

De ce am spus asta? Ca să se înțeleagă că mintea mea a fost puternic vătămată de practicile yoghine. Dacă s-a întâmplat să mi se vindece mintea, s-a datorat aproape exclusiv, sau în primul rând, ascultării de duhovnic. Mi-am dat seama că sunt foarte bolnav. La yoga ni se spunea, de exemplu, că dacă desfrânăm în fiecare zi patru ore, o să ajungem la desăvârșire, și credeam lucrul ăsta, fără să-mi treacă prin cap că este păcat, dimpotrivă, înainte să fac păcatul trupesc mă rugam. Ziceam *Tatăl Nostru* de trei ori pe zi, mă rugam din tot sufletul să iasă cât mai bine, energiile să circule cât mai precis, fiind într-o înșelare totală. Puteam să păcătuiesc cu crucea în mână, fiind convins că nu fac rău.

Dar Dumnezeu a văzut sinceritatea căutării mele și m-a întors în Biserică. Ei bine, lăsându-mă în mâna duhovnicului, de fapt m-am lăsat în mâna lui Hristos. Și dau mărturie că harul acesta al ascultării de duhovnic este extraordinar. Parcă nu îmi vine să cred cât m-a ajutat. Și acum mă bucur că am avut curajul să fac asta. Pentru că mi-am dat seama că, dacă

nu voi primi o îndrumare duhovnicească foarte atentă, pas cu pas, vindecarea mea poate să dureze foarte, foarte, foarte mulți ani.

Mai am prieteni care s-au lăsat de yoga, dar mințile lor nu sunt întregi nici acum. Pentru că boala duhovnicească este foarte periculoasă. Și așa cum, atunci când avem o boală foarte gravă, căutăm un doctor cât mai priceput, tot așa, când e vorba de boală duhovnicească, trebuie să căutăm un doctor cât mai priceput.

Cum ne găsim duhovnicul? Am să vă dau adresa celui mai iscusit duhovnic din Bacău, cei care aveți hârtie și creion puteți nota: Str. Armindenii nr. 11, scara B, apartament 42. Se numește... nu se numește, că nu există strada Armindenii în Bacău.

Oamenii au tendința să confunde viața duhovnicească cu show-bizz-ul, cu spectacolele muzicale, cu teatrul. „Care e cel mai tare preot? Ăla! Ei, la ăla mă duc!” Și toți aleargă disperați, mai ales dacă aud că părintele e făcător de minuni, sau deschide cartea. Dacă deschide cartea, e și mai și! E sfântul sfinților! Deși, după învățătura Bisericii, deschisul cărții e o sândit ca vrăjitorie, pravilele fiind foarte dure în acest sens. În cartea mea *Despre horoscop și ghicirea viitorului* găsiți referiri la această practică.

Unii oameni se află în criză. Ani și ani de zile nu-și găsesc duhovnicul. De ce? Pentru că se cred prea sfinți pentru duhovnicii de lângă ei. Și stăruie în păcatele lor, nemulțumiți că nu au găsit un duhovnic sfânt, de nasul lor. Și stăruie și stăruie în păcat, gândindu-se: „Eh, nu suntem noi cei mai mari păcătoși!” – în loc să alerge la duhovnicul care este aproape de ei. E o mare ispită să nu te spovedești pentru că nu găsești un duhovnic priceput. Toți duhovnicii pricepuți au dispărut, numai tu ești ucenicul ăla vrednic,

ultimul mohican ortodox, și te-a lăsat pe tine Dumnezeu de izbeliște.

Așa cum în *Cartea Nunții* susțin foarte precis că fiecare tânăr care are chemare spre căsătorie va găsi o Ileana Cosânzeana pentru el, tot așa fiecare tânără care are chemare spre căsătorie îl va găsi pe Făt Frumos al ei - chiar dacă poartă ochelari sau e sâsâit, sau cine știe ce defecte are, pentru ea e Făt Frumos – ei bine, tot așa fiecare suflet are rânduit de Dumnezeu un duhovnic.

Asta nu înseamnă că suntem predestinați să ne găsim jumătatea. Concepția aceasta a jumătății nu e specifică spațiului creștin. Numai în lumea orientală există o teorie conform căreia fiecare suflet s-a împărțit în două și se tot caută reciproc cele două jumătăți. Și tot așa, joacă leapșa, ba întâlnindu-se, ba pierzându-se în timpul reîncarnărilor lor, ca în romanul lui Rebreanu Adam și Eva.

Nici cu duhovnicul nu-i așa, nu e jumătatea ta, să-l cauți și să nu-l găsești. Du-te cu credință și Dumnezeu te ajută să-ți găsești duhovnicul chiar la cea mai neimportantă parohie, la cea mai necunoscută, cea mai, cea mai.

Înainte să-mi găsesc duhovnicul în București, mă spovedeam la Petru Vodă, la părintele Ioan. Și părintele Ioan mi-a zis: „Întrucât ajungeți greu în Moldova, spovediți-vă în București, găsiți-vă un duhovnic în București”. Și m-am frământat, mi-am zis: „Cum în București, că nu găsesc niciun duhovnic pe sufletul meu în București, că e imposibil”. Duhovnicii mari sunt foarte, foarte ocupați, nu prea mai primesc ucenici. Și mi-am zis: „E aproape imposibil să-mi găsesc duhovnic bun în București”. Dar ceea ce e cu neputință la oameni, e cu putință la Dumnezeu.

Și m-am rugat la părintele Porfirie, făcătorul de minuni, care o să fie canonizat, ca și părintele Paisie Aghioritul. Și am zis: „Părinte Porfirie, așa cum i-ai ajutat pe atâția, după ce ai trecut la Domnul, așa ajută-mă și pe mine să-mi găsesc duhovnic”. Și mă rugam, și mă rugam, era nădejdea mea părintele Porfirie, să mă ajute să-mi găsesc duhovnic. Și a rânduit Dumnezeu să găsesc duhovnic chiar în mijlocul Bucureștiului, aproape de locuința mea. Și m-am bucurat foarte, foarte mult. Pentru că duhovnicii uneori sunt chiar lângă noi, dar nu avem noi ochi să-i vedem.

Eu auzisem lucruri minunate despre cel care avea să-mi fie duhovnic, dar erau atât de minunate, că le-am crezut exagerări. Am zis: „Ei, na! Chiar așa, părinte tânăr, dar sporit, în mijlocul Bucureștiului?” Credeam că sunt exagerări ale ucenicilor. Dar m-am convins că așa era și m-am bucurat foarte mult să-mi găsesc un duhovnic potrivit sufletului meu.

Contează foarte mult relația duhovnic – ucenic. Poate că un duhovnic care e învățat să spovedească mai ales oameni de la țară, în momentul în care vine la el un intelectual, mai greu va ști să-l călăuzească în ce priveșteându-l viața. În ce privește lupta cu păcatele, totul e simplu, dar în relația cu duhovnicul tu nu spui doar: „Am curvit, am băut, am... ce-am făcut!” Îl și întrebi: „Părinte, ce să fac în problemele vieții?” Tinerii cer și sfaturi gen: „Să fac facultatea asta, să nu fac facultatea asta?” „Mă căsătoresc?” „Mă călugăresc?” Și e foarte important să ai încredere că prin duhovnicul tău îți vorbește Hristos. Să-ți fie foarte, foarte clar că prin el vorbește Hristos. Dacă ai încredere, degeaba te mai duci.

Am avut un duhovnic care a murit tânăr. El făcuse un an actorie, până să intre în monahism. Și îi

plăcea să ne mai spună, din piese de teatru, replici din Caragiale, părea un părinte mai lumesc. Așa părea. Și puteai să te grăbești să-l judeci și să zici: „Ei, popa ăsta! Nu știe decât de glume!”

Ne-am dus o dată la mănăstire, ne-a pus o masă – masă; nefiind post, s-a băut vin. Eu i-am spus, în șoaptă, soției mele: „Nu ne mai spovedește!” Că masa era prea bună, atmosfera foarte prietenească... Fac o paranteză: era un părinte care a fost lovit foarte mult de alții, chiar a murit tânăr din cauza supărării. Și de asta simțea nevoia să fie mai deschis uneori cu ucenicii apropiați, ca între frați – și eu, amărât că nu ne mai spovedește, mă gândeam: „Uite, am bătit drumul de pomană!” – că nu veneam la mănăstire ca să mănânc bine. Puteam să mănânc bine și acasă.

Și ne duce să ne spovedească. Casa în care locuia la mănăstire avea două camere despărțite printr-un intrând, nu exista ușă. Ca să nu auzim spovedania, a pus niște muzică pe un casetofon și eu eram cu un prieten într-o cameră, pe soția mea o spovedea în camera cealaltă.

Dar între două melodii, nefiind muzică, s-a putut auzi ce e dincolo. Am auzit o voce străină și, auzind o voce străină, m-am gândit: „Spovedania a fost întreruptă, hai să văd cine a venit la părintele”.

M-am dus și am văzut că era părintele cu soția mea. Dați-vă seama ce voce transfigurată avea, dacă eu știam că părintele este la câțiva metri de mine, știam că o spovedește pe soția mea, și totuși am fost convins că e altcineva. Nu mi s-a părut o voce puțin schimbată, ci era pur și simplu alt om.

Iar când m-a spovedit pe mine, a fost transfigurat total... Eu am un defect: întrucât mi-a plăcut să citesc din scrierile Sfinților Părinți și ale părinților duhovnicești, când un duhovnic îmi dă un sfat, eu în-

cep să mă gândesc: „Asta am citit acolo, asta am citit dincolo”, încep să mă gândesc cam ce lecturi a avut părintele respectiv. Voiam să văd cam cât de largă e sfera cunoștințelor teologice ale duhovnicului.

Și părintele s-a apucat să-mi vorbească, când m-am spovedit eu, spunându-mi lucruri foarte simple. Dar chipul lui era atât de deosebit atunci... avea așa putere în cuvânt! Nu se vedea nicio lumină, nu era nimic paranormal, dar pur și simplu... nu pot să descriu în cuvinte ce stare aveam.

Mi-a spus: „Danion, de spovedania noastră, de spovedania ta depinde raiul sau iadul tău”. Și chiar simțeam că parcă îmi ține sufletul în mână și dacă fac ce zice el mă duc în rai, dacă nu, nu! Lucruri foarte, foarte simple, dar spunea cuvintele cu atâta putere, că uitasem faptul că sunt la spovedanie și eram atent la părintele, la ce îmi spune, și mai puțin la păcatele mele, că nu-mi venea să cred că ăsta e omul care înainte cu jumătate de oră râdea cu noi la masă. Șocul a fost total. Oricum, m-a mai surprins și în alte ocazii, când mi-a mai spus lucruri din acestea simple legate de viața sa duhovnicească. De exemplu: „Eu eram ultranaționalist și aveam evlavie numai la sfinții români. Și odată, zice, l-am văzut pe Sfântul Serafim de Sarov, care mi-a zis: «Eu sunt rus. La mine nu ai evlavie?» De atunci m-am lecuیت de ultranaționalism”. Și m-am bucurat să văd că viețuirea duhovnicească nu stă numai în asprime, față suptă și în aere de mare pustnic. Ci stă în a-l lua de mână pe ucenic și a-l duce în fața lui Hristos.

Ascultarea de duhovnic este o taină. Spunea Sfântul Ignatie Brianceaninov că ascultarea este o taină și că cei care nu înțeleg ascultarea ar fi gata să dea cu pietre în cel care face ascultare, considerându-l nebun, neînțelegând de ce se leapădă de voia sa.

Cât și cum facem ascultare, ca mireni, e o temă foarte importantă.

Înainte de a mă căsători, am oscilat foarte puternic între mănăstire și viața de familie. Apoi m-am gândit că, dacă tot m-am căsătorit, măcar să încerc să țin votul ascultării, și ca mirean. Noi, ca mireni, nu depunem niciun vot, nu făgăduim să facem ascultare. Dar, până la urmă, dacă vrem să fim ai lui Hristos, într-o lume din ce în ce mai păgână, trebuie să facem ascultare. Eu cred că cine e creștin în zilele noastre e mucenic fără de sânge.

Păgânismul prinde puteri atât de mari, încât e aproape imposibil să rămâi pe calea virtuții într-o vreme în care toți parcă te presează să calci în picioare tot ce ține de Hristos, curăție, virtute, viață duhovnicească. Și atunci mi-am dat seama că șansa e să merg pe calea ascultării: „Ce zice duhovnicul, aia fac”. De ce? Pentru că Dumnezeu îl luminează pe duhovnic și, dacă fac ce-mi zice duhovnicul, o să fie bine.

Duhovnicul de care v-am vorbit mai înainte, despre care v-am spus că a murit, îmi tot zicea la spovedanie: „Singura șansă să rezisti azi e să fii nebun pentru Hristos”. Îmi tot repeta asta. „Nu încerca să fii creștin după ochii celorlalți. Fii după cum vrea Dumnezeu.” Dar se referea la o nebunie pentru Hristos diferită de nebunia sfinților nebuni pentru Hristos.

Cred că în ziua de astăzi, de mare lepădare de Hristos și de expansiune a nebuliei standard, a fi omul lui Hristos, a fi creștin cuminte e cea mai mare nebunie. Dacă într-o lume în care toți își urăsc vrăjmașii, tu îți iubești vrăjmașii, ceilalți te consideră nebun. Dacă tu, într-o lume în care toți fură, nu furi, ceilalți te consideră prost sau chiar nebun. Și nu e nevoie de mari fapte ieșite din comun ca să te considere nebun, te consideră pur și simplu.

Or, lupta fiind foarte grea, ai nevoie de un antrenor. Sfântul Ioan Scărarul, în *Cuvântul către păstor*, din *Scara raiului*, zice foarte frumos: „Păstor, în înțeles adevărat, este cel care poate căuta și îndrepta, prin nerăutatea, prin sânguinta și rugăciunea sa, oile pierdute. Cărmaci e cel ce a luat tărie înțeleghătoare de la Dumnezeu și din ostenele sale, ca să poată scoate corabia nu numai din valuri, ci și din adâncul însuși al mării”.

Adică duhovnicul ți-e duhovnic nu numai când ești cumișel și-ți faci canonul și vii tot timpul senin la biserică, duminică de duminică. Duhovnic e și atunci când tu ai căzut într-un anumit păcat și vine după tine să te ridice. Eu am avut un duhovnic care, când afla că ucenicii lui care trăiesc în lume sunt în păcate mari, ieșea din mănăstire – având binecuvântare pentru asta – și se ducea în lume să-i spovedească. Pe unde-i găsea, îi spovedea și pe unii îi întorcea. Asta este duhovnicul.

Să vă spun cum am ajuns, de exemplu, la părintele Ioan, la Petru Vodă. Am ajuns la părintele Ioan trimiși de părintele care a murit. Înainte să moară, mi-a zis: „Duceți-vă la alt duhovnic! Danion, caută-ți alt duhovnic, mai iscusit!” Și eu m-am întristat, că n-am vrut să-l las. Dar mi-a zis: „Caută-ți alt duhovnic!” Și cum am ajuns la părintele Ioan, a murit celălalt. Mi s-a părut că Dumnezeu mi-a purtat de grijă, să nu mă lase orfan de duhovnic.

Stăteam, împreună cu soția mea, așteptând să luăm un scurt cuvânt de folos, că auzisem de părintele Ioan că are o trăire deosebită. Și vedeam oameni cum intră la spovedanie cu fețe obișnuite, și ieșeau cu fețele schimbate, unii chiar plângând. Fețele lor arătau că ceva s-a întâmplat acolo. Și stăteau mult la spovedanie. Și soția mea - care nu avusese parte de

duhovnici care să spovedească cu de-amănuntul, mi-a zis: „Ce mi-aş dori ca până la sfârşitul vieţii să mă spovedesc şi eu măcar o dată aşa!”

Şi noi am intrat, nu mai țin minte, pe la trei-patru noaptea, la spovedanie; ne-am spovedit în linişte. Şi ne-a spovedit părintele până pe la vreo patru jumătate, cinci dimineaţa. După ce am ieşit noi a intrat o maică care bătuse toată noaptea metanii; îşi pusese baticul în faţa chilieii, pe holul de la intrare, şi se auzea: „Boc! Boc! Boc!” – tot dădea cu capul de pământ când făcea metanii.

Noi mai stăteam să aşteptăm să intrăm la părintele într-o cameră, că era frig, dar maica n-avea nicio treabă cu oboseala, cu... Şi pe maica a spovedit-o după ce am ieşit noi. Şi dimineaţa, când am revenit, pe la nouă-zece, deja părintele spovedise alţi prieteni de-ai noştri înaintea noastră, că noi am venit din nou dimineaţa să mai întrebăm ceva. Înainte de a reveni noi, părintele îi spovedise deja pe alţii. Când a dormit, dacă a dormit, Dumnezeu ştie!

Spun asta ca să se înţeleagă că nu vorbesc despre duhovnici paranormali, despre duhovnici din cărţi. Eu vorbesc despre duhovnici reali, despre duhovnici care există.

Aşa că recunosc: în ceea ce vă spun astăzi m-am folosit foarte mult de cărţile şi învăţăturile sfinţilor. Eu mi-am făcut licenţa în teologie chiar despre ascultarea de duhovnic. Mi s-a părut un subiect foarte, foarte important şi neluat în seamă, din păcate, de foarte mulţi în zilele noastre. Dar degeaba citeşti, dacă nu şi ştii că aşa este.

Pentru cei care nu ştiu ce face duhovnicul, spun atâta, că dacă ai credinţă în Dumnezeu, vii la spovedanie cu mintea plină de păcate, şi dacă eşti decis să renunţi la ele şi să pui început bun, pleci fluierând.

Nu fluierând, cântând: îți cântă sufletul de bucurie. Eu am scris trei cărți pe tema *Tinerii și sexualitatea* și, pentru că le-am scris cu binecuvântarea duhovnicului, chiar dacă citeam materiale smintitoare, mintea mea era ținută curată de Dumnezeu. Așa lucrează puterea ascultării.

Dar la un moment dat, m-am gândit: „Părinții din pustia Egiptului, dacă le venea amintirea unei femei se luptau cu gândul și duceau mare război, iar la mine – după câte materiale smintitoare am citit, mintea mea e curată. Cred că am ajuns la o măsură... înaltă de tot!” A fost de ajuns să primesc gândul acesta în minte și, vă spun, parcă s-ar fi deschis o fereastră în mintea mea și-au început să intre în sufletul meu toate cele pe care le citisem.

Efectiv, până atunci citeam materiale smintitoare și nu mă vătămau, parcă erau niște câini ținuți în lesă. În clipa în care m-am mândrit, au intrat în mintea mea cu o viteză extraordinară, mă simțeam groaznic, groaznic! Părintele mi-a și zis la spovedanie: „Danion, nu mai știu ce să fac cu tine! Ți-ai făcut-o cu mâna ta!”

Și am ajuns la o mănăstire, la un părinte, și i-am spus: „Părinte, uitați ce ispite am!” Și părintele: „Eee! Te smerești! Bucură-te că ți-a dat Dumnezeu un război așa de mare!” Zic: „Părinte, nu-i război, că-n război te lupți. Or, eu nu mă lupt! Eu primesc tot, toate gândurile, toate patimile! Și mi-e teamă că dacă, acum le țin în minte, după aia urmează să le fac și cu trupul!” Vă spun, mi-era frică, frică! Foarte frică! Pentru că nu știam ce va urma. Vă spun, am trăit aproape un coșmar.

Pentru că m-am gândit: „Uite, am vrut să-i ajut pe alții, am avut binecuvântarea de la duhovnic și a fost bine, dar acum, dacă mi-am luat-o în cap...” Nu

mai puteam să scot gândurile de păcat, pentru că începuse dracul să îmi dea gândul că poate nici duhovnicul meu nu e destul de iscusit ca să mă ajute. Ce face dracul? Când vede că duhovnicul te tot ține de mână, vrea să te rupă de duhovnic. Și atunci am început să mă gândesc că nu e destul de bun duhovnicul, că pentru boala mea mi-ar trebui un duhovnic mai iscusit și, neducându-mă la cel pe care îl aveam, boala s-a agravat.

Până la urmă am zis: „Hai, totuși, să revin la duhovnic și să-mi pun din nou sufletul în mâinile lui”. Și l-am întrebat când pot să vin să mă spovedesc, ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic, m-am spovedit – ei bine, vă spun că în clipa în care m-am spovedit, parcă s-ar fi deschis și închis poarta minții; parcă tot ce-am spovedit a ieșit, dar vă spun, aproape fizic, deci nu mi-a venit să cred; dacă mi-ar fi zis cineva că m-a operat duhovnicul, aș fi crezut. Parcă toate porcăriile, cum au intrat, așa au ieșit, dar știți cum? Toate! Și eu am spovedit tot, cu părere de rău, dar și ele au ieșit toate! Și cum au ieșit toate, parcă s-a închis poarta minții. Încă de când i-am spus că vreau să mă spovedesc, înainte chiar de spovedanie, am simțit cum ispitele se îndepărtează de mine. Dar spovedania a scos gândurile de păcat din mintea mea. Dacă mai amânăm spovedania, de la gânduri rele puteam trece la fapte.

Vă spun, eu citisem lucrurile astea, dar nu credeam că e chiar așa de... parcă fizic, totul, înțelegeți? Și m-am bucurat extraordinar, i-am zis: „Părinte, m-ați făcut om nou!” Eu știam că așa scrie în cărți, și știam că așa e, dar nu-mi venea să cred că parcă iese, știți cum? Când măhuri, iei și ultimul fir de praf, parcă și ăla a ieșit. Și m-am gândit: „Oare cât o să mă țină starea de pace lăuntrică?” Dar pentru rugăciuni-

le duhovnicului m-a ținut și efectiv s-a dus ispita respectivă.

Mi-a povestit un părinte: „Odată am simțit o palmă nevăzută cum se apropie de fața mea, m-am ferit și s-a spart lampa în secunda următoare”. Dracul a vrut să-l sperie pe părinte și i-a arătat că lucrează cu putere...

Noi, în viața duhovnicească, ne batem cu un fel de super-roboți spirituali, fraților! Cu toate creaturile hidoase ale întinericului. Și războaiele arătate în filme gen „Frăția inelelor”, sunt jocuri de copii față de războiul duhovnicesc, în care dracul vrea să facă praf fiecare suflet. Nu vă dați seama că se luptă dracul să-l piardă pe fiecare dintre noi?! Dar, în momentul în care ai duhovnic, scapi. Te duci cu sinceritate: „Părinte, am greșit!” Și părintele te ajută să te pui pe picioare.

Acum n-am să vă vorbesc despre duhovnicul ideal fără să țin seama de faptul că unii dintre voi, în relația cu duhovnicii, aveți și anumite dezamăgiri. Mi s-a întâmplat și mie să aud sau să citesc mărturii ale celor care au vrut să se spovedească și părinții ba i-au amânat, ba n-au avut timp pentru ei, ba i-au expediat în câteva minute, ba s-a dus profesorul de religie cu clasa și părintele a dat dezlegare în grup, când spovedania în grup este interzisă încă din secolul al IV-lea, de pe vremea Sfântului Patriarh Nectarie al Constantinopolului.

Există poticniri. Încerc să vorbesc despre situația reală din biserică. Mulți dintre părinții voștri, frații voștri, verișorii voștri, cunoscuții voștri, șefii voștri, secretarele voastre, cunoștințele voastre, stau departe de biserică din cauza păcatelor unor preoți. Așa stau lucrurile. Eu am vrut să fac o carte cu tema *De ce nu vine lumea la biserică?* Și răspunsurile pe care

le-am primit cel mai des au fost: din pricina necredinței și din cauza păcatelor preoților.

Acum, cum e cu păcatele preoților? Unii abia așteaptă să găsească nod în papură preotului, ca să zică: „Dacă popa e bețiv, eu de ce să nu fiu bețiv?” Dar, atunci când doctorul are ulcer și nu ar vrea să se opereze, pacientul nu zice: „Dacă doctorul are ulcer, eu nu mă duc să mă operez de ulcer!” Zice: „E prost, lasă să moară doctorul! Treaba lui, dar eu mă duc să mă operez”.

În ce privește viața duhovnicească, nu procedăm la fel. Am și eu ulcer, are și el ulcer, amândoi murim de ulcer! Care e folosul? Niciunul. Sunt alții însă care se smintesc pur și simplu de cele pe care le văd. Și de asta, unii dintre copiii preoților ajung pe drumuri greșite, unele familii de preoți se dezbină și ajung chiar la divorț.

Numai că nu trebuie să rămânem aici. Există problemele astea? Există. Există din mileniul trei? Nu! Din primele secole ale Bisericii găsim scrieri ale Sfinților Părinți în care sunt osândite căderile preoților și chiar ale unor ierarhi.

Sfântul Chiril al Ierusalimului în catehezele lui are cuvinte foarte dure contra episcopilor păcătoși. Deci starea asta de fapt durează în Biserică de la începuturi. Iuda a fost unul dintre apostolii lui Hristos. Și l-a vândut. Și acum, ce însemna? Ceilalți unsprezece să se lepede de Hristos cel înviat, pentru că l-a ales ca apostol și pe Iuda? Nu! A făcut-o dându-i șansa mântuirii, șansă pe care a respins-o. Oricum, noi trebuie să avem puterea de a depăși acest mare handicap, de a judeca păcatele slujitorilor altarului.

Să încercăm să vedem cu sinceritate care sunt piedicile celor de lângă noi în drumul spre Hristos. Eu nu zic că e ușor să fii un credincios al unei parohii

de țară și să mergi la biserică când îl aduni pe preot din șanțuri, cum se întâmplă în unele cazuri. Eu zic că e foarte greu. Dar nu zic că e ușoară dobândirea mântuirii. Cu cât părintele smintește mai tare poporul și cu cât poporul îl iubește mai mult pe părinte și-l apără mai tare pe părinte, cu atât se folosește și poporul, și părintele care, văzând ani și ani de zile ajutorul poporului, se va schimba. Au rușii un sfânt care și-a ucis nevasta din gelozie, Sfântul Varlaam din Kereț. Și, pocăindu-se pentru crima sa, ucigașul a devenit sfânt...

În același timp, probleme au nu numai preoții, ci și preotesele. Am auzit un caz în România, o preoteasă a murit de gelozie. Pentru că părintele cu viață sfântă stătea și spovedea până noaptea la unu, două, și preoteasa se gândea: „Nu vine azi, nu vine mâine, nu vine răspoimăine, ce face? Mă înșală?” Poți să fii soție de sfânt și să mori de gelozie. Problemele sunt foarte mari.

Uitați-vă la filme istorice sau aduceți-vă aminte de cele pe care le-ați văzut. Ce vor cei răi? „Omorâți căpeteniile celor buni și apoi le distrugem imediat armata!” Replica asta e standard, o găsiți într-o mie de filme. Dacă am omorât capii... E ca la răscoală: i-ai prins pe capi, poporul se supune imediat.

Preoții sunt foarte, foarte puternic atacați de diavol. Dracul știe: „Dacă am cucerit preotul, mi-e mult mai ușor să câștig parohia”. „E preotul cu viață sfântă? Mi-e mult mai greu să câștig parohia.” Și atunci ridică o luptă groaznică. Dacă nu reușește să-l lovească pe preot direct, îl lovește prin preoteasă. Dacă nu-l lovește prin preoteasă, îl lovește prin copii. Sau prin soacră. Sau prin rudele lui, chiar prin părinții lui.

Nu reușește să-l lovească prin cei de aproape, îl lovește prin frații de altar, cum a fost lovit, de exem-

plu, părintele Calciu. El suferea în închisoare, în timp ce alții se bucurau că viermele e închis de comuniști. Vremurile sunt grele și vor fi din ce în ce mai grele. Noi să nu rămânem indiferenți, să ne doară sufletul.

Vedem că scrie în ziar că popa cutare și-a înșelat soția cu femeia din satul cutare și satul s-a ridicat și cere alt preot. Dacă citești asta, nu te mulțumi cu asta! Roagă-te: „Doamne, ajută-l pe părintele cutare!” Și nu zice: „Îndreaptă-l pe părintele cel curvar!” Pentru că poate toate ziarele au mințit. Pentru că știți foarte bine cât de tare minte presa, cât de tare minte mass-media.

Câte articole se scriau despre părintele Cleopa cât trăia? Foarte, foarte puține. Apare așa, ca un nume care dădea bine pe pagina a opta a ziarului, pe ultima pagină: „Și părintele Cleopa a primit credincioși de praznicul Sfintei Cruci”. Atâta tot. Când un părinte de la mănăstirea X s-a îmbătat și a lovit cu mașina două găini și a intrat în gardul primăriei, articol mare: „Popa X conducea în stare de ebrietate”, alcoolemie mare – cu date precise, cât la mie – și afli: unde a făcut liceul, că n-a fost bun la învățătură, că sora lui era prostituată și toate detaliile telenovelei.

Pentru că lumea asta vrea: pâine și circ. Ce se dădea în arenele romane când mureau creștinii, asta ne dă azi mass-media: circ! Că pâine, ni se dă din ce în ce mai puțină. Ni se dă soia prefabricată și alte chestii care ne distrug sănătatea, nici măcar pâine sănătoasă nu mai primim în timp ce urmărim spectacolul, circul lumii de lângă noi.

Voi vorbi acum despre schimbarea duhovnicului. O să vă rog să-mi îngăduiți să am o expunere mai lungă și partea de întrebări și răspunsuri să fie mai restrânsă, pentru că sunt lucruri, consider eu, impor-

tante, legate de această temă, pe care nu aş vrea să le prezint în treacăt.

Vreme de trei ani de zile, duhovnicul a încercat să o convingă pe Leana să nu mai trăiască cu şeful ei, şi, plictisită că duhovnicul ei nu este înţelegător, Leana pleacă la alt duhovnic, mai îngăduitor. Nu-ţi vine să crezi uneori cât de înţelegători pot să fie unii preoţi...

Mie-mi scriu creştini care fac unele păcate şi au dezlegare de la duhovnic. Mi-a scris o fată: „Duhovnicul meu mă lasă să fac dragoste cu prietenul meu, chiar dacă nu suntem căsătoriţi, ne cere doar să nu facem sex...” Şi i-am răspuns: „Fugi de el ca dracul de tămâie!” Pentru că nu e preot adevărat...

Preotul n-are voie să dea dezlegare la păcat. Hristos le-a spus ucenicilor Săi: *Orice veţi lega pe pământ va fi legat şi în cer şi orice veţi dezlega pe pământ va fi dezlegat şi în cer*, dar doar din cele rânduite de Dumnezeu. Preotul nu poate veni să spună: „Săptămâna asta vă dau dezlegare la furat!” Că o să fie legat preotul şi băgat la zdup de poliţie. Părintele să dea dezlegare la ce se poate da dezlegare şi să lege unde şi ce trebuie legat.

Sunt şocat cu câtă uşurinţă dau unii preoţi dezlegări. Am un prieten preot care a fost numit la o unitate militară, şi s-a făcut masă mare în zi de post, cu toate bunătăţile, şi părintele a fost chemat să sfinţească masa. Şi mi-a povestit ce a făcut: „Am luat măslinile, sucul, tot ce era de post, le-am pus pe o altă masă, m-am întors cu spatele la masa de dulce şi am început să zic rugăciunile. Ceilalţi – părinţi, generali, colonei, ce erau acolo, au început să strige: «Părinte, părinte, întoarceţi-vă şi la masa cealaltă!» «Nu se poate! Sfinţesc ce e de sfinţit. Acum e post şi ţinem postul.» «Părinte, dar preotul dinainte era a-toa-

te-dezlegător! Fiți bun și dezlegați!» «În iad vă duceți și fără mine! M-ați chemat, fac ce trebuie făcut.»”

Sunt unii care vor să schimbe duhovnicul pur și simplu pentru că le e frică de cruce. Pentru că vor o mântuire fără cruce. „A, popa cutare, dacă ai făcut șaișpe avorturi, te dezleagă imediat, te împărtășește, și pleci cu fruntea sus. Și ești fericită și-ți mai chemi toate colegele: «Stați liniștite, că mai trageți două-trei avorturi, veniți la duhovnicul meu și se ia dezlegare instantaneu.»”

Mi s-a întâmplat să mă duc la Spitalul Municipal din București, la secția unde femeile avortează. Eram cu colegi de la Facultatea de Teologie, ne-am gândit să facem lucrare duhovnicească, convingând femeile să renunțe să avorteze. Și ne-am dus acolo, au început discuții: „Știți, omorâți pruncul!” „Da, știm.” „Este păcat.” „Da, știm.” „Și ce-o să faceți?” „Ce să facem? Ne ducem să ne spovedim, după ce avortăm. Că așa am făcut și data trecută.”

A fost o lovitură în moalele capului atitudinea aceasta. Nu-mi imaginam că femeia creștină poate să fie atât de ipocrită încât să ucidă, știind că mai apoi se va spovedi. Ea avea în mintea ei programată spovedania. Știa că avortul e păcat. Știa că are un prunc pe care-l ucide. Un suflet de care-și bate joc. N-o interesa. Ea știa că părintele e bun și îngăduitor, și te duci și zici: „Părinte, încă un avort!” „Dumnezeu să te ierte, mergi în pace!”. Nu-i așa!

Duhovnicul bun nu e cel a-toate-dezlegător. Duhovnicul cel mai bun este cel care vindecă suflete. Știți că există o rivalitate reală în fapt între ardeleni și moldoveni, în ce privește înțelegerea spovedaniei. Ardelenii zic: „Moldovenii ăștia, cât de înguști la minte sunt, cât de aspri sunt!” Moldovenii: „Ardelenii ăștia cât de deschiși, cât de papistășiți sunt, cât de moder-

niști sunt!” etc. Fiecare e convins că e mai bine cum e la el.

De fapt, duhovnicul ideal nu e nici cel mai aspru, nici cel mai îngăduitor, ci e duhovnicul care tămăduiește sufletul. Ai boala? Ești bețiv, ești curvar, ești mândru, ești rău, ești ce ești, te duci la duhovnic și, dacă te-a ajutat să scapi de patima respectivă, e bine. Pentru că altfel poți să te duci la un duhovnic îngăduitor ani și ani de zile. Iar te spovedești, iar păcătuiești, iar te spovedești, iar păcătuiești. Și ce ai rezolvat?

Eu am cunoscut o femeie care trăia în desfrâu și iar se spovedea, iar păcătuia; iar se spovedea, iar păcătuia. Până la urmă a visat că era într-o biserică și Maica Domnului avea o bandă pe ochi, neagră, și nu putea să-i vadă ochii. Când s-a trezit, s-a gândit: „De ce nu pot eu să văd ochii Maicii Domnului?” Și atunci și-a schimbat viața și acum e în mănăstire.

Duhovnicii foarte aspri dau canoane prea dure și omul fuge de spovedanie. Scopul care e? Scopul e ca omul să fie al lui Hristos. Duhovnicul te ia de mână și te pune pe drumul spre împărăția cerurilor. Contează însă foarte mult dispoziția cu care vii la duhovnic. Spunea părintele Stăniloae, într-o notă din Filocalia XI: „Ca să întrebi pe un părinte duhovnicesc despre gândurile tale, trebuie să știi să le expui. Dar cine le poate expune? Toți trăiesc o mare împletire de gânduri contradictorii. Dar puțini le pot exprima. Unii le exprimă mai corespunzător, alții mai puțin corespunzător. Dar niciunul deplin corespunzător”.

Adică venim la duhovnici și de multe ori îi zăpăcim pe duhovnici cu cele pe care le spunem și nici măcar nu e corect ceea ce spunem. Mie mi s-a întâmplat, când am avut anumite neînțelegeri și tensiuni cu soția mea, să vin la duhovnic și să-i spun: „Părinte,

așa, așa, așa...” Părintele nu îmi dădea canonul, ci aștepta să vorbească și cu soția mea. Și, după ce discuta cu soția mea, discutam în trei și mă lămuram că nu era așa cum văzusem eu lucrurile, era altfel. Deși eu, în sufletul meu, eram convins până atunci că am dreptate. Duhovnicul m-a ajutat să înțeleg unde am greșit.

De multe ori venim la duhovnic și prezentăm păcatele altora: „Părinte, frate-meu e rău, că mi-a luat moștenirea, că mi-a făcut, că mi-a făcut!” – dar nu prezentăm răul pe care l-am făcut noi. Avem boala de a-i spovedi pe ceilalți. Sunt unii care chiar simt nevoia să transforme spovedania într-o cleveală: „Părinte, șeful meu s-a dat la colega mea de servicii, dar eu mi-am păstrat curăția!” – chiar dacă șeful tău nu s-a dat la tine. Dar tu simți nevoia să precizezi că și dacă s-ar fi dat, tu te-ai fi apărat cu îndârjire, ți-ai fi apărat virtutea. Dar nu e problema duhovnicului ce halucinații ai tu, că ai fi fost mare eroină a credinței! Și după trei săptămâni vii: „Părinte, știți, am fost într-o stare de depresie și m-am dat la șeful meu, care m-a refuzat pentru că de fapt nu sunt pe gusturile lui. Îi plac blondele și eu sunt roșcată”.

Să încercăm să nu transformăm spovedania într-un circ. Să înțelegem că Hristos este de față. Eu nu cred că de față cu Hristos te apuci să bârfești. Nu cred lucrul ăsta. Nu cred că-ți arde de bârfă. Uneori la rugăciune ți-e așa drag faptul că ești lângă sfântul respectiv, că parcă nici nu-ți vine să lași cartea de rugăciune din mână. Vrei să mai vorbești cu sfântul, sau să stai pur și simplu, să știi că ești în fața icoanei lui și că ești auzit de sfântul căruia i-ai adus această puțină rugăciune – mie-mi place formularea: „primește, sfinte, această puțină rugăciune!” Zici un acatist lung, poate știți că unele acatiste sunt foarte lungi, dar la

urmă zici: „Sfinte, ți-am adus această puțină rugăciune”. Eu de fapt ar trebui să stau cu el tot timpul, să îl am prezent în viața mea. Dar, oricât de lung ar fi acatistul, chit că e mai scurt, chit că e mai lung, tu zici: „Deși ți-am adus această puțină rugăciune, totuși tu sânguiește-te, grăbește, vino în ajutorul meu!” Așa ar trebui să fim noi tot timpul cu Hristos, să știm că Hristos e cu noi, mai ales la spovedanie. Și să vedem cum se schimbă spovedania noastră.

Vă spun sincer, eu nu vin aici să vă vorbesc nici ca doctorand în teologie, nici ca scriitor, nici ca priceput – eu sunt nepriceput! Nu pot să dau lecții despre spovedanie. Îmi mărturisesc nepriceperea, dar simt nevoia să împart cu voi câteva dintre bucuriile pe care le-am avut cunoscând învățătura Bisericii. Încerc să împart cu voi din frumusețile legăturii cu duhovnicul.

Ar fi trebuit, poate, să încep expunerea mea cu citate din Sfânta Scriptură, din Sfinții Părinți. Numai că o astfel de expunere ar fi riscat să-i gonească în maxim cinci minute pe cei care nu sunt învățați cu textele teologice.

Baza învățăturii despre spovedanie o găsim în Noul Testament. Zic sectanții: „Unde găsiți voi referințe despre spovedanie?” Găsim! A fost anunțat în cuvintele Mântuitorului către apostoli: *Adevărat grăiesc vouă: oricâte veți lega pe pământ vor fi legate și în cer. Și oricâte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate și în cer.* Oricâte leagă preoții și episcopii pe pământ, în numele lui Hristos, sunt legate și în cer. Și oricâte dezleagă – sunt dezlegate.

Dar practic Taina Spovedaniei a fost instituită de Hristos când a trimis Duhul Sfânt peste apostoli, când le-a zis (Evanghelia lui Ioan, capitolul 20, versetele 21-23): *Pace vouă! Precum M-a trimis pe Mine*

Tatăl, vă trimit și Eu pe voi. Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt! Căroră le veți ierta păcatele, le vor fi iertate. Și căroră le veți ține, vor fi ținute.

Și sectanții spun: „Da, dar nu exista spovedanie în Biserica primară!” Găsim, chiar în perioada apostolică, în Didahia, capitolul IV, cuvântul: „În biserică să-ți mărturisești păcatele tale. Și să nu te duci la rugăciune cu conștiința rea”. Sfântul Ignatie Teoforul, în Epistola către Filadelfieni, scria că pocăința trebuie făcută în unire cu Dumnezeu și în comuniune cu episcopul. Iar Sfântul Ciprian al Cartaginei le spunea credincioșilor să se mărturisească, să facă mărturisirea păcatului lor la orice preot. Sfântul Ioan Gură de Aur, în tratatul său despre preoție, scria așa: „Preoții locuiesc pe pământ, dar dispun de cer. Căci au primit o putere pe care Dumnezeu n-a dat-o nici îngerilor, nici arhanghelilor. Căci orice hotărâsc preoții jos, confirmă Dumnezeu sus”.

Prima condiție este ca cel care vine să se spovedească să fie mădular al Bisericii, să fie creștin ortodox. Degeaba vine la spovedanie la preotul ortodox greco-catolicul sau catolicul, pentru că nu se poate spovedi.

În cartea preotului, în Molitvelnic, putem citi că prima întrebare pe care trebuie să o pună preotul celui care vine să se spovedească ar trebui să fie următoarea: „Mai întâi de toate, spune-mi, fiule: crezi cu adevărat în Sfânta și de viață făcătoarea Treime? Crezi că soborniceasca și apostoleasca Biserică este sădită și crescută în Răsărit și de la Răsărit s-a întins peste toată lumea și că de atunci stă neschimbată și neclintită? Sau te îndoiești de vreo oarecare poruncă sau învățătură?”

Și de va crede drept și fără îndoială și de va ști carte, să zică Simbolul credinței până la sfârșit. Iar neștiind carte, să-l înveți să zică acestea: «Cred într-o una sfântă, sobornicească și apostolească Biserică a Răsăritului, care stă din început în toate dogmele ei neclintită și neschimbată». Cuvinte lămuritoare...

Vorbind despre duhovnic, ne dăm seama că sunt din ce în ce mai puțini duhovnici iscusiți în vremurile noastre. Spunea Sfântul Nil Sorski, prin secolul al XV-lea: „Caută un povătuitor bun! Și, dacă nu-l găsești, folosește-te de Scriptură și de învățăturile Părinților!”

Părintele Justin Pârvu îi spunea unei credincioase: „Caută să faci selecții din învățăturile Sfinților Părinți, pentru că vor veni vremuri grele, în care chiar mulți dintre preoți vor propovădui o învățătură după înțelepciunea lumii acesteia. Și va trebui să se țină oamenii de învățăturile sfinților”.

Părintele Serafim Rose spunea cam așa: „Nu încercați să tot așteptați să găsiți un duhovnic harismatic, un duhovnic făcător de minuni. Folosiți-vă de duhovnicii pe care îi aveți. Mergeți cu ei spre Hristos”.

Iar părintele Sofronie de la Essex, ca antidot, ca leac pentru cei care au mers la preoți neiscusiți, la preoți nepricepuți care, în loc să-i ducă pe calea mântuirii, i-au smintit, spunea că cel mai simplu e să faci efortul să cauți un duhovnic bun. Chiar dacă trebuie să bați un drum lung pentru aceasta, mai ales în Occident, unde poate fi foarte, foarte greu să ajungi la biserică; sunt unii care merg ore întregi ca să ajungă la o biserică ortodoxă, dar merită! Dumnezeu va număra fiecare pas pe care îl facem.

Cred că e foarte, foarte important să ne folosim și de experiența marilor duhovnici din zilele noastre. Mai trăiește încă părintele Arsenie Papacioc și să-i

dea Dumnezeu sănătate, să se folosească mulți de el. Mai trăiește părintele Justin Pârvu.

Apare acum generația mai nouă, cu părintele Serafim de la Cășiel, foarte cunoscut în Transilvania, mai puțin cunoscut în Moldova. Cu părintele Rafail Noica, care s-a impus deja ca stâlpul tinerei generații – de fapt al generației intermediare – de părinți duhovnicești.

Există duhovnici iubitori de Hristos care, deși sunt tineri, au ajuns la mari măsuri duhovnicești. Hristos nu lasă pustie biserica Sa. Hristos a spus că Biserica nu va fi biruită de porțile iadului nici la sfârșitul veacurilor: *Nici porțile iadului nu o vor putea birui!*

Să nu ne temem, să nu ne plângem, spunând: „Uite, s-au împutinat duhovnicii buni, s-au împutinat creștinii buni, hai să ne împutinăm și noi la suflet!” Să încercăm să fim ai lui Hristos. Să fim eroi pentru Hristos. Să fim eroi pentru Hristos începând de astăzi, începând de acum. Acum să luăm hotărârea de a pune început bun mântuirii: „Doamne, până acum am păcătuit, până acum Te-am mințit, până acum am făcut rău, până acum am judecat, până acum am clevetit, până acum m-am mândrit, până acum am desfrânat. De acum, Hristoase, ajută-mă să pun început bun mântuirii. Cred Ție, Doamne, că vrei să mă chemi la Tine”. Pentru că Dumnezeu zice: „Fă azi primul pas spre Mine!” Și diavolul zice: „Fă-l, fă-l, dar nu azi! Măine! Pocăiește-te, pocăiește-te! Dar nu azi! Măine!”

Spunea cineva: „Cei mai grei ani din viață sunt primii o sută de ani”. N-o să trăim veșnic în această lume. Sfântul Ioan Gură de Aur zicea: „Nu amâna pocăința pentru mâine! Acest mâine nu are niciodată sfârșit”. Până la sfârșitul vieții va exista încă un mâi-

ne, mâine, mâine, și așa poți să ai zeci de mii de mâine! Dar mâine-le nu se va termina. Și mâine tu mori nepocăit.

Unui bătrân îi spuneau gândurile: „Lasă pocăința pe mâine!” Și el spunea: „Nu, nu! Eu mă pocăiesc azi, iar mâine fac ce-o să vrea Hristos cu mine”. Să lăsăm ziua de mâine în mâna lui Dumnezeu, în rânduiala lui Dumnezeu. Noi știm ce putem face acum, astăzi.

Sfântul Grigorie Dialogul, papă al Romei, spunea: „Cel ce-a făgăduit iertarea păcatelor celor ce greșesc nu i-a făgăduit celui ce greșește că va trăi până a doua zi”. Nu ne-a zis Hristos: „Veți trăi până răspoi-mâine, deci vă puteți spovedi azi sau mâine”.

Ce-a zis Sfântul Ioan Botezătorul? „Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!” Azi, acum se apropie împărăția cerurilor și, dacă noi stăm departe de pocăință, stăm departe de împărăția cerurilor.

Sfântul Vasile cel Mare spunea: „Nu trebuie să amânăm vremea îndreptării noastre, pentru că ziua de mâine este nesigură pentru noi”. Mulți dintre cei ce și-au pus de gând să facă pocăință n-au trăit până a doua zi. Noi credem că trăim până mâine. Ieri a murit, de exemplu, o rudă de-a mea, tânăr, unchiul soției mele, și familia a fost foarte șocată. De ce? Pentru că noi ne așteptăm ca oamenii să apuce bătrânețea. Ca și cum am ști noi care când moare.

Nu este deloc așa. Fetița cea mică a mea avea doi ani când a ajuns în comă. A fost pur și simplu șocant pentru mine, ca tată, să știu că am fetița în comă. Nu mă așteptam. Mă gândeam că poate să treacă printr-o boală grea, dar nu-mi imaginam că fetița putea să fie în comă. A fost, într-un fel, pentru mine, o întâlnire cu moartea. Atunci am înțeles că moartea nu vine când te aștepți. Nu poți să calculezi.

Să ne dăm seama, fraților, că sfârșitul este foarte aproape de noi. Cine trăiește ca și cum sfârșitul i-ar fi aproape, folosește la maxim toate darurile pe care i le-a dat Dumnezeu. Să nu murim cu talanții în buzunarele noastre. Să nu trăim fără să folosim la maxim ce ne-a dat Dumnezeu, darurile lui Dumnezeu.

Suntem în Postul Sfințelor Paști. Unii au așteptat, ca să pună început bun mântuirii, Postul Paștilor, și au zis: „Ne vom spovedi în ultima săptămână de post, înainte de Paști”. Cei care au încercat să se spovedească în ultima săptămână a postului, în anii trecuți, au regretat ce s-a întâmplat. Mi-au scris mai mulți: „M-am dus, era coadă mare, părintele m-a ținut două-trei minute și n-am apucat să-i spun nici introducerea la păcatele mele”.

Trebuie să fim pregătiți să spunem toate păcatele, fără să ascundem ceva. La ce ne va ajuta că vom zice la Judecată: „Doamne, dar duhovnicul nu m-a întrebat!” Credeți că dacă veți ajunge în iad vă va mulțumi faptul că veți putea spune: „Ei, dar n-am ajuns aici doar din vina mea! Am ajuns și din vina duhovnicului meu, poate o să ajungă și el aici!” Nu vă va ajuta la nimic.

Noi trebuie să dobândim raiul, trebuie să dobândim împărăția cerurilor. Trebuie să fim „teleghidați”, să avem o țintă: raiul! Și orice moment al vieții noastre, orice alegere importantă a vieții noastre trebuie să se raporteze la întrebarea aceasta: „Mi-e de folos duhovnicesc sau nu? Mă duce cu un pas spre rai sau cu un pas spre iad?”

Numai că noi nu vrem să alegem. Mulți tineri îmi cer diferite sfaturi, îmi pun întrebări la care ei înșiși știu răspunsul. Eu când îmi dau seama, din formularea întrebării, că știe răspunsul, îl întreb: „Spu-

ne tu sincer, care e răspunsul potrivit?” Zice: „Ei, mi-e greu!” Zic: „Lasă, lasă! Zi tu ce trebuie să faci!” „Cam așa ar trebui să fac!” Era evident că trebuia să facă așa.

La o conferință în Grecia, a fost întrebat un profesor foarte cunoscut de teologie, de la Salonic, Tselenghidis: „Ce trebuie să fac când duhovnicul nu e în orașul meu și nu am nicio posibilitate să-i cer sfatul?” Și a răspuns: „Sunt atâția și atâția credincioși obsedați că nu au duhovnicul lângă ei, ca și cum n-ar grăi Evanghelia cât se poate de clar. Vrei să furi? Evanghelia zice precis: «Nu fura!» Vrei să minți? Evanghelia zice precis: «Nu minți!» Vrei să desfrânezi? Evanghelia zice precis: «Nu desfrâna!»”

Găsim răspunsuri foarte, foarte clare, numai că preferăm să ne gândim: „Dacă totuși eu aș desfrâna acum cu tânărul acesta, poate peste șase luni se va căsători cu mine și peste zece ani voi fi o mamă cu trei copii, pe care-i voi duce la Sfânta Împărtășanie cu o râvnă extraordinară!” Și fata îl cucerește pentru o noapte, pentru mai multe nopți, se și mărită cu el și, după ce s-a căsătorit, el îi spune: „Duminica n-ai ce căuta la biserică, e ziua noastră liberă!” În posturi: „Post? Post trebuia să ții la mă-ta acasă! În casă la mine nu se ține niciun post!” Și fata zice: „Of, of, of! De ce nu m-am gândit mai bine?”

E foarte trist! Fiți sinceri cu voi înșivă! Sunt atâtea și atâtea lucruri care pe voi vă țin departe de Hristos și voi le știți. Doar că e greu să fiți sinceri cu voi înșivă.

O să spun acum păcatele a trei oameni din sală, pe rând: un tânăr, o femeie și un bărbat. Precis. Păcate pe care le ascund la spovedanie. Vă văd cu duhul, alb-negru! Vreți să vă spun ce văd? Nu pot să vă spun nimic, evident. Că nu văd nimic...

În momentul în care cineva ar pune degetul pe rana noastră, am zice: „Uite, rana era tocmai aici! Cum de nu mi-am dat seama?” Numai că dacă am fi sinceri și ne-am pune în genunchi la rugăciune: „Doamne, luminează-mă” „Doamne, ajută-mă!”, am vedea rana cu binoclul. Nu, cu microscopul... Era chiar lângă noi și ni se părea că nu există, că nu e. Și de fapt ne-am da seama că nu avem nevoie nici de microscop, că e atât de mare încât o vedem și fără ochelari. Doar că noi ne consideram curați, dar pe toți ceilalți îi vedeam păcătoși.

Este trist că trăim într-o lume în care este epidemie de falsă smerenie, toți se văd înconjurați de păcătoși: bețivii se văd înconjurați de desfrânați; desfrânații se văd înconjurați de drogați; drogații se văd înconjurați de hoți; hoții se văd înconjurați de criminali; criminalii se văd înconjurați de conducerea statului, care fură cât poate; și conducerea statului de conducerea globului, și tot așa. În cele din urmă, ultimii or să dea vina pe diavol, și-or să zică: „Ăsta sigur e mai păcătos decât noi!” Și or să-și pună postere cu diavolul, că, în sfârșit, au găsit o victimă față de care ei se simt curați.

Eu sunt păcătos! N-am venit să dau lecții nimă-nui, nici de smerenie, nici de spovedanie, nici de nimic. Am venit doar să vă spun că există o cale spre bucurie. Că Dumnezeu vrea să fim ai Lui. Dumnezeu vrea să ne dea tot. Dacă eu vă dau acum cinci sute de dolari, azi îi aveți și mâine nu îi mai aveți. Trec, și vă pare rău, și-apoi îi și uitați. Mie chiar mi s-a întâmplat să-mi facă cineva un mare bine, câteva luni am fost extraordinar de fericit, după un an am început să uit, după doi ani și mai tare, și, după patru-cinci ani parcă nu-mi făcuse niciun bine.

Să înțelegem că Dumnezeu vrea să ne facă binele veșnic. Noi acum suntem necăjiți, noi acum suntem supărați. Mie mi se pare ipocrit faptul că femeia ortodoxă merge la biserică, se aranjează, își dă cu fard cât mai bine, să se vadă cât e ea de senină și de fericită. Parcă Biserica ar fi adunarea fericitelor nepăcătoși. Și cu cât femeia e mai falsă, cu atât e mai fericită: „I-am păcălit pe toți! Nimeni nu și-a dat seama că mi-am înșelat soțul cu colegul de serviciu. Fața mea a fost atât de duhovnicească, atât de mieros am zâmbit, am spus tuturor: «Doamne ajută! Doamne ajută! Doamne ajută!» și mi-am făcut datoria de creștină. Nimeni n-a intuit ce e în sufletul meu”. Nu rezolvăm nimic! Murim cu „Doamne ajută!” în buzunar și ne pierdem mântuirea.

Vrem să ne ajute Dumnezeu? Să facem noi pasul cel bun. Să credem că Hristos vrea să dobândim împărăția cerurilor. Dați-vă seama cât de familiarizați trebuie să fim noi cu împărăția cerurilor. Noi, creștini fiind, când ne rugăm suntem cu un pas în rai. Orice creștin care se împărtășește primește Sfintele Taine, pe Hristos, Trupul și Sângele Domnului. Orice creștin care se roagă e în fața lui Hristos. Clar, e în fața lui Hristos, în fața Maicii Domnului, în fața sfinților.

Să ne ajute Dumnezeu să fie acest post prilej de a pune început bun mântuirii, să ne fie spovedania cale de lepădare de păcate, să ne fie spovedania început pentru bucuria unirii cu Hristos și să fie postul acesta, Sfintele Paști care vin, treaptă spre bucuria veșnică. Amin!

Întrebări și răspunsuri

Cu smerenie și durere, ca o mamă, întreb care vă este părerea despre yoga? Și cu ce intervine Ortodoxia noastră ca să nu se mai distrugă atâtea suflete? S-a ajuns într-un stadiu atât de avansat. Se poate găsi o soluție? Că și-au pierdut Taina Botezului și celelalte, și credința care a plecat din casă; acum, ce mai putem face?

E foarte, foarte trist că din păcate, la nivel misionar, stăm destul de prost, să zic așa. Vin sectanți în casele noastre și nu spunem nimic. Spunea părintele diacon Andrei Kuraev că își bat joc sectanții de ortodocși cum vor. Că nu există nicio replică. Ce replică ortodoxă a existat față de Codul lui Da Vinci în țara noastră? Nimic!

Biserica Greciei a dat un comunicat, unii poate-l știți, a fost tipărit de părintele Ștefan de la Lacu. Ce reacție a existat față de Evanghelia lui Iuda, la nivel sinodal? Nimic! Și spun asta cu tristețe. În ce privește misiunea făcută către oamenii care au lepădat Ortodoxia, nu e greu să observăm că se face foarte puțină.

Pe cei care au plecat la yoga nu-i ajută aproape nimeni, eu vă spun ca unul care am făcut yoga cu toată convingerea. Dacă mie-mi zicea Bivolaru să mă sinucid, mă sinucideam instantaneu, oarecum cu o râvnă asemănătoare celei cu care fac astăzi ascultare de duhovnic. Dacă mi-ar fi zis Bivolaru: „Aruncă-te sub tramvai!”, m-aș fi aruncat sub tramvai. Nu a existat niciun singur preot ortodox care să vină la dese conferințe de yoga care s-au ținut și să ne spună: „Voi sunteți în rătăcire!” Dimpotrivă, noi eram convinși că ceea ce facem e bine și că preoții Bisericii sunt nepricepuți, inferiori, handicapați etc. Eram convinși că învățătura despre reîncarnare poate fi argumentată cu

Sfânta Scriptură. După ce am devenit creștin am scris o carte, cu titlul *Despre reîncarnare și invazia extra-terestră*, în care am arătat cât de clar contestă Sfânta Scriptură învățătura orientală despre reîncarnare.

Ce se poate face pentru ei? Aproape nimic. Eu aș fi vrut să vin cu rețete precise. Dar nu există rețete precise. Tot ce putem face este ca noi să ne punem pe cruce pentru ei; sfătuindu-ne cu duhovnicul nostru, care poate spune, să zicem: „Tu ai canon să faci seara cincizeci de metanii și un acatist. Dacă vrei să faci ceva pentru fiul tău care a plecat la yoga, mai fă o catismă din psaltire și încă douăzeci de metanii pentru el”. Și vor conta foarte mult. Ele nu vor lucra cum vrem noi. Noi vrem ca ei să se întoarcă cât mai repede, pentru că știm că merg pe o cale a morții.

Încercați să vă rugați pentru ceilalți și lăsați sufletul lor în mâinile lui Dumnezeu, nu încercați să-l țineți în mâinile voastre. Tot ce puteți face voi pentru ei e să fiți pilde vii. Înaltpreasfințitul Justinian al Maramureșului spunea într-o carte că pentru el părintele Stăniloae a fost icoana lui Hristos. Mă gândeam: „Cât de extraordinar, să poți spune despre cineva că este icoana lui Hristos”. Apoi, când vezi în cineva icoana lui Hristos, înseamnă că te folosești de icoana respectivă și că mergi la el să te folosești.

Vă spun, yoga e o cale tristă, pustie... Chiar și când desfrânezi, făcând Tantra yoga, până și atunci ai uscăciune de suflet. Nici asta nu te împlinește. Poți să păcătuiești multe ore pe noapte, sufletul ți-e și mai pustiu! Nu găsești împlinire. Dacă găseam împlinire, rămâneam la yoga. Dar yoga îți lasă un gust amar. Simți că trebuie să te minți că totul e bine.

Omul e făcut să-L cunoască pe Dumnezeu și să trăiască cu Dumnezeu și-n iubire de aproapele, în vecii vecilor. Yoga e o cale a autodistrugerii. Care este

scopul yogăi? „Yoga este oprirea mișcărilor minții”. Așa scrie în definiția din tratatul Yoga Sutra scris de Patanjali.

Tu îți oprești mișcarea minții, nu mai gândești, și dracul intră în mintea ta. Am avut un coleg care nu știa de ce fac yoga. Într-o zi a venit la mine la liceu și mi-a zis: „Uite, ieri m-am pus în lotus – în poziția de meditație – și vreme de câteva minute n-am avut niciun gând în cap. Măi, e ceva cu yoga asta!” Eu mă pusesem în lotus de multe ori, dar să mi se oprească mintea brusc nu mi se întâmplase. De ce? Pentru că asta face dracul: mintea ți se oprește și el se joacă cum vrea cu sufletul tău. Chiar dacă tu nu-ți dai seama de lucrul acesta.

Cât timp este valabil canonul primit la spovedanie?

Șase luni, două zile și treizeci de minute. Dacă ai primit un canon, ori îți dă termen duhovnicul, zicând: „Canon. Faci o lună atâta, un an atâta, trei ani atâta”, ori îți spune: „Faci canonul ăsta!” și, la o spovedanie viitoare, poate să-ți spună: „De acum faci alt canon”.

Mi s-a întâmplat să plec de la spovedanie mai puțin bucuroasă. Mi-am dorit, înainte de a pleca acasă, să-l mai întreb ceva pe duhovnic, dar el era foarte grăbit și nu s-a mai putut. Dimineața m-am întâlnit cu el și nu mi-a mai spus nimic. Cum explicați această legătură ucenic – duhovnic?

Pe măsura necredinței noastre e și legătura asta!

Mie mi-este rușine să vorbesc altora de păcatele din trecutul meu – conform Efeseni 5, 12 – cu toate că le-am părăsit. Este normal?

Da, este foarte normal. Așa cum poate ați auzit, la sfârșitul secolului al IV-lea, Patriarhul Nectarie al Constantinopolului a oprit spovedania publică. Nu e rău că nu vorbești despre păcatele tale. E chiar bine să nu vorbești, pentru că altfel vei avea, poate, impresia că le-ai părăsit și de fapt nu le-ai părăsit.

Eu am un prieten care mi-a zis: „Uite, până să fiu ortodox, mergeam cu gașca de 50-100 de punkeri și băteam țigani. Și făceam tot felul de prostii. Odată era s-o omor pe maică-mea”. Mi-a spus tot felul de lucruri din astea, mai șocante. Și i-am zis: „Măi, Jurnalul meu e apă de ploaie pe lângă ce-ai putea să scrii tu. Ia du-te tu la duhovnicul tău și cere-i binecuvântarea să scrii despre convertirea ta”. Și duhovnicul i-a dat binecuvântarea. Dar, pentru că tânărul ăsta se drogase, făcuse multe nenorociri, i-a zis duhovnicul: „Să scrii, dar să nu scrii ca și cum te-ai fi lepădat definitiv de ele, ci scrie ca și cum ai ști că adevărul e în Biserică și că ai găsit leacul. Atâta tot! Dar nu scrie azi că te-ai lepădat, că ai scăpat de droguri, că mâine poți să cazi”.

Am un duhovnic tânăr, iscusit, la care simt totdeauna mângâiere... (Asta arată că la spovedanie lucrează Hristos, nu tânărul duhovnic. Lucrează Hristos prin duhovnic.) Pot să comunic cu duhovnicul tot ce am pe suflet... (Extraordinar! Asta e spovedania.) Dar e foarte departe. În ultimii ani am avut foarte multe ispite să nu mă mai duc la el, pentru că e nevoie de două autobuze ca să ajung acolo. Ce mă sfătuiți? E bine să-l schimb? Sinceră să fiu, nu știu la cine să mă duc să mă spovedesc, și e Postul Paștelui.

Ai pus întrebarea cui nu trebuie. Asta trebuie să-l întrebi pe duhovnicul tău. Și el poate să zică (pentru că îți știe măsura): „Soro, ți-e mai de folos să te spove-

dești o dată la șase luni. Că și Sfânta Maria Egipteanca a stat atâția ani în pustie nespovedită și neîmpărtășită”. Sau: „Soro, du-te la un duhovnic de lângă tine și te spovedești la trei luni, sau cum o să rânduiască duhovnicul acela”. Deci, întreabă pe cine trebuie.

Cum putem dobândi ascultare de duhovnic? Este suficient să avem încredere în sfaturile lui pentru a fi convinși că urmăm o cale dreaptă?

Noi primim răspuns pe măsura credinței noastre. Putem să ne ducem la un duhovnic de nota zece, dar, dacă ne ducem cu inima strânsă, „să vedem ce mai zice și acesta”, degeaba ne-am dus.

Un păcat mărturisit la duhovnic îmi tot revine în minte. Care e cauza și ce să fac?

Luptă-te cu el. Zi „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă...” Când m-am lăsat de Tantra Yoga, tot aveam tendința să păcătuiesc din nou. Și când am citit și am aflat că e bine să zici „Doamne, Iisuse...”, cum îmi venea gândul de curvie, iar ziceam „Doamne, Iisuse...”, și iar ziceam „Doamne, Iisuse...” Într-o vreme, când n-au mai venit gândurile păcătoase, am lăsat-o și eu cu „Doamne, Iisuse...” Dar mă gândeam: „Uite ce bine era când aveam ispita, că mă luptam...” După aia mi-am zis: „Stai, că nu trebuie să mai aștept gândurile de ispită, să zic și fără să vină ispitele”.

Dacă părintele nu vrea să-i spovedească pe elevii mei decât în grup, ce mă sfătuiți să fac? Să-i mai duc sau nu la spovedit?

Întrebare fără sens. Pentru că Biserica nu acceptă spovedania în grup. Excepție a făcut Sinodul Rusiei, cu Sfântul Ioan din Kronstadt. A dat o hotărâre specială Sinodul, și atunci Sfântul Ioan a putut spo-

vedi în grup. Atât! În rest, nu! Vă sfătuiesc să puneți întrebarea corect. Nu: „Să-i mai duc sau nu la spovedit?” Ci: „Ce să fac?” Căutați un duhovnic care-i va spovedi separat. Pentru că dacă-i duceți în grup, în grup se vor duce și spre păcat.

Poate cineva avea mai mulți duhovnici?

Numărul maxim acceptat este de 43. Când ești bolnav și vrei să te opereze cineva, ai apendicită și vrei să fii operat, nu te duci să te opereze cinci doctori diferiți, pe rând. Pentru că ai un singur apendice. Ca-uți doctorul cel mai bun, la acela te operezi. În cazul de față, pentru mine e puțin ciudat că am duhovnic și în Athos și în România, dar, fiind la doctorat în Grecia, nu am ce face. De nevoie e așa situația. Dacă o să termin doctoratul și rămân în România, o să rămân doar cu duhovnicul din România, dacă rămân în Grecia – duhovnicul din Athos. Cum îmi rânduiește Dumnezeu.

Dacă duhovnicul, preotul de parohie, în postul sărbătorilor, aglomerat cu foarte mulți creștini veniți la spovedit, nu are răbdare să asculte, sau pune el întrebări, ca să scape mai repede, îndrumă creștinul să se roage la Dumnezeu cu ocazia canonului pe care i-l dă, să-și repete păcatele, că Dumnezeu este cel care iartă...

Eu nu cred că sunt duhovnici mulți care spun să repeți păcatele, că Dumnezeu e Cel ce iartă. Sunt câteva excepții, dar sunt foarte rare.

Este bine să fie păstrat ca duhovnic, sau să fie schimbat?

Dacă zice să repeți păcatele, e clar că trebuie schimbat! Dar cazurile de acest gen sunt foarte rare.

Cum se poate lămuri o persoană botezată ortodox și care a trecut la yoghini că nu este bine acolo, să revină la Ortodoxie?

Șansele sunt foarte mici, pentru că ne vede pe noi creștini vlăguiți, fierți în apă, cum zicea părintele Paisie Aghioritul. Creștini de duminică adică. Noi suntem creștini trei ore pe săptămână, duminica, ei sunt yoghini zece ore în fiecare zi, cel puțin. Eu încercam să fiu yoghin de dimineața până seara, zi de zi, încercam să fac yoga cât se poate de mult. Ca și creștin nu știu dacă am aceeași râvnă, cu tristețe spun asta. Ca yoghin puteam să nu mănânc nimic trei zile pe săptămână, cinci zile pe săptămână, am stat chiar o săptămână fără pâine, fără apă, doar cu energie de la diavol, dar ca și creștin nu pot să țin post negru o săptămână. Nu pot. E peste puterile mele. Sau poate o să pot, dacă o să rânduiască duhovnicul. Dar mi-a fost greu să țin și o zi post negru. Te întărește foarte mult diavolul, când mergi pe calea pierzării. În momentul în care noi vom arăta că suntem icoane ale lui Hristos, atunci vom face ceva pentru cei înșelați de yoga sau alte practici demonice.

Credeți că ce vedem astăzi prin media, referitor la deviza „Trăiește viața!”, ar putea fi un semn al vremurilor de pe urmă?

Deviza e „Trăiește clipa!”, nu „Trăiește viața”. Și noi, ca ortodocși, trebuie să trăim clipa. Noi trebuie s-o trăim mai serios decât ceilalți. Pentru că, pentru noi, clipa de acum e treaptă spre veșnicie. Ei rămân cu clipa și atât. Au albit, s-au pensionat înainte de vreme. Pe noi, clipa ne duce în împărăția cerurilor. Mai dihai să știm să folosim timpul, ca și creștini.

Ce facem dacă avem prieteni catolici?

Eu am și prieteni musulmani! E o mare diferență între rățacirea unui om și omul respectiv. Noi nu trebuie să urâm pe niciun om, fie el păgân, musulman, închinător la idoli, ce-o fi, nu trebuie să-l urâm! Trebuie să-l iubim.

Pe mine m-a șocat declarația de dragoste pe care a făcut-o creștinilor un musulman, care mi-a fost coleg la școala de limbă neogreacă din Atena. Erau mai mulți musulmani decât ortodocși în clasă. În Postul Crăciunului a fost ziua unui musulman. A adus bomboane scumpe, bune, dar de dulce. Câțiva creștini nu au mâncat. Mai mulți creștini au mâncat, bomboanele fiind bune. Și musulmanul i-a întrebat pe cei care nu au luat bomboane: „De ce nu mâncați?” „Pentru că noi ținem post”.

În postul următor a fost ziua altui musulman. Și a zis: „Știu că sunt creștini care țin post, am cumpărat bomboane de dulce și bomboane de post”. De la aceeași firmă, a cumpărat special bomboane bune, de post, pentru noi. Asta e iubire...

Eu nu puteam să dau cu piatra în capul lui, câtă vreme el îmi arată că, musulman fiind, mă iubește pe mine, care sunt creștin. Dacă el îmi dă mie bomboane – și nu ca să mă cumpere, înțelegeți? - asta e prietenia sinceră! Eu nu zic acum că musulmanii sunt toți dătători de bomboane!

Foarte precis definea părintele Stăniloae Islamul: „credința iataganului”. Și într-o vreme în care dialogul religios ne apropie și de evrei, și de musulmani, trebuie totuși să fim cu capul pe umeri și să înțelegem că unul dintre stâlpii credinței musulmane este Jihadul, războiul sfânt. Musulmanii apără cu sabia și își impun cu sabia credința lor.

E bine că ai prieteni catolici, însă roagă-te ca ei să ajungă la lumina adevărului. Sunt mai multe măr-

turii ale catolicilor care au venit la credința ortodoxă. Să vedeți cât de mult s-au bucurat, ce folos au avut, când au cunoscut Adevărul.

Este o abandonare a sinelui în ascultarea de duhovnic sau o împreună-lucrare?

Când înțelegi că tu ești cel mai mare dușman al tău, înțelegi că, făcându-te rob ascultării de duhovnic, de fapt ești liber. Duhovnicul te face liber, e clar. Ascultarea de duhovnic îți dă rețeta libertății.

Există un formalism al spovedaniei, de exemplu, sub epitrahil?

Da. Eu mă spovedeam înainte foarte des, și de câteva ori pe săptămână. Eram atent la lucruri foarte, foarte mici, de genul: aveam canon să zic în fiecare zi doar treizeci de cuvinte, în afara celor spuse duhovnicului – pe care nu le număram. Și spuneam uneori treizeci și două sau treizeci și trei. Și ziceam: „Părinte, am spus treizeci și trei de cuvinte!” cu o pocăință falsă... fără să-mi dau seama că, pe de o parte, călcașem canonul, dar pe de altă parte lăsasem mândria să intre în inima mea. Păcatul mai mare nu era că am zis trei cuvinte în plus, ci faptul că era mândrie în sufletul meu. Și a trebuit să treacă mult timp până să scap de acest formalism al spovedaniei.

Sau: eram învățat să mă spovedesc după îndreptările de spovedanie. Sunt unii care fac alergie la îndreptările de spovedanie – „că sunt băbești, că sunt depășite”, și se spovedesc după cum le tună lor. Ia, frate, îndreptarul de spovedanie, vezi acolo multe din păcatele pe care le faci, luptă-te cu ele și nu te sminti că găsești acolo și două, trei chestii discutabile. „Am băut cafea.” E o aberație! Știți și voi că în unele îndreptare de spovedanie apare treaba asta: „Am băut

cafea”. La Sfântul Munte Athos se bea cafea. Cafeaua e lăsată de Dumnezeu și nu e rău să bei cafea. E rău să bei cafea fără măsură, să fii dependent, să te enervezi dacă nu ai cafea. Dar nu poate fi păcat faptul că ai băut cafea.

Treceți cu vederea micile neputințe ale îndreptărilor de spovedanie, dar folosiți îndreptările. Mai ales în primii ani de viață în biserică. Primele mele spovedanii erau scrise pe pagini întregi...

Spovedindu-te după îndreptar, însă, există și o anumită rutină. Ce nu apare în îndreptar nu e păcat. Adică, femeile se grăbesc să se ducă la duhovnic în post: „Părinte, bărbatul a tras de mine să mă culc cu el. Și eu am rezistat ca o creștină”. Și se tot mândrește și se laudă. Dar nu spune niciodată: „Părinte, eu, în postul ăsta, n-am arătat destulă dragoste soțului meu, adică nu i-am vorbit destul de frumos, n-am știut să fie în casă o atmosferă de liniște”.

Spunea un părinte: „La mine tot vin femeile să se plângă că bărbații le părăsesc, dar nu vin să spună câți ani de zile i-au tot tocat la cap: «Toca-toca-toca-toca, nu vii la biserică! Nu te rogi! Nu ești smerit! Nu ești postitor! Nu ești evlavios!» etc”.

Deși există această rutină, totuși în îndreptarul de spovedanie nu scrie: „N-am știut să întrețin în casă o atmosferă liniștită”, femeia nu spovedește că și-a enervat bărbatul. Că nu l-a înjurat, e fericită, că în îndreptar apare doar: „Am înjurat” – nu poate bifa! N-a înjurat! Dar că i-a făcut viața bărbatului un coșmar: Toca-toca-toca-toca, nu spovedește! Da, există un formalism al spovedaniei.

Poate exista o spovedanie scrisă, pe care o citească preotul și cel ce se spovedește?

Dacă ai talent literar, poți să ții jurnalul și să i-l dai preotului să-l citească. Dar în afara spovedaniei. E bine ca la spovedanie să vii cu zdrobire de inimă și să spui păcatele tu, cu gura ta. Spovedania scrisă pe hârtie nu vorbește. Hârtia tace, de obicei. Întotdeauna, de fapt. Nu vorbește hârtia. Spune tu păcatele cu gura ta. Cu trupul tău ai păcătuit, cu trupul tău să te pocăiești, cu gura ta să zici: „Am păcătuit, părinte!” Nu: „Citiți aici, părinte!”

Cred că ne putem spovedi la același duhovnic chiar dacă nu am fost de acord cu o anumită afirmație a acestuia.

Da. Așa e. Mai ales că pot să treacă cincisprezece ani de zile și să îți dai seama că dreptatea era la duhovnic.

Cred că este o ascultare reciprocă între duhovnic și cel care se spovedește. Este corect?

Poți să-i propui părintelui niște meditații de duhovnicie și să vezi câtă bunăvoință are de a se informa de la tine. Să-i spui tu de canoane, de rânduieli... și eventual să-l și hirotonești, că nu e de ajuns prima hirotonie.

Evident că vorbesc ironic! Vezi-ți lungul nasului, și părintele se va folosi și el din spovedania ta. Dar nu căuta tu să-l înveți pe duhovnic. Sunt creștini care nu au astâmpăr. Li se pare că nu e destul de inițiat duhovnicul lor și atunci ei, ca niște viermișori, neapărat trebuie să roadă zidul de apărare al duhovnicului și să-l catehizeze cu forța. Nu merge așa!

Trebuie să ne alegem duhovnic în mănăstire dacă suntem mireni? Duhovnicul din mănăstire cunoaște problematica din lume? Duhovnicul din mă-

năstire nu este prea sever? Nu primim de la el canon prea greu?

Eu sunt apărător al duhovnicilor din lume, chiar dacă mă spovedesc la duhovnic din mănăstire. Și asta fără să fiu ipocrit. Pentru că Dumnezeu i-a dat preotului din lume, din parohie, harul de a-ți lega și dezlega păcatele și de a te îndruma. Și dacă stai și aștepti luni întregi să ajungi la mănăstire, poți să păcătuiești și pe drumul spre mănăstire.

Eu nu sunt de acord cu cei care îi disprețuiesc pe cei din lume: „Popa de la mănăstire are har. Dacă te uiți așa, din profil, îi stă pleata mai într-o parte și e duhovnicesc”. Și oamenii, cum zice ceva părintele de la mănăstire, au căzut pe spate. Dacă spunea același lucru preotul de parohie, nu era nicio chestie.

Avem nevoie de senzațional. Noi suntem mai deștepți dacă ne spovedim la părinți din mănăstire. „Știi, aghiasma mea e mai sfântă cu treizeci de grade, ține cu o zi mai mult decât a ta”, zice creștinul care a luat aghiasmă de la o mănăstire. Să depășim formalismele astea! Dacă vrem să ne mântuim, să fim sinceri și să ne dăm seama că există și în lume preoți sfinți.

Acum, dacă tu nu vrei să te duci la duhovnicul din mănăstire pentru că e prea sever și primești canon prea greu, iarăși nu ești corect. Dacă știi că ai găsit un duhovnic iscusit, dacă ești aproape de mănăstire, poți ajunge la mănăstire și știi că e un doctor bun, du-te la el! Nu fugi de el că e prea aspru, și doar atunci are har și popa din lume! Sau, dacă mai apoi vine un preot la mănăstire care e iute dezlegător, își pierde harul cel din lume și tu fugi la cel din mănăstire.

Duhovnicul nu vorbește foarte mult cu mine, este foarte tăcut la spovedanie și eu întotdeauna am

impresia că mă ignoră. Dar, totuși, îl păstrez. Și am dragoste către dumnealui. Considerați că duhovnicul trebuie să vorbească mai mult cu ucenicul?

Acum depinde și de timp. Un duhovnic iscusit poate spune zece cuvinte, dar te folosești de alea zece cuvinte mai mult decât de jumătate de oră la altcineva. Contează și credința cu care vii. Părintele are harul spovedaniei și atunci, chiar și numai jumătate de minut să stea cu tine, te folosești mult.

În pustia Egiptului, la Sfântul Antonie cel Mare, veneau trei părinți, doi îl tot întrebau ce voiau și al treilea nu întreba nimic. Și îl întreabă Sfântul Antonie pe al treilea: „Tu de ce nu zici nimic?” „Avva, mi-e de-ajuns să te văd”. Și se folosea de vederea chipului sfântului. Tot așa și tu, dacă îți vezi duhovnicul cum slujește, te bucuri de nu se poate.

Când duhovnicul îți spune să nu faci un lucru și tu totuși îl faci, cum poți să știi dacă l-ai mâhnit? (Cu siguranță l-ai mâhnit, nu te mai întreba dacă l-ai mâhnit sau nu. Sigur l-ai mâhnit. Dacă el ți-a zis să nu faci ceva și tu faci, cu siguranță l-ai mâhnit.) Totuși, îți pare rău și te doare, dar totuși tu știi că-l mâhnești.

E un cuvânt, la Părinți, mai greu de înțeles: „Pe cine să superi? Pe duhovnic sau pe Dumnezeu?” Și zice: „Pe Dumnezeu. Că, dacă-l superi pe duhovnic, fiind om, te iartă mai greu. Dar Dumnezeu e bun și iubitor, te iartă mai ușor...”. Dumnezeu e mai iute dezlăgător, mai ușor primește din nou pocăința ta decât duhovnicul, care e om și are și neputințe, nu e perfect. N-a clonat Patriarhia duhovnicul perfect, pe bandă rulantă, să fie numai duhovnici sfinți, nevoitori, tăcuți, care nu mănâncă nimic, numai slujesc și spovedesc.

Mă spovedesc cât de sincer pot, însă după spovedanie se repetă cam aceleași păcate, deși mă hotărăsc să nu le mai fac, dar nu reușesc; îmi împlinesc canonul; care-i motivul?

Eu, în situația asta, când mă spovedesc și iar fac și iar mă spovedesc, fără să se schimbe nimic, îmi dau seama că aștept să-mi dea Dumnezeu mură-n gură. Îi zic părintelui: „Părinte, dar m-am rugat din tot sufletul lui Dumnezeu să-mi schimbe viața, și nu mi-a schimbat-o”.

De exemplu, nu mă port cum trebuie cu copiii mei. Ba-i mai cert, ba-i mai pocnesc la funduleț în loc să am mai multă răbdare cu ei. Dar, fiind în criză de timp, prefer să le dau două la fund decât să le explic ceva. Și iar spovedesc: „Părinte, nu mă port cum trebuie cu copiii!”, și iar „Nu mă port cum trebuie cu copiii”, iar „Nu mă port cum trebuie cu copiii”, „Iar nu mă port...” Și părintele zice: „Tu nu înțelegi că Dumnezeu te-a făcut liber! Dacă tu nu te lupți să te schimbi, degeaba Îl rogi pe Dumnezeu: «Doamne, schimbă-mă!»”

Eu mi-am dat seama că noi cu gura una cerem în rugăciune și cu fapta cerem alta. Fata cere: „Doamne, păzește-mă să nu cad cu prietenul meu!” Dar după-masa și seara îl ia în brațe pe prietenul ei, prin parcuri și pe unde-l mai ia în brațe. Dacă ea se roagă să-i păzească Dumnezeu fecioria, de ce-l roagă pe prieten să i-o strice? Cu gura nu-i zice nimic prietenului, dar cu trupul îi zice. Dacă ne rugăm ceva cu gura, să facem și cu fapta.

Cum trebuie să mă spovedesc astfel încât să simt că am spus tot ce aveam de spus? Mai ales atunci când părintele meu duhovnic nu are suficient timp să asculte tot ce aș simți eu că trebuie să spun?

Acum, nu vă supărați că răspund așa, dar boala asta, a clevetelii, unii o transferă și în planul spovedaniei și vor să-i zică părintelui lor câte-n lună și în stele. Spune-i părintelui păcatele pe care le-ai făcut... După ce te-ai spovedit vreme de câteva luni, de câțiva ani, nu mai poți sta la spovedanie mult... nu mai ai ce să-i mai spui părintelui. Te spovedești cinci minute, zece minute, după care discuți cu părintele cât are timp. Eu așa fac: mă spovedesc, după care zic: „Părinte, acum... ce probleme am: așa, așa, așa” și cât are timp, îmi rezolvă problemele. Dar spovedania e spovedanie, se încheie, preotul dă dezlegarea, și dacă are timp să stea de vorbă, stă de vorbă, dacă n-are timp, „time out!” Următorul!

Cum putem fi sinceri cu noi înșine?

Iei un ceai, îl bei așa, încet-încet, și cât bei ceaiul ăla te gândești: „Oare câte ceaiuri o să mai beau eu până mor? Patru sute? Șapte sute? Două mii de ceaiuri?” Eu dau acum o rețetă așa, ad-hoc. „N-o să beau mai mult de douăzeci de mii de ceaiuri. Și, dacă mor fără să fiu sincer cu mine însumi, ce câștig? Nu câștig nimic. Mai am două guri din ceaiul ăsta și vreau să încerc, până termin ceaiul, să fiu sincer cu mine însumi.”

Să știți că nu-i atât de greu. Când alergii la Hristos și-I spui: „Doamne, ajută-mă să fiu sincer cu mine însumi!”, Dumnezeu te ajută. Spune-I: „Doamne, eu nu mă pricep să fiu sincer cu mine însumi”. După ce ai băut ceaiul – merge și fără ceai, dacă nu ai ceai – sari introducerea și te pui direct la rugăciune. Zici: „Doamne, ajută-mă să fiu sincer cu mine însumi!”

E greu să fii sincer. Uneori mi se întâmplă la spovedanie să vorbesc cu părintele meu, el să-mi spună ceva, și eu zic: „Părinte, nu-i așa!” Și părintele zi-

ce: „Ascultă-mă, că așa e!” „Părinte, eu vă spun că nu-i așa!” Și trec cinci ani, sau trei ani, sau două luni, și zic: „Părinte, știți că era ca dumneavoastră?” Vă mărturisesc, e singurul om, de fapt, sunt doi: duhovnicul și soția, sunt singurii doi oameni care, când îmi spun că e ceva cu mine într-un fel și eu pot să bag mâna în foc că nu e așa, s-ar putea să fie așa. Cu duhovnicul de fiecare dată, aproape, e așa; cu soția, de multe ori, nu totdeauna, dar e și când zice soția.

E ușor, dar și greu să fii sincer cu tine însuși, pentru că trăiești într-o lume a minciunii. Cei mai mulți de lângă tine mint. Și atunci, într-o lume de mincinoși te molipsești și tu. E ca gripa. Am să vă spun o poezie legată de sinceritate și de ipocrizia în care trăim. *Ultima modă*:

„Ultima modă este o plimbare
Prin Pavilionul Oglinzilor Deformate
Din Orașelul Copiilor.
Oamenii se privesc în ele cu nesaț
Și încearcă să arate cât mai bine în fiecare
Făcându-și dese și delicate operații estetice.
După ce se plictisesc de ce văd
Trec la oglinda următoare.
Singurii fericiți sunt copii
Care nu vor să treacă prin acest pavilion.
Căci se înpăimântă de groteștile oglindiri.
Ei își admiră fețele doar
În bălțile făcute de ploaie.
Fericiți cei săraci cu duhul
Că a lor este Frumusețea adevărată...”

Unii poate nu știu ce e cu pavilionul oglinzilor. În orașelele copiilor, nu știu dacă există și în Bacău, e un pavilion în care există oglinzi în care ba te vezi mai gras, ba te vezi mai slab, ba vezi capul mai lung, ba te vezi ... Și, din păcate, oamenii se lasă modelați

de modă, de tot felul de curente, și-și tot ajustează fețele, burțile, femeile – sânii, fundul, doar, doar să arate cât mai bine. Moda se schimbă la limită.

Îmi spunea un prieten care pictează biserici cum l-a pictat pe un ctitor într-un pronaos și, după un an, ctitorul l-a sunat și i-a zis: „Te rog să vii să-mi pictezi altfel pantofii!” Țsta e fapt real, nu e glumă. Mi-a povestit chiar pictorul de biserici, care a refuzat, evident, această propunere indecentă. Dar asta arată cât de handicapați putem fi până și în ce privește viața duhovnicească. Dacă un ctitor atâta a înțeles el din lucrul pe care l-a făcut, că trebuie să i se schimbe pantofii, înseamnă că dacă se va schimba moda, costumul, la anul va vrea costum Armani, și o să devină biserica expoziție. „Moda ctitorului 2003”. „Moda ctitorului Iarna 2003-2004.” Și tot așa. Și încercăm să ne lăsăm modelați de tot felul de mode mincinoase, în loc să fim sinceri și curați, așa cum ne-a lăsat Dumnezeu.

În slujbele sfinților – la Sfântul Antonie cel Mare, de exemplu, acesta e lăudat cu cuvintele: „O, zelotule!”

Cuvântul zelot, în zilele noastre, a căpătat o nuanță peiorativă: „A, ești zelot, ești extremist!” Dar ar trebui să fie un lucru de cinste să fii zelot în zilele noastre. Dacă în slujbe sfinții au fost lăudați ca zeloți, să fim zeloți, să fim ai lui Hristos.

Problema e că, încercând noi să fim pur ortodocși și anti-eretici, riscăm să cădem din lac în puț și să devenim noi buricul Ortodoxiei, și să avem inimile pline de răutate și să vrem moartea ereticilor și așa, și noi ajungem în iad, iar pe unii dintre ereticii care au mers pe o cale greșită, poate că Dumnezeu îi va mân-tui, cine știe cum îi va judeca.

Sunt jurnalist și intenționez să fac o emisiune religioasă pur ortodoxă, dar C.N.A.-ul îmi impune să aduc în emisiune și alte confesiuni religioase. Care este soluția? Pentru că nu vreau să aduc smin-teală.

Mass-media este controlată, fraților, de dușmanii Bisericii, clar! Dacă nu poți să faci o emisiune ortodoxă, înseamnă că ți se impune să propovăduiești erezia.

Nu știu ce e de făcut. Vezi ce spune duhovnicul tău. Dacă duhovnicul tău te cunoaște foarte bine, dacă tu cunoști un invitat ortodox bine pregătit, care să poată veni și să nu fie făcut de rușine de către cei de celelalte confesiuni, n-au decât să vină heterodocșii și vor pleca cu coada între picioare, cum se zice.

Dacă nu te poți baza pe un invitat ortodox care să fie adus de fiecare dată, n-are rost să faci emisiunea. Pentru că degeaba faci trei emisiuni bune: despre smerenie, despre rugăciune, când vine vorba de dreapta credință, se mărturisește erezia și s-a ales praful de toate celelalte emisiuni.

Asta face diavolul. Vezi reviste, în zilele noastre, care au o pagină ortodoxă. Și omul cumpără ziarul cutare pentru articolul ortodox. Vede ce-a zis părintele X de la mănăstirea cutare, dar înainte citește și despre radiestezie, și despre horoscop, și zice: „A, uite, o să fiu smerit! O să mă smeresc de acum, dar o să mă duc și la ghicitoare, uite ce tratamente are” etc. Se amestecă binele cu răul. Din păcate, mărturia ortodoxă este efectiv îngenuncheată. Se poate ca invitatul ortodox să fie îngenuncheat în emisiune de cel neortodox.

A fost mai demult la televizor o emisiune cu o vrăjitoare și cu un diacon ortodox de la Facultatea de Teologie din București. Vrăjitoarea l-a făcut praf.

Ajunsesse părintele diacon să spună că Biblia nu are o poziție clară față de vrăjitoare. Prin lucrare drăcească l-a făcut praf vrăjitoarea pe diacon. Din rânduiala lui Dumnezeu, data următoare a venit un alt preot, care a făcut-o praf pe vrăjitoare. Pentru că e foarte simplu de demontat vrăjitoria. Numai că atunci când te lupți cu vrăjitorii trebuie să știi că n-ai în față o persoană. Ai în față legiuni de draci. Și, dacă vrei să te lupți cu ei nefiind pregătit, ai încurcat-o.

Am făcut anumite păcate pe care nu le-am spovedit foarte precis pentru că, copil fiind, nu aveam un limbaj adecvat, de aceea le-am încadrat într-un păcat generic, cunoscut din Molitvelnic și din Sfânta Scriptură. Trebuie să spovedesc păcatul mai clar în limbaj modern?

Trebuie să înțeleagă duhovnicul ce ai făcut. Că așa te poți duce și spui: „Am desfrânat”. Și de fapt nu i-ai spus că ai desfrânat nu cu femei, ci cu bărbați sau că n-ai păcătuیت după fire, ci împotriva firii. Trebuie nuanțat, pentru că există canoane diferite pentru păcate diferite. Acum, nici să spui cu detalii, amintindu-ți așa, cu nostalgie, cum ai păcătuیت, astfel încât să-l stârnești pe părinte să-i pară rău că nu cunoaște păcatul respectiv. La spovedanie trebuie decență, nu suspin, că „a fost bine și acum nu mai e”.

Cei adormiți pot fi spovediți de urmașii lor, care le știu păcatele?

Asta e o practică neortodoxă. Păcătuiește femeia, păcătuiește și zice: „Lasă, că pe patul de moarte o să-i spun fiică-mii, să se spovedească preotului” și ea, care e însărcinată cu vecinul și vrea să avorteze, îl spovedește pe tatăl ei care a murit nespovedit, neîm-

părtășit, fără lumânare, și tatăl ei poate mai ia și dezlegare, și ea se duce fericită că l-a spovedit pe tatăl ei.

Noi trebuie să ne spovedim cât suntem în viață. Sunt unii care caută tot felul de excepții: „Hai, că poate, totuși, în cazul meu merge...”

Am fost întrebat într-o conferință despre noroc. Și am vorbit contra norocului, dar apoi a zis părintele de lângă mine: „Știți când e voie să zici «Noroc»? Doar diaconul sau preotul îi spune cântărețului când nu știi ce face cu lumânările!” Zic eu: „Să mă iertați, părinte, dar așa, dacă putem găsi excepții, o să tot găsim excepții”. Și la toate învățăturile Bisericii o să tot găsim minusuri și completări și așa tot timpul va fi ceva de zis în plus.

Care credeți că ar trebui să fie primul criteriu în alegerea soțului: frica de Dumnezeu, studiile, averea?

Averea! Averea! Averea cea netrecătoare. Aia pe care n-o pierde. Că banii o să-i treacă. Studiile n-o să-i ajute la multe. Frica de Dumnezeu rămâne.

Acum, eu nu cred că problema se pune care trebuie să fie doar primul criteriu. Pentru că poți să iei de soție o femeie cu frică de Dumnezeu, și atât. Are primul criteriu, l-a îndeplinit, bingo! Dar tu nu te căsătorești doar cu frica ei de Dumnezeu. Te căsătorești cu ea ca persoană. Și poate să fie cu frică de Dumnezeu, dar dacă ție nu-ți place cum arată, dacă tu nu poți dialoga cu ea; dacă ea e foarte cultă și tu ești cu patru clase, și nu puteți discuta decât despre: „S-au ieftinit zarzavaturile, s-a scumpit pâinea”, e dificil.

Contează foarte mult și aici sfatul duhovnicului. Duhovnicul poate să spună: „E bine să fii cu persoana respectivă sau e bine să nu fii cu persoana respectivă”.

Credeți că este un impediment într-o relație dacă băiatul are studii mai puține decât fata?

Nu neapărat! Dragostea toate le acoperă. Ea poate să fie cu doctorat, el poate să fie cu patru clase, dar dacă e dragoste mare, mare, mare și credință multă în Dumnezeu, pot fi fericiți.

Teoria este ușoară. Practic, însă, dacă ea are doctorat și el are patru clase, în cel mult un an de zile le poate expira căsătoria. Întrucât ea descoperă că există și specialiști și oameni cu doctorate, de sex masculin, cu care poate discuta mai multe decât cu soțul ei. Iar el poate descoperi că fetele cu patru clase sunt mai senzuale decât soția lui cu doctorat, de exemplu.

Cum ne dăm seama că avem chemare spre căsătorie?

Foarte greu! Eu m-am luptat, ziceam: „Doamne, să nu mă blestemi să fiu căsătorit, cu copii...” Când mă gândeam la căsătorie, mă gândeam așa: „Sunt bătrân, am lângă mine copiii și nepoții; în casă e hăr-mălaie și scandal...” Nu, mai întâi mă gândeam așa: „Sunt la mănăstire, sunt bătrân, mi-am făcut canonul toată ziua, Doamne Iisuse, ce bine...” După aia mă gândeam: „Acum sunt cu copiii și nepoții... asta vreau? Nu, nu! Doamne, să nu mă blestemi!” – așa ziceam: „Să nu mă blestemi! Eu vreau liniște, vreau să fiu al Tău și numai al Tău!” Mi se părea căsătoria o cale ușoară, știți?

Din păcate, în cărțile ortodoxe prea puțin se vorbește despre căsătorie, prea puțin despre frumusețea căsătoriei, despre crucea căsătoriei, despre faptul că e o cale de mântuire căsătoria. Să știți că diferența dintre căsătorie și monahism e că în monahism te lupți să dobândești iubirea, pe când în căsătorie o ai pe pâine.

Altfel spus: căsătoria e nu doar un spațiu mai ușor, e un spațiu în care ești nevoit să iubești mult mai des decât în mănăstire. Să iubești sau să nu iubești. E adevărat că există și eșecuri în familie, așa cum există și eșecuri în mănăstire. E adevărat, există în Sinaxar foarte mulți monahi. Mirenii au ajuns în Sinaxare mai ales prin mucenicie. Dar există foarte mulți mireni cu viață sfântă despre care nu se știe nimic.

Știm noi la cine s-a dus Sfântul Macarie sau alți sfinți care au avut descoperire să plece din pustie ca să-i cerceteze pe cei din lume? Nici nu li se spune numele celor din lume. Dar Dumnezeu a zis despre ei că erau mai mari decât unii dintre sfinții din pustie. Și noi îi pomenim în calendar doar pe cei din pustie. Dar Dumnezeu îi știe și pe cei din lume. Și ei stau în fața lui Dumnezeu potrivit cununii pe care au dobândit-o. Te ajută mult duhovnicul să-ți înțelegi chemarea, dar nu-ți impune ce să faci. Eu am insistat foarte mult ca duhovnicul să-mi zică: „Faci una sau alta”. Și nu voia. Zicea: „Nu. E viața ta, tu hotărăști”.

Dacă nu apare acea persoană potrivită și totuși am vrea să ne căsătorim, să avem o familie, copii, ce ar trebui să facem?

Să ne căsătorim cu cea nepotrivită. Și să avem copii nepotrivți și să ne fie viața un blestem. Glumesc. Să așteptăm persoana potrivită. Să ne gândim că poate nu suntem noi potriviți să întâlnim acum persoana potrivită. Poate că sufletele noastre nu sunt destul de curate. Poate că trupurile noastre nu sunt destul de curate.

Că sunt tineri care și-au pierdut fecioria, după trei ani de păcat au intrat în biserică, s-au spovedit și vor ca în șase luni să-și găsească soția. Nu-i așa.

Poate că tu trebuie să te vindeci mai mult până să te căsătorești. Sau fetele – au căzut și vor repede să se mărite, după prima spovedanie. Stai acolo, că stai bine. Trebuie să se coacă cozonacul sufletesc, să te așezi. Nicio grabă. Dumnezeu are un plan cu tine. Vine și ceasul tău.

Am un duhovnic care practică reiki, radiestezie. Să mă mai spovedesc la el sau nu?

El nu este duhovnic. El e păcălici. Pentru că un om care practică vrăjitoria și-a pierdut harul de a fi duhovnic. El nu mai poate fi călăuzitor de suflete. Nu, nu te mai spovedi la el. Dar fii sigur că practică reiki! Pentru că așa am auzit și eu: „Părintele cutare e bețiv”, și te duci la părintele cutare în casă și îi vezi viața și vezi că nu numai că nu e bețiv, dar nici nu are treabă cu băutura și duce și viață de nevoință. Întreabă-l: „Practicați radiestezia?” Și dacă el zice: „Da!”, sau dacă știi absolut sigur că a făcut altora tratamente cu bioenergie, fugi învârtindu-te! Radiesteziștii aveau doi duhovnici în București la care se spovedeau. Aceștia le dădeau dezlegare la împărtășanie pe bandă rulantă. Când radiesteziștii mergeau la alți duhovnici, nu spuneau: „Fac radiestezie!”

Duhovnicul de dinainte m-a lăsat să practic radiestezie. Este acest duhovnic prieten sau dușman?

Din păcate, e prieten cu diavolul și dușman al mântuirii, și a lui și a ucenicilor.

Vă rog, explicați ce-i cu radiestezia, ce-i cu energiile respective, de unde vin?

Materia are o anumită energie. Numai că de la a observa că vibrațiile unei materii sunt mai intense decât vibrațiile altei materii și până la a începe să mă-

sori energia respectivă cu sârma și a începe să întrebi: „Există reîncarnare?” e cale lungă. Eu i-am văzut în peștera Ialomicioarei, lângă Mănăstirea Peștera. Au venit radiesteziștii la mănăstire, frumos, că ei sunt prieteni și cu Dumnezeu și cu diavolul, în același timp. Au venit la mănăstire, s-au rugat, frumos, s-au dus în peșteră și au accesat câmpul informațional satanic: „Există reîncarnare?” Se mișcă ansa spre stânga, „Da”, există reîncarnare. „Ce trebuie să facem ca să ne sfințim?” Dacă se mișcă ansa în stânga, o zi de post, dacă se mișcă în dreapta, ai voie să păcătuiești. Radiestezia este vrăjitoria prin care, folosindu-te de o bucată de sârmă, crezi că, cu ajutorul bucății de sârmă – dacă se mișcă într-o parte e da, dacă se mișcă în cealaltă e nu! – afli răspunsuri false legate de viața de după moarte, de marile adevăruri spirituale, de ce-ai fost în reîncarnarea precedentă.

Dacă părintele paroh la care mă spovedeam înainte a spus la predică faptul că ne dă dezlegarea să ne spovedim la alți preoți, atunci nu este păcat faptul că m-am spovedit la alt preot?

Dacă a zis că vă dă dezlegare să vă spovediți, nu e păcat! Țsta e un criteriu după care puteți să cunoașteți duhovnicii, să știți! Duhovnicii adevărați n-o să țină lumea cu forța: „Vă leg să nu vă duceți...” Duhovnicul care e bun, el știe: „Eu sunt doctor de suflete! Cine vrea să vină la doctor, vine! Duceți-vă la cine vreți...” – că oricum vin destui la el, înțelegeți?

Nu poate să existe duhovnic bun muritor de foame. Dacă el e duhovnic bun, dacă stă acolo, duce viață de rugăciune, nevoință, și vine un om la el, după șase luni. Omul ăla pleacă folosit, se duce și zice: „Un părinte m-a ajutat extraordinar...” Vine al doilea, merge și spune mai departe de ajutorul primit. Du-

hovnicul bun n-are nevoie să aibă coadă la spovedanie. Dimpotrivă: „Duceți-vă unde vă este vouă de folos!” Când îl vezi că zice: „Nu! Vă leg, să nu plecați! Că ce vi se întâmplă atunci...” – vă dați seama că ceva este în neregulă. Dar, dacă părintele v-a dat dezlegare, nu e nicio problemă.

Dacă ai un duhovnic, diavolul are mai puțină influență asupra ta?

Bineînțeles.

Chiar și atunci când nu ai o spovedanie foarte deasă?

Deasă, rară, asta rânduiește duhovnicul, și nu trebuie să aștepti posturile ca să te spovedești. Când vrei să păcătuiești, când te ispitește ceva sau când ai căzut, du-te imediat la doctor. Că, dacă ai păcătuit în luna ianuarie, pe 10, și aștepti postul următor, Postul Paștelui, până atunci poți să mai cazi de șaisprezece ori și după a zecea cădere să zici: „Eu nu mă mai duc la biserică”. Există însă foarte multă rușine la cei care au căzut. Pe mine mă impresionează totuși cu câtă dragoste îi primesc duhovnicii pe cei care se întorc după vreme îndelungată.

Îmi pare rău că nu v-am adus rândurile unei fete care mi-a scris zilele trecute cât de mult a mângâiat-o întoarcerea la duhovnicul ei. De vreo șase ani se lăsase de spovedanie. Și când s-a dus la duhovnic, duhovnicul a primit-o și a ținut-o trei ore și jumătate la spovedanie. Mi s-a părut extraordinar. A primit-o cu atâta dragoste și fata a simțit: „Da, acum am pus început bun mântuirii!” Și eu am scos numele mănăstirii la care s-a spovedit, alte detalii, și am trimis pe messenger la câteva sute de cititori din lista mea. Și câțiva mi-au scris părerile lor. Unul mi-a scris: „E o

minune ce i s-a întâmplat fetei!” Altul: „Vreau și eu să mi se întâmple așa!” O fată zice: „Da, ei i s-a întâmplat așa, dar eu nu cred că mie mi se poate întâmpla!” Când i-am spus asta fetei care se spovedise, mi-a zis: „Dă-mi adresa fetei, să-i spun că i se poate întâmpla și ei la fel!”

Adică ea simțea nevoia să spună și altora. Că eu am întrebat-o: „Mă lași să arăt și altora discuția noastră?” Pentru că rămăsesem efectiv șocat de cât de tare se bucura ea. Îmi spunea înainte: „Nu mă pot spovedi, mi-e greu, după atâția ani de păcat...” – și își pierduse și fecioria, și o luase și cu fumatul, și i-am zis: „Știi ceva? Vindecă treaba cu fecioria, iar cu fumatul... are grijă Dumnezeu! Dar tu du-te și spovedește-te!” „Nu știu dacă o să mă schimb...” Zic: „Du-te și spovedește-te și o să vezi că se rezolvă!” Și cred că o ajută Dumnezeu să se lase și de fumat. Și când mi-a zis că a stat trei ore și jumătate, e clar că duhovnicul ăla n-a stat să-i povestească telenovele.

Am fost la un cunoscut părinte duhovnic și mi-a spus să plec din familia mea. Am plecat și m-am întors. Ce părere aveți?

Să-l judecăm pe acest părinte, în cor! În primul rând că un astfel de bilet este incomplet. Nu precizezi în ce situație s-a întâmplat asta și, în al doilea rând, nici nu poți face public ce ai stabilit tu cu duhovnicul. Pentru că, așa cum duhovnicul este obligat să păstreze Taina Spovedaniei, tot așa ucenicul nu poate să dea în vileag tratamentul duhovnicesc pe care-l folosește duhovnicul în situații limită, pentru că la zece bolnavi duhovnicul nu folosește același leac. Au zece oameni ulcer, dar doctorul nu le dă tuturor același tratament... Sau nu-i operează pe toți. Unora le dă tratamente, alții se vindecă, alții... Nu e treaba nici a

mea și nici a celor din sală să se lămurească privitor la această situație. Să avem mare grijă când și în ce condiții punem o întrebare... Să ne ajute Dumnezeu să punem întrebările potrivite oamenilor potriviți, la timpul potrivit. Și să ne ajute Dumnezeu să găsim răspunsurile potrivite și, folosindu-ne de ele, să mergem înainte pe calea mântuirii...

RUGĂCIUNEA – UN RĂSPUNS LUI DUMNEZEU

(Oradea, 11 aprilie 2006)

Ce este rugăciunea? Ce este, de fapt, pentru fiecare dintre noi, rugăciunea? Ne rugăm să ne dăruiască Dumnezeu cele de trebuință. Ne rugăm să ne dăruiască Dumnezeu mâncare. Ne rugăm să ne dăruiască sănătate. Ar trebui să ne dăm seama că modul în care ne raportăm la rugăciune e legat de modul în care ne raportăm la Însuși Dumnezeu. Dacă noi stăm de vorbă cu Dumnezeu doar câteva minute pe zi, dimineața și seara, închinându-ne la rezezeală, spunându-ne dorințele la rezezeală, și în rest trăim după cum ne modelează înțelepciunea lumii acesteia, suntem departe de mântuire.

Rugăciunea ar trebui să fie pentru noi totul. Pentru că viața în această lume este plină de greutate, este plină de ispite, de curse ale vrăjmașului, și numai prin rugăciune putem primi puterea de a le sta înaintea.

În momentul în care pruncul scâncește, mama crede că-i e foame și-i dă să mănânce. Numai că pruncul poate să scâncească din multe alte motive și să nu aibă nevoie de hrană la momentul respectiv. Dumnezeu știe exact ce ne este de trebuință, ascultă rugăciunile noastre, însă vrea ca noi să știm ce să-I cerem. Dacă un copil le cere părinților săi o sabie sau un cuțit ca să se joace cu el, bineînțeles că părinții nu-i vor da acel cuțit. De multe ori ni se pare că Dumnezeu nu ne ascultă rugăciunea, pentru că ceea ce cerem nu ne este de folos, sau nu ne este de folos la momentul respectiv.

În măsura în care viețile noastre sunt modelate de rugăciune, în măsura în care ne rugăm lui Dumnezeu să trecem fiecare zi fără prihană, să stăm puternici în fața ispitelor, Dumnezeu ne va ajuta.

Ce facem atunci când avem un necaz? Fiți sinceri! Care este unul din primele lucruri pe care le faceți când dați de necazuri? Nu căutați să împărtășiți frământarea voastră și altora? Nu puneți mâna pe telefon, ca să vorbiți cu prietenii, cu rudele sau – în cel mai bun caz – cu duhovnicul?

Foarte greu ne dăm seama că prima ființă cu care ar trebui să stăm de vorbă, în astfel de necazuri, este Dumnezeu. Dumnezeu este Cel care a îngăduit să trecem prin încercările respective, și aceste încercări de multe ori nu au alt rost decât a ne ajuta să înțelegem că undeva greșim. Că viața noastră duhovnicească șchiopătează.

Un părinte spunea la un moment dat: „Dumnezeu le dă oamenilor necazurile pentru ca noi, oamenii Bisericii, să putem semăna sămânța cea bună a credinței”.

Știți că, la vreme de mare necaz, când e de exemplu un cutremur, se închină foarte, foarte mulți oameni, chiar și dintre cei care nu merg la biserică. Pentru că, la vreme de mare necaz, Dumnezeu le este oamenilor singura nădejde. Omul înțelege că numai Dumnezeu îi poate da puterea să treacă de respectiva încercare.

Noi însă ne supărăm că Dumnezeu nu răspunde cererilor noastre. Ar fi bine să înțelegem că de fiecare dată când nu răspunde o face cu un anumit scop. Nu există nimic întâmplător în această lume.

Dumnezeu nu Se bucură văzând că noi suferim, dar îngăduie ca noi să suferim, pentru ca sufletele noastre să se curețe de noroiul păcatelor.

Rugăciunea este cel mai bun dialog cu Dumnezeu. Rugăciunea este starea în fața lui Dumnezeu în care învățăm să trăim cu un picior pe pământ și cu un picior în rai. Rugăciunea trebuie să fie pentru noi totul. Mulți oameni ajung la sinucidere pentru că nu au înțeles că Dumnezeu îi iubește. Nu au înțeles că Dumnezeu vrea să stea de vorbă cu ei.

Spiritiștii, cei care – imaginându-și că vorbesc cu duhurile celor adormiți – stau de fapt de vorbă cu dracii, ar trebui să fie geloși pe creștini, pentru că aceștia, fiind mădulare ale Sfintei Biserici, stau de vorbă cu Dumnezeu fără să pocnească scaunele, fără să se învârtă mesele. Dumnezeu ne-a făcut acest mare dar, de a fi copii ai Săi, fii ai Săi, și vrea să ne învețe să vorbim cu El prin rugăciune.

E foarte important să ne dăm seama că noi nu știm să ne rugăm. Suntem neputincioși în rugăciune, mințile noastre sunt împrăștiate, atenția noastră zburdă peste tot. Uneori rostim chiar rugăciunile în mod greșit.

E o întâmplare în Pateric în care diavolul îi atrage atenția unui monah că, atunci când rostise Psalmii, sărise câteva versete. Diavolul este foarte atent la rugăciunea noastră. Diavolul vrea să ne alunge de la rugăciune, să ne gonească de la rugăciune. Tocmai de aceasta ne ispitește atât de puternic în vremea rugăciunii.

Știți că uneori, atunci când ați început să roștiți canonul, sună telefonul și sunteți anunțați că s-a întâmplat ceva rău sau că trebuie să plecați undeva. Sau brusc vă amintiți că trebuia să faceți un lucru și nu l-ați făcut. Sau brusc în familie se iscă cearta: ori părinții, ori frații voștri, se găsesc să vă deranjeze, neînțelegând de ce pierdeți timpul în fața icoanei.

Am primit scrisori de la tineri ai căror părinți îi certau că, în loc să fie sâmbătă seara la discotecă, stăteau acasă și se rugau sau citeau cărți duhovnicești; că, în loc să se distreze, să meargă pe calea patimilor trupești, mergeau pe calea cea bună a înfrânării.

Unele fete care, după ce își pierduseră fecioria, au înțeles că cea mai mare bucurie, cea mai mare împlinire o dăruiește Hristos, aceste fete, punând început bun mântuirii prin pocăință și devenind fecioare sufletește, au avut de suferit adevărate prigoniri din partea părinților lor, care nu înțelegeau de ce aceste fete ale lor au devenit evlavioase.

Hristos ne-a spus un cuvânt: *Dacă M-au primit pe Mine, și pe voi vă vor primi; dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni*. Fiecare om care merge pe calea rugăciunii trebuie să înțeleagă că se află într-o arenă mai sângeroasă decât cea în care se desfășoară luptele de K1. Trebuie să înțeleagă că în fața sa este diavolul.

Tot în Pateric putem citi că un părinte a avut o vedenie, în care a văzut într-o parte a cerului, la apus, o ceată mare, mare de draci și s-a speriat, pentru că războiul este mult mai greu decât ne dăm seama. Însă din rânduiala dumnezeiască a văzut la răsărit mulțime nenumărată de îngeri. Și s-a liniștit. Să ne dăm deci seama că nu suntem singuri.

Din păcate, multe din ispitele care ne apar la vremea rugăciunii ni se datorează nouă. Adică, cu zece minute înainte de a începe rugăciunea, vedem tot felul de emisiuni, tot felul de filme, tot felul de știri, care ne împrăștie mintea. Venim la rugăciune cu mintea împrăștiată și ne gândim: „O, ce păcat că a murit Marimar!” Sau: „Vai, ce rău că a pierdut la fotbal Steaua!” Sau: „Ce păcat că trupa cutare n-o să mai aibă concert și în orașul nostru!” Cu gura spunem ru-

găciunea, dar mintea ne zboară la ceea ce ne este cu adevărat drag.

Dacă s-ar putea face radiografia minților noastre, la vremea rugăciunii o fată ar avea în minte pe iubitul ei, iubitul ei, pe fosta lui prietenă, fosta lui prietenă pe viitorul ei prieten, și tot așa.

Un soț se gândește că nu-i ajung trei camere la apartament, că dacă va avea mulți copii, de exemplu cinci, i-ar trebui cinci camere, dar nu se gândește să facă măcar un copil.

Datorită împrăștierei minții noastre rugăciunea nu se urcă înaintea lui Dumnezeu ca o jertfă bine primită. Știți rugăciunea psalmistului: „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea Ta!” Se poate considera că rugăciunea noastră este tămâie adusă lui Dumnezeu?

Mergem la biserică și ne rugăm și ne facem datoria. Cu trupurile suntem în biserică, aproape de Dumnezeu, dar cu mințile nu. Ați observat și voi că, uneori, când apare în biserică un tânăr îmbrăcat mai ciudat, sau o fată a cărei fustă a intrat la apă din fabrică, privirile dreptslăvitorilor creștini trec de la icoanele de pe altar la fusta respectivă sau la brățările cu capse pe care le poartă tânărul. Și suntem mai atenți la fata respectivă decât eram până atunci la Liturghie.

Sau fetele din biserică încep să se gândească: „Dacă tânărul acesta va renunța la cerceii din ureche, ar fi un potențial soț”. Inimile lor se aprind de râvna rugăciunii în scopuri matrimoniale. Și până la sfârșitul Sfintei Liturghii nu au în cap decât imaginea tânărului respectiv.

Iar dacă se întâmplă ca fetele respective să cânte la strună sus, în balconul bisericii, iar tânărul să fie în față și să nu poată fi văzut decât din spate, atracția

devine de-a dreptul hipnotică: „Oare cum o arăta? Dacă are ochi albaștri? Dacă are fața dură? Dacă are bărbia puternică? Dacă Dumnezeu mi-a ascultat, în sfârșit, rugăciunile?”

Dacă la fiecare Sfântă Liturghie ar veni un nou tânăr în biserică, fiecare slujbă ar fi pentru fata respectivă nu o așteptare a lui Hristos, ci o așteptare a lui Făt Frumos. Numai că, dacă fata ar fi vrut cu adevărat să vină Făt Frumos, trebuia să-L cheme pe Dumnezeu în ajutor. Și Dumnezeu rânduia aceasta în chip minunat.

Am auzit un caz al unui tânăr care a făcut parcă patruzeci de paraclise, cu credință, la Maica Domnului. După al patruzecilea paraclis, se afla în Gara de Nord, pentru că trebuia să plece într-un alt oraș. În gară a văzut o fată, frumoasă la chip, i se putea citi virtutea pe față – pentru că fetele cu adevărat creștine au o anumită cumințenie, au o anumită liniște, care e, într-adevăr, foarte atrăgătoare; și a întrebat-o pe fata respectivă: „Vreau să merg pe calea mântuirii. Vrei să te măriți cu mine?” Și răspunsul ei a fost: „Da”. S-au căsătorit și au parte de o căsnicie împlinită.

Eu nu recomand acum să faceți patruzeci de paraclise exclusiv în scopuri matrimoniale, am făcut și eu și mai multe și n-a funcționat. Dar n-a funcționat când am vrut eu. Deși știam și eu „rețeta”. Fiecare primește de la Dumnezeu după credința sa. Cred că niciunul dintre paraclisele pe care le-am făcut nu au fost trecute de Maica Domnului cu vederea. Fie că spuneam primul paraclis, fie că spuneam al doilea paraclis, Maica Domnului le primea cu dragoste. Numai că aștepta momentul potrivit pentru ca eu să pornesc pe calea căsătoriei.

Era o întâmplare, parcă tot în Pateric, cu un părinte care vedea că în biserică unii părinți erau cu

trupurile la rugăciune, iar alții erau cu trupurile fără cap. Iar alții erau numai cu capetele în rugăciune, cu trupurile afară. Cei care erau cu trup întreg erau cei care, venind la dumnezeiasca slujbă, venind la slujbele bisericii, se rugau cu mare atenție; cei care aveau trupul fără cap erau cei cărora mintea le vagabonda; iar cei care erau doar cu capul în biserică, erau cei care, trimiși la diferite ascultări, erau cu sufletele în biserică. Să ne gândim: „Noi câtă vreme suntem cu adevărat în biserică? Câtă vreme suntem cu adevărat în fața lui Dumnezeu, atunci când spunem un paracelis sau un acatist?”

Sfântul Ioan din Kronstadt spunea că numai cei care sunt foarte sporiți în rugăciune se pot ruga rostind cuvintele mai repede. Pentru că noi, ceilalți, trebuie să ne rugăm mai rar, pentru a zăbovi cu mintea asupra fiecărui cuvânt.

Un părinte îmi povestea o dată: „Aveam nu știu ce ispită și, în după-amiaza aceea, am făcut șapte acatiste la Sfânta Paraschiva”. Și l-am întrebat: „Cum, șapte acatiste într-o după-amiază?”. Pentru că, dacă stai să faci în liniște șapte acatiste, durează mult. Părintele mi-a spus: „Eu fac un acatist într-un sfert de oră”. Asta pentru că părintele respectiv era sporit în rugăciune. Îi dăduse Dumnezeu o anumită așezare a minții.

Pe când noi, încercăm să spunem acatistul într-un sfert de oră, dar mintea noastră este la ceas. Am început acatistul la opt fără douăzeci, dar la ora opt e un episod din serialul de mare succes *Izbăviți de tălănguță*, cum e varianta basarabeană de la *Salvați de clopoțel*. Și trebuie să spunem repede *Bucură-te*, ca nu cumva să pierdem reluarea secvențelor care se difuzează la începutul fiecărui nou episod. Reluarea secvențelor pe care le-am mai văzut o dată,

dar pe care ne place să le avem vii în minte. Așa cum adevărații creștini au vii în minte modelele sfinților.

Un creștin a postat la un moment dat pe internet câteva îndrumări și recomandări privitoare la rostirea rugăciunii Sfântului Efrem Sirul, *Doamne și Stăpânul vieții mele* – și cronometrase că se poate face într-un minut și 23 de secunde, să zicem. Dăduse acolo rețeta cea mai rapidă cu putință. Or nu cred că asta trebuie să ne atragă la o rugăciune. E ca și cum ai spune: „Vreau să mă căsătoresc și important e că lângă fata respectivă n-o să stau decât foarte puțin, pentru că urmează să plec în armată, după nuntă.” Ce bucurie mai e aceea?

Or, lângă Dumnezeu trebuie să stăm cât mai mult. Pe mine m-a folosit mult următorul cuvânt despre rugăciune: „Cel ce se roagă numai când se roagă, acela nu se roagă”. Noi trebuie să fim cu mintea la Dumnezeu în fiecare clipă a vieții noastre. Un tânăr, aflând că un cunoscut de-al său primise canon de la duhovnic să rostească rugăciunea lui Iisus – „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul” - tot timpul, l-a întrebat: „Și când te duci să te speli te rogi?” Și celălalt a răspuns cu simplitate: „Da”. Și pe celălalt l-a bufnit râsul: „Cum poți să te rogi în baie?” Pentru cel care se roagă numai cinci minute pe zi, o astfel de rugăciune continuă pare bătaie de joc. Dar, pentru cel care se roagă toată ziua, lucrul acesta este firesc. Nu înseamnă acum că trebuie să ne punem icoane în baie. Ci vreau să înțelegeți că, de fapt, ne rugăm foarte puțin. Că, de fapt, viețile noastre nu stau sub amprenta rugăciunii.

Să se gândească bine părinții câtă vreme din timpul rezervat îngrijirii copiilor are ca fundament dorința ca acești copii să se mântuiască? Câți avem

convingerea faptului că viețile noastre trebuie să fie pentru copii cărți vii? O profesoară care predă în Anglia, la Oxford parcă, mi-a spus că nu pleacă să-și țină cursul fără să se spovedească. „Eu, ca profesoară, sunt răspunzătoare în fața lui Dumnezeu pentru fiecare cuvânt pe care-l rostesc în fața studenților. Pe studenți nu-i interesează doar cuvintele mele, ci și modul în care rostesc aceste cuvinte.” Și profesoara reușea să-i ajute pe studenți, și reușește să-i ajute să înțeleagă că în sufletul ei stă Hristos. Nu ține cateheze. Este ușor să fii triumfalist și să spui: „Vai, ce creștin bun sunt eu! Cât de bun exemplu pot fi pentru voi!”

În momentul în care părinții înțeleg că inimile copiilor lor se lasă mai ușor imprimare de faptele pe care le văd decât de sfaturile pe care le aud, vor căuta ca viața lor să fie modelată de rugăciune.

În momentul în care o fată va vrea să se mărite, trebuie să înțeleagă că nimic nu o face mai frumoasă decât rugăciunea, decât Dumnezeu, Care îi înfrumusețează și sufletul și trupul, dacă ea îl cheamă în ajutor prin rugăciune.

Poate că știți că, la un moment dat, în viața Sfântului Antonie cel Mare, acesta a avut o luptă puternică cu puterile întunericului, care l-au bătut, lăsându-l zăcând. Și, după ce a fost bătut, văzându-L pe Hristos, L-a întrebat: „Doamne, de ce nu Te-ai arătat mai dinainte, ca să ușurezi durerile mele?”. Însă Hristos fusese de față și văzuse cum robul Său pătimea și astfel își agonisea cununa.

În *Limonariu* citim despre un părinte care era ispitit de gândul desfrâului și a vrut să plece din mănăstire. Pe drum i s-a arătat Sfântul Ioan Botezătorul, care i se mai arătase și în alte dăți: „Părinte, nu pleca!” „Ba da, sfinte, că nu mai suport ispita.” „Nu ple-

ca, întoarce-te la mănăstire și ispita se va ușura.” „Nu, sfinte, că mi-ai mai spus aceasta și în alte dăți și ispita n-a plecat.” Și Sfântul Ioan Botezătorul, care i se arătase în chip minunat, a făcut cruce în dreptul pântecelui părintelui și ispita a plecat. Dar Sfântul Ioan i-a zis: „Ai pierdut cununa”.

Noi vrem să luăm cununa fără să luptăm cu ispita. Vrem să ne mântuim, dar fără să trecem prin încercări. Or, așa ceva este cu neputință. Ne place să citim despre minuni. Ne place să citim cum sfinții au vindecat bolnavi, au înviat morți, au mers pe apă, au făcut multe și mari minuni. Dar nu vrem ca astfel de minuni să aibă loc în viața noastră. Mai bine zis, am vrea, dar nu avem credință. Cea mai mare minune pe care o poate face Dumnezeu cu noi este să ne schimbe. Dumnezeu, numai Dumnezeu știe câtă amorțeală este în sufletele noastre. Numai Dumnezeu știe cu adevărat câtă nevoie avem de schimbare. Când ne dăruim întreaga viață lui Dumnezeu, viețile noastre se schimbă cu putere. Și trecem de la moarte la viață.

Fiți sinceri cu voi înșivă! De câte ori nu sunteți dezamăgiți? De câte ori nu sunteți apăsăți de deznădejde? De câte ori nu regretați că ați ales anumite păcate? De câte ori nu regretați că nu sunteți împliniți?

Ne place să ne adormim conștiința, în loc să fim sinceri cu Dumnezeu și să-I cerem să ne schimbe viața.

M-am întâlnit acum câteva zile la Sibiu cu un tânăr homosexual, care știa că trebuia să țin o conferință acolo. Și a vrut să mă întrebe mai multe lucruri legate de mântuire. Și mi-a spus: „Eu nu vreau să fiu homosexual. Mi-e teamă să nu păcătuiesc atât de mult, încât să nu mai pot scăpa de păcat”. Și pentru că în ultimul an, un an și ceva, de fapt, avusese vreo treizeci de iubiți, de parteneri, pentru că nu-i putem

numi iubiți, i-am spus: „Tu nu trebuie să mai aștepti ca să fii rob de păcat. Tu deja ești rob de această patimă”. Pentru că, dacă vrei să te mântuiești, te ferești de păcat. I-am repetat: „Nu aștepta să păcătuiești mai mult gândindu-te că, atunci când ți se va părea ție că ai ajuns la limita maximă, o să te oprești”.

Pentru că păcatul, pe măsură ce păcătuim mai mult, ne leagă cu lanțuri din ce în ce mai puternice. Sunt tineri care cad în păcatul masturbării, gândindu-se că nu e nicio problemă, că oricum sunt atâția care fac același lucru. Plictisindu-se de rutina acestui păcat, încep să facă sex cu prietenele lor. La început, li se pare că au descoperit modul ideal de a-și manifesta dragostea. Și după câteva zile sau mai ales nopți, după câteva săptămâni, constată că nici măcar dăruirea firească nu este de ajuns pentru ca ei să-și manifeste oceanul de iubire pe care îl simt. Și sunt ispitiți să-și manifeste acest ocean prin diferite perverse siuni. Pentru că păcatul nu poate să îi împlinească.

I-am spus tânărului respectiv câteva cuvinte prin care am încercat să îl ajut să își înțeleagă greșeala. Am vorbit cu el înaintea conferinței, și în timpul conferinței m-am gândit cât de mândru și de iubitor de sine și de neputincios sunt. Mă întrebam: „Am reușit oare, măcar cu o fărâamă, cu un degețel, să-l pun pe gânduri?” Și după conferință m-a sunat să ne mai întâlnim. Și mi-a spus: „Toată ziua m-am bucurat că te-am văzut. Și să nu crezi că sunt atras de tine. Ci pur și simplu mă bucur că ai avut răbdare să vorbești cu mine. Mi-ar prinde bine să mai vorbim”. Și chiar ne-am plimbat atunci, noaptea, pe străzile Sibiului. Mi-era puțin rușine ca nu cumva, văzându-mă vreun student care mă cunoaște, să spună că am venit în Sibiu din cel puțin două motive... Dar m-am gândit că merită.

Tânărul respectiv mi-a mărturisit că simte o extraordinar de mare nevoie de înțelegere. Și iarăși mi-am dat seama cât de puțină grijă, cât de puțină atenție avem noi față de cineva care vine la biserică.

Dacă un tânăr intră într-o sectă, sectanții respectivi se simt datori să îi iasă în întâmpinare, să îl ajute să se integreze în respectiva familie spirituală în care viețuiește erezia. Din păcate, de multe ori membrii Bisericii sunt mult mai departe de o reală comuniune decât ereticii.

Adică noi, deși suntem mădulare ale lui Hristos, nu știm să avem dragoste pentru ceilalți, pentru cei care vor să facă primii pași pe calea Bisericii.

Ar trebui să ne punem sufletele pe pâine. Ar trebui să înțelegem că faptele noastre pot fi o formă de rugăciune. Că dragostea adevărată, de fapt, este o formă de rugăciune. Este o formă de a dori ca celălalt să se bucure de mântuire. Așa că, fetelor, gândiți-vă bine când vreți să vă dăruiți fecioria înainte de căsătorie; gândiți-vă dacă această dăruire poate fi o formă de iubire adevărată, adică o formă de rugăciune. Ce fată se poate ruga: „Doamne, ajută-mă să-mi pierd fecioria!” Ori o fată ipocrită, ori o fată care nu-L cunoaște pe Dumnezeu.

Mi s-a părut o adevărată blasfemie ca, la sfârșitul unei cărți despre sexualitate scrisă de un mare sex-expert al zilelor noastre, să găsesc o rugăciune ciudată, ceva gen: „Doamne, ajută-mă să mă simt cât mai bine, ajută-mă să am parte de parteneri cât mai pregătiți și mai dotați și să fie totul bine, ca să Te slăvesc pe Tine, făcătorul bucuriei și al plăcerii!” Mi s-a părut anti-rugăciune, e o rugăciune blasfemiatoare.

M-am gândit că poate unii tineri, care nu înțeleg învățătura morală a Bisericii, o vor rosti și poate că, având parte de senzațiile respective, vor crede că

Dumnezeu le-a răspuns și vor cădea în înșelare. Nu știm ce cerem.

La un avvă a venit un om care voia să meargă să se judece cu alt om. Și avva i-a spus: „Iartă-l!”, dar acela nu se îndupleca. Și avva a insistat și, în cele din urmă, a făcut și rugăciune: „Tatăl nostru, Care ești în ceruri... și nu ne ierta nouă, precum nici noi nu iertăm greșiților noștri”. Și omul a zis: „Nu așa, avva!” „Ba așa!”, a răspuns avva. Și atunci omul și-a înțeles greșeala și nu s-a mai dus să ceară dreptate de la judecător.

Câți dintre noi ne iubim vrăjmașii? Vă mărturisesc că la rugăciune, pe la începutul rugăciunii, mă rog pentru vrăjmași. Și când simt că nu mă pot ruga pentru vrăjmași, mai trag puțin de timp, ca să îi iert în sufletul meu, și abia apoi mă pot ruga. Vă dau un exemplu. Unii dintre dumneavoastră știți *Cartea Nunții*. Am aflat că, la o mănăstire din țara noastră, nu au vrut să primească volumul la pangar, pentru că nu ar fi o carte creștină. Deși cele mai multe scrisori de la tineri care s-au spovedit sau au vrut să renunțe la păcate sau au început să-și pună problema mântuirii le-am primit de la cei care au citit tocmai *Cartea Nunții*. Când am aflat că părinții din mănăstirea respectivă se poartă așa, i-am simțit într-un fel dușmani ai mei. Și n-am putut să mă rog până nu mi-am dat seama că, de fapt, sunt alții care pățimesc mult mai mult: înjurături, batjocuri, blasfemii și tot le rabdă. Iar eu voiam să mă rog, păstrând supărare în sufletul meu. Nu merge așa...

Dar să vă dau și exemple mai apropiate de problemele voastre. Știți că soții trebuie să se roage și împreună. Sunt momente în care în familia creștină apar ispite. Și soțul e convins că soția, într-o anumită problemă, greșește, iar soția e convinsă că greșeala a

sărit în terenul soțului. Când să se roage, fiecare îl roagă pe Dumnezeu: „Doamne, fă-mi dreptate!”, și asta în loc să se roage: „Doamne, iartă-mă, că am greșit și eu și iartă-l și pe celălalt, care mă nedreptățește!”

„Cât să ne rugăm în familie? Cum să ne rugăm în familie?” Întrebări foarte importante. Când aveam un copil era simplu: îl țineam în brațe ba unul, ba celălalt. Când aveam doi copii era oarecum simplu: un copil îl țineam eu, pe celălalt îl ținea soția. Când a răsărit al treilea n-a mai fost așa de simplu. Și uneori, la rugăciune, se aude multă veselie, mai ales fetițele – de doi ani și trei ani – se găsesc să se joace, să tragă de păr pe mama, pe tata, să tragă de urechi, să pupe și, la vârsta aceasta, le este destul de greu să înțeleagă că trebuie să aibă o atitudine serioasă.

E nevoie ca părinții să fie îngăduitori cu zgomoarele lor, însă e nevoie să se roage și fără copii. E nevoie ca fiecare om să aibă momente de singurătate cu Dumnezeu. Fiecare om să aibă momente în care stă cu adevărat de vorbă cu Dumnezeu.

Cei care mergeți la muncă vă puteți gândi: „Cum să ne rugăm, când să ne rugăm în timp ce lucrăm?” Dacă la lucrul respectiv mințile vă sunt solicitate, este greu să roștiți rugăciunea în timp ce faceți diferite socoteli, în timp ce redactați anumite texte. Dar, atunci când apare ispita, atunci când șeful îi cere secretarei anumite lucruri extra-serviciu, anumite extra opțiuni la locul de muncă, primul lucru pe care trebuie să-l facă secretara respectivă este să se roage. Și nu de șef, să o mai lase în pace, ci de Dumnezeu. Pentru că numai Dumnezeu ne poate da putere să stăm tari în fața ispitelor.

Trăim într-o lume a compromisului. Un părinte observa: „Ce trist! Trebuie să vină Unchiul Sapro să

ne convingă să nu mai dăm șpagă” – prin refrenul lui „Nu mai da șpagă...” Adică noi, creștinii, putem lua lecții de morală de la un tânăr crescut după blocuri. Este trist.

Căți creștini vorbesc despre problema șpagii? Oare nu este o problemă serioasă din punct de vedere moral? Totuși, ne-am învățat să facem compromisiuri, pentru că nu vrem ca viețile noastre să fie modelate de rugăciune. Pentru că, dacă ar fi așa, atunci când unchiul Sapro ne îndeamnă să nu mai dăm șpagă ni s-ar părea că repetă refrene de tango, adică ne spune lucruri știute de toți.

În ce măsură oare viețile noastre sunt dăruite lui Dumnezeu? Cât oare vrem să stăm de vorbă cu Dumnezeu? Cât oare ne dăm seama ce minunat este să stai în fața unui sfânt și să îi spui: „Bucură-te!”? Ați auzit de Bruce Lee? Da. Majoritatea au auzit de Bruce Lee. Cred că Bruce Lee este Piticot față de creștinul care spune un acatist la vreme de necaz. Când îi spune sfântului „Bucură-te!”, având inima apăsată de durere, e Gulliver în Țara piticilor, iar Bruce Lee e Muc cel Mic.

Adevăratul eroism îl arătăm în rugăciune. Adevăratul eroism îl arătăm atunci când vrem să trăim și pentru ceilalți. Ne-am învățat să avem o fățărnicie creștină și să îi iubim numai pe prietenii noștri, pe frații noștri, pe surorile noastre, pe cunoscuții noștri și atât.

„Aproapele” înseamnă douăzeci de persoane cu care ne avem bine. Și cu care facem schimb de bine cum se face schimb de cadouri în anumite situații. „Ia uite, eu am dat cinci sute de mii pe cadou pentru verișorul meu și el mi-a adus o măslină în poleială! Nici măcar nu era poleială aurită!” Adică dragostea noastră nu vrea cu adevărat binele celorlalți.

Să ne ajute bunul Dumnezeu să avem inimile pline de iubire, să ne rugăm pentru mântuirea noastră, pentru mântuirea celor apropiați ai noștri, pentru mântuirea celor ce sunt departe de noi, pentru mântuirea vrăjmașilor noștri. Să mergem pe calea rugăciunii până la sfârșitul vieții noastre și în vecii vecilor să-I dăm slavă lui Dumnezeu împreună cu toți îngerii și sfinții în Împărăția Cerurilor. Amin!

Întrebări și răspunsuri

Cum să luptăm împotriva gândurilor în timpul rugăciunii?

Trebuie să luptăm luptând. Adică, de multe ori ne punem o întrebare: „Cum să fac un lucru fără să vreau să îl fac?” Pentru că, dacă aș vrea să fac lucrul respectiv, Dumnezeu mi-ar lumina mintea și aș înțelege care e primul pas.

În momentul în care mințile noastre sunt împrăștiat la rugăciune, să ne gândim dacă nu cumva ele s-au împrăștiat tocmai din cauza faptului că noi înșine, înainte de rugăciune, nu ne-am adunat cum se cuvine.

Avva Ioan Colov, când avea mintea tulburată, o-colea chilia de câteva ori înainte de a intra în ea. Pentru că nu voia să aducă tulburarea în propria chilie, care era de fapt o mică biserică. Așa cum de fapt biserică, o mică biserică, ar trebui să fie și casa creștinului.

Dar dacă soțul vine de la muncă nervos, dacă soția vine de la locul de muncă nervoasă, și odată ce nervii lor se dezlănțuie în casă, e clar că seara, la rugăciune, mintea nu va sta la rugăciune, ci va sta la scandalurile din ziua respectivă.

E foarte important, repet, să ne pregătim mintea pentru rugăciune. Sfinții Părinți recomandă citirea textelor duhovnicești. Este mult mai ușor să te rogi după ce ai citit o viață de sfânt, după ce ai citit cuvintele unui părinte duhovnicesc, după ce ai citit despre lucrarea lui Dumnezeu în zilele noastre.

Împrăștierea vine de la draci. Putem citi în scrierile Părinților că în vremea rugăciunii dracul ne suflă la ureche chiar și hule, blasfemii legate de Dumnezeu, de sfinți, de Hristos, ca mintea noastră să nu mai fie atentă la rugăciune, ci să fie atentă la gândurile respective. Dar noi să stăruim în rugăciune. Pentru că Dumnezeu, văzând stăruința noastră, ne va ajuta. Și după o vreme vom avea mintea mult mai liniștită la rugăciune.

Voiam să vă întreb: doar păcatele legate de sexualitate sunt definatorii pentru tineri? Sunt și alte păcate la fel de importante pentru tineri?

Duhovnicii cu care am stat de vorbă, și chiar părintele Iulian de la Sfântul Munte, de la Schitul Prodromu, la care mă spovedesc, mi-au spus că acesta este păcatul în care tinerii cad cel mai des. Dacă aceasta este părerea duhovnicilor, nu am de ce să o contrazic.

Nu sunt acestea însă singurele păcate pe care le fac tinerii. Unul dintre cele mai mari păcate este necredința. Pentru că, dacă tânărul ar fi credincios, dacă ar vrea să se mântuiască, ar lupta împotriva păcatului.

Care credeți că sunt motivele pentru care se ajunge la aceste păcate ale sexualității? Tinerii poate caută ceva, au nevoie de ceva. Este ignoranța una dintre cauzele care duc la aceste păcate – ignoranța

față de viața duhovnicească, de Dumnezeu, de spiritualitate?

Tinerii caută să se împlinească. Și este anormal ca Biserica să vină să le facă morală fetelor sau tinerilor abia după ce și-au pierdut fecioria. Biserica ar trebui să ajungă la tineri și la tinere înainte ca aceștia să aleagă păcatul. Dacă a ajuns după, dacă a ajuns prea târziu, vina nu este numai a tinerilor care au căzut. De vină nu este, bineînțeles, Biserica – Trup al lui Hristos, care este sfântă. De vină suntem noi, măduarele Bisericii, creștinii care nu facem aproape nimic pentru ceilalți.

Ce ați vrut să spuneți cu „ar trebui să ne punem sufletul pe pâine” pentru ceilalți?

Aș face o paralelă. Un duhovnic mi-a spus: „Ascultare: trebuie să te faci preș tuturor, adică să-i iubești pe toți și să-i lași să te calce în picioare”. Aceasta este o formă de a-ți pune sufletul pe pâine.

Cred că iubirea noastră trebuie să se manifeste prin fapte. Cred că noi trebuie să înțelegem care sunt nevoile celuilalt, care sunt durerile celuilalt și să încercăm să le mângâiem sufletele. Trebuie să avem în noi iubirea lui Hristos.

Fac o paranteză. Cunosco o tânără care s-a convertit nu de multă vreme la Ortodoxie. Lucrează la o bancă străină. Trebuia să plecăm la o conferință și stăteam de vorbă cu vreo doi prieteni și constatasem că nu prea avem de mâncare. Ea a spus, triumfătoare: „Dar am adus «Eugenia»!” Și i-am spus: „Mă mir că atât de repede ai înțeles rolul ajutor al «Eugeniei» pe calea mântuirii”. Și spun asta nu pentru că ar avea produsele respective cine știe ce energizante duhovnicești, *mysticfull* sau ceva similar, ci pur și simplu pentru că noi, ca ortodocși, atunci când facem

foamea și nu găsim nimic la îndemână, nu rareori cumpărăm „Eugenia”. Și victoria cu care ne-a dăruit „Eugeniile” respective a fost un semn că a intrat în filieră, în „secta” creștinilor ortodocși care vor să se rupă de duhul acestei lumi, mergând pe calea postului.

Înainte de conferință, fata respectivă mi-a spus: „Danion, la noapte o să-mi caut un hotel”. Și i-am explicat: „Soro, mai las-o cu hotelurile – că stătuse destule nopți la hoteluri cu multe stele – hai să vezi Ortodoxia la ea acasă, adică prin cămine”. Și a luat-o o fată de la A.S.C.O.R. în camera ei de cămin.

După conferință am fost împreună la un schit, la un părinte, și ne-am întors târziu, după miezul nopții. La schitul respectiv era un noroi mare, mare de tot, atât de mare, încât eu, intrând în camera unde fusesem găzduit, când am aprins lumina, am văzut imediat urmele de noroi pe covor. M-am străduit să le șterg pe cât s-a putut, nu cu prea mare succes.

Vă dau totuși aceste detalii ca să înțelegeți o modalitate de a-ți pune sufletul pe pâine. Și dimineața, când m-am întâlnit cu fata, mi-a zis: „Danion, mi s-a întâmplat ceva extraordinar!” Era marcată puternic. „Ce s-a întâmplat?” „Ce să se întâmple? Am dormit la fata aia, care îmi e străină, și dimineața, când m-am sculat, pantofii mei erau lună!”

M-am bucurat din tot sufletul că a dormit în cămin... Pentru că la hotel putea găsi, în cel mai bun caz, o recepționeră amabilă de formă, putea primi cel mult un zâmbet însoțit de o rugăciune de genul: „Doamne, ajută să mai veniți pe la noi!” („ca să vă mai luăm banii” adică) și cam atât. Pe când fata respectivă, căreia nu-i știm nici măcar numele, și nici nu contează atât de mult, a rămas atât în inima prietenei mele cât și în inima mea ca un model de dragoste.

Ceva foarte simplu: să spălăm pantofii înnoroiți ai unui străin.

Și eu le-am întrebat pe maicile care m-au cazat: „N-aveți un lighean?” „Pentru ce?” „Să-mi spăl ghețele.” A venit o maică sau o soră să-mi spună: „Lăsați, că le spăl eu!” – cu cârpa, cu o perie în mână. Ea insista, eu insistam, ea insista, eu insistam și, până la urmă, văzând că maica nu cedează – știți proverbul: „Cel mai deștept cedează, eu cedez” – a trebuit să folosesc argumentul forte: „Maică, am acasă trei copii și la cât am spălat la fundurile lor, o pereche de pantofi înnoroiți nici nu mai contează!” Și arma mea a avut efectul scontat și maica m-a lăsat să spăl singur ghețele.

Însă se putea spune: maica citise poate vreo carte de-a mea și voia să aibă acest ajutor la dosarul de amintiri. Să scrie în jurnalul ei: „Astăzi, cu nevrednicie, am făcut o faptă mărunță pentru fratele meu, care avea pantofii plini de noroi”. Că sunt unii care numără fiecare faptă bună pe care o fac, în loc să Îl lase pe Dumnezeu să numere...

Stând la o masă, mi-a povestit cineva o vorbă. Musafirul mănâncă cât mănâncă și la un moment dat gazda spune: „Mai luați prăjituri!” „Am luat, am luat două.” „Eei, ați luat trei, dar nu contează, mai luați!” Cam așa e cu dragostea noastră.

Sigur că din experiența duhovnicească a noastră, a preoților, am constatat cu durere că tinerii din ziua de astăzi lasă de dorit în ceea ce privește credința cea adevărată. Și de multe ori nu reușim să ne facem înțeleși pentru ei. Căutăm mijloace și metode care pentru unii dintre ei par arhaice, par demodate, par că țin de tradiția veche a Bisericii, și suntem acuzați adeseori că nu ducem Biserica în pas cu lu-

mea. Adeseori le-am spus: „Dacă vrem să o ducem în pas cu lumea, o ducem în iad.” De vrem să ducem pe om la Dumnezeu, așa trebuie să-l aducem la biserică.

Sigur că ei iau diferite modele, ale tinerilor occidentali sau din alte părți, care, prin alte metode pe care le au, și-i apropie. Nu și-i apropie din punct de vedere duhovnicesc, ci mai mult din punct de vedere, să zic așa, distractiv, oferindu-le un Hristos de multe ori caricaturizat.

Poate că noi, preoții, preoții ortodocși, părem tradiționaliști în ceea ce privește metodele pe care le folosim, însă adeseori întâlnim și din partea părinților greutăți în ceea ce privește pastorația tinerilor. Pentru că nu și-i îndrumă spre biserică adeseori. Apoi, tinerilor care sunt apropiați de biserică le este rușine, de multe ori, ca să-i ia pe cei care sunt mai îndepărtați, să-i aducă la biserică și să-i apropie de preot, de duhovnic, ca să le explice ce înseamnă Biserica și venirea la sfânta biserică.

Dumneavoastră știți și alte metode și mijloace, în afară de cele tradiționale, pe care le cunoaștem, de a-i apropia pe tineri? Sigur, conferințele acestea pe care le țineți sunt nemaipomenite, sunt frumoase, sunt fructuoase, însă noi am dori să-i vedem pe cât mai mulți în sfintele noastre biserici.

Sunt – și spun cu părere de rău! – puțini față de numărul mare pe care-l văd adeseori în piață, când vine vreo formație, sau când vine vreun spectacol, sau când vine circul. Sunt glume și, probabil, plac mai mult decât cele duhovnicești, însă trebuie să găsim și noi un mod comun de a vorbi cu tinerii. Dacă cunoașteți vreun limbaj comun...

Ce e cu viața mea, dacă nu-l mișc pe celălalt? Celălalt, care are nevoie de dragoste, care are nevoie

de înțelegere, cum va sta departe de preotul care-i poate da dragoste și înțelegere? Vă văd pe unii în sală cu creionul și cu hârtia în mână, așa că scrieți metode noi de racolare a tinerilor: 1) arcanul; 2) lasoul; 3) stâlpul infamiei: „Vai vouă, păcătoșilor!”

Numai că Biserica prețuiește libertatea omului. Noi trebuie să înțelegem că Dumnezeu vrea ca ei să vină în biserică pentru a găsi împlinirea și liniștea, nu pentru că le este rușine de gura lumii. Trebuie să vină la biserică pentru că Hristos este Calea, Adevărul și Viața. Tinerii care vor să se bucure de libertate, dacă i-ar vedea pe tinerii noștri din biserică împliniți în viața creștină, dacă i-ar vedea senini și nu crispați, dacă i-ar vedea virtuoși și nu păcătoși, poate că s-ar apropia de biserică. Dar, zice Sfântul Ioan Gură de Aur, răspunzând la întrebarea care mi s-a pus, dacă ar fi trăit creștinii așa cum trebuie, păgânii ar fi venit la credință. Și Sfântul Nicolae Velimirovici spune: „Din cauza păcatelor creștinilor, păgânii stau departe de credința în Hristos”. Pentru că, din păcate, vedem că un tânăr care intră într-o confesiune sectantă, eretică – nu există decât ortodocși și neortodocși, nu există diferite grade de Ortodoxie – dacă un tânăr intră într-o grupare eretică, este sfătuit cu multă grijă și renunță la discotecă, la masturbare, la desfrâu, la alte păcate.

Cred că dacă s-ar face un sondaj, tinerii ortodocși dănuiesc în discotecă cu mult mai mult sârg decât tinerii sectanți. Asta nu pentru că tinerii sectanți ar fi virtuoși. Nu. Lor, mergând pe o cale greșită, diavolul nu le dă aceeași luptă pe care o au fiii Bisericii, ortodocșii. Numai că nu putem spune că Dumnezeu nu ne poate da puterea de a trăi mai curat decât ceilalți.

Problema este, repet, ce e în inima noastră. Cei care ați văzut cartea *Tinerii și sexualitatea. Păcate*

noi, păcate vechi, știți că începe cu capitolul: „De ce nu vin tinerii la biserică?” Nu vin, pentru că în inimile noastre nu este viu Hristos. Ei văd în inimile creștinilor în vârstă multă fățarnicie. Ei văd în inimile creștinilor în vârstă multă răutate. Când se apucă să se certe un creștin pentru o moștenire cu fratele său, zici că sunt păgâni și fără Dumnezeu. Când se apucă să se certe creștinii la un divorț, zici că n-au intrat în biserică în viața lor.

Din păcate, nu dăm exemplul cel bun. Dacă ne vom uita întotdeauna la cât de răi sunt homosexualii, la cât de răi sunt violatorii, la cât de răi sunt pedofilii, la cât de ticăloase sunt femeile care fac avorturi, nu vom constata decât neputința noastră de a-i ajuta cu ceva.

În clipa în care vom înțelege că și cel mai mare păcătos se poate întoarce la mântuire, în clipa în care îl iubim pe celălalt, Dumnezeu ne face mâinile Sale. Nu ne facem noi planuri, ci ne rugăm: „Doamne, fie voia Ta!”

Și așa soția își ajută soțul să scape de beție, așa tânăra creștină, al cărei prieten o tot convinge să cadă în păcatul trupesc, reușește să-l convingă pe acesta să înceapă și el o viață creștină, așa femeia divorțată își dă seama că, fiind unită cu soțul ei în Hristos, n-a divorțat decât la starea civilă și că locul ei este lângă soțul, care este de fapt nu mai bun, ci mai înțelegător în realitate, și tot așa.

O femeie care a fost desfrânată înainte de căsătorie poate deveni mai apoi o femeie de casă, cu ade-vărat creștină?

„Nu! Locul ei este în iad. Este pierdută, nu are nicio șansă.” Ar putea răspunde cineva așa ceva?

Când Hristos a venit să îi cheme la mântuire pe toți păcătoșii?

Întrebarea nu este precis formulată. Pentru că persoana care a formulat-o știe răspunsul, știe că *se poate*, așa că prefer să reformulez întrebarea: „Cum poate deveni o desfrânată înainte de căsătorie, mai apoi, o femeie de casă cu adevărat creștină?”

Nu poate deveni abia după căsătorie creștină. Sau sunt șanse mici să devină după. Desfrânata trebuie să părăsească păcatul, trebuie să ducă o viață creștină și atunci, chiar dacă nu va avea parte de un anumit *superglue* într-o anumită zonă a trupului, la nivel sufletesc Dumnezeu lipește ce era de lipit. La nivel sufletesc Dumnezeu tămăduiește ce era de tămăduit.

Desfrânata poate înțelege că Dumnezeu o cheamă la mântuire. Am o prietenă care a trăit o viață de păcat, cu foarte multe păcate, și care, când s-a apropiat de Biserică, a înțeles că Dumnezeu vrea să o facă nouă.

Când cineva ne-a dat niște icoane, ea a primit o icoană cu o sfântă al cărei nume nu-l știa. Și când a aflat că sfânta respectivă fusese desfrânată, mi-a spus: „Nu poate fi întâmplare. Dumnezeu a rânduit să primesc această iconiță tocmai pentru că și pe mine mă cheamă la lupta cea bună”. Nu era nevoie să fie explicită în relatări. Dar și eu m-am gândit: „Cum a rânduit Dumnezeu ca tocmai ea să primească această icoană?!”

O altă întâmplare: eu promisem într-o dimineață o icoană cu Sfântul Serafim de Sarov într-un triptic și i-am dat tripticul fetei. Seara, ajunge fata să se spovedească și duhovnicul îi dă ascultare să meargă la Sarov. Puțin probabil să fie coincidențe. Mai ales că atunci s-a spovedit la un părinte cu viață deosebită

care, atunci când fata i-a spus că e bolnavă, acesta a spus exact diagnosticul fetei. Și fata a mai povestit: „În timp ce-i spuneam părintelui amănunte despre boala mea, care este foarte rară, părintelui i se ridica părul în cap de emoție, pentru că exact detaliile astea îi veniseră și lui în gând”. Și nu întâmplător, vă dați seama! Și fata îmi spunea: „Danion, dar sunt puțini doctori care știu de boala asta, cum a putut să știe părintele respectiv că o am?” Sunându-l la rândul meu pe părinte, i-am zis: „Părinte, dumneavoastră ați trimis-o la Sarov și eu dimineța îi dădusem icoana cu Sfântul Serafim”. Și mi-a zis părintele: „Crezi că de la mine am trimis-o? De la Dumnezeu am avut gândul...”

Dumnezeu așteaptă întoarcerea fiecăruia dintre noi. Dumnezeu o poate face nouă pe fata care a fost desfrânată. Ea poate fi o soție mai bună decât fata care și-a păstrat fecioria, făcând perversiuni cu alte părți ale trupului. Poate că va fi o soție mai bună decât fata care și-a păstrat fecioria, rozându-și unghiile de invidie că nu e la fel de frumoasă ca și colega ei de clasă, pe care o curtează toți. Va fi o soție mai bună decât fata care s-a mândrit tot timpul că e fecioară, dar în inima ei a crescut numai egoismul și iubirea de sine, nu și Hristos.

Ei bine, soluția nu este, fetelor, să porniți pe calea desfrânării, ca mai apoi să deveniți soțiile ideale. Nu așa ceva recomandă Biserica. Aceasta este calea întinericului, pentru că diavolul dă un astfel de gând: „Ia încearcă și păcatul, să vezi cum o să te pocăiești, și ce smerenie o să ai și ce dragoste o să ai.” Ca și cum ar zice în Evanghelie: „Cui i s-a iertat mult, mult a iubit și mult va iubi...” Să avem mare grijă.

Din experiența dumneavoastră duhovnicească și din cultura teologică, vă rog să ne explicați ce e smerenia.

Eu nu vorbesc din experiența mea duhovnicească, pentru că nu sunt la măsura la care să vorbesc. Am venit să vă vorbesc ca un prieten de-o vârstă cu voi, poate puțin mai mare decât cei mai mulți dintre voi, am treizeci și doi de ani... Din experiența duhovnicească trebuie să vorbească bătrânii duhovnicești. Pentru că în tradiția noastră ortodoxă nu se prea pomenește despre situația în care: „Am fost să mă sfătuiesc cu tinerii duhovnicești”.

Nu pot să vorbesc din experiență despre smerenie. Sunt sincer, dar chiar nu pot. Aș vrea să știu și eu ce e smerenia, dar mă străduiesc să aflu. Dacă aș fi știut ce este smerenia, v-aș fi putut spune. Neștiind ce este smerenia, vă pot da o definiție relativ obiectivă într-un duh subiectiv.

Despre smerenie să vorbească oamenii smeriți. Despre dragoste să vorbească oamenii îndrăgostiți. Și eu mă consider un om îndrăgostit. Și vă pot vorbi despre ce e aici, în inima mea. Dacă o să fie smerenie, s-ar putea ca nici atunci să nu vă vorbesc, pentru că oamenii smeriți, din smerenie, nu fac apologia smereniei. Așa că eventual v-aș putea face eu apologia smereniei, doar ca să vă convingeți că nu știu ce e smerenia. Vă rog să-mi puneți întrebări pe măsura dinților mei de lapte, sau a protezelor, sau a plombelelor, sau a aparatelor dentare.

Cunosc un grup de liceeni care sunt respectuoși, învață destul de bine, au chiar talent la desen (ca și cum asta ar fi culmea desăvârșirii!), au pictat chiar icoane (așa da!). Însă am aflat despre ei că la un chef au distrus icoane și cruci.

No comment!

Care ar fi modalitatea de a-i face pe alții să conștientizeze gravitatea păcatului lor?

Uite o întrebare foarte interesantă. Dacă eram în sală, de-abia așteptam răspunsul! Oare au excelat prin sfințenie tinerii respectivi, necunoscându-și prea bine păcatele?

O fată care mi-a scris că e nimfomană (a citit în cărți de medicină despre comportamentul ei sexual și a ajuns la concluzia că e nimfomană), mi-a spus: „Dannion, mă simt ispășită de cădere”. Eu, știind că ajunsese la duhovnic, n-am avut atâta timp să-i răspund. Că am zeci de e-mailuri la care nu pot răspunde din lipsă de timp, nu din rea voință. Și m-am gândit: „Dacă a ajuns la duhovnic, problema e ca și rezolvată”. La un moment dat mi-a scris că a căzut iarăși. „Mi-a zis părintele meu că dacă pocăința mea a fost deplină sunt un înger. Nu știa ce e de fapt în mine.”

Un homosexual de douăzeci și ceva de ani mi-a zis: „Am început acest păcat de la treisprezece ani, m-am lăsat în clasa a zecea, și după câțiva ani am ajuns la spovedanie. M-am spovedit, m-am împărtășit și după ce m-am împărtășit, iarăși am reînceput acest păcat”. Mi-a zis: „Vina nu a fost a preotului, vina a fost a mea, că n-am înțeles exact ce se întâmplă cu mine. N-am înțeles mărțișă unirii cu Hristos”.

Nu judec duhovnicul, fiecare duhovnic cu rețeta lui, dar după Sfinții Părinți, împărtășania poate fi și ca o otrăvă, dacă e luată când nu trebuie. Zice chiar Sfântul Nicodim Aghioritul următoarele: „Așa cum planta otrăvitoare numită omag sau aconit își sporește otrava sub cea mai dulce rouă picurată din cer, tot așa și acești nefericiți își otrăvesc și mai mult viața și-și îngreunează moartea prin sângele prea dulce și

mântuitor al lui Iisus Hristos. Ei se folosesc de Sângele Domnului, care spală sufletul și-i ajută să se curețe de păcate prin pocăință și spovedanie, doar ca să ude păcatele și să le facă să crească”.

Așa s-a întâmplat, din păcate, și cu acest tânăr pe care duhovnicul l-a împărtășit fără să-l ajute să-și conștientizeze căderea și fără să-l ajute să dobândească dorința de a merge pe calea mântuirii. Tânărul s-a împărtășit și mai apoi a căzut din nou în păcat.

E foarte greu să ajuti un păcătos să-și conștientizeze păcatul. Îmi dau seama cât de greu îmi e mie când vrea să mă convingă cineva să-mi conștientizeze păcatul. Eu mă rog: „Doamne, fie voia Ta! Luminează-mă precum știi! Trimite-mi cuvântul Tău prin slujitorii Tăi, preoți sau credincioși, luminează-mă prin cărțile pe care mi le pui înaintea, rânduiește precum știi să ajung la mănăstirile la care vrei, la sfintele moaște la care vrei” – și vă mărturisesc că, dacă știam câte sfinte moaște o să văd, m-aș fi rugat și mai cu sârg; dacă știam în câte pelerinaje o să merg, m-aș fi rugat și mai cu sârg; dacă știam câte cărți frumoase o să citesc, m-aș fi rugat și mai cu sârg; dacă știam câți părinți duhovnicești o să cunosc, m-aș fi rugat și mai cu sârg.

Ei bine, cerem astea, dar când schimbarea e lângă ușa inimii noastre, noi spunem: „Mmm, nu sunt pregătit... mmm... mai vreau să mai stau în păcat...”

E un film, eretic care are totuși o secvență interesantă. Niște inițiați se suiau pe un vapor pentru a porni într-o călătorie duhovnicească și unul îl avea pe drac parcă în chip de maimuță. Și nu voia să-i dea drumul maimuței, sub nicio formă, de la piept. Voia să meargă pe calea desăvârșirii, dar cu maimuța în brațe. Cam așa suntem noi și nu e bine.

Cum să luptăm împotriva gândurilor și a ispitelor care vin în mintea noastră, pentru a-L dobândi pe Dumnezeu în sufletul nostru atunci când considerăm că nu e suficient în sufletul nostru și pentru a reuși să ne găsim drumul și calea și să fim oameni fericiți și împliniți?

În primul rând, înțelegând că de fiecare dată când vrem să facem ceva bun, vine ispita. Când vrem să facem ceva bun, vrăjmașul e la datorie. Vrăjmașul este lângă noi, prezent, imediat. Și încearcă să ne tulbure. Noi trebuie să înțelegem că nu suntem singuri. Trebuie să înțelegem că Dumnezeu vrea să stea în inimile noastre, că Dumnezeu, Hristos, e aici. Vine prin Sfânta Împărtășanie, vine prin rugăciune și rămâne la noi.

Hristos vrea să vină în inimile noastre. Când ispita e mare, când tulburarea e mare, noi să fim ca niște copii neputincioși care au nevoie de părinții lor.

Anul trecut fetița mea mică a fost bolnavă. A fost chiar în comă, dar, cu ajutorul lui Dumnezeu și-a revenit. Când a ieșit din comă, dar era tot în sala de reanimare, doctorii nu o lăsau pe mama fetei – adică pe soția mea – să intre să o vadă. De ce? Pentru că fetița ar fi avut nevoie să-și ia mama în brațe, să stea în brațele mamei ei. S-ar fi ridicat din reflex. Ar fi vrut să fie ținută în brațe.

Noi suntem exact în situația în care avem nevoie de ajutorul lui Dumnezeu și diavolul ne ține departe. Deși în cazul respectiv, la care am făcut referire, fetiței i-ar fi făcut rău să vină mama și ea să se ridice – în cazul acesta se întâmplă exact invers: noi avem nevoie de Dumnezeu, avem nevoie să ajungem în brațele lui Dumnezeu și diavolul face tot ce-i stă în putință pentru a se interpune între noi și Dumnezeu.

Avem un gând bun, diavolul vine imediat să ne ajute: „A, te ajut eu să rezolvi problema respectivă”, ne dă soluția. Într-un film destul de trist dar care are și anumite idei interesante, pe lângă câteva imagini vătămătoare și de aceea nu-l recomand tinerilor să-l vadă – un om înțelege cât de mare era păcatul pe care l-ar fi făcut dacă alegea compromisul. După ce refuză să pledeze la un proces pentru a apăra un ticălos, după ce scapă de cursele diavolului, acesta vine prezentându-se drept un om de presă care vrea să-i ia un interviu în care să mărturisească ce tărie de caracter a avut când n-a ales păcatul. Adică dracul l-a ispitit să facă compromisul, omul a refuzat să facă compromisul și atunci a venit diavolul cu o nouă ofertă: „Hai să dai mărturie cât de cinstit ai fost când ai refuzat compromisul”. Îl gonești pe diavol din casă pe ușă, intră pe geam. Închizi geamurile, intră pe horn, sau dacă n-ai horn intră pe hotă.

Sunt profesoară de religie. Ce-ar trebui să facem ca Hristos să ne scape de uscăciunea sufletească față de elevi?

Cred că întrebări similare ar trebui să-și pună și preoții, întrebări similare ar trebui să-și pună fiecare creștin vizavi de raportul cu ceilalți. Trebuie să înțelegem că uscăciunea este moarte. Din întrebarea ta înțeleg că te doare uscăciunea pe care o ai și vrei să te lupți cu ea. Adică înțeleg că primul pășuleț pe calea cea bună l-ai făcut. Că mie mi-ar fi fost rușine să întreb într-o sală plină de oameni – suntem cu toți iubitori de sine! – ce-ar trebui să facem ca să nu mai fim iubitori de sine. Mi-ar fi fost rușine. Pentru că sunt iubitor de sine. În clipa în care tu m-ai întrebat, e clar că nu ești chiar așa seacă precum vrei să pari. Și e bine că ai pus întrebarea așa, pentru că dacă ai fi

pus-o: „Știți, eu sunt o profesoară de religie cu o mare iubire pentru Domnul, radiez, am un chip bizantin aproape iconografic. Ce se întâmplă însă cu ticăloșii colegi de catedră care nu fac ce trebuie...”, începând să dai cu cărămizile în ei, nu rezolvai nimic.

Am fost și eu profesor de religie. Și primul răspuns pe care aş vrea să ți-l dau este: nu fugi de programă ca dracul de tămâie, dar ai grijă în ce măsură copiii de lângă tine au nevoie sau nu de programă. Pentru că, de multe ori, dacă rămânem prea fideli programei, nu suntem la fel de fideli lui Hristos.

La o conferință, nu demult, m-a întrebat cineva: „Ce părere aveți despre situația din țara noastră de la mănăstirea X, când avocatul Bisericii a spus un lucru dur?” Eu eram puțin stânjenit de întrebare. Dar m-a scos din impas un preot care era de față și care a zis: „Avocatul Bisericii? Ăla poate că era avocatul diavolului, că avocatul Bisericii nu era!” Și părintele a avut o argumentare care mi-a facilitat un răspuns mai puțin dur.

Dacă ne facem avocatul programei în fața elevilor, numai pentru a lua încă trei sute de mii la salariu sau pentru a lua calificative extraordinare de la inspectoarea de religie care observă ce spălați pe creier sunt elevii noștri care cunosc numai date istorice și elemente de artă creștină, îi pierdem pe copii.

Sunt tineri care fac ore de religie, ani de zile, dar trăiesc în păcat, sau își pierd fecioria și întreabă: „Unde am greșit?” Pentru că profesorul de religie era atât de ocupat să explice ce s-a întâmplat între anii 1300 toamna și 1412, încât elevul respectiv, învățând cu atenție la religie, ca să ia zece și nu nouă, a uitat să creadă în Dumnezeu. A învățat *Îngerășul* pe dinafară, dar nu l-a învățat și pe dinăuntru. Adică ora lui de religie nu l-a dus de fapt spre Hristos. Vorbeam de

diavolul care se bagă în planurile noastre. Un caz precis: ora de religie.

În Piața Revoluției au murit și sfinți mucenici pentru Hristos. Pentru că acolo în piață, la revoluție, nu au fost numai oameni flămânzi, care plângeau numai după mâncare, n-au fost numai oameni disperați de vize, n-au fost numai oameni disperați de avantajele discutabile ale capitalismului. În piață acolo au fost și oameni care au zis: „Vom muri și vom fi liberi!” Acolo au murit și oameni care au știut că Hristos îi face liberi, adică oameni care au intrat în împărăția cerurilor. Pentru sângele lor, pentru jertfa lor – pentru că sângele sfinților rodește în Biserică – pentru jertfa lor s-a cerut introducerea religiei în școală. Și, existând presiune din partea oamenilor, această presiune a determinat guvernul, ministerul învățământului, ca religia să fie introdusă în școală. Și diavolul ce a spus? „Aa, se introduce religia în școală? Hai să văd eu cu ce fel de programă se va introduce.”

Știți foarte bine că în unele licee în loc de religie se face istoria religiilor, astfel încât tânărul respectiv, când termină ora de istoria religiilor, în loc să înțeleagă că Hristos este Calea, Adevărul și Viața, înțelege ce are în comun credința creștină cu religiile precreștine păgâne și se zăpăcește.

O, trebuie să știe copiii la istoria religiilor ce a scris Eliade! Ce a învățat Eliade, cât de creștin a fost Eliade să vedem din propria lui mărturie. Am reprodus-o în *Tinerii și sexualitatea*, la capitolul *Tantra, sectele și erosul*. Mircea Eliade spunea următoarele: „Eu protestez împotriva acelor care consideră că tendința spre sexualitate și orgie a tinerilor hippy face parte din mișcarea de eliberare sexuală ce are loc în întreaga lume. În cazul lor, e vorba mai ales de ceea ce s-ar putea numi *nuditatea paradisiacă* și uni-

rea sexuală înțeleasă ca ritual. Ei au descoperit sensul profund, religios al vieții. În urma acestei experiențe, s-au descătușat de toate superstițiile religioase, filosofice și sociologice. Sunt liberi. Au regăsit dimensiunea sacralității cosmice, experiența de mult tăgăduită, de pe vremea Vechiului Testament”. Dacă vreți să verificați citatul ca să vedeți că ceea ce spun eu e obiectiv, veți putea căuta în *Încercarea labirintului*, apărută la Editura Dacia, paginile 101-102.

Reprezentativ citatul pentru confuzia în care te poate introduce Mircea Eliade, care pe mulți i-a îndepărtat de Biserică. Vă mărturisesc, ca fost yoghin, faptul că Mircea Eliade a fost unul din dascălii care au făcut ca erezia să-mi intre cu putere în suflet. Nu e cazul să vă citesc acum și ce scrie el despre maithuna, despre sexul tantric și celelalte, pentru că este Postul Paștelui și nu vreau să deviem subiectul.

Rămânând la ora de religie, pentru că se dorește înlocuirea religiei cu istoria religiilor, putem observa cum cei de la minister chiar nu par a înțelege diferența radicală dintre cele două materii. Nu știu, unii ați citit poate mărturia mea privitoare la scoaterea religiei din școală. Am fost întrebat de o reporteră de la *Jurnalul național* ce părere am în această problemă... Mi-a părut rău că din cauza lipsei de spațiu mărturia mea a fost cenzurată și n-au apărut decât concluziile, dar spuneam atunci: „Ni se va băga pumnul în gură și vor scoate religia din școli”. Eu nu scriesem aceste cuvinte, ci discutasem pur și simplu cu o persoană din redacția ziarului, fără să mi se spună că sunt înregistrat.

Și îi explicam persoanei respective: „Uniunea Europeană ne va băga pumnul în gură, ca să ne rupă de Hristos. Pentru că dacă noi învățăm religie în școală, noi mâine știm să rezistăm păcatelor. Și când

Uniunea Europeană ne bagă pumnul în gură, cerându-ne să recunoaștem căsătoriile homosexuale, vom ști că Hristos a spus altceva”.

Am făcut referiri la perspectiva spirituală asupra acestei integrării în Uniunea Europeană tot în cartea mea *Tinerii și sexualitatea*. În această carte n-am abordat mersul pe motocicletă, în rest am abordat aproape tot ce am considerat că este de folos tânărului din ziua de astăzi.

Uniunea Europeană a cerut ca o condiție ca să intrăm în Europa să se închidă patru sute de mănăstiri și schituri din România? Există vreun document semnat în acest sens?

Mă gândesc că ar fi puțin probabil să existe. Eu cred că lucrurile se desfășoară mult mai politicos. Nu cred că vor fi atât de slabi de minte încât să ne prigonească pe față. Am citit o carte, *Complotul psihopolitic al comunismului*, în care apar tehnicile de distrugere, de ateizare a lumii. Foarte interesantă! Planuri artistice. Cum poți să-i îndepărtezi pe oameni de credința în Dumnezeu, cum să stârnești tulburare în biserică, preoții să devină păcătoși, cum să-i tragi de partea cealaltă a baricadei etc.

Eu nu cred că Uniunea Europeană va spune: „dacă România vrea să adere, trebuie să se închidă 400 de schituri și mănăstiri”. Pentru că poporul român va ieși în stradă, cum au ieșit grecii cu pașapoartele și 666. Acum, cred că n-au să tipărească cotidienele de mare tiraj articole de genul: *Iată cum ni se pune pumnul în gură!*

Însă, deși nu există astfel de planuri pe față, pe dedesubt există sigur. Pe noi nu trebuie să ne intereseze însă cine sunt cei care completează împotriva Ortodoxiei și a credinței creștine în general, și nu nu-

mai a credinței creștine, că de fapt comuniștii n-au lovit numai credința creștină, au lovit și celelalte religii, pentru ca să nu se vădească faptul că de fapt ciurma antihristo-comunistă voia să-L răstignească pe Hristos încă și încă o dată.

Încet-încet se duce o luptă pentru distrugerea mănăstirilor. Nu știu dacă fățișă, ca pe vremea cunoscutului decret din 1959, nu la fel de fățișă, ci mănăstirile vor fi lovite dinăuntru: dezbinare, tulburare, căderi etc. Diavolul e din ce în ce mai perfecționat în arta lui de a distruge credința creștină și știe că cel mai bine poate surpa Biserica de dinăuntru. Trebuie să știm să ne ferim de compromisuri...

Am mai multe prietene care trăiesc necăsătorite religios cu bărbatul lor, motivația unora dintre ele fiind că vor să facă nunta doar când se întorc în țară – sunt în străinătate. Cum pot eu să le fac să înțeleagă că e păcat? Ce pot să fac ca să le ajut?

O să vă spun una din cele mai mari tristeți pe care le-am avut în acest ciclu de conferințe. Am un prieten care mergea la biserică foarte des. Era liniștit, rugător, Psaltire – toată ziua, Vietile Sfinților, nu vorbea aproape nimic; ne-am întâlnit la o mănăstire, am stat în aceeași cameră, în afară de „Bună ziua” și „Bună seara” și „Doamne ajută!”, și „Când e slujba?” sau, eventual, risipirea minții prin: „Cât e ceasul?”, nu cred că am mai discutat. Și tânărul acesta voia să se călugărească. Dar a avut un duhovnic care nu l-a prea ajutat să pornească pe această cale, sau, poate, duhovnicul respectiv, știindu-l mai bine, nu l-a lăsat să pornească pe această cale. Am primit o scrisoare de la tânărul respectiv: „Sunt în America, am căzut în păcat, nu mă mai pot ridica”, ceva de genul ăsta. Și eu, știindu-i sufletul, i-am scris o scrisoare: „Frate,

Hristos e viu...” – mi-am pus și eu „banda” pe care o știu, asta o știu, asta o pun. Dar nu știam banda lui întreagă. Și m-am întâlnit nu cu mult timp în urmă cu un om care-i fusese șef, la un moment dat. Și șeful îmi spune că prietenul meu devenise macho. „El? – întreb eu, el, care era așa, slăbuț și ofilit, mai ofilit ca mine?” Zice: „Poate ofilit era pe vremea când îl știai tu, adică acum vreo opt-nouă ani. Acum face culturism, ia steroizi, arată de...” Zic eu: „Mă mir, că era băiat bun!” „Băiat bun? Dacă ai ști ce perversiuni face și cum sparge banii pe femei!” Zic: „Poate nu vorbim de aceeași persoană, pentru că băiatul acela slăbuț, care se uita numai în pământ, nu semăna deloc cu unul care ar da bani prostituatelor sau care juca în filme porno” – pentru că joacă în filme porno. Am rămas, vă spun sincer, foarte, foarte trist.

Eu îl consider prieten, dar nu știu în ce măsură mă mai consideră el pe mine prieten, pentru că la scrisoarea mea de încurajare, n-a mai răspuns.

Acolo este alt mediu. Fetele de care scrii în întrebare sunt mult mai vătămate de duhul acestei lumi decât cele de la noi... În primul rând, trebuie să te rogi pentru ele, în al doilea rând, trebuie să încerci să înțelegi ce caută ele în păcat și să le ajuți să înțeleagă că de fapt împlinirea este în Hristos.

Sunt fete care își pierd fecioria pentru că vor dragoste. Vor să fie iubite. Simt această nevoie nebună de dragoste. Și nevoia aceasta este firească, numai că trebuie să știe și cum poate fi împlinită. Numai Dumnezeu poate, de fapt, să umple sufletul omenesc. Pentru că cei care trăiesc în patimi nu sunt împliniți.

Când, unde și cum e bine, potrivit, să vorbim despre Dumnezeu sau viața duhovnicească?

Când, unde și cum? Lipsește întrebarea esențială: ce? Așa că e bine să reformulăm: „Când, unde, cum și ce să vorbim despre Dumnezeu?” Și aș spune că ordinea este: mai întâi *ce*? Pentru că dacă știi *ce*, dacă știi mai apoi *cum*, știi și *unde*, știi și *când*. Problema e că noi nu știm nici *ce*, nici *cum*. Sau, dacă știm *ce* să spunem, nu știm *cum* să spunem. Și tragem de ceilalți să devină ortodocși pe bandă rulantă.

Arad, Postul Crăciunului, Anul Domnului 2005. După conferință, vine la mine o creștină să-i dau o dedicație, era foarte, foarte tristă, și-mi spune: „Am tras de soțul meu să vină la conferința dumneavoastră nu știu câtă vreme. La un moment dat acceptase și spusese că vine. Dar, apoi, pe ultima sută de metri, s-a răzgândit”. Și femeia era foarte, foarte tristă.

Și i-am spus: „Vrei să se rezolve problema? Vrei o rețetă, pe care am aflat-o și eu?” „Da, vreau.” – Acum nu vă reproduc exact dialogul, că nu sunt reportofon, să reproduc exact. Zic: „Nu trebuia să insiști să vină soțul tău la conferință”. „Știam că-i cuvânt de folos, că...” „Nu asta contează. Trebuia ca el însuși să înțeleagă că-i este de folos să vină la conferință, și atunci venea și avea folos.” Nu trebuia să vină de gura nevestei...

La ultima conferință pe care am ținut-o la Pitești au venit și câțiva elevi cu profesorul de religie. Cineva a întrebat: „Ce folos poate avea un elev adus la conferința dumneavoastră de profesorul său de religie?” Adică nu venise de bunăvoie, ci era adus de profesor... Și eu am răspuns: „Niciun folos!” Pentru că la Dumnezeu nu poți să vii cu forța. Nu ți se poate băga în suflet Dumnezeu, pentru că așa vrea profesorul de religie.

Ar fi făcut mult mai bine profesorul respectiv, întrucât era ultima oră a elevilor, să le spună: „Iubiți

elevi, va avea loc o conferință. Dacă sunt dintre voi dispuși să meargă să asculte un scriitor care scrie despre problemele tinerilor, foarte bine! Dacă nu, nu!” Și, dacă erau doritori, să fi venit cu doritorii, iar pe ceilalți să-i fi trimis acasă, eventual. Dar nu să-i aducă cu forța.

Tot așa cu femeia respectivă. I-am zis: „Important e ca soțul tău să vină la Hristos. Ca să vină la Hristos, nu-l mai trage tu cu forța. Lasă-l liber. Fii tu creștină. Trăiește tu o viață creștină. Și, dacă tu o să duci o viață creștină, fără să-l bați la cap tot timpul, ca o moară de tocat, ca o mașină de tocat: «Ortodoxie, Ortodoxie, Ortodoxie, Ortodoxie, Ortodoxie, Ortodoxie, ...», până se satură, deci dacă n-ai să mai faci asta, s-ar putea, numai atunci s-ar putea ca Hristos să vină în sufletul lui.”

Aseară, la conferință la Arad, niște ochi foarte vii, foarte expresivi, voiau să-mi spună ceva – evident, eu nu mi-am dat seama că e femeia cu soțul neiubitor de conferințe; când dădeam dedicații, aceiași ochi vii... Și când femeia a ajuns în față, s-a dezlegat misterul. Zice, șoptit: „Îl vedeți? E acolo, în sală. De câteva săptămâni ne spovedim la părintele cutare de la mănăstirea cutare”. Și eu tot nu știam care-i treaba. „Am făcut cum mi-ați zis dumneavoastră, să-l las singur să facă ce trebuie, să nu îl mai bat la cap cu biserica, că el o să vină de bunăvoie. Și m-am bucurat că o să vină! Iată că a venit.”

Azi, pe drum, o prietenă a mea, înnebunită că soțul ei mâine cumpără *Audi* nu știu de care, m-a sunat: „Danion, e jale, viața noastră duhovnicească e praf, și ăsta cumpără *Audi*!” Zic: „Lasă-l, măi, să cumpere!” Voiam să-i zic că poate merg și eu cu el. I-aș fi spus în glumă, evident! N-am carnet de conducere, deși am și eu o Solenzică de care sunt mândru.

O conduce soția mea; eu sunt prea visător ca să conduc o mașină, asta e partea a doua. Dacă i-aș fi zis prietenei că vreau să mă plimb și eu cu noua mașină, mi-e teamă că m-ar fi luat în serios.

Și i-am spus: „Lasă-l, măi, să-și ia *Audi* și lasă-l liber!” „Nu, că viața noastră duhovnicească e la pământ!” „Asta e problema! Lasă-l cu ale lui. Dacă e viața ta duhovnicească la pământ, trăiește tu cum trebuie și poate în timp, peste câțiva ani, se schimbă. Vrei să se schimbe peste șapte ani?” „Nu, n-am răbdare!”

Dacă vrei schimbarea cuiva, trebuie să ții cont de reguli pentru ca persoana respectivă să se schimbe. „Nu, că nici viața mea duhovnicească nu e cum trebuie!” „Atunci, nu mai încerca să-l convingi pe el să renunțe la *Audi*, câtă vreme pentru el *Audi* înseamnă foarte mult. Roagă-te la Dumnezeu, eventual, să n-aibă cine știe ce accident cu mașina aia” – ar fi trebuit să-i spun. Dumnezeu ne vrea într-adevăr liberi. Dumnezeu vrea să-L iubim.

Am auzit chiar astăzi pe o casetă o înregistrare cu părintele Rafail, în care zice că Dumnezeu îi spune omului ceva de genul: „Nu vreau nimic de la tine decât să mă iubești!”. Și așa e: Dumnezeu nu vrea decât să-L iubim.

Am o prietenă căreia o cunoștință îi tot recomanda, și-i recomanda, și-i recomanda, și-i recomanda un tânăr foarte studios în scopuri matrimoniale. Până la urmă fata a zis: „Nici nu vreau să-l văd. Pentru că, după cât mi s-a băgat în cap că trebuie să mă îndrăgostesc subit de el, să mă mărit și să am o familie creștină, nu mai pot, nu mai am resurse sufletești”.

Așa e și cu Dumnezeu. Să nu ne punem noi stavilă între Hristos și ceilalți. Și cu asta închei. Să înțe-

legem că Hristos te iubește și pe tine, și pe tine, și pe tine, și pe voi, și pe voi, și pe toți vă iubește Hristos, și pe voi, și pe noi, și pe ceilalți. Pe toți ne iubește Hristos. Hristos a murit pe cruce ca să învieze și să ne învieze pe fiecare dintre noi.

Nu sunt vorbe goale. Hristos S-ar răstigni pentru noi a doua oară. Dacă ați citit în viețile sfinților pătimirea Sfântului Apostol Petru – când pleacă Petru din Roma, i Se arată Mântuitorul. „Quo vadis, Domine?” (Unde mergi, Doamne?) Și răspunde Mântuitorul: „Mă duc la Roma, ca iarăși să mă răstignesc”.

În varianta poloneză de la filmul *Quo vadis*, după secvența luată din Viețile Sfinților, înainte de generic, pe fundal apare Roma zilelor noastre. Imaginea e zdrobitoare! Filmul din viețile sfinților îți arată în final Roma de astăzi. Aceeași Romă care vrea ca Hristos să fie răstignit. Același oraș, aceeași Romă, aceeași Oradea, același București, același Salonic în care Hristos trebuie mărturisit astăzi așa cum a fost mărturisit în păgâna Romă...

Și, precum știți, Petru s-a întors la Roma, a dat mărturia cea bună și l-au răstignit cu capul în jos, pentru că a zis: „Nu sunt vrednic să fiu răstignit cum a fost răstignit Hristos, Mântuitorul meu”. Să mergem pe calea mărturisirii jertfelnice a dreptei credințe, fraților. La asta ne cheamă Hristos. Să mergem spre jertfă, pentru că așa ajungem de fapt martori ai Învierii!

POSTUL – ÎNTRE TRADIȚIE ȘI MODERNITATE

(Brașov, 4 martie 2007)

Sfântul Ignatie Brianceaninov spunea că „este un lucru mântuitor de suflet pentru noi ca în zilele Sfintelor Păresimi nu doar să ne împovărăm trupurile cu postul, ci să și stăm de vorbă despre post”. Ceea ce vom și face, întrucât întâlnirea din această seară nu va fi un simplu monolog, ci va avea o parte de întrebări și răspunsuri...

A aborda o astfel de temă – postul – la vârsta pe care o am eu, adică la aproape 33 de ani, este, din start vă spun, un lucru nepotrivit. Nu stă în tradiția Bisericii să vorbească despre subiecte duhovnicești cei care au dinți de lapte. Dar întrucât duhovnicul mi-a cerut să abordez astfel de subiecte în conferințele pe care am fost invitat să le țin, am să fac ascultare, dar am să precizez că mă adresez mai ales celor care nu au duhovnic. Pentru că cei care au duhovnic au antrenor care-i călăuzește pas cu pas spre mântuire.

Unii dintre dumneavoastră aveți duhovnic și s-ar putea ca expunerea mea să vă plictisească. Mi-am asumat acest risc în deplină cunoștință de cauză. Pentru că ar fi fost pur și simplu mândrie să-mi treacă prin minte a-i călăuzi pe calea postului pe cei care au duhovnic.

Într-o carte extraordinară, *Înstrăinarea ethosului creștin*, a părintelui Filotheos Faros, care a apărut la editura Platytera, în anul 2004, e un pasaj foarte frumos: „Această carte, care în esență nu e un produs al cunoștințelor bibliografice, ci al experienței, s-a născut din echivocul pe care starea lumii contempo-

rane îl produce vis-a-vis de eficacitatea învățăturii creștine. Ce se întâmplă cu făgăduința lui Hristos de a mântui lumea? Foarte des avem impresia că creștinismul nu numai că a ratat mântuirea lumii, dar că, de asemeni, este responsabil pentru decăderea ei”. Cuvinte foarte grave! „Chiar dacă această impresie poate fi superficială și într-o foarte mare măsură nedreaptă și inexactă, nu trebuie respinsă fără a fi reexaminată”, spune părintele. „Există într-adevăr indicii pentru faptul că ceea ce este considerat a fi creștinism este responsabil pentru multe dezastre, cel puțin în lumea apuseană. Iar aceasta instituie imperativa necesitate de a se cerceta în ce măsură ceea ce este considerat creștinism este tradiție autentică. Și în ce măsură este denaturare și falsificare a tradiției creștine autentice.”

În momentul în care abordăm subiectul postului trebuie să fim conștienți de faptul că acest subiect i-a făcut pe mulți să stea departe de biserică. Pentru că au confundat roadele postului cu anumite probleme psihice, cu anumite schizofrenii, cu anumite stări de tulburare pe care, ca duhovnic și psihiatru, părintele Filotheos Faros le analizează cu exactitate în cărțile sale.

Și ceea ce mi-a plăcut în această carte e că părintele zice cam așa: „Sunt mulți care vă prezintă o Ortodoxie din cărți. În momentul în care vedeți că realitatea nu seamănă cu ce scrie în cărți, ajungeți într-o mare criză. De asta cred că trebuie să prezentăm Ortodoxia așa cum este ea trăită. Astfel încât omul care intră în biserică să nu aibă impresia unei rupături, unei schisme la nivel sufletesc.”

De altfel, textul părintelui Filotheos Faros începe foarte frumos. Primul capitol are titlul *O relatare autobiografică sub autoritatea probatorie de trăire*

și de viață – Foarte interesant! Adică nu vorbește din cărți. Are curajul să scrie că ceea ce este în cartea lui este și în viața lui.

Sunt unii care sunt foarte receptivi față de cărți în care sunt recomandate posturi cât mai aspre. Le place să citească despre măsuri duhovnicești de neatinș și le place să viseze, pentru că ei înșiși nu trăiesc ce scrie în cărțile respective, ei înșiși nu se află sub călăuzirea unui părinte sporit în viața duhovnicească, și astfel de visători eșuează.

Un tânăr, care a ajuns de câteva ori și la psihiatrie, mi-a scris tot felul de mesaje despre cum vrea el să schimbe lumea, să revoluționeze lumea, să urce pe culmile sfințeniei și că el va lua cu siguranță cununa muceniciei de la această lume căzută. Am încercat să-i tai aripile, că n-are o bază duhovnicească care să-i permită să se angajeze în operațiuni de mântuire cosmică. Am regăsit la el dorința aceasta asupra căreia ne atenționează și Sfinții Părinți, că începătorul vrea să le facă pe toate.

A apărut o carte despre familie în care, la capitolul despre post, sunt date sfaturi din *Filocalie*. Și m-a atenționat cineva: „Uite, ce extraordinar, să le recomanzi soților să postească la măsura Sfinților Părinți”... Mie mi-a stârnit un zâmbet pasajul respectiv, pentru că era utopic, pur și simplu. Și mă întrebam ce viață duce autorul respectiv. Pentru că în momentul în care zici: „Iubitorii de Hristos trăiesc așa”, iar tu nu trăiești așa, ești mincinos.

Dacă Dumnezeu ți-a dat har să trăiești ca Sfinții Părinți, ți-a dat și sensibilitatea, și darul discernământului prin care tu nu pui celui de lângă tine o povară mai grea decât poate duce.

Unul din criteriile după care se diferențiază părinții duhovnicești de falșii părinți duhovnicești este

că părinții duhovnicești autentici iau asupra lor juguri foarte grele și sunt cât se poate de înțelegători cu neputințele celorlalți, pe când falșii duhovnici pun juguri foarte grele pe umerii celorlalți, fără să le poarte ei înșiși.

Dragostea adevărată pe care ne-o dă Hristos nu ne face niciodată să-l privim pe cel de lângă noi ca pe un șobolan, ca pe o insectă. Părintele Steinhardt spune în *Jurnalul fericirii* ce impresionat a fost când, spovedindu-se duhovnicului său că nu vrea să-i mai dea bani nu știu cărui om, care suferea de o patimă, părintele i-a spus: „Lasă asta, dă-i! Și roagă-te pentru el!” Și părintele a înțeles că, într-un fel, asta e Ortodoxia, că pe celălalt îl iubești și nu-l mai analizezi după criteriul standard: „Îi dau 15 mii sau 20 sau nimic...” În momentul în care îl iubești, te raportezi altfel la el.

În întâlnirea noastră am să folosesc și câteva citate din anumite cărți care pe mine m-au impresionat. Dar am să folosesc și exemple din viața de zi cu zi. De ce cred totuși că e nevoie și de o anumită argumentare solidă în demersul nostru? Pentru că sunt unii care, din pricini de neînțelegere a credinței ortodoxe, aduc argumente sectante contra postului, contra, contra, contra, și nu cred că e rea voință în nelămuririle lor. Așa că o să vreau să începem simplu, simplu de tot, aproape ca la școală.

Care a fost primul om care a postit? Adam. Dumnezeu i-a zis: *Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!* (Facere, 2, 16-17). Adam a postit până când a încălcat cuvântul lui Dumnezeu de a nu mânca din pomul binelui și răului. Câtă vreme Adam a postit, viața lui a fost fericită, binecuvântată.

Cred că și voi, ca și mine, vă întrebați uneori cum era dacă n-ar fi păcătuit Adam. Ar fi fost extraordinar, pentru că oamenii n-ar fi cunoscut boala, ne-
cazul, durerea și celelalte suferințe. Și totuși, Adam a
călcăt postul și istoria noastră e așa cum o puteți ve-
dea, o istorie cu războaie, cu cataclisme – și cataclis-
me mai ales la nivel personal.

Cred că dacă s-ar face o istorie reală a omenirii
în care să se țină seama de problemele prin care au
trecut oamenii, ar fi mult mai dură decât istoria în
care vorbim doar de bătălia de la Waterloo sau de la
Rovine. Istoriile individuale sunt trecute cu vederea,
însă, dacă le înmulțești cu câteva miliarde, înțelegi de
fapt marea dramă în care s-a aflat și se află omenirea.

În Vechiul Testament găsim sau nu găsim exem-
ple de referiri la post? Găsim sau nu găsim? Puteți
să-mi spuneți? Unde găsim? Eu aș vrea să vă vorbesc
despre două relatări biblice mai puțin cunoscute le-
gate de post. Una este din Paralipomena, cartea a
II-a, capitolul 20, în care Iosafat îi biruie pe amoniți
și pe moabiți. O să vă rog să citiți cu atenție, pentru
că e foarte grăitor acest capitol, această întâmplare.

*Au venit moabiții și dimpreună cu ei au venit și
amoniții asupra lui Iosafat cu război. Atunci au ve-
nit unii și au spus lui Iosafat, zicând: „Vine o mare
mulțime de popor împotriva ta, de dincolo de mare,
din Siria. Și iată-i, se află la Hațațon-Tamar, adică
la Engهدي”. La vestea aceasta s-a înfricoșat Iosafat
și și-a îndreptat fața sa, ca să caute pe Domnul, fă-
când cunoscut tuturor din tot Iuda ca să postească.*

Ce a făcut Iosafat? A auzit veste de război, nu
prea aveau șanse să îi biruie pe dușmani, și atunci a
înțeles că nădejdea lor trebuie să fie de fapt la Dum-
nezeu. Și i-a pus să postească.

Deci s-a adunat Iuda ca să ceară ajutor de la Domnul și au venit din toate cetățile lui Iuda ca să roage pe Domnul.

N-au lipsit postul de rugăciune. Postul nu lucrează magic, de la sine.

Iar Iosafat a stat în mijlocul adunării lui Iuda și a Ierusalimului, la templul Domnului dinaintea curții noi și a zis: „Doamne, Dumnezeul părinților noștri! Nu ești Tu oare Dumnezeu în cer sus, domnind peste toate regatele popoarelor, și n-ai Tu oare în mâna Ta tăria și puterea, încât nimeni nu este să-Ți stea Ție împotriva? Dumnezeul nostru, oare nu Tu ai gonit pe locuitorii acestei țări din fața poporului Tău Israel și ai dat-o pe veci urmașilor lui Avraam, pe care îl iubeai? Și ei s-au așezat în ea și Ți-au zidit templu sfânt numelui Tău, zicând: «De va veni vreo nenorocire peste noi, ori sabia care ne pedepsește, ori vreo boală molipsitoare, sau foamete, și noi vom sta înaintea templului acesta și înaintea feței Tale – căci numele Tău este în templul acesta – și vom striga în strâmtorarea noastră, către Tine, Tu să ne ascuți și să ne izbăvești».

Și acum, iată amoniții, moabiții și locuitorii Muntelui Seir, prin țara cărora Tu nu le-ai îngăduit israeliților să treacă, când veneau ei din pământul Egiptului, ci au trecut pe lângă ei și nu i-au nimicit, iată, ei vor să ne răsplătească, fiindcă au venit să ne izgonească din stăpânirea Ta, pe care ne-ai dat-o de moștenire. Dumnezeul nostru, judecă-i Tu, căci noi n-avem nicio putere împotriva acestei mari mulțimi care a venit asupra noastră și nu știm ce să facem; dar ochii noștri ne sunt la Tine”.

Și stăteau toți iudeii înaintea feței Domnului și copiii cei mici ai lor, femeile lor și feciorii lor.

Atunci S-a pogorât Duhul Domnului în mijlocul adunării peste Iahaziel, fiul Zahariei, fiul lui Benaia, fiul lui Ieiel, fiul lui Matania, levit dintre fiii lui Asaf. Și acesta a zis: „Ascultați toți ai lui Iuda și locuitorii Ierusalimului și tu, rege Iosafat! Așa zice Domnul către voi: să nu vă temeți, nici să vă spăimântați de mulțimea aceasta mare, căci războiul nu este al vostru, ci al lui Dumnezeu.”

În momentul în care noi mergem pe calea postului, arătăm că lăsăm viața noastră în mâinile lui Dumnezeu. Că deși șansa noastră de a supraviețui în această lume post-creștină este foarte mică, totuși războiul acesta nu este al nostru, este al lui Dumnezeu. Dacă noi ne facem porția noastră, Dumnezeu va fi cu noi.

Spunea Sfântul Vasile cel Mare că „dacă ar domni postul, nu s-ar mai făuri arme, n-ar mai fi tribunale, n-ar mai fi închisori. Pădurile și pustiurile n-ar mai avea tâlhari, orașele – denunțatori, iar mările – pirați. Dacă oamenii ar fi ucenicii postului, nu s-ar mai auzi glasul celui care cere birul”. Dacă ar domni postul. Dacă!...

Însă nu numai că nu domnește postul, dar i se răpește și teritoriul pe care-l mai are. Din ce în ce mai puțini oameni merg cum trebuie pe calea postului. Zicea tot Sfântul Vasile: „Dacă oamenii ar lua postul ca sfătuitor al faptelor lor, n-ar mai fi nicio piedică să domnească pacea adâncă în toată lumea, nu s-ar mai răscula popoarele unele împotriva altora, nu s-ar mai bate oștirile”. Așa cum am văzut la televizor și o să mai vedem că se bat. De ce se bat? Pentru că oamenii, în loc să se mulțumească cu ce le-a dat Dumnezeu, vor să fie hrăpăreți, să aibă din ce în ce mai mult și atunci iau și ce nu le aparține.

Legea postului e foarte simplă: să renunți și la ceea ce ai putea avea. Pentru Dumnezeu.

Cum să postim? Foarte greu cuvânt. Pentru că de mâncare și de cine știe ce băutură te poți lăsa. Dar cel mai greu post e postul în care renunți cu adevărat la patimile tale și mai ales la mândria ta și te dăruiești lui Hristos.

Cum arată postitorii noștri? Postitorii noștri arată expresiv, să zic așa. Se vede că sunt postitori. Vor să ne convingă că ei postesc, că ei sunt oameni duhovnicești, cu o expresie cât mai aspră a feței, și o convingere, o siguranță de sine că ei sunt deasupra celorlalți. Dacă ar fi să îi comparăm cu vameșul și fariseul din pilda evanghelică, am vedea că se aseamănă, din păcate, în mare măsură fariseilor. Și dau cu pumnul în piept că uite ce oameni ai lui Hristos sunt ei, pentru că au renunțat la brânză, lapte, carne și vin.

Găsim în cartea profetului Isaia un pasaj impresionant, prin care suntem muștrați mulți dintre cei care ținem postul doar de mâncare. Eu mă întrebam dacă sunt în această sală de conferință trei oameni care postesc cum trebuie... Prefer să nu dau un răspuns public. Deși mi-aș dori să dau. Dar nu sunt la măsura duhovnicească la care să îi pot muștra pe cei care postesc doar cu gura, așa că am să dau un răspuns din cartea profetului Isaia. Țineți minte, că nu e greu să găsiți și să citiți voi înșivă în Sfânta Scriptură: capitolul 58 din cartea profetului Isaia. Vă rog să-l citiți, să-l recitiți acasă. Zice Domnul:

În fiecare zi Mă caută, pentru că ei voiesc să știe căile Mele ca un popor care făptuiește dreptatea și de la legea Dumnezeului său nu se abate. Ei mă întreabă despre legile dreptății și doresc să se apropie de Dumnezeu.

Până aici ne place.

Pentru ce să postim dacă Tu nu vezi? La ce să ne smerim sufletul nostru, dacă Tu nu iei aminte? Da, în zi de post voi vă vedeți de treburile voastre și asupriți pe toți lucrătorii voștri.

Și aici, cei care nu sunt patroni de firme, sau cei care n-au în subordinea lor alți oameni, zic: „Ne-am scos! Noi nu-i asuprim pe lucrătorii noștri, deci osândă aceasta ne e străină”.

Voi postiți ca să vă certati și să vă sfădiți și să bateți furioși cu pumnul; nu postiți cum se cuvine zilei aceleia, ca glasul vostru să se audă sus.

Câți pot zice cu sinceritate: „Da, eu postesc așa cum trebuie, ca glasul meu, adică glasul rugăciunii mele, să se audă sus, în cer”. Câți? Și cei care răspund în gândul lor: „Eu.” „Eu.” – aceia sigur nu postesc!

Este oare acesta un post care Îmi place, o zi în care omul își smerește sufletul său? Să-și plece capul ca o trestie, să se culce pe sac și în cenușă, oare acesta se cheamă post, zi plăcută Domnului?

Întreabă chiar Domnul, în condițiile în care noi nu ne culcăm nici pe sac, nici în cenușă, nici nu ne plecăm capul ca o trestie, dimpotrivă, stăm cu nasul pe sus, să se vadă cât mai bine că noi suntem adevărații aleși ai lui Dumnezeu, adevărata rezistență rezistentă. În timp ce ceilalți trebuie să se smerească în fața noastră, că nu sunt atât de robi ai lui Hristos precum noi.

Nu știți voi postul care Îmi place? – zice Domnul. Rupeți lanțurile nedreptății, dezlegați legăturile jugului, dați drumul celor asupriți și sfărâmați jugul lor. Împarte pâinea ta cu cel flămând (Nu, tu te duci și cumperi ultimul tip de cârnați de soia, bei lapte de soia și sana de soia și dai sume exorbitante pe produsele respective de post, în timp ce săracul stă în fața

blocului tău și nu are nici măcar pâine. Dar tu ți-ai făcut postul, ești fericit că nu ți-ai luat și șnițele de soia, deci consideri că n-ai uitat de culmea gastronomiei postitoare și tu ești fericit. Dar zice Domnul că nu-I place postul tău. Chiar dacă tu încerci să-ți repeți în fața oglinzii: „Cred că lui Dumnezeu Îi place! Cred că lui Dumnezeu Îi place!”, dar și tu, într-un fel, în sufletul tău, simți că ceva e putred, că dacă lucrurile ar fi firești, n-ai simți nevoia să te justifici, nu te-ar mostra conștiința.)

Adăpostește în casă pe cel sărman (Greu cuvânt! Foarte greu cuvânt! Cine poate să-l adăpostească pe cel sărman în casa sa? Găsim în Viețile Sfinților astfel de oameni. Din păcate, în zilele noastre avem foarte, foarte puțină credință, dar dacă nu putem, n-avem atâta credință să-l adăpostim în casa noastră, măcar să încercăm să-l ajutăm să-i fie mai bine acolo unde trăiește.)

Pe cel gol îmbracă-l și nu te ascunde de cel de un neam cu tine. Atunci lumina ta va răsări ca zorile și tămăduirea ta se va grăbi. Dreptatea ta va merge înaintea ta, iar în urma ta slava lui Dumnezeu. Cine nu vrea asta? *Dreptatea ta va merge înaintea ta, iar în urma ta slava lui Dumnezeu.* Toți vrem să fim înconjurați de harul lui Dumnezeu.

Atunci vei striga și Domnul te va auzi; (Abia atunci te va auzi. Că dacă tu strigi: „Doamne, Doamne” și ai în față tona de bucate și transformi postul în nepost prin ghițuiala de care ai parte...) *la strigătul tău El va zice: „Iată-mă!” Dacă tu îndepărtezi din mijlocul tău asuprirea, amenințarea cu mâna și cuvântul de cârtire, dacă dai pâinea ta celui flămând și tu saturezi sufletul amărât, lumina ta va răsări în întuneric și bezna ta va fi ca miezul zilei.*

Și se încheie capitolul: *Atunci vei afla desfătarea ta în Domnul. Eu te voi purta în car de biruință pe culmile cele mai înalte ale țării și te voi bucura de moștenirea tatălui tău Iacov, căci gura Domnului a grăit acestea.*

Greu cuvânt! Știți că e și-n Psaltire cuvântul: *Deșteaptă-te, pentru ce dormi, Doamne? Scoală-Te și nu ne lepăda până în sfârșit* (Ps. 43, 25). Ni se pare că noi facem ce trebuie să facem, dar Dumnezeu doarme. Dumnezeu nu doarme! Dumnezeu stă tot timpul și așteaptă ca noi să facem ceea ce trebuie să facem. Ca postul nostru să ne fie cu adevărat armă duhovnicească în lupta împotriva patimilor și a diavolilor.

Sunt unii care trec prin post fără ca postul respectiv să-i schimbe. Dacă ești același om după sfârșitul postului, înseamnă că n-ai postit. Nu poți să faci baie și să ieși din cadă murdar. Decât dacă te-ai spălat fără apă. Dacă mergi pe calea postului, nu poți să nu culegi roadele postului. Mi-aș dori, vă spun sincer, ca Dumnezeu să mă ajute să postesc așa cum trebuie.

Nu vorbesc doar despre faptul că unii postesc greșit. Chiar ieri m-am spovedit ultima oară și i-am spus părintelui meu: „Părinte, eu simt că nu postesc”. Pentru că e foarte ușor să te înfrânezi de la mâncare. E ușor să te înfrânezi de la mâncare după ce te-ai obișnuit să te înfrânezi de la mâncare. Pentru că sunt unii pentru care o astfel de înfrânare e foarte, foarte grea.

Într-o vreme în care noi ne tot gândim cum să scurtăm posturile și să renunțăm la ele, și ne gândim ce ușor dezleagă unii postul de bucate, avem în față un cuvânt al Sfântului Vasile cel Mare, care zice: „Femeile să postească și ele, că și lor le este postul tot atât de potrivit și de firesc ca respirația. Copiii să fie

adăpați cu apa postului, ca și plantele bine crescute. Bătrânilor le este ușor postul, pentru că de mult s-au obișnuit cu el”. Ia spune asta unui bătrân din zilele noastre! Imediat o să-ți aducă trei-patru rânduieli, că uite, ce ușor poate să aibă dezlegare de post.

Există un fel de curent pro-dezlegare de post, în care toți oamenii vor să fie excepția. Biserica face pogorăminte față de cei bătrâni, bolnavi, dar nu toți bătrânii sunt și bolnavi, și nu toți bolnavii trebuie să renunțe la post. Există boli ușoare, pe care omul le poate ține fără să renunțe la post. Numai că omul, cum s-a îmbolnăvit cât de puțin, e fericit că este o excepție. Suferim, din păcate, de această generalizare a excepțiilor și uităm, pur și simplu, ce înseamnă *acrivie*.

Biserica face pogorăminte, dar are această acrivie, trebuie în anumite situații să păstrăm și asprimă. Monahii de la Mănăstirea Studion a Sfântului Teodor Studitul au aplicat și acrivia, opunându-se unei căsătorii împărătești care călca în picioare canoanele. Puteau și ei să facă pogorământ așa cum făcuseră pogorământ marea majoritate a călugărilor din mănăstirile din Bizanț, neimplicându-se în disputa respectivă. Și totuși ei au spus: „Nu! Pogorământul la locul lui, acrivia la locul ei”.

De ce să postim, când putem să nu postim? Ce ne dă nouă postul? Ne uităm la cei din jurul nostru care postesc și vedem un argument solid de a nu posti. Pentru că noi credem că dacă cei mai mulți creștini au o credință superficială, înseamnă că ar fi de vină credința. Nu! Trăim o vreme de împuținare a credinței. Lucrul acesta e clar. Eu am să scriu curând un articol despre necredința unui popor credincios, în care am să analizez câteva statistici. Noi ne bucurăm că 87% dintre români sunt ortodocși, dar nu ne dăm seama că sunt foarte puțini cei care vin de fapt la bi-

serică. Nu ne dăm seama că sunt puțini cei care cred în viața după moarte. Sunt puțini cei care cred în existența iadului. Mi-a zis Dan Puric o chestie interesantă: „Știi care e ultima întrebare a poporului român? Dacă există viață înainte de moarte”. Pentru că din păcate viața noastră se transformă în moarte, în măsura în care Hristos e adevărul și viața și noi trăim departe de acest Hristos. Și găsisese Laurențiu Dumitru o sintagmă tristă, dar realistă, apropo de basmul *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte* – „tinerețe fără tinerețe și viață fără de viață”. O formulare în care se regăsesc mulți în zilele noastre, a căror tinerețe e bătrână și viața e o pregustare a morții și a chinurilor veșnice. Pentru că nu există de fapt viață în afara lui Hristos.

E firesc poate ca într-o conferință despre post să se vorbească mai mult despre rânduiala postului. Părintele Sofronie de la Essex, într-o cuvântare tipărită într-un volum tradus de părintele Rafail Noica și apărut în anul 2004 la Editura Reîntregirea, spune ceva foarte interesant legat de post, și anume că nu încercăm să copiem pur și simplu rânduielile de postire ale părinților din vechime. Face referire la postul care se ținea în Athos, dar spune: „Nu este obligatorie depina înfrânare în cursul întregii săptămâni – se referea la prima săptămână din Postul Mare; nu este obligatoriu nici până miercuri, nici până la prima Liturghie a darurilor mai dinainte sfințite; nu-i obligatoriu nici măcar prima zi s-o treci fără a mânca deloc (se adresează în cuvântarea respectivă, evident, monahilor, pentru că dacă le-ar fi spus oamenilor care trăiesc în lume că nu-i obligatoriu să nu mănânce nimic întreaga săptămână, câțiva mai excentrici ar fi încercat și după cinci zile îi găsea cu perfuzii la spital, dacă ar fi avut meserii mai dificile). Fiecare să-și a-

leagă după puterile proprii. Fiecare de bună voie să întâmpine nevoița care se deschide înaintea noastră. Și astfel ei vor fi în stare să treacă întregul post fără ca să piardă din vedere adevăratul țel. Să întâmpinăm în trupul nostru stricăcios harul Învierii”.

Altfel spus: de ce postim? Facem antrenamente pentru înviere. Nu vrem ca trupurile noastre să rămână prin sicrie și în pământ și credem că trupurile noastre vor învia. Pentru ca trupurile noastre să învie spre slavă și nu spre osândă, noi ne antrenăm cu postul.

Cum postim? De la postul standard rânduit de biserică, în care nu mănânc carne, brânză, lapte, pâine la postul cel mai aspru pe care îl duci sub stricta îndrumare a duhovnicului. Nu demult am auzit doi băieți pe stradă, cred că aveau 14 ani, poate, și unul dintre ei, mai grasuț, îi explica celuilalt: „Măi, eu vara nu mănânc decât o dată pe zi!” Și m-am întors și mi-am dat seama că era mai gras, și de asta îi explica ce *asceză* face. Și mă gândeam: „Dacă-i spui unui copil să nu mănânce – pentru Hristos! – decât o dată pe zi, să vezi atunci opoziție!” Cu atât mai mult cu cât mâncarea de post nu e prea atractivă întotdeauna. Ieri, de exemplu, am gătit praz, primul praz din *istoria* familiei noastre. Și băiatului nostru (am trei copii) nu i-a plăcut prazul și nu voia să mănânce. Eram singur acasă, soția nu era și mă gândeam cum să-l conving să mănânce praz. Și n-am reușit. Și atunci, am cedat – aparent – și am zis: „Bine, uite!” – m-am dus la frigider, am scos carnea și am zis: „Uite, mănânci carne cu fetele, că m-am plictisit să mă contrazic cu tine!” Avem și două fete, de trei ani și patru ani, și ele nu postesc. „Pune carnea la loc în frigider!” Zic: „Nu, nu, asta o mănânci și după aia s-a rezolvat!” „Nu, tată, du carnea la frigider!”

Și am scăpat. Adică l-am ajutat să înțeleagă că nu există a treia variantă. Vrei să postești, postești. Nu vrei să postești, nu postești. A treia posibilitate nu există. Dacă vrei să postești, mănânci ce e de post, dacă nu vrei să postești...

Aude că bunica lui a făcut sarmale. „Tata, sarmalele sunt cu carne?” „Da.” „Dar ce carne este?” „Carne de post.” A rămas foarte mirat. Eu m-am jucat puțin, am vrut să văd dacă înțelege că nu poate să fie carne de post și carne de dulce. Și i-am explicat că erau sarmale făcute cu orez și fără carne.

Acum, cred totuși că atunci când ești căsătorit, viața ta gastronomică nu seamănă deloc cu viața ta de burlac sau de burlacă. Până să întemeiezi o familie, ești liber să mănânci doar pâine cu mere, cu... treaba ta, ce mănânci, cum mănânci, pateuri de pe stradă și cu asta, basta.

În momentul în care ești căsătorit și ai copii, cred că ți se cere de la Hristos să fii un bucătar bun, să-ți hrănești copiii cum trebuie. Nu trebuie ortodocșii noștri să fie anemici și să stea numai pe patul de spital. E adevărat că e nevoie de foarte multă delicatețe în a-i lua cu frumușelul pe copii să postească, pentru că, dacă tu le impui astăzi să postească, ei peste cinci ani vor renunța.

Între scrisorile pe care le primesc de la tineri, și de la oameni chiar la 30-40 de ani, nu mai sunt chiar la prima tinerețe persoanele respective, spun că i-a îndepărtat de biserică *dusul cu forța*, de bunica, de bunicul. Și chiar citesc pe site-urile tinerilor - mă interesează cum gândesc tinerii care stau departe de Hristos – că impunerea asta de care au avut parte unii în familie are efecte inverse când ei ajung la o anumită vârstă.

Cred că e foarte important să faceți o investiție, cei care n-ați făcut-o până acum, și să vă cumpărați cărți cu mâncăruri de post. Nu una – eu am aici una ca exemplu – două, trei. Astfel încât cei care mănâncă mâncarea de post să nu se plictisească. Tu, dacă vrei, poți să mănânci numai pâine cu ceai, că poți tot. Dar, dacă gătești pentru ceilalți, trebuie să le ușurezi postul.

Zice tot părintele Sofronie: „Dacă mă hrănesc bine pentru ca trupul meu să fie puternic, acesta se răzvrătește și pretențiile lui cresc. Nu are chef de rugăciune”. Și așa și este. Ia încercați voi să vă ghiftuiți bine și apoi puneți-vă în genunchi la rugăciune. Dar ce zic de rugăciune? Eu de obicei fac curat sâmbăta, cu soția, după ce mâncăm cu copiii micul dejun. Și ieri am făcut înainte să mâncăm. Și a fost mult mai ușor să fac curat. I-am și zis: „De acum schimbăm programul, pentru că mult mai ușor îi e trupului să facă efort pe stomacul gol”. Și asta o știu și trebuia să o știu și ca sportiv. Am făcut sport de performanță. Dacă mănânci chiar înaintea antrenamentului, adio competitivitate.

Zice însă așa părintele Sofronie: „Dacă-mi smerească trupul prin post fără de măsură, în suferința înfrânării ia naștere, pentru o vreme, un teren prielnic pentru rugăciune. Dar după aceea trupul devine nepuținios și nu vrea să urmeze duhului”. Și așa și este. Noi nu postim pentru a ajunge pe culmea postului vreme de trei zile. Noi postim pentru că înțelegem postul ca pe o treaptă în creșterea noastră duhovnicească.

Înainte de a intra în biserică, de a mă apropia de viața Bisericii, am făcut yoga și îmi doream să renunț definitiv la mâncare. Adică să nu mai mănânc în viața mea nimic. Evident că nu puteam începe brusc. Auzisem de marii asceți care trăiesc cu câteva boabe de

orez pe zi, și mă gândeam că o să încep: o zi pe săptămână fără hrană, apoi două zile pe săptămână, apoi trei zile, patru zile.

Și o zi mi-era ușor, două a fost ușor, trei ușor, patru ușor, am postit o săptămână întreagă, una cu apă – e mult mai ușor să postești cu apă decât fără apă – și alta post total. Și în vremea aceea mi se părea banal să postești.

Eu vă spun că e mai greu să ai viață de familie, să trebuiască să lucrezi, una-alta, să ai grijă de copii, și să ții post rânduie de biserică, decât să ții post negru când stai de unul singur în casă și slujești puterilor întunericului. Pentru că în momentul în care făceam yoga, îmi închinam viața diferitelor puteri cosmice și, implicit, diavolului, fără să-mi dau seama, și atunci diavolul mă întărea.

Am încercat și ca ortodox să fac exhibiții la nivelul postului, și chiar l-am forțat pe duhovnic să-mi dea binecuvântare să țin posturi aspre, și mi-a dat, și nu mi-a fost bine. Repet: scopul nostru nu este de a ține acum un post cât mai eroic. Scopul nostru este ca *prin* postul respectiv să depunem efortul cel mai mare pe care-l putem face în momentul respectiv fără să bruscăm structura noastră duhovnicească.

Există tineri râvnitori care sunt nemulțumiți de duhovnicii lor, care nu-i lasă să țină post negru și ei cred că un post negru e cheia vieții duhovnicești. Nu e cheia vieții duhovnicești un post negru. În momentul în care tu ai dobândit Duhul Sfânt prin rugăciune, prin smerenie, prin iubire de Dumnezeu și iubire de aproapele, atunci încet-încet Dumnezeu te poate ridica la anumite măsuri mai aspre de nevoiță. Dar, dacă tu încerci să dobândești smerenia prin posturi aspre, te vei umple de mândrie și vei pierde și sănătatea trupească și pe cea duhovnicească.

Spune la Levitic, legat de post (Levitic 16, 31): *Să smeriți sufletele voastre prin post. Aceasta este lege veșnică.* Trebuie să smerim sufletele prin post, nu să ne mândrim prin post. Pentru că pierdem cununa. Postul nu are plată în sine însuși.

Zice Sfântul Ioan Gură de Aur: „Dacă postim înfrânându-ne numai de la mâncare, după trecerea Păresimilor va trece și postul, iar dacă ne înfrânăm de la păcate, postul nostru va continua. Și vom avea mereu folos din el”. E vorba până la urmă de o stare de spirit.

E un film pentru tineri unde în centrul acțiunii stau dansul hip-hop și muzica hip-hop. Și un tânăr îi explică unei fete că hip-hopul nu e muzică, e un mod de viață; nu e ceva ce faci zece minute, o jumătate de oră, cât dansezi. Și m-am gândit că până la urmă și eroii filmului înțeleg că ceea ce faci te schimbă, te modelează.

Dacă transferăm ideea aceasta în viața noastră duhovnicească, înțelegem că postul nu e un capriciu, nu e un hobby, ci e un mod de viață. A înțelege că scopul vieții acesteia nu e exacerbarea plăcerilor și a poftelor trupești. Zice Sfântul Apostol Pavel: *Dacă morții nu înviază, să bem și să mâncăm, căci mâine vom muri!* (I Cor. 15, 32) Adică: Dacă Hristos nu a înviat, să bem și să ne veselim! Că nu are niciun rost să ne mai gândim la cele duhovnicești... Clar! Dar noi credem în Înviere...

Ați auzit poate de marele tam-tam care s-a făcut cu așa-zisa descoperire a sicriilor lui Hristos și al Mariei Magdalena și ale apostolilor? Ideea care e? Să ne convingă că de fapt Hristos n-a înviat. Dacă Hristos n-a înviat, hai să bem și să ne veselim și să trăim pentru această lume, în patimi, și să ne închinăm diavolului în cele din urmă. Numai că Hristos a înviat și noi vrem să ne pregătim pentru Înviere.

Ce mâncăm? Luați cărțile de bucate și, după posibilități, alegeți-vă. În momentul în care vrei ca masa de post să-ți fie de post, n-o să te ghiftuiești cu orez cu ciuperci și cu salate. Pentru că degeaba te-ai ghiftuit cu mâncare de post, sub pretext că starea pe care ți-o dă ghiftuiala e diferită de starea pe care ți-o dă mâncarea de fruct, de dulce. E adevărat însă că nici mâncarea de post nu e parcă la fel de sățioasă ca mâncarea de fruct... Mănânci puțin de fruct, te-ai săturat, parcă de post simți nevoia să mănânci mai mult.

Cât mănânci? Acum Dumnezeu nu o să ne impună aceeași rânduială de post tuturor. Toți să măncați trei farfurii de mâncare și să beți șase căni sau una... Sfântul Atanasie Athonitul, un sfânt datorită căruia a înflorit monahismul de obște în Sfântul Munte, mânca foarte mult. Și, pentru că era un apărător al vieții de obște, își făcuse dușmani chiar în Muntele Athos. Atunci când a murit – s-a prăbușit o dată cu cupola bisericii care era în construcție – unii au zis că Dumnezeu l-a pedepsit pentru viața sa neduhovnicească... Nu era așa! Organismul Sfântului Atanasie era radical diferit de al celor din obștea în care trăia. Așa era organismul lui, să mănânce mai mult... El, mâncând să zicem de trei ori mai mult decât alții, postea mai tare decât cei care mâncau numai pâine și apă. Deci e foarte dificil până la urmă să zici: „Uite, ăsta e postitor, ăsta nu e postitor”. Vezi-ți de tine. Cu tine e simplu. Știi, după ce ai mâncat, dacă mâncarea respectivă a fost de post sau n-a fost de post, sau a fost de post numai teoretic. Adică, dacă nu cumva prin ghiftuiala cu bucate de post ai pierdut plata postului.

Nu intră în întâlnirea noastră de astăzi a discuta cât de *de post* este mâncarea care conține E-uri. Cât

de post este soia prelucrată și răsprelucrată genetic, care devine cancerigenă, că, de fapt, mănânci boală pe pâine.

Citind câteva mici materiale despre E-urile din mâncare, a început să glumească fiu-meu și să spună să cumpărăm pufuleți nu știu de care, E-uri și cancer pe pâine, ceva de genul ăsta. A înțeles că produsele respective care erau pentru copii, nu erau decât otrăvă curată. E de post să te sinucizi? Evident, nu! Nu e nici de dulce.

Totuși, din păcate, observăm că se împlinesc profețiile sfinților, care au zis că în vremurile din urmă, mâncarea va fi otrăvită. Așa este. Iar apa e poluată... Ia gândiți-vă, cei care aveți peste 30 de ani, dacă vă imaginați voi, în copilăria voastră, că o să beți apă plată cu grămada. Aici, în Brașov, poate nu aveți problema asta. Poate aveți apă la robinet cât de cât acceptabilă, că sunteți în zonă de munte. Dar în București e jale. Sunt cartiere în care nu poți să bei pur și simplu apa de la robinet, că simți imediat diferența, simți că e ceva în neregulă.

Hrana devine din ce în ce mai otrăvitoare. Totuși e dificil a spune că e mai bine să mănânci otrăvă de post decât mâncare naturală de dulce. Dar, noi trebuie să păstrăm rânduiala Bisericii. În același timp, însă, încercând să evităm și ceea ce e toxic din produsele de post.

Are Laurențiu Dumitru o relatare interesantă. Spune că i-a zis o elevă la școală: „Dom’ profesor, eu nu pot să mănânc de post, pentru că părinții mă pun să mănânc ce mănâncă și ei, dar pot să renunț la *Snickers*-ul meu, pe care îl mănânc în fiecare zi și e preferatul meu”. El mi-a spus: „Ia uite, ce interesant, eu mi-am dat seama că eu nu puteam să renunț la sticla mea de Coca-Cola, pe care o beam zilnic”. Până la

urmă, noi renunțăm la chestii de post, dar la mâncăruri care ne otrăvesc, pur și simplu, sau la sucuri care ne otrăvesc, pur și simplu, nu vrem să renunțăm. Noi postim bând doi litri de cola pe zi și suntem foarte fericiți că suntem nevoitori.

Nu vreau să întind foarte mult întâlnirea noastră, prefer să avem o discuție cât de cât directă. Aș vrea totuși să mai abordez câteva probleme. Legătura dintre post și spovedanie. Ați văzut și voi că e într-un fel o modă să postești. Vedem staruri din lumea muzicii sau a filmelor care postesc, sunt darnice în a da declarații despre cum țin ele posturile. Citisem chiar mai multe declarații ale actorilor, care răspundeau în ce măsură renunțau și la viața sexuală în timpul postului și o actriță spunea: „Postul e să nu-l înșel pe soțul meu la vreme de post!” Și mi s-a părut ciudată relatarea, dar sinceră.

În ce măsură trebuie să ne înfrânăm și de la relațiile trupești în timpul postului, subiectul e foarte delicat, dar am să încerc să-l abordez, întrucât e un subiect care pe mulți îi frământă. Găsim în Vechiul Testament, la Daniel, o relatare că împăratul Darius, care-l aruncase pe Daniel în groapa cu lei, s-a dus în palatul său și, de tristețe, a petrecut noaptea în post și nu au adus lângă el concubine. Iar somnul nu l-a mai prins. Deci, până și el, care era păgân, la vreme de post nu s-a înfrânat doar de la mâncare, ci și de la concubine.

În ce măsură pot soții de astăzi să se înfrâneze de la relații trupești în timpul postului? E mult de vorbit. Eu tot pregătesc o carte: *Patul și prejudecățile. Introducere în dreapta iubire*, și sper să mă ajute Dumnezeu s-o tipăresc cât mai curând, pentru că am observat foarte multă ipocrizie în lumea noastră creștină în această privință. Mai ales în scrisorile pe care

le primesc de la femei măritate, de la tineri căsătoriți etc.

Vă recomand o carte extraordinară a unui părinte foarte cunoscut, unul dintre cei mai cunoscuți teologi greci, Filotheos Faros. Tot el a scris și *Înstrăinarea ethosului creștin* și, dacă aceasta din urmă e o carte de o rigoare teologică extraordinară, cealaltă – *Manual de iubire* - e o carte pe sufletele oamenilor căsătoriți; efectiv, lipsea în teologia ortodoxă o astfel de abordare, pentru că noi evităm pe cât putem subiectul sexualitate.

Și totuși părintele Filotheos a înțeles că, dacă eziți să discuți despre o problemă, problema rămâne. A reușit să vorbească foarte frumos despre fățărnicia așa-zișilor creștini care au o atitudine eretică față de trup, gnostică, spunând că trupul e rău, sufletul e bun, deci unul din scopurile vieții creștine a celor căsătoriți e înfrânarea de la unirea trupească. Părintele Filotheos Faros aduce argumente din Sfinții Părinți, chiar un citat din Sfântul Ioan Damaschin: „Unirea trupească în familia creștină este medicament”. Câți dintre duhovnicii noștri au curajul de a-și însuși această mărturie patristică? Preferă să se eschiveze și să arunce la colț acest subiect extraordinar de important.

Ca autor, recunosc că, după ce intră să expună părintele Filotheos această perspectivă, și-o să ia atâtea lovituri de la ipocriți, mie mi-e mult mai ușor să vin în linia a doua. Deci mă bucur că există această *introducere* și sper, cu ajutorul lui Dumnezeu, să vă ofer o carte de a mea adresată exclusiv celor căsătoriți.

E foarte bine ca soții să reușească să se înfrâneze de la unirea trupească în timpul postului. Problema care e? Că familia creștină ideală nu prea există. Un duhovnic din Franța, care a stat multă vreme

în Sfântul Munte Athos, spunea: „De când sunt duhovnic, n-am cunoscut decât o singură familie creștină, din grămezile de familii care au trecut pe la mine la spovedanie”. O singură familie, restul – jale!

Așa că e mai firesc să observăm caracteristicile, trăsăturile mulțimii respective care se află nu tocmai pe drumul cel bun. Să înțelegem că, deși ideal e ca soții să se înfrâneze în timpul postului, nu trebuie ca postul să fie prilej de divorț.

Cunosc oameni pe care postul i-a dus la divorț. Am și prieteni care ajung la mari conflicte din cauza postului. Sunt unii care se spovedesc la mari duhovnici de prin mănăstiri și duhovnicul îi spune ucenicei sale: „Nu ceda, luptă-te cu soțul, nu-l lăsa, nu-l lăsa, nu-l lăsa să îți batjocorească postul!” Și, când femeile respective ajung în preajma divorțului, îmi scriu: „Acum părintele care înainte îmi spunea să nu cedez mi-a zis: «E soțul tău, calcă postul, numai să nu ajungi la divorț!»”

Eu răspund unor astfel de scrisori: „Femeie, dar nu știai că o să ajungi la divorț impunându-i soțului un post pe care nu vrea să îl ducă? Nu era clar că, dacă bărbatul tău nu e credincios, sau e puțin credincios, ajungi la divorț? Pentru că altfel te înșeală, ajunge să transforme familia în iad!”

Cred deci că e nevoie ca în momentul în care abordați astfel de subiecte, cei căsătoriți, la scaunul de spovedanie, să nu veniți cu niște refrene prestabilite, încercând ca voi să fiți cei sfinți, care vă luptați cu necredincioșii de lângă voi. Trebuie în primul rând să înțelegeți starea la care se află ei și să nu le puneți poveri mai mari decât le pot duce. Pentru că, dacă veți avea răbdare cu ei, s-ar putea să aveți surpriza de a vedea că în timp, în câteva luni sau în câțiva ani, ei or să fie mai răbdători decât voi. Poate or să vrea să

se înfrâneze și-n afara posturilor, și voi o să ziceți: „Iertare, dar nu pot!” Și atunci o să înțelegeți pe pielea voastră ce greu e să vi se bage pumnul în gură în această privință.

Nu insist prea mult asupra acestui subiect, întrucât ne aflăm în postul Sfințelor Paști, și e cel mai aspru post pe care l-a rânduit Biserica, dar spun atâta celor căsătoriți: „Aveți grijă ca postul vostru să nu ducă la divorț sau la distrugerea iubirii dintre voi...”

Mi-au vorbit niște cunoștințe despre problemele lor, soția mi-a zis că au ajuns la chestiuni foarte mari, și i-am spus: „Tu l-ai îndreptat pe soțul tău spre divorț”. Soțul a vorbit cu o avocată, i-a cerut sfaturi legate de divorț, apoi mi-a zis: „Uite ce necredincios e bărbatul meu!” Și i-am spus: „Nu! Tu l-ai dus pe soțul tău, de mâna, spre divorț. Acum, că el a ajuns la divorț, e un fapt. Vezi ce se poate face ca să repari lucrurile. Ai vorbit cu duhovnicul?” „Nu, cu duhovnicul mi-e rușine să vorbesc.” Dacă n-ai vorbit cu duhovnicul, ai ales răul în cunoștință de cauză. Deci atâta, asta să fie reperul: încercați să nu vă autodistrugeți. Sfătuiți-vă precis cu duhovnicii voștri și încercați să înțelegeți că și celălalt are suflet. E o descoperire extraordinară pe care, din păcate, mulți dintre soții creștini nu o fac. Se consideră numai ei râvnitori, și celălalt este „potențialul dușman care mă împiedică să mă mântuiesc”.

Trecând cu vederea faptul elementar că dacă ei ar duce viață creștină autentică, o viață de rugăciune, și dacă ei ar fi fericiți și senini prin lucrare duhovnicească, ceilalți ar vrea și ei să fie părtași acestei bucurii. Arătați-mi om care să nu se bucure că-l vede pe unul fericit, senin și împăcat. Vezi că aduce pace, aduce liniște, te simți bine în preajma lui. Ce soț n-ar vrea să aibă o soție care să fie senină, liniștită? Dar,

dacă soțul vede că soția ține postul, dar înjură, are gânduri de răutate, țipă, face scandal, ce înțelege? Care a fost roada postului? Niciuna.

Vorbind despre post și spovedanie, unii leagă spovedania de post în mod greșit. „E post, deci mă spovedesc”. Eu uneori chiar zâmbesc citind relatările celor care spun că s-au spovedit pentru prima oară în viața lor în prima sau în ultima săptămână a postului și părintele n-a prea avut timp de ei. Le explic că era absurd ca părintele să aibă timp de ei, câtă vreme ei au venit în cea mai nepotrivită perioadă pentru prima spovedanie. Câtă vreme vrei să începi viața duhovnicească, te duci la părinte înainte de post și-i spui: „Părinte, eu nu m-am spovedit niciodată. Când aveți timp pentru mine?”

Mi-a scris acum un bisexual din Olanda sau Suedia, nu-mi aduc aminte exact. Zice: „Uite, am o problemă: eu sunt bisexual și lumea nu înțelege treaba asta”. L-am întrebat eu: „Și ce contează ce înțelege sau nu înțelege lumea?” El a crezut că-i dau apă la moară. Zice: „Așa e, important e să iubești, să fii tu însuși”. Zic eu: „Da, așa e”. Zice: „Să lăsăm la o parte prejudecățile. Așa e”. Zic: „Important e ca iubirea ta să stea sub harul lui Dumnezeu”.

A înțeles unde băteam. Zice: „Ce, Dumnezeu Se supără pe iubirea noastră?” Zic: „Nu, dacă iubirea e curată, Dumnezeu nu Se supără. Problema e că iubirea, așa cum o trăiești tu, nu e curată”. Credeam că va fi extraordinar dacă-l conving să se spovedească. De obicei, când corespundez cu alții targetul meu este să-i ajut să se ducă la spovedanie, să-i ajut să se spovedească. După aia... nu prea mai am timp pentru corespondență!

În momentul în care bisexualul mi-a scris: „Eu mă spovedesc!”, am rămas blocat. Zic eu: „Cum te

spovedești? Înseamnă că spovedania ta e mincinoasă!” Zice: „Nu, nu mint la spovedanie”. Zic: „Dar cum e?” „Părintele îmi pune niște întrebări standard, eu răspund la ele și gata.” Deci, părintele e fericit că l-a spovedit, el e fericit că l-a păcălit pe părinte și tot așa.

Și i-am spus: „Frate, te poți îndrăci”. L-a șocat cuvântul ăsta. Am mai vorbit cu un homosexual, o dată, pe stradă, și i-am spus foarte categoric că se poate îndrăci. Pentru că duce o viață duhovnicească mincinoasă și... s-a speriat foarte tare. Așa s-a speriat și tânărul acesta și nu înțelegea de ce Dumnezeu poate să fie împotriva iubirii.

Trăim într-o lume care a pervertit iubirea și a denaturat-o atât de puternic, încât ceea ce recunoaște omul contemporan că e iubire nu mai e deloc iubire.

În momentul în care faceți prima spovedanie, încercați s-o faceți atunci când părintele duhovnic are timp. Părintele Porfirie, când venea la el un om care a făcut mari păcate și avea deschidere spre a începe o viață duhovnicească, avea uneori descoperiri cerești. Spunea: „Dumnezeu o să ne trimită un pește mare la mănăstire!” Adică un suflet care va putea aduce roadă multă, sfințindu-se.

Când simți că, după un trecut „glorios”, vrei să pui început bun mântuirii, caută-l pe părinte și întreabă-l când are timp de tine.

Am un prieten, ne-am văzut de două-trei ori, dar mai corespondăm pe e-mail, și a început să-mi vorbească despre trecutul lui în păcat și mi-a zis: „Uite, când eram punkist, mergeam cu găști de câte 50-100 de tineri să-i batem pe țigani”. După aia s-a ras în cap, a vrut să o omoare pe maică-sa, tot felul de întâmplări din astea, palpitate. I-am spus: „Sper că și convertirea a fost pe măsură”. Pentru că dacă gus-tăm din viața de păcat adrenalina și intrăm în biseri-

că și viața din biserică ni se pare plicticoasă, vom părăsi biserica încet-încet.

Trebuie să înțelegem că viața din biserică e o viață de zece ori mai profundă decât viața pe care o oferă păcatul. Un tânăr care citise din cartea mea *Underground. Rebelii generației NU*, un tânăr care stă departe de biserică, îi spune despre mine unui prieten de-al lui: „Măi, omul ăsta n-a prea cunoscut” (nu păcatul, a folosit un termen de cartier, nu l-am mai întâlnit, ceva gen: „Măi, omul ăsta n-a prea cunoscut căderea adevărată!”.)

Și de aici am dedus că el se droga sau cine știe ce chestii făcea. Dacă în carte chiar scria că eu de la 13-14 ani am început viața de păcat trupesc, și dacă viața mea de păcat i se părea apă de ploaie, cine știe la ce nivel trăia el păcatul. Chiar mă gândeam că peste 10-20 de ani cartea mea *Jurnalul convertirii* o să fie fumată, expirată. Tinerii au s-o considere apă de ploaie. Poate că așa va și fi pentru generația lor, în care păcatul va fi servit pe pâine.

E un film extraordinar, făcut după cartea lui Aldous Huxley, *Minunata lume nouă* (*Brave New World*), apărută în română la Polirom. I-am mulțumit lui Dumnezeu totuși că m-a ajutat să-l văd. Pentru că arată foarte bine lumea apostată de mâine, în care copiii la școală vor fi învățați că tot ce e mai important între doi oameni este sexul. Profesoara încearcă să le vorbească copiilor despre o poveste de dragoste, *Romeo și Julieta*, și copiii nu înțeleg: „De ce să se iubească Romeo și Julieta? Nu era mai simplu să facă sex?” Elevii s-au supărat că profesoara îndrăznește să le spună altceva decât scria în cărți. Au zis: „De ce ne vorbiți despre iubire? Vă credeți mai deșteaptă decât cei care au făcut manualele?” Adică îndobitocirea lor era totală. Din păcate, ne apropiem

de o astfel de lume în care păcatul va fi lege. În lumea viitorului, așa cum o profetea Huxley, oamenii vor fi îndobitociți: „Trăiește clipa! Trăiește clipa! Distrează-te! Destrăbălează-te!” Când a scris continuarea la carte, *Întoarcere în minunata lume nouă*, autorul a spus ceva gen: „Credeam că vremurile respective vor veni hăt, departe, dar, nu! Sunt mult mai aproape de noi decât credeam”. Trăim, într-adevăr, într-o lume care abia așteaptă să legifereze păcatul.

Dați-vă seama, astăzi se pune problema adopțiilor de copii în familiile homosexuale, căsătoria homosexualilor, sunt lucruri care pe străbunii noștri i-ar fi exasperat. Cred că dacă ai lua un om din secolul X să-l duci pe stradă în secolul XXI, un părinte duhovnicesc, se va închina și va zice că-i înșelare. Va crede că e apariție drăcească și că nu poate să fie lumea așa cum e astăzi, ar fi de neconceput așa ceva pentru el. Totuși, așa este și noi nu trebuie să fim lași și să ne imaginăm că lumea e altfel..., ci trebuie să ne luptăm cu ea, apreciindu-i precis coordonatele.

Privitor la legătura dintre spovedanie și Sfânta Împărtășanie. Sunt unii, mai ales unele bătrâne – cărorora le voi dedica o carte despre fățărnicie și fariseism, sper să mă ajute Dumnezeu să o scriu anul acesta – care cred că, dacă a venit postul, s-au spovedit, s-au împărtășit, au bifat la capitolul împărtășanie, și gata! Au câștigat! Nici ele nu și-au spovedit toate păcatele, nici părintele nu le-a întrebat, nici viața nu și-o schimbă, și rămân bârfitoare etc. etc.

Împărtășirea nu e un scop în sine. Poți să te împărtășești și să te duci în iad. Credeți că o să conteze la judecată că te-ai împărtășit de două sute de ori? Nu! Poți să te împărtășești de șapte mii două sute de ori și să mergi în iad, sau poți să te împărtășești de câteva ori și să ajungi în rai. S-a împărtășit de o sută

de ori Sfânta Maria Egipteanca? Nu! S-a împărtășit o dată, a plecat în pustie, a venit Sfântul Zosima, a împărtășit-o încă o dată și a trecut la Domnul. Totuși era mai sfântă decât mulți dintre noi, care alergăm obsedați după Împărtășanie.

Există două direcții în care se merge, legat de deasa sau rara împărtășanie. Unii sunt pentru rara împărtășanie, așa cum e linia asta, a părintelui Cleopa, Sihăstria, Moldova, – și Ardealul, cu deasa împărtășanie. Am asistat la o discuție contradictorie foarte dură, între un părinte athonit, care în tinerețe a viețuit într-o mănăstire din Moldova, și un alt părinte duhovnicesc contemporan, care a stat mulți ani la Petru Vodă. Părintele de la Petru Vodă – pentru împărtășania rară, părintele athonit – pentru împărtășania deasă. Dreptate, după Sfinții Părinți, avea părintele athonit, clar, indiscutabil! Nu găsiți argumente la Sfinții Părinți pentru împărtășanie rară.

Problema care e? Că scopul nu e acum să ne lăsăm noi prinși de curentul ăsta ortodox venit din Occident, unde au existat și influențe din spațiul catolic, și să ne împărtășim neapărat foarte des. Nu știu cum ar trebui să aibă loc schimbarea de mentalitate în România. În Rusia a fost simplu. În Rusia, în care stareții de la Optina aveau o rânduială foarte, foarte aspră în ceea ce privește postirea și recomandau împărtășanie rară, a venit Sfântul Ioan de Kronstadt, cu împărtășirea deasă, și un sfânt a schimbat tot spațiul rusesc, a fost lucrare dumnezeiască.

Cred că e foarte periculos a copia astăzi modelele occidentale sau modelul Greciei, în care se împărtășesc pe bandă rulantă, în fiecare duminică, și-i vezi pe unii, cum s-a terminat Sfânta Liturghie, că iau țigara și o aprind. Am întrebat un duhovnic: „Și totuși, soții cum fac cu unirea trupească?”. Mi-a zis: „S-a ajuns la

situația limită în care se înfrânează doar sâmbăta (după postul de vineri, evident), și duminica se împărtășesc...” Și asta se întâmplă săptămână de săptămână.

Cred că e important să înțelegem că Hristos e viu în Sfânta Împărtășanie, și să vrem să ne unim cu Hristos. Dar nu să ne unim doar pentru un moment. La limită, o grecoaică se împărtășise de două ori în aceeași zi (de fapt, erau două zile liturgice diferite): s-a împărtășit la 12:30, să zicem, iar seara a mers la o biserică la care Liturghia s-a terminat după miezul nopții (în Grecia sunt câteva parohii în care se face Sfânta Liturghie și noaptea, în timpul săptămânii).

Nu cred că aceasta este soluția, să fim disperați în a ne împărtăși cât mai des. Cred că trebuie să ne dorim să ne împărtășim des doar pentru că trebuie să ne dorim să viețuim duhovnicește nu *des*, ci *tot timpul*. Dacă viața noastră e creștină șapte zile pe săptămână, nu doar două ore duminica, atunci duhovnicul va ști să ne rânduiască el să ne împărtășim mai des.

Dar dacă noi credem că furând împărtășania – „M-am împărtășit de cinci ori postul ăsta!” – suntem mai duhovnicești decât cei care s-au împărtășit de două sau de trei ori, n-am făcut nimic. Era chiar o pildă, o întâmplare în Viețile Sfinților (de fapt, e scrisă de Sfântul Nil Aghioritul, izvorătorul de mir) în care moare un duhovnic și vine îngerul și-i scoate împărtășania din gură. De ce? Pentru că se împărtășise cu nevrednicie, și-i împărtășise cu nevrednicie și pe fiii săi duhovnicești. Să avem foarte mare sinceritate în momentul în care ne apropiem de Sfintele Taine.

În ce privește dezlegările la post, subiectul este iarăși foarte vast, și nu vreau să intru în amănunte. A existat o hotărâre a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 27 februarie 1956 în care s-au hotărât următoarele pogorăminte: „Copiii până la șapte

ani să fie dezlegați de pravila postului, putând mânca tot timpul orice fel de alimente. Pentru copiii de la 7 la 12 ani și pentru credincioșii de orice vârstă care sunt cuprinși de slăbiciuni și suferințe trupești, pravila postului să fie următoare numai în zilele de miercurile și vinerile de peste an, în afară de cele în care e dezlegare, prima și ultima săptămână din Sfântul și Marele Post și tot așa în Postul Crăciunului, și de la 24 la 29 iunie, cinci zile din postul Sfinților Apostoli și 1-15 august, cele două săptămâni din postul Adormirii Maicii Domnului, în ajunul Crăciunului, în ajunul Bobotezei, 29 August și 14 Septembrie. Celelalte săptămâni și celelalte zile din timpul marilor posturi, copiii de la 7 la 12 ani și credincioșii de orice vârstă care sunt suferinzi, să fie dezlegați a mânca pește, ouă, icre, lapte și brânză” – nu și carne, observăm. Cred că pogorământele nu trebuie să le judecăm noi după mintea noastră, trebuie să ne ducem precis la duhovnic, și duhovnicul e în măsură să spună: „E bine să postești, e bine să nu postești”.

Pe mine m-a impresionat cum pe soția mea, când era însărcinată cu al doilea copil, a pus-o duhovnicul să țină și un post care nu se mai ține în zilele noastre: postul Înălțării Sfintei Cruci, de pe 1 pe 14 septembrie. La început l-am judecat pe duhovnic: „E inconștient? Nu înțelege că soția mea e însărcinată, are nevoie să asimileze hrană variată, să se hrănească cât mai bine?” Dar, văzând că soția nu s-a tulburat și nu l-a judecat pe duhovnic, nu aveam niciun motiv să mă opun eu. A ținut postul și a născut o fetiță, un copil sănătos și grasuț. Vedem în Viețile Sfinților că la vreme de boală mulți, în loc să ceară dezlegare, au ținut posturi și mai aspre, iar Dumnezeu, pentru credința lor, i-a tămăduit. Să nu încercăm, deci, să dăm rețete de capul nostru, ci să alergăm la duhovnici.

Cred că e foarte important să nu postim doar cu trupul, ci postul să fie înmulțit și cu citirea cărților duhovnicești. Spunea Sfântul Ioan Scărarul: „Cei care vor să trăiască ortodox, să și citească cărți despre viețuirea ortodoxă”.

Am să vă dau câteva exemple de întâmplări din *Patericul Egiptean*, întâmplări care se leagă de postul pe care îl ținem noi. Era un frate care s-a dus la avva Pimen; și el multă vreme trăise departe de sat, trăia lângă sat, dar nu se dusesese în sat, să vadă ce se mai întâmplă, ce face mătușa, ce fac mama, bunica, verișorii. El se mândrea cu nevoița pe care o făcea: „Uite ce râvnitor sunt eu pentru Dumnezeu, că de atâția ani stau lângă sat și nu mă duc să văd ce se întâmplă în sat!” Iar avva Pimen a zis: „Eu mă suiam noaptea și înconjuram satul, ca să nu se laude gândul meu că nu mă sui!” Adică se smerea. Făcea aceeași nevoiță, nu vedea ce e în sat, dar inima lui era smerită.

Să încercăm așa să fie și posturile noastre. Să încercăm să simțim simplitatea postului. Pentru că, în fond, postul care nu-ți aduce simplitate nu e post. Să te simți mai tu însuși în post.

O altă întâmplare. „Ședea avva Sisoe singur în muntele avvei Antonie și, când s-a dus slujitorul lui, zece luni n-a văzut pe nimeni. Umblând prin munte, a văzut un vânător. L-a întrebat: «De unde vii și câtă vreme ai aici?» Și vânătorul i-a zis: «Cu adevărat, avvo, am unsprezece luni în muntele acesta și n-am văzut om decât pe tine».

Și auzind bătrânul aceasta, intrând în chilia lui, se bătea pe sine, zicând: «Iată, Sisoe, ai socotit că ai făcut ceva, și nici ca mireanul acesta n-ai făcut!»” Adică avva Sisoe se credea mare că zece luni nu văzuse față omenească, neavând ucenicul lângă el, și l-a

întâlnit pe vânătorul care de unsprezece luni nu mai văzuse față omenească, dar nu se mândrea pentru aceasta.

Noi să nu încercăm să ne lăudăm cu postul pe care îl ținem și să ne comparăm cu cei mai nepostitori decât noi. Așa, dacă ne-am pune în fața ochilor în afișe cu cea mai grasă femeie din lume sau cu cel mai gras bărbat din lume – dar oameni grași nu de la boală (că sunt unii grași de la boală), oamenii care s-au îngrășat de la multa mâncare, ne-am putea spune zilnic: „Vai, ce postitori suntem noi!” Dar dacă ne-am pune în casă poze ale părinților asceți, care mai trăiesc în zilele noastre, sau icoanele marilor pustnici, cum este Sfântul Petru Athonitul, am vedea acolo înfățișare cu adevărat duhovnicească.

Vă recomand să citiți capetele despre post din *Patericul Egiptean* pentru că vă veți folosi mult.

Aș vrea să revin la legătura dintre post și Sfânta Împărtășanie și să vă spun ceva frumos, un fragment din rugăciunea de la sfârșitul Acatistului de dinaintea Sfintei Împărtășanii. Spune așa la rugăciunea de după împărtășire: „O, hrană cerească! Când va veni ceasul în care mă voi jertfi Ție ca ardere-de-tot, nu cu alt foc, ci cu cel al dragostei Tale? Când? Când? O, nezdită dragoste! O, pâine a vieții, când voi trăi numai cu Tine, pentru Tine și în Tine? O, când? Când? O, viața mea! Viața mea frumoasă, viață dulce și veșnică! O, mană cerească! Când mă voi degusta de orice altă mâncare pământească și voi dori a mă hrăni numai cu Tine? Când va fi aceasta? O, dulceața mea! Când? O, singura mea bunătate! O, Doamne al meu, preaiubite și atotputernice, liberează-mi inima cea ticăloasă de orice patimă prihănitoare, împodobește-o cu sfințele Tale virtuți, pentru a face tot lucrul plăcut Ție. În acest fel îmi voi deschide inima, Te voi chema și Te

voi sili, dulceață, să intri într-însa și acolo, Domnul meu, vei lucra înăuntrul meu acele fapte care sunt totdeauna bineplăcute”.

Foarte frumos zice rugăciunea! Când noi Îl iubim așa pe Hristos, e firesc să ne împărtășim mai des cu El. Dar dacă în viața noastră de zi cu zi Hristos nu e decât Cel care ne dă bani, ca să ne întreținem familia, și Cel care ne dă sănătate și Cel care ne dă, ne dă, ne dă, și noi nu facem nimic – nu putem zice că Hristos e viața noastră. Nu putem suspina după întâlnirea cu El. Mi-a plăcut foarte mult această rugăciune, pentru că de fapt, cine suspină după Hristos nu suspină doar după Sfânta Împărtășanie. Suspină după Hristos, pe care Îl găsește și în Sfânta Împărtășanie, și în rugăciune, și în ascultarea de duhovnic, și în smerenie, și în iubirea de aproapele.

Închei expunerea mea făcând referire la legătura dintre post și dreapta credință, pentru că astăzi ne aflăm în Duminica Sfântului Grigorie Palama, și vorbind puțin despre cuvântul de învățătură al Sfântului Ioan Gură de Aur care se citește în noaptea de Paști. Numai că, întrucât unii, în noaptea de Paști, nu se află la biserică și nu-l ascultă, pentru aceia trebuie citit.

Prima duminică din Postul Sfintelor Paști este Duminica Ortodoxiei. De ce? Pentru că au rânduit Sfinții Părinți să legăm postul de dreapta credință.

Yoghinii postesc mult mai mult decât noi. Sunt atâția și atâția eretici care au posturi mult mai aspre decât noi. Totuși, nu au plata lor. Vorbesc foarte clar Sfinții Părinți despre postul ereticilor... Sfântul Ioan Gură de Aur îl compară cu fecioara care nu ia cununa pentru fecioria ei. Pentru că are o feciorie neîncununată de virtutea cunoașterii lui Dumnezeu. Fecioria nu e scop în sine, postul nu e scop în sine.

E foarte greu în ziua de astăzi să înțelegi biruin-

ta Ortodoxiei. Îmi spunea cineva nedumerit: „Părintele nostru a spus azi la predică că e greșit să consideri că Ortodoxia e dreapta credință, că și catolicii au dreptatea lor, și protestanții au dreptatea lor și că nu rezolvăm nimic bătându-ne toți cu pumnii în piept că dreptatea e de partea noastră”. E dramatic când astfel de lucruri sunt anunțate chiar de la amvon. Pentru că noi, ca ortodocși, credem și mărturisim că există Biserica cea una, sfântă, sobornicească și apostolească. Una – cea ortodoxă, de la care s-au rupt celelalte confesiuni.

În Duminica Ortodoxiei, în bisericile ortodoxe din celelalte țări ortodoxe, mai puțin în România, se citește Sinodiconul Ortodoxiei – text în care sunt dați anatemei toți ereticii și sunt lăudați marii sfinți ai Bisericii.

În România lucrul acesta nu se întâmplă, pentru că această slujbă a fost cenzurată de la primele traduceri ale Triodului. În cartea mea *Evangelhia versus Iuda* citez o referință dintr-o versiune a Triodului de la Neamț din 1833, în care apare *Nota traducătorului*: „Triodul acesta reproduce în întregime Triodul grecesc, dar lipsește slujba biruinței Ortodoxiei. Eu am tradus-o și pe aceasta, însă oarecare urechi subțiri au considerat că e mai bine să fie tipărită separat”. Separat se pare că n-a mai tipărit-o. O astfel de slujbă este considerată extremistă. Dar extremist nu este cel care învață ce-au învățat Sfinții Părinți, extremist este cel care calcă în picioare învățătura Sfinților Părinți.

Mare bucurie mi-a făcut ca la începutul acestui post să citesc o declarație pe care a făcut-o un episcop nou hirotonit în Bulgaria, care chiar înaintea hirotoniei a dat o declarație pe care mass-media a trâmbițat-o cu foarte mare surprindere: „Papa este eretic,

întrucât este catolic, și, ca toți catolicii, este eretic. Și, ca toți cei care s-au îndepărtat de la învățătura Sfințelor Sinoade, este eretic”. Mass-media nu înțelegea, trata poziția episcopului respectiv ca pe o poziție extremistă, dar în fond asta este poziția Sfinților Părinți.

Astăzi ne aflăm la prăznuirea Sfântului Grigorie Palama. O să vă spun o minune: au fost niște tineri, niște copii catolici care mergeau cu barca și au spus: „Dacă Grigorie este sfânt, dacă Grigorie Palama este sfânt, noi să ne scufundăm!”. Și s-au scufundat imediat. Puteți citi aceasta în viața sfântului...

Sfântul Grigorie Palama este unul din cei trei mari dascăli ai lumii și ierarhi, noi mari dascăli ai lumii și ierarhi, alături de Sfântul Marcu al Efesului și Sfântul Fotie cel Mare. Am să vă citesc o minune pe care o găsiți în Proloagele de la Ohrida, scrise de Sfântul Nicolae Velimirovici.

După ce Sfântul Grigorie Palama a stat trei ani ca zăvorât, în Sfântul Munte, Dumnezeu i-a arătat într-o vedenie că trebuie să iasă la mărturisirea dreptei credințe. „Într-o zi, ca și când ar fi fost într-un somn ușor, Sfântul Grigorie s-a văzut pe sine ținând în mâini un vas plin de lapte, până la revărsare. Încet, acest lapte s-a prefăcut în vin, care s-a revărsat peste marginea vasului, udând mâinile și veșmintele sfântului. Apoi, un tânăr luminos i s-a arătat lui și i-a zis: «De ce nu mergi să dai și altora din această băutură minunată, pe care, iată, o risipești în zadar, cu atâta nebăgare de seamă? Au nu vezi că acesta este darul harului lui Dumnezeu?» Atunci, Sfântul Grigorie a zis: «Dar dacă nimeni, în zilele acestea, nu mai doarește această băutură, cui i-o voi aduce, atunci?»”

(Și întrebarea merită pusă și în zilele noastre. Dacă nimeni, aproape, în zilele noastre, nu mai vrea

să înțeleagă că Ortodoxia este credința cea adevărată și toate celelalte confesiuni sunt erezii, de ce să mai mărturisești dreapta credință?)

„Tânărul a răspuns și i-a zis: «Fie dacă și puțini sunt aceia, fie și dacă nu sunt deloc, tu ținut ești să-ți împlinești datoria și să nu te porți cu nebagare de seamă cu darul lui Dumnezeu.»”

Și dacă alții nu vor să asculte de dreapta credință, tu trebuie să dai mărturia cea bună.

Sfântul Grigorie a tâlcuit că laptele este cunoștința viețuirii drepte și cu frică de Dumnezeu a poporului, iar vinul – învățăturile cele dogmatice. Și a ieșit la propovăduire.

Este nevoie deci să legăm laptele – cunoștința viețuirii drepte și cu frică de Dumnezeu a poporului – cu învățăturile cele dogmatice. Degeaba avem orthopraxie, viețuire dreaptă, fără să avem ortodoxie – dreaptă slăvire a lui Dumnezeu. Spunea Sfântul Ioan Gură de Aur că degeaba avem dreaptă credință dacă nu avem și fapte bune. Dar e adevărat și că degeaba avem fapte bune dacă nu avem dreaptă credință.

E un cuvânt al Sfântului Grigorie Palama care pe mine m-a impresionat foarte puternic. Scrie sfântul că există trei feluri de ateism: ateismul necredincioșilor (pentru că ei nu cred în Dumnezeu), ateismul ereticilor (pentru că ei, crezând mincinos în Dumnezeu, nu cred în Dumnezeul cel adevărat) și ateismul ortodocșilor care tac la vreme de prigoană.

Să ne ajute bunul Dumnezeu să cunoaștem credința Sfinților Părinți, credință pe care au mărturisit-o Sfântul Grigorie Palama, Sfântul Fotie cel Mare și Sfântul Marcu al Efesului, credință care este călcată în picioare în zilele noastre. Să ne dea Dumnezeu ca, ținând această credință, să facem și faptele credinței și la înfricoșătoarea judecată să fim în rai, îm-

preună cu toți îngerii și sfinții.

Sfântul Serafim de Sarov a spus că, dacă ai pacea lui Hristos, mulțime de oameni se vor mânui în jurul tău. Spunea părintele Sofronie Saharov în încheierea cuvântului său despre post un lucru foarte frumos, în fața obștii monahale de la Essex: „Noi suntem douăzeci și patru de oameni la mănăstire. Și dacă noi vom trăi cum trebuie, douăzeci și patru de mii de oameni se vor mânui lângă noi”.

Foarte frumos mi s-a părut acest cuvânt. Noi n-avem atâta credință să zicem că dacă ne vom mânui noi se vor mânui și alții. Să avem însă această credință că viețuirea noastră va rodi. Că dragostea este *paranormală*, face minuni. Dragostea nu este a lumii acesteia. Că dacă noi iubim cu adevărat, dragostea noastră poate să îi schimbe în bine pe ceilalți. Noi postim pentru că iubim, pentru că-L iubim pe Hristos și pentru că îl iubim pe aproapele și pentru că vrem să ajungem în Împărăția Cerurilor.

Să umple Hristos inimile noastre de această iubire, să ne dea Dumnezeu să mergem pe calea nevoinței și bucuria noastră va fi veșnică.

O să-l rog acum pe părintele Ovidiu Moceanu să citească cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur, care se citește în noaptea de Paști.

Părintele Ovidiu Moceanu: „De este cineva binecredincios și iubitor de Dumnezeu, să se bucure de acest praznic frumos și luminat. De este cineva slugă înțeleaptă, să intre bucurându-se întru bucuria Domnului său. De s-a ostenit cineva postind, să-și ia acum răsplata. De-a lucrat cineva din ceasul cel dintâi, să-și primească astăzi plata cea dreaptă. De-a venit cineva după ceasul al treilea, cu mulțumire să prăznuiască. De-a ajuns cineva după ceasul al șaselea, nicidecum

să nu se îndoiască, pentru că de nimic nu se va păgubi. De-a întârziat cineva până la ceasul al nouălea, să se apropie, nicidecum îndoindu-se. De-a ajuns cineva abia în ceasul al unsprezecelea, să nu se teamă din pricina întârzierii, căci darnic fiind Stăpânul, primește pe cel din urmă ca și pe cel dintâi. Odihnește pe cel din al unsprezecelea ceas ca și pe cel care-a lucrat din ceasul întâi. Și pe cel din urmă miluiește, și pe cel dintâi mângâie. Și aceluia plătește, și acestuia dăruiește, și faptele le primește, și gândul îl ține în seamă și lucrul îl prețuiește și voința o laudă.

Pentru aceasta intrați toți în bucuria Domnului nostru, și cei dintâi, și cei de-al doilea luați plata. Bogății și săracii împreună bucurați-vă. Cei care v-ați înfrânat și cei leneși, cinstiți ziua. Cei care postiți și cei care n-ați postit, veseliți-vă astăzi. Masa este plină, ospătați-vă toți. Vițelul este mult, nimeni să nu iasă flămând.

Gustați toți din ospățul credinței, împărtașiți-vă toți din bogăția bunătății. Nimeni să nu se plângă de sărăcie, pentru că s-a arătat Împărăția cea pentru toți. Nimeni să nu se tânguiască de păcate, pentru că iertarea din mormânt a răsărit. Nimeni să nu se teamă de moarte, pentru că ne-a izbăvit pe noi moartea Mântuitorului, a stins-o pe dânsa cel ținut de dânsa. Prădat-a iadul Cel ce S-a pogorât în iad, umplutu-l-a de amărăciune, fiindcă a gustat din trupul Lui.

Și aceasta înainte înțelegând-o, Isaia striga: Iadul, zice, s-a amărât întâmpinându-Te pe Tine jos. S-a amărât pentru că s-a stricat. S-a amărât pentru că a fost batjocorit. S-a amărât pentru că s-a omorât. S-a amărât pentru că s-a surpat. S-a amărât pentru că a fost legat. A primit un trup și de Dumnezeu a fost lovit, a primit pământ și s-a întâlnit cu cerul; a primit ceea ce vedea și a căzut prin ceea ce nu vedea.

Unde-ți este, moarte, boldul? Unde-ți este, iadule, biruința? Înviat-a Hristos și tu ai fost nimic. S-a sculat Hristos și au căzut demonii; a înviat Hristos și se bucură îngerii. A înviat Hristos și viața veșnică stăpânește. A înviat Hristos și niciun mort nu este în groapă, căci Hristos, sculându-Se din morți, începătură învierii celor adormiți s-a făcut. A Lui este slava și stăpânirea în vecii vecilor. Amin”.

Cât de frumos este ca, în noaptea de Paști, un cuvânt atât de scurt să spună atât de multe lucruri. Practic, n-ai mai avea nevoie de tâlcuire. După ce-l asculți, gata, pleci. Nu vreau însă să se considere o îndrăzneală faptul că vreau să subliniez anumite lucruri pe care poate le-ați trecut cu vederea, întrucât este un text foarte dens. E o adevărată biruință a Ortodoxiei, e o declarație de dragoste a lui Dumnezeu către oameni, exprimată foarte frumos de Sfântul Ioan Gură de Aur, care arată până la urmă că Hristos vrea mântuirea tuturor.

Zice așa: „De-a ajuns cineva abia în ceasul al unsprezecelea, să nu se teamă din pricina întârzierii, căci darnic fiind Stăpânul, primește pe cel din urmă ca și pe cel dintâi”. Până la urmă, noi suntem toți veniți în ceasul al unsprezecelea. Dacă e să fim sinceri cu noi înșine, mult mai mult am fi putut fi ai lui Hristos, și totuși n-am făcut-o. De multe ori ne-a chemat să ne schimbăm viața și totuși nu am făcut-o.

Când eram la începutul vieții duhovnicești, credeam că sfinții joacă într-un fel teatru când li se pare că sunt atât de păcătoși și că nu-și văd sfințenia. Chiar scrie în *Istoria literaturii latine* Ernest Robert Curtius că formula aceasta de încheiere a scrisorilor în Evul Mediu, *Cutare, păcătosul*, ar fi fost doar o formulă literară și atât. Poate că, pentru personajele Evului Mediu, care își încheiau scrisorile astfel din

reflex, formula nu avea acoperire duhovnicească.

Totuși, până în zilele noastre, părinții duhovnicești care semnează „Cleopa, păcătosul”, „Paisie, păcătosul” au convingerea că ei sunt cu adevărat păcătoși. Sfinții nu numai că n-au jucat teatru nefiind conștienți de sfințenia lor, ci pur și simplu au fost oamenii cei mai sinceri cu ei înșiși pentru că și-au văzut nesfințenia, și-au văzut căderea, și-au văzut neputințele, și-au văzut păcatele care, chiar dacă sunt de o sută de ori mai mici sau de o mie de ori mai mici decât ale noastre, totuși sunt. Fără de păcat a fost doar Hristos.

Și cei care au postit, și cei care nu au postit să vină și să se bucure de Înviere. Zice așa Sfântul Ioan Gură de Aur: „Cei care ați postit și cei care nu ați postit veseliți-vă astăzi. Masa este plină, ospătați-vă toți. Vițelul este mult, nimeni să nu iasă flămând. Gustați toți din ospățul credinței, împărtașiți-vă toți din bogăția bunătății.”

Au venit la Sfântul Ioan din Kronstadt doi oameni. Unul postise, altul nu postise. Pe cel care postise nu l-a lăsat să se împărtășească, pentru că era mândru, pe cel care nu postise, l-a îndemnat să se împărtășească, pentru că avea zdrobire de inimă. A făcut un pogorământ, cu harul pe care i-l dăduse Dumnezeu, și l-a îndemnat să se împărtășească. De ce? Tocmai ca prin acea întâmplare noi toți să înțelegem importanța smereniei și-a zdrobirii de inimă și-a pocăinței.

Suntem în a doua duminică din Postul Sfințelor Paști și unii poate n-am pus început bun postului. Să punem măcar acum. Nu de mâine. Măcar de acum înainte să punem început bun postului. Poate vom cădea apoi iar. Poate mâine ne va birui mânia, lăcomia, și iarăși va trebui ne ridicăm. Și tot așa, să ne tot

ridicăm, înțelegând că Dumnezeu nu are pe nimeni de pierdut. Dumnezeu vrea să ne mântuiască. Dumnezeu ar vrea ca iadul să fie pustiu și din păcate oamenii întorc spatele iubirii Sale și aleg osânda veșnică. Noi să alegem bucuria, să alegem împlinirea, să alegem Învierea...

Întrebări și răspunsuri

Dacă vrem să ne schimbăm duhovnicul, trebuie să-i cerem dezlegare?

După Sfinții Părinți, lucrurile sunt clare: dacă duhovnicul e în dreapta credință, trebuie să-i ceri dezlegare. Dacă duhovnicul mărturisește o erezie, dacă mărturisește altfel decât Sfinții Părinți, poți să pleci fără binecuvântare. Găsiți exemple în prigoana iconoclastă, cum plecau de la duhovnici fără niciun fel de dezlegare, pentru că mai înainte duhovnicul a plecat el însuși din Biserica lui Hristos, când a îmbrățișat erezia. Atunci, dacă duhovnicul a ales înșelarea, tu rămâi în Biserică separându-te de duhovnicul respectiv.

De curând am vorbit cu prietenii mei despre modul în care ne-am însușit credința și am constatat cu toți, aproape toți, că am ales aceasta pe parcursul vieții. Aceasta am făcut-o în contextul în care o colegă de la facultate mi-a spus că ea a fost traumatizată de credință, de ortodoxism. Cum să ne raportăm la astfel de victime?

Poate a fost o victimă a părinților ei. A părinților ei, care au învățat-o să trăiască cu spaimă de Dumnezeu cel bun. Ortodoxia nu te poate traumatiza. O iu-

bire sinceră nu traumatizează pe nimeni. Un viol, da. Violul traumatizează. Numai că Ortodoxia vine cu foarte multă delicatețe, cu foarte multă gingășie.

Ați auzit cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur: „Cei care ați venit în ceasul al nouălea, foarte bine, cei care ați venit în ceasul al unsprezecelea, foarte bine. Cei care ați postit, cei care n-ați postit, hai să ne bucurăm împreună”. Care e trauma? Cine e traumatizat de bucurie și e traumatizat de iubire, de iubirea pe care i-o arată Biserica, acela are probleme care nu se datorează iubirii venite din partea Bisericii. Alea de la patimi i se trag, de la vrăjmaș, dracul se luptă pe viață și pe moarte să ne convingă că Biserica ne e dușman.

Mi-a spus cineva într-o corespondență pe messenger că nu se duce la biserică pentru că duhovnicii nu sunt înțelegători. Zic: „De unde știi, te-ai spovedit?” Zice: „Nu, dar știu eu că așa sunt duhovnicii.” I-am spus: „Du-te, caută un părinte care să-ți placă, spovedește-te și o să vezi că nu-i așa”. Avem prejudecăți.

Dacă duhovnicul e înțelegător, zice cineva că nu se duce la el că e prea înțelegător.

M-a rugat o fată, o studentă care a venit în București, să-i recomand un duhovnic. Am trimis-o la un duhovnic și mi-a scris: „Te rog, recomandă-mi altul, că ăsta e prea blând”. Eu n-am timp să fiu birou de informații și să răspund tuturor celor care vin cu sumedenia lor de probleme. Până de curând, duhovnicul mi-a zis să le răspund tuturor și am încercat să răspund multora. Dar tot duhovnicul mi-a zis că: „Acum să te ocupi mai mult de cărțile tale, de doctorat și de conferințe”, așa că nu am timp să fiu birou de informații. Revin: e ciudat că cineva poate să fugă de

blândețe. Există însă și firi mai puternice, care au nevoie de un duhovnic cu mână de fier. Am trimis-o pe studentă la părintele Tănase, zicând în sinea mea: „Dacă vrei să te spovedești la Superman, du-te la Superman”. Pentru că părintele Tănase e un Superman duhovnicesc, prin harul lui Hristos. Oricum, cred că nu trebuie să ne pripim și să practicăm turismul duhovnicesc.

O femeie care are multe avorturi unde să meargă să se spovedească? Are nouă avorturi.

Biserica noastră are duhovnici de trei categorii: categoria întâi: între 0-3 avorturi, categoria a doua: între 4-7 și categoria a treia: de la 8 la plus infinit. Întrebarea e ciudat pusă. Important e că femeia respectivă trebuie să se spovedească. Dacă nu se spovedește și moare, ajunge în iad, e clar, e incontestabil lucrul ăsta.

De unde știm? „Ai văzut tu lumea cealaltă?” Sunt oameni în biserică care au fost pe lumea cealaltă, au avut așa-zisa moarte clinică și au povestit cum e acolo. Sau au fost oameni răpiți de Dumnezeu, care au văzut cum e iadul, cum e raiul. Nu e deloc plăcut să ajungi în iad după ce ai făcut avorturi.

La ce duhovnic să se spovedească femeia respectivă? Toți duhovnicii au harul de a ierta păcatele, câtă vreme sunt în dreapta credință – cel mai bețiv, cel mai curvar, cel mai lacom, cel mai... păcătos duhovnic are harul de a săvârși Sfintele Taine, de a săvârși Sfânta Liturghie, în care primim Sfânta Împărtășanie, Trupul și Sângele Domnului. Nu există preot fără har – ideea asta că există preoți fără har e un băbism – toți preoții au harul de a săvârși Sfintele Taine. Problema e că unii duhovnici știu să fie și călăuze duhovnicești. Țsta este un lucru foarte important.

Se duce o desfrânată să se spovedească post de

post că păcătuiește. Părintele, cu îngăduință, o tot dezleagă și o tot împărtășește, eventual, dar nu îi dă niciun sfat și niciun canon. Părintele trebuie s-o și călăuzească, astfel încât ea să renunțe la păcat. Datoria lui nu e doar s-o spovedească și s-o împărtășească, făcând foarte mare pogorământ, și asta post de post.

E bine ca, având acest bagaj de păcate, destul de mare, foarte mare, să căutați un doctor foarte iscusit. Să nu căutați dezlegare de păcate, împărtășanie pe bandă rulantă și gata! Duhovnicul bun nu e cel care vă împărtășește imediat. Duhovnicul bun e cel care te ajută să-ți vindeci sufletul, pentru că în el este viu Hristos.

Pe mine m-a impresionat o relatare citită de curând. A venit într-o casă în vizită Traian Dorz – un poet religios ortodox – și, după ce a plecat Traian Dorz, copilul i-a întrebat pe părinți: „Când mai vine Iisus la noi?” M-a șocat! Întrebarea e vrednică de *Viețile sfinților secolului XX*, mai ales că Traian Dorz n-avea un chip după șabloane, n-avea un *look* iconic: cu barbă lungă, păr lung, și nici privire pierdută, cum încearcă să aibă unii duhovnici ai zilelor noastre, pentru a mi-ma o anumită statură duhovnicească. Era omul din popor, *țăranul standard*, să-i zicem așa.

Și, totuși, în persoana acestui țăran poet copilul L-a simțit pe Iisus. Pentru că a simțit dragostea lui Hristos. Așa a crezut că e Iisus. În duhovnic trebuie să-L vedem pe Hristos. Eu mă simt puțin jenat, că mi-e greu să-i spun duhovnicului că eu, stând în fața lui la spovedanie, simt că stau de fapt în fața lui Hristos și că duhovnicul e a treia persoană. Dar e clar că este Hristos de față... Nu încerc să transform spovedania într-o relație de prietenie sau într-o ședință de psihoterapie. Spovedania e un spațiu în care Hristos vine și-l luminează pe duhovnic și, dacă tu așa crezi,

așa e.

Dar dacă tu te duci să iscodești: „Ia să văd, am nouă avorturi, popa ăsta ce zice?” „Trei ani oprire de la împărtășanie.” „Ăstalalt ce zice?” „Zece ani!” „Ăsta ce zice?” „Te împărtășești pe patul de moarte!” Și, ia uite: câte bordeie, atâtea obiceiie! Nu rezolvi nimic. Ai făcut colecția de răspunsuri și nu te-ai vindecat.

Mi-a scris o femeie care se tulburase tare: „M-am dus să mă spovedesc. Părintele mi-a zis că dacă pentru păcatele mele mari donez la biserică un rând de veșminte, păcatele mi se iartă. Și m-am smintit...” Și i-am spus: „Așa era și normal, să vă smintiți, nu să acceptați târgul!” Că n-a lăsat Hristos să se ierte păcatele prin negoț. Indulgențele sunt practică catolică. Ortodoxia nu vinde iertare de păcate. Există – s-au și tipărit și retipărit – *Taxele cancelariei apostolice*, documentul catolic în care erau prezentate vechile taxe de la spovedanie la catolici. Dacă ți-ai omorât nevasta plătești atâta, dacă ai omorât un episcop plătești atâta, dacă o să îți înșeli nevasta plătești atâta, erau chiar tarife pentru păcate pe care încă nu le-ai săvârșit. Era firesc să apară o reacție, cum a fost cea a lui Luther, de contestare a vânzării dezlegării de păcate prin indulgențe.

Să meargă să se spovedească femeia. Să se roage la Dumnezeu și o să-și găsească un duhovnic bun, chit că n-o să nimerească la cel mai bun duhovnic din România. Important e să se spovedească, să vrea să pună început bun, și dacă ea se va sfinți și va spori pe calea rugăciunii, o va trimite duhovnicul la un duhovnic și mai bun. O să-i zică: „Femeie, caută-ți un duhovnic și mai iscusit, că ești prea duhovnicească pentru mine!” Important e ca ea să facă primul pas. Înainte să ajung la părintele Ioan, mă spovedeam la un părinte pe care l-am iubit foarte, foarte mult, și care,

înainte să moară, mi-a zis: „Danion, trebuie să îți găsești un duhovnic mai iscusit decât mine, că nu mă pricep la problemele tale și îți trebuie o călăuză mai bună”.

Și m-am supărat. Adică eu voiam să mor cu duhovnicul de gât, nu voiam să-l mai schimb. Îl aveam de când m-am căsătorit, voiam să-l țin până la moarte. Și m-am supărat foarte tare. Dar a rânduit Dumnezeu să ajung la părintele Ioan, după care părintele celălalt a murit. Tânăr. Așa a rânduit Dumnezeu. Eu m-am bucurat totuși că părintele înainte de a muri era sănătos, nu avea vreo boală, să-mi fi lăsat cu limbă de moarte: „Dacă eu mor, du-te la cutare”. Nu! Ci a înțeles că aveam anumite probleme și că aveam nevoie de o călăuzire duhovnicească mai aspră, pe care am și găsit-o la părintele Ioan.

Un părinte de mir duhovnic a îndrumat-o pe femeia aceea cu multe avorturi să se spovedească la mănăstire.

Dacă așa a îndrumat-o părintele, să facă cum i-a zis părintele. Eu sfaturi esențiale am primit, în viața mea, de la părinții de mănăstire și, deși nu am urmărit asta, am avut duhovnic de mănăstire aproape tot timpul, cu o singură excepție de durată. Dar cred că există duhovnici foarte buni și în lume, care nu trâmbițează: „Uite ce iscusit sunt eu!”. La o biserică în București erau lipite afișe pe stâlpii de lângă o biserică: „Părintele nostru e văzător cu duhul”, și mi-a fost clar că n-am ce căuta la biserica respectivă. Dacă era nevoie de anunțuri de genul acesta pentru a atrage credincioșii, anunțuri gen „Mama Omida face și desface toate farmecele”, chiar n-am avut nicio dorință să calc în biserica respectivă, și abia după ce l-au mutat pe părintele acela în altă parte – sau după ce s-a pen-

sionat, nu mai știu, am intrat și eu să mă închin în biserică respectivă. E o biserică foarte frumoasă, îmi place foarte mult.

Să înțelegeți că Dumnezeu are un duhovnic pregătit pentru voi. Sigur! Sigur! Nu vă lasă fără duhovnic. Nu trebuie să fie cel mai sfânt duhovnic din România, trebuie să fie duhovnicul cu care mergeți de mână spre scaunul de judecată al lui Hristos. El va da socoteală pentru felul în care v-a călăuzit, dacă voi faceți ascultare de cuvântul lui.

E foarte greu să ne purtăm pe noi înșine în viața duhovnicească, să mergem de capul nostru spre rai. Nu ne pricepem. Să ne lăsăm călăuziți de duhovnic.

Se pot face fapte bune din necredință, sau fără credință? Din ce rațiune?

Se fac fapte bune! Sutașul Corneliu postea și înainte să primească credința creștină. Din ce rațiune se fac faptele bune fără credință? Două răspunsuri: unii fac fapte bune pentru că au altfel de credințe – ori sunt de alte religii, ori de alte confesiuni – și fac cele bune ale religiilor respective, sau, în cazul oamenilor care nu au niciun fel de credință și se declară ateï, din nevoia omului de a avea o viață frumoasă.

Acum, ce plată vor lua pentru faptele lor nu știm. Zice Sfântul Ciprian de Cartagina că „martirii ereticilor nu sunt martiri”. Poate știți sau poate nu știți, credința baha'i s-a răspândit și datorită faptului că aderenții ei au fost foarte tare prigoniți la început. Se făcea carne de tun din ei la propriu, adică erau băgați în tun și se trăgea cu tunul, cu primii credincioși baha'i pe post de obuze. Sau le făceau răni și băgau lumânări aprinse în rănilor respective și ei mureau pentru credința lor greșită, înșelată. Să nu-i judecăm însă. Ci să vedem de câte ori nu ne lepădăm noi ca or-

todocși crucea noastră în timpul postului. Noi ne lepădăm de cruce fiind ortodocși, iar ei, fiind păgâni, sunt gata să primească moarte și nu se leapădă de crezul lor.

Așa învață Biserica noastră - că martirii ereticilor nu sunt martiri. Totuși, Dumnezeu nu e un Dumnezeu al răzbunării, Dumnezeu caută orice prilej pentru a mântui pe fiecare om de pe fața pământului. Nu există nimeni predestinat la iad. Dumnezeu vrea să se mântuiască și copilul african care se naște în condiții groaznice și moare mâncat de vultur la vârsta de câteva luni. A fost și o fotografie celebră făcută de Kevin Carter, care a fotografiat un vultur care stătea lângă un copil subnutrit, și pentru fotografia respectivă Kevin Carter a luat un premiu vestit, premiul Pulitzer, iar după o vreme s-a sinucis. Că l-au întrebat oamenii: „Dar, după ce ați făcut fotografia aceea, i-ați dat să mănânce copilului respectiv?” Asta e o întâmplare reală. Și muștrările lui de conștiință au fost atât de mari, încât s-a sinucis. Conștiința nu trebuie însă să ne arunce în deznădejde... Oricum, noi de multe ori trăim o Ortodoxie comodă și ne place să îi ironizăm pe sectanții, peereticii sau pe yoghini care fac nevoințe fachirice foarte mari. Să încercăm noi să trăim cum trebuie, iar pe ceilalți să-i lăsăm în seama lui Dumnezeu.

Nu cred că am înțeles afirmația: un om care s-a împărtășit de-a lungul vieții de multe ori poate ajunge în iad.

Căutați în *Paterice* și în *Viețile Sfinților*, vedeți dacă există sau nu relatări precise despre acest subiect. Poți să păcătuiești o viață întreagă și pe patul de moarte să te pocăiești și să te mântuiești și poți să trăiești o viață întreagă o viață cuminte și să ajungi în

iad.

Găsiți în *Pateric* o întâmplare în care un copil a fost luat în pustie, a fost crescut de un avvă și, după ce ucenicul a murit, avva s-a rugat: „Doamne, arată-mi mie în ce slavă este acesta”, gândindu-se că după o viață întreagă de pustie, rugăciune, nevoință, nesomn, plecarea genunchilor, suferințe de tot felul și ispitele dracilor în primul rând, va fi mare în împărăția cerurilor. Dar l-a văzut pe ucenic în iad. Chiar dacă nu credeți, citiți *Patericul* și vă lămuriți. A auzit o voce care a zis: „Da, toate l-ai învățat, dar smerenia nu l-ai învățat”. Poți să te împărtășești de mii de ori, cu mândrie, și să nu dobândești Împărăția Cerurilor.

Faptul că ați spus, sincer, „Nu înțeleg afirmația”, e o chestie onestă. Adică: „Eu îmi văd lungul nasului, eu nu cred chestia asta”. Arată o dispoziție de a înțelege. Sunt unii care se opun pur și simplu, și zic: „Nu, e imposibil! Eu cred că dacă m-am împărtășit de 26 de ori, de 70 de ori, mi-am asigurat împărăția cerurilor!” Nu este deloc așa. Să înțelegem că oricând putem pierde tot, tot, tot!

Eu cred că a te putea împărtăși presupune lipsa unor păcate opritoare de la Sfânta Taină.

E o presupunere sinceră și frumoasă. Așa e Ortodoxia în cărți. Practica e altfel. Vă veți lămuri după alți câțiva ani de viață în biserică. Sunt unii care se împărtășesc pentru că nu s-au spovedit cu sinceritate, ascunzând păcatul cel mai mare... Sunt două cazuri diferite: unul cu păcate opritoare de la Sfânta Taină, și altul cu mântuirea după mii de împărtășanii. Pentru că cel care se nevoiește, ucenicul care se nevoiește, mândru fiind, n-avea păcate opritoare de la Sfânta Taină a Împărtășaniei. Înțelegeți? Nu e canon: „Dacă ești mândru, oprire de la împărtășanie”. Putea zice:

„După canoane, m-am scos, n-am nicio problemă; la vămile văzduhului arăt cartea cu canoane și zic: «N-am făcut niciunul dintre ele, niciun păcat»”. Totuși, mândria l-a pierdut.

Cât privește pe cei care se împărtășesc având păcate opritoare de la Sfânta Taină, dacă au ascuns ei păcatele și s-au împărtășit, vina este a lor; dacă duhovnicii le-au dat dezlegare, deși canoanele i-ar fi oprit, lucrurile sunt foarte fine. Părintele Stăniloae zice în *Dogmatica* sa că ar fi potrivit ca cel mai greu canon de oprire de la împărtășanie să fie de trei ani, în vremurile noastre. Dă acest canon de trei ani, de ce? Pentru că lumea a slăbit foarte tare în credință și dacă îl oprești pe unul prea mulți ani, nu mai calcă deloc pe la biserică.

Un homosexual mi-a zis cum căzuse în păcat, apoi câțiva ani de zile s-a lăsat de păcat, s-a spovedit și duhovnicul l-a lăsat să înțeleagă că nu e mare problemă că a fost homosexual. A tratat cu ușurință problema asta. Pe el atât de tare l-a șocat ușurința cu care a tratat duhovnicul problema, încât a căzut din nou. Așa mi-a relatat el situația, poate lucrurile au stat altfel, că mulți dau vina pe duhovnici pentru a-și justifica păcatele.

Lucrurile sunt grave. Poate o să mă auziți sau o să citiți în cărțile mele mai multe referințe la homosexuali. Și nu pentru că aș avea ceva cu ei, ci pentru că îmi scriu, și am avut câteva întâlniri față către față, și încerc să înțeleg problemele lor. Unii dintre ei se plâng că Biserica nu le acordă înțelegere. Biserica le acordă foarte multă înțelegere, important e ca ei să știe precis ce vor.

Unul îmi spunea: „Vreau să mă călugăresc” și i-am spus: „Măi, nu te grăbi, pentru că, dacă ești homosexual și intri în mănăstire, patima n-a trecut”.

Tot așa cum sunt unii care se masturbează și cred că, dacă s-au căsătorit, problema s-a rezolvat. Dar ei s-au căsătorit și problema revine și ajung chiar la divorț, de la așa-zisa nepotrivire sexuală... I-am zis: „Nu te grăbi să intri în mănăstire. Du-te, sfătuiește-te cu vreun duhovnic iscusit și vezi ce va spune”.

Îmi scrie după o vreme: „Am vrut să intru în mănăstirea cutare din orașul cutare. După o vreme am aflat că foarte aproape de intrarea în mănăstire este un club de homosexuali. Mi-am dat seama că nu pot rezista acolo”. Și i-am zis: „Asta e! Încearcă să te lupți cu patima și s-o birui și...” Îmi scrie după o vreme: „Am un iubit. Dar sunt sigur că tu nu mă înțelegi. Că e o relație într-adevăr specială între noi”. Oamenii care trăiesc în păcat sunt convinși că păcatul lor e într-adevăr special. Trăim într-o vreme a perversiunii în care omul e înnebunit după ceva ieșit din comun. Am văzut o fotografie cu un chinez care fumează cu ochiul. Își băgase țigara în ochi și fuma prin canalul care există între nas și ochi. M-am gândit că ăsta o să-și distrugă ochii, vederea, cât de curând, că nu se poate ca fumul respectiv să nu distrugă vederea. Dar el o făcea spre „bucuria” prietenilor lui. Nu vorbesc mai mult despre acest subiect.

Vă rugăm să ne vorbiți despre maica Siluana Vlad și despre Ioan Vlăducă. Ce părere aveți despre ei?

Pe maica Siluana am cunoscut-o când era în București la Christiana – știți, poate, că maica a lucrat la Editura Christiana și la Școala Christiana. Nu știu prea multe despre ea de când a părăsit Bucureștiul și de când a început această lucrare misionară – în închisori, printre prostituate... Genul acesta de lucrare misionară mi se pare extraordinar. Ar trebui să fie o

epidemie între creștinii care să vrea să-și pună sufletul pentru cei din închisori, pentru cei din spitale, pentru prostituate, pentru, pentru...

Dacă intrați într-o librărie sectantă – dar mai bine nu intrați! – o să vedeți câtă misiune fac: cu cei din închisori, cu golanii de pe stradă, cu cei din Africa, cu prostituatele, cu..., cu..., cu..., cu... – în timp ce noi, aproape nimic! Intri în pangarul ortodox și vezi trei cărți misionare, poate cinci maxim. Pe când la sectanți găsești așa, pe categorii: misiune în America, misiune în Anzi, misiune, misiune... La noi, aproape nimic! Mă bucur totuși că există acest gen de misionarism, cum este cel practicat de maica Siluana.

Nu sunt în măsură să judec dacă ea îl face bine sau nu, pentru că nu cunosc detalii, pur și simplu. Nu pot să-mi dau cu părerea despre o lucrare pe care nu o cunosc. Apreciez însă foarte mult acest gen de lucrare și, dacă maica o face cum trebuie, va dobândi cununa împărăției cerurilor și pe mulți îi va trage după ea.

În ce-l privește pe fratele Ioan Vlăducă, el este de zece ori mai puțin mediatizat – dar asta, din perspectivă ortodoxă, nu e o problemă. Nu știu dacă el a venit vreodată să vă vorbească. Din peisajul intelectual al ultimilor ani, pare a fi unul dintre puținii oameni de știință care dau o mărturie ortodoxă verticală.

Mi s-a întâmplat să merg la Zalău să țin o conferință. Pe drum a venit și fostul meu duhovnic, părințele Ioan, pe care unii poate l-ați cunoscut la Petru Vodă, înainte să plece în Ardeal. Cu mine era un coleg bun de doctorat, Marian Maricaru, cu care am făcut cartea de interviuri cu părinți athoniți, și fratele Ioan Vlăducă venise să mă vadă.

Și m-am gândit: „Uite, în lumea asta în care

există atâta dezbinare, în care fiecare consideră că numai el e bun, că el e buricul lumii, inima Ortodoxiei, și fiecare ne judecăm unii pe alții, hai să facem o conferință în patru”. De fapt, conferința au ținut-o ei trei, că eu mai mult am citit întrebările, bucurându-mă să văd cât de frumos ne-a unit Hristos.

Și ce mă amuza puțin e că în timp ce părintele și Marian Maricaru aveau o mărturie ortodoxă, dar de genul: „Sfântul cutare a vorbit despre subiectul acesta astfel” dând citate aproximative, Ioan Vlăducă era ca un roboțel care începea: „Sfântul Grigorie Palama a zis”, și începea citatul: taca-taca-taca... Îl știa pe dinafară. Avea scrierile Sfinților Părinți nu doar învățate mecanic, cum învață sectanții citatele din Biblie, ci așa cum trebuie.

M-aș bucura să fie cunoscut fratele Ioan Vlăducă, și m-aș bucura de asta pentru că el arată că poți fi ortodox, fiind în același timp om de știință, așa cum părintele Ovidiu Moceanu e filolog, dar e și om al Bisericii. Poți fi în același timp om de știință și om al Bisericii, nu există o fractură decât la nivel superficial, la nivelul de știință pe care o promovează Canalul TV *Discovery* sau cine știe ce canale care arată tot felul de descoperiri care calcă în picioare, care răstălmăcesc învățătura creștină.

Făcea o paranteză Dan Puric între descoperirea Evangheliei lui Iuda și marile descoperiri pe care le tot făceau comuniștii și spuneau: „Acum s-a descoperit ultima chestie care lămurește că într-adevăr Biserica minte și lucrurile stau altfel!” Și zicea Dan Puric: „De zeci de ani ei tot descoperă, tot descoperă ultima și ultima și ultima chestie care calcă în picioare predania Bisericii, dar Biserica se tot ține pe picioare”.

Afirmă că au descoperit sicriul lui Hristos, mare tam-tam, conferință de presă la New York... Dar ime-

diat a apărut cel care a descoperit mormintele respective, arheologul evreu Amos Kloner, și a spus: „Nu sunt sicriile lui Hristos, al Mariei Magdalena sau ale apostolilor. E o mare fraudă!”

Trebuie însă să existe și oameni de știință ai Bisericii care să pună degetul pe rană. Evoluționiștii au spus că au găsit veriga lipsă dintre maimuță și om. Au trâmbitat în revistele de specialitate că, în sfârșit, evoluționismul este demonstrat științific. Dar, după ani și ani de zile, au analizat mai bine și au văzut că scheletul respectiv avea oase de la o maimuță și oase de la un om, care fuseseră îmbinate, și era un fals științific.

Avem mare nevoie de oameni de știință ortodocși, care să răspundă tuturor provocărilor. Să nu fim complexați. Oricum, nu poate baba de la țară să se lămurească, să se pună la punct cu toate descoperirile științifice și cu abordarea ortodoxă a acestora.

Zicea părintele Paisie Aghioritul că unii mucenici nu erau foarte buni cunoscători ai învățaturii dogmatice a Bisericii, nu știau exact dogma, dar știau că așa învață Biserica. Dacă Biserica spune așa, eu trebuie să fiu gata să mor pentru ce învață Biserica. Nu știau exact de ce e bine să se închine la icoane, dar ei se închinau icoanelor pentru că așa au prins ei în biserică. Mureau pentru icoane și intrau în împărăția cerurilor.

Cum sprijiniți publicarea literaturii, a poeziei religioase? Considerați că aceasta poate contribui la îmbogățirea sufletească a credincioșilor? Sau că le va întări credința acelora îndoielnici?

Depinde de poezie. Traian Dorz nu va converti poate pe nimeni. Dar Traian Dorz îi va întări pe unii dintre cei credincioși. Există poezie, cum e cea a lui Daniel Turcea, care îi poate pune pe gânduri pe cei

care sunt îndoielnici.

În ce privește publicarea literaturii și a poeziei religioase există pe piața de carte o alergie foarte puternică. Difuzorii nu prea difuzează poezie religioasă, de exemplu. De ce? Pentru că nu se cumpără. Oamenii nu cumpără. A publica poezie religioasă în ziua de azi înseamnă a face un act aproape sinucigaș, din punct de vedere editorial (dacă autorii nu sunt cunoscuți, evident).

Când un autor debutant simte că are talent, poate să se zbată în stânga și în dreapta să facă rost de banii pentru tipărirea unei cărți, pentru că nu costă atât de mult tipărirea unei cărți de poezie. După ce tipărește una, două, trei, până la urmă va reuși să-i convingă pe editori. Dar abia după ce i-a convins pe cititori.

Eu cred că e nevoie de poezie. Eu mă resimt că nu mai scriu poezie. Nu mai scriu poezie și pentru că viața mi-este foarte hăituită. Hăituită pentru că am cărțile pe care le scriu pentru cititorii care mă roagă să mai scriu, să mai scriu, să mai scriu; scrisorile lor, familia, doctoratul, Editura Egumenița, la care sunt director – și nu mai am timp de poezie. Dar eu regret că nu mai scriu poezie. Când m-am întâlnit cu Dan Puric, am invidiat libertatea artistului care se poate juca cu timpul. Eu sunt presat, am pumnul în gură.

I-am și făcut cadou două cărți, una cu *Înfruntarea necazurilor* și alta despre *Cum să ne creștem copiii*, și i-am zis: „Să știți că nu mă reprezintă aceste cărți. Sunt cărți pe care le-am scris de nevoie. Am avut necazuri și am văzut cât poate mângâia un cuvânt”. De asta am scris *Înfruntarea necazurilor*, și mi-au scris unii mulțumiri, că au avut nevoie de această carte. Am fost bolnav și am văzut ce greu e să ai nevoie de un cuvânt de folos, și l-am scris și altora.

Dar nu mă reprezintă. Pe mine mă reprezintă *Cartea Nunții*, mă reprezintă *Jurnalul convertirii*, mă reprezintă *Taina iubirii* – poeziile mele și piesa mea de teatru, dar nu cărțile standard, înțelegeți? Însă, din păcate, oamenii înțeleg mai greu poezia. Cred că prin moartea poeziei am asista la moartea trăirii credinței creștine. Zicea părintele Sofronie de la Essex: „Fiți poeți!” Și noi nu suntem poeți. Noi devenim roboței: pati-pati-pati!

Îmi zicea Dan Puric: „A venit la mine în cabină un om, un tânăr, plângând – după ce a văzut *Don Quijote* – și a zis: «Există Dumnezeu!»” De ce nu vine tânărul ăla plângând după ce ascultă o predică la biserică, din păcate? Acum nu pun astea deasupra mesajului de la amvon. Dar din păcate observăm că multe din predicile pe care le auzim sunt standard, sunt plictisitoare. Până și copiii se lasă *hipnotizați* doar de un preot care le vorbește cu dragoste, în timp ce până și adulții sunt plictisiți de un preot care le vorbește doar din cărți.

Să luptăm pentru poezie. Eu mă declar fan al acestei lupte. Voiam, simțeam launtric nevoia să mai scriu o poezie. Mi-a venit în minte o poezie de dragoste către soția mea, și-am zis: „Să mă scol s-o scriu acum sau nu?” Zic: „Lasă, că eu o iubesc atât de mult, încât e puțin probabil să uit poezia asta!” Și am uitat s-o mai scriu... Dar cred că trebuie să ne luptăm pentru poezie, serios. Asta nu înseamnă ca toți să vă apucați acum să scrieți poezii. Și să faceți rime: masă-plasă-coasă-rasă, și ai poezia, uite: și rasă ai, coasă ai... gata! Trebuie să avem suflete poetice. V-am citit rugăciunea de la sfârșitul Acatistului Sfintei Împărtășanii, e poezie: „Când mă voi uni cu Tine? O, când?” Da, e poezie. Nu, părinte?

Părintele Ovidiu Moceanu: Poezia este foarte

geloasă, nu te lasă să te ocupi de altceva. Aici e conflictul. În momentul în care Danion a scris poezie – că a scris poezie, am citit și am făcut și o prezentare, o poezie foarte bună, „Mâna care cuvântă”. În momentul acela poezia a cochetat cu Danion. Dar Danion a cochetat cu alte chestiuni și atunci s-a supărat poezia și s-a retras puțin, până când Danion va epuiza apetitul pentru aceste cărți și când poezia va veni: „Vezi? Tot la mine te-ai întors, la dragostea dintâi!”

*Ați vorbit despre înfrânare în postul familiei.
Este sărutul în post un păcat?*

Soția are buze de plastic? De lemn? Depinde ce săruți. Dacă sărut o plantă, e de post. Depinde însă cum săruți, că poate fi sărut de post...

Unde trebuie să ne oprim în post?
Nu știi!

Să ne înfrânăm de la sărut doar când ne împărtășim?

Nu! Eu nu sunt în măsură să dau niște repere foarte precise. Acum depinde și cum săruți. Pentru că poți să săruți foarte frumos soția și să nu fie asta ceva care să-ți schimbe mintea, să nu te facă să vrei o plăcere pătimasă. Pentru mine, după viața în biserică, cea mai mare bucurie o am când o țin în brațe pe soția mea. Și tot timpul, pe parcursul zilei, de patru, de cinci ori pe zi, îi spun: „Te rog, ia-mă în brațe!”. Simt nevoia – eu mă regăsesc în brațele soției mele – s-o țin în brațe până o doare gâtul. Dar n-o prea sărut în posturi, pentru că am încercat să o sărut și am constatat din experiență că s-a călcat postul. E bine să ne cunoaștem precis măsura. De fiecare dată când îi spuneam: „Claudia, crede-mă, nu vreau nimic mai

mult!”, aveam doar bunăvoință. Nu era de ajuns.

Care credeți că sunt cei trei mari ierarhi ai Bisericii Ortodoxe din secolul XX?

E simplu, cred, să îi observi pe cei mari! E greu poate doar pentru cine judecă măreția ierarhiei după mărimea mitropoliei, după cărțile publicate sau după aurul de pe engolpioane, care rivalizează cu ghiulurile unei anumite nații. Dacă judecăm din punct de vedere bisericesc, lucrurile sunt foarte simple. Ce înseamnă a fi mare ierarh? Înseamnă a fi ierarh care și-a pus sufletul pentru turmă. Dumnezeu a proslăvit jertfa ierarhului respectiv dându-i o lucrare cât mai mare în Biserică. Nu e specific Ortodoxiei să facă statistici, cum s-a făcut una în Grecia: „Care e cel mai mare sfânt făcător de minuni?” Pe locul întâi a fost Sfântul Nectarie, apoi Sfântul Ioan Rusul și pe locul trei Sfântul Spiridon. Chiar scrie un părinte, Teoclit Dionisiatul: „Ce se întâmplă cu marii sfinți făcători de minuni ai Bisericii? Că vedem că în zilele noastre Sfântul Nectarie singur face mai multe minuni decât ei toți la un loc!” Și așa e! Citiți *Viețile sfinților*.

Eu am făcut încercarea asta, am citit *Viețile sfinților* și am văzut câte minuni sunt în total prezentate în volumele cu *Viețile sfinților* și am văzut câte minuni sunt la Sfântul Nectarie. Și-i întrece Sfântul Nectarie, clar! Asta nu înseamnă că e mai mare Sfântul Nectarie decât toți sfinții la un loc, nu! Ci arată că în vremurile noastre, de mare apostazie, Dumnezeu a rânduit ca prin acest ierarh care a fost prigonit în timpul vieții atât de tare, să se facă lucrare duhovnicească. Sfântul Nectarie a făcut sute de minuni, s-au tipărit atâtea cărți și au să se mai tipărească.

Mi-a spus un părinte în Grecia, căruia i-am spus o minune care s-a întâmplat la noi în familie: „La noi, în fiecare familie din Grecia a făcut Sfântul Nectarie

câte o minune. Noi nu prea vrem să le spunem”.

Eu cred că trebuie date în vileag astfel de mărturii, că și Sfântul Nectarie spune, într-o minune, îi spune unei femei să dea mărturie, să se ducă să publice minunea respectivă. Poate ați văzut, am și pus pe net, mi-a scris o preoteasă din Sibiu cum a avut sarcină extrauterină, s-a rugat la Dumnezeu și la Sfântul Nectarie și apoi pruncul a intrat în uter. Minune pe care doctorii n-o cred, li se pare imposibilă, și totuși așa a fost. Am și cunoscut-o față către față pe preoteasă și mi-a confirmat că așa a fost și mi-a arătat-o pe Nectaria, pe fetița care era predestinată avortului – pentru că atunci când o femeie are o sarcină extrauterină, doctorii spun că trebuie eliminată sarcina etc.

Și mi-a zis: „Până și părintele, soțul meu, cam era de acord cu ce zicea doctorul”. Dar credința preotesei a fost mai puternică decât sfatul doctorilor. Mai zicea preoteasa: „Când mi-a zis doctorul că trebuie scoasă sarcina, am simțit că nu e de la Dumnezeu!” Ce om simte chestia asta? Numai un om care e sporit în rugăciune, care are o anumită viață duhovnicească.

E clar că Sfântul Nectarie e unul dintre cei mai mari sfinți ierarhi din secolul XX; despre Sfântul Ioan Maximovici, ceea ce a tipărit părintele Serafim Rose – în cartea cu „o sută de minuni” - era numai introducerea la câte minuni a făcut Sfântul Ioan Maximovici. Mi-a adus cineva, din America, ulei de la Sfântul Ioan; l-am dat unui tânăr de la o casă de copii; tânărul i-a dat gardienei, care nu prea credea în Dumnezeu, și avea o excrescență pe gât. Și-a dat gardiana pe gât cu o pânză muiată în uleiul ăla, și a simțit că o arde, și s-a retras excrescența și femeia a venit la biserică și se spovedește. A și tipărit tânărul mărturia despre minunea aceasta în revista *Lumea*

credinței.

Ei, după Sfântul Nectarie și Sfântul Ioan Maximovici al treilea ar putea fi Sfântul Nicolae Velimirovici, care are și sfinte moaște și care, chiar dacă nu e chiar așa mare făcător de minuni, prin lucrarea teologică pe care a făcut-o, ar fi al treilea. Poate că Dumnezeu va rândui să se găsească peste zece-cincisprezece ani moaștele cine știe cărui episcop care se va lămurii că a fost între primii trei. Dar nu contează să fii între primii trei, contează că am avut în secolul XX mari ierarhi. Oamenii, presa, s-au obișnuit să repete cât de păcătoși sunt ierarhii, preoții, și să bată apa în piuă cu lucrul acesta. Nu îi interesează că sunt și clerici cu viață sfântă. Cât a trăit părintele Cleopa, câte articole erau în ziarele de mare tiraj cu părintele Cleopa? Aproape deloc. Aproape deloc! Nu interesa părintele Cleopa. Era bun așa, numai la rubrica culturală să scrie „Săptămâna trecută creștinii au sărbătorit Învierea, iar părintele Cleopa a zis: «Bucurați-vă, creștini!»”, punct! Dări de seamă de genul acesta.

Care trebuie să fie comportarea noastră, a oamenilor simpli, față de cei de alte credințe?

Fiecare cu chemarea lui. Au fost părinți mai îngăduitori, cum a fost Sfântul Siluan Athonitul, sau părintele Sofronie, care au avut atitudine mai deschisă. Au fost în același timp părinți cu viață sfântă, părintele Justin Popovici, părintele Filothei Zervakos, părintele Serafim Rose, care au avut o atitudine foarte fermă.

Problema e că atunci când venim în întâmpinarea celorlalți, trebuie să avem foarte, foarte multă grijă. Sfântul Ioan Maximovici, de exemplu, care avea un discurs tradiționalist, în același timp făcea vindecări, vindeca și bolnavi de alte credințe. În cartea mea

Mângâiere pentru bolnavi găsiți o colecție de minuni făcute de sfinții Bisericii – și unele sunt făcute cu oameni de alte credințe.

Asta ce arată? Că sfinții pe de o parte apărau dreapta credință și, în același timp, aveau dragoste față de cei care erau vătămați de erezie. Citiți ultimele însemnări ale Sfântului Ioan din Kronstadt, apărute la Editura Sophia, să vedeți câte pasaje dure împotriva catolicilor. Să vedeți câte pasaje, în scrierile lui, împotriva protestanților. Dar prin el, care a apărut credința, totuși Dumnezeu a făcut minuni și cu cei de alte credințe.

Noi trebuie să fim pâine caldă. Dacă venim cu un discurs triumfalist, dacă batem cu pumnul în piept: „Noi avem Adevărul!” – n-am rezolvat nimic.

Să observăm un tupeu formidabil în comportamentul dușmanilor Bisericii, să spună că au găsit rămașițe umane de la Hristos, de la Maria Magdalena și de la copilul lor. Noi, ca ortodocși, ne închinăm la sfintele moaște ale Mariei Magdalena, care sunt făcătoare de minuni, și ei spun că ea a păcătuit cu Hristos.

Cred că paralel cu această înșelare la nivel dogmatic, va veni înșelarea la nivel moral. Am citit de curând un material cum că homosexualii racolează elevi din școlile americane. Că au înțeles că nu poate triumfa viziunea aceasta despre lume a homosexualilor dacă n-o să-i racoleze din școală. Așa e! Dacă-i îndoctrinezi de mici, când au să crească mari au să devină apologeți ai sodomiei.

Cred că trăim vremuri din ce în ce mai grele. Dar nădejdea noastră să fie la Hristos. Știți când e greu să ne luptăm? Când nu suntem cu Hristos. Uneori și mie mi se întâmplă să mă las efectiv covârșit de câte aflu: nenorociri, nu știu ce, și-n biserică, și... Să

fiu foarte, foarte trist, că e atâta păcat, păcat, păcat și ți se pare că mai ai puțin și te duci și tu la fund. Și să zic și canonul de rugăciune, și rugăciunile să le zic așa, pe bandă rulantă, cu durere de suflet, și să nu-mi dau seama că Hristos e viu. Adică toate astea se întâmplă, dar Hristos vrea mântuirea noastră, înțelegi? Noi trebuie să fim în altă lume. Noi trebuie să ieșim din duhul lumii acesteia, în care se întâmplă toate nenorocirile. Când Îl avem pe Hristos în sufletul nostru, vedem altfel toate.

Să dea Dumnezeu să avem frica cea bună a lui Dumnezeu și să nu ne temem de frică unde nu era frică, cum zice Psalmistul. Să mergem pe calea postului nu ca niște campioni, nu ca niște eroi, dar ca niște oameni pe care-i iubește Hristos, să știm că El ne ține în dragostea Lui și să vrem să rămânem în această dragoste până la sfârșitul vieții noastre.

ÎNTRE ÎMPLINIRE ȘI RATARE

(Oradea, 14 decembrie 2005)

Fiecare dintre noi ne-am dori să fim binecuvântați de Dumnezeu. Fiecare dintre noi ne-am dori să știm să folosim talanții pe care ni i-a dat Dumnezeu. Numai că, atunci când ne punem problema cine își îngroapă talanții și cine își folosește talanții, întotdeauna sau de cele mai multe ori noi suntem cei iscușiți, care știm să ne folosim talanții, iar de îngropat și-i îngroapă numai ceilalți.

Cred că unul dintre motivele pentru care societatea contemporană se află în criză este acela că oamenii își ratează chemarea, oamenii își ratează vocația. După ani de zile sau după zeci de ani de zile în care merg pe un anumit drum, își dau seama că nu au ajuns la împlinire și vor să renunțe la meseriile lor, unii vor să renunțe la familiile lor, alții vor să renunțe chiar la mănăstirile lor.

Aș explica puțin în ce constă ratarea vocației în momentul în care cineva ajunge în viața de familie sau în momentul în care altcineva ajunge în viața de mănăstire. Sunt tineri care după unul, doi, trei ani de facultate sau când au terminat studiile și-au dorit să se căsătorească, dar, văzând că Dumnezeu nu a răspuns rugăciunii lor, consideră că au chemare spre mănăstire, intră în monahism, depun voturile monahale și după câteva luni sau după câțiva ani de călugărie regretă pasul pe care l-au făcut.

Există persoane care intră în mănăstire pentru că s-au temut de viața de familie, pentru că s-au te-

mut de greutate, s-au temut să crească copii, s-au temut să aibă un serviciu, s-au temut să se lupte pentru pâinea celor apropiați lor și au crezut că în mănăstire totul este simplu, totul pică de-a gata, totul pică din cer cu ajutorul părintelui stareț, uitând că mănăstirea este cea mai înaltă arenă a luptei duhovnicești. Este elita K-1-ului duhovnicesc, dacă vreți. Nu ne putem duce în mănăstire pentru o viață comodă.

Oricine intră în mănăstire din alte motive decât pentru a I se dăruie în întregime lui Hristos, pentru a I se dăruie mucenicește lui Hristos, greșește și, mai devreme sau mai târziu, va regreta pasul făcut. Asta nu înseamnă că sunt predestinați la neîmplinire cei care au ajuns în monahism din pricini nebinecuvântate. Poate că Hristos Își va face loc în sufletele lor și-i va ajuta să se pocăiască pentru greșeala pe care au făcut-o și-i va ajuta să pornească pe drumul monahismului așa cum trebuie.

În același timp există însă tineri iubitori de mănăstiri, iubitori de viață duhovnicească, iubitori de post, de nevoință, care își doresc să aleagă calea monahală și văzând că după unu, doi, trei, patru ani de facultate Hristos nu le-a pus înaintea nici mănăstirea și nici povățuitorul duhovnicesc de care au nevoie, se căsătoresc instantaneu, se căsătoresc plictisiți, se căsătoresc considerând că, dacă n-au fost vrednici de mănăstire, măcar de familie vor fi vrednici. Neînțelegând că astfel calcă în picioare taina căsătoriei, care este o mare taină, în Hristos și în Biserică, și la primele țipete ale bebelușului, la primele scâncete, sau la primul scandal din familie sunt cuprinși de deznădejde și regretă faptul că s-au căsătorit.

Un părinte spunea că una dintre ispitele celor care au pornit pe calea monahismului este să se gândească ce viață binecuvântată ar fi avut dacă s-ar fi

căsătorit. Cu câtă râvnă ar fi crescut ei ceata de copii pe care ar fi închinat-o Domnului. Cât de silitori ar fi fost ei în a-și crește odraslele pe calea lui Hristos. Dar, din păcate, voturile monahale stau ca niște stavile între ei și slujirea jertfelnică a lui Hristos.

În același timp, însă, unii dintre tinerii care s-au căsătorit se gândesc: „Oh, ce plictiseală! Trebuie să mă ocup de creșterea copiilor mei, aceste piedici vii, aceste piedici umblătoare, care nu mă lasă să mă dăruiesc în întregime lui Hristos. Care țin mintea mea ocupată, inima mea ocupată și Hristos nu mai are loc în viața mea.”

Aș trece puțin de la o astfel de ratare a vocației la cei care-și ratează vocația trăind în mijlocul lumii, dar renunțând să-și înmulțească talanții pe care i-au primit de la Dumnezeu.

M-a întrebat o fată acum câteva zile, după o conferință pe o temă asemănătoare: „Știți, eu înainte pictam icoane. Acum nu mai vreau să pictez icoane. Nu mai sunt destul de sporită în viața duhovnicească. Dar oare fac bine că nu mai pictez?” Ea nu făcea păcate mari, care s-o oprească de la pictarea icoanelor, dar dintr-o falsă smerenie, dintr-o părută smerenie – adică dintr-o mândrie autentică! – îngropa talanții pe care i-a primit de la Hristos.

Și am întrebat-o: „Acum ce vrei? După ce am vorbit atât despre înmulțirea talanților, pe tine să te-nvăț să-ți îngropi talanții?” „Nu, nu asta vreau, dar, știți...”

Ei, trebuie să ne dăm seama de marea responsabilitate pe care o avem, pentru că dacă Hristos a dat fiecăruia dintre noi anumiți talanți, acești talanți nu trebuie îngropați.

Există tineri care vor să se facă medici. Există tineri care vor să se facă ingineri sau economiști sau

tâmplari. Dar părinții lor sau unchii lor sau cine știe ce strămoși ai lor protopopi sau cine știe ce membri ai clerului îi conving că neapărat trebuie să-L slujească pe Hristos, Care nu poate fi slujit decât pe calea cea înaltă a teologiei.

Și astfel de tineri merg la facultatea de teologie forțați, ca să spunem așa, împinși de la spate de către rude sau de către alte interese materiale. În momentul în care au terminat facultatea și astfel de tineri ajung preoți sau astfel de fete ajung profesoare de religie, fără să aibă chemare, se află într-un mare impas, într-o mare criză sufletească. Pot ajunge chiar la probleme psihice serioase.

Țara are nevoie de medici buni. Țara are nevoie de avocați buni. Țara are nevoie de economiști buni. Țara are nevoie de gunoieri buni. Gunoieri care să ne facă străzile mai curate. Să ne facă să ne simțim mai bine în orașul în care locuim, pe strada pe care locuim.

Toate meseriile sunt bineplăcute înaintea lui Dumnezeu. În afară de prostituție, care vrea să devină, mai nou, meserie oficială. Unii zic că e meseria cea mai veche, alții zic că e cea mai nouă.

Știu un tânăr care a făcut seminarul împins de rudele sale, convinse că acest vlăstar al familiei trebuie neapărat să fie preot, continuând tradiția din familie. Tânărul a reușit să evadeze și să facă Facultatea de Medicină și se bucură foarte mult că se pregătește să-i slujească pe oameni ca medic. Mă întreba: „Crezi că greșesc?” „Dimpotrivă! – i-am zis, mă bucur că ai avut curajul să te lupți cu ai tăi pentru chemarea pe care ți-a dăruit-o Hristos.” Și mă bucur că o să fie încă un medic creștin, încă un medic cu dragoste de oameni, încă un medic la care n-o să trebuiască să scoți șpaga precum ai duce pistoalele, încă un medic

care o să aibă grijă de tine din dragoste și înțelegând că o face în numele lui Hristos.

În același timp, există tineri care ar vrea să facă facultatea de teologie, dar rudele, părinții, nu îi lasă, convingându-i să facă A.S.E.-ul, că ies mai mulți bani, sau facultatea de drept, că ies mai mulți bani, sau de medicină, că ies mai mulți bani, numai bani să iasă! Faptul că se sufocă sufletul unui om – nu contează!

Vrea fata să devină profesoară de religie, mama o împinge de la spate să devină economistă. Vrea fata să fie profesoară de religie, tata o bate la cap să fie avocat. Fata, dacă ascultă de părinții ei în astfel de situații, greșește. Pentru că ar trebui să înmulțească talanții pe care îi are de la Hristos. E nevoie de profesori de religie cu vocație. Nu de profesori de religie care la oră țin predici gratuite contra fumatului și în pauză fumează în cancelarie cot la cot cu ceilalți profesori.

Trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu să ne lumineze să ne recunoaștem talanții. Trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute să înțelegem care este drumul pe care trebuie să pornim în viață. Care este drumul pe care nu-l vom regreta nici după cinci ani, nici după cincizeci de ani. Care este drumul care cu adevărat ne împlinește și pe noi și prin care noi îi putem ajuta pe ceilalți.

Vă întreb: un tânăr care practică un sport de performanță – tenis de câmp – se va uita oare la o finală a unei competiții de natație? Da sau nu? Ce credeți? Un baschetbalist, dacă ar putea să vadă finala unui mare campionat de volei, s-ar uita? S-ar uita, normal. Pentru că el, deși nu practică voleiul, va lua exemplul de la voleibaliști și va ști să-și sporească râvna lui, să zicem așa, de baschetbalist, urmărindu-i pe campionii voleiului.

Ei bine, vorbindu-vă în această seară, riscând chiar să vă plictisesc cu citate din Sfinții Părinți despre calea teologiei, nădăjduiesc că și studenții la medicină, și cei de la drept, și viitoarele femei de serviciu ale țării noastre vor ști să se folosească.

Pentru că înțelegând cum ar trebui să se formeze un teolog, de fapt vor înțelege și cum ar trebui să se zidească ei, creștini fiind.

Ca să nu credeți că există vreo notă ironică atunci când fac referire la femeile de serviciu, vă voi spune că am cunoscut la Facultatea de Teologie din București o femeie de serviciu despre care mai mulți foști absolvenți mi-au spus că duce viață sfântă. Din câți profesori am avut, părinți profesori, despre niciunul nu mi s-a spus că duce viață sfântă. Dar despre femeia respectivă mi s-a spus.

Și să ținem seama și de faptul că la un moment dat Sfântul Nectarie din Eghina, văzând că cel care trebuia să facă curățenie la seminarul din Rizarion nu putea să vină, fiind reținut cu alte probleme, Sfântul Nectarie, marele ierarh al Bisericii lui Hristos, a făcut această treabă: nu s-a sfiit să facă curățenie peste tot în seminarul respectiv.

Dacă vă voi vorbi – și vă voi vorbi! – despre cum să devii teolog, v-ați putea întreba: „Dar, ce mă privește pe mine o astfel de expunere? Eu nu sunt teolog!”

Iată că Preasfințitul Kallistos Ware spunea următoarele despre cuvântul lui Evagrie: „Teolog este cel care se roagă”: „Această frază a lui Evagrie ar trebui să-i facă pe creștini să renunțe a zice, cum fac adesea, «Eu nu sunt teolog»” (Cred că știți refrenul, l-ați auzit chiar și voi, poate l-ați spus chiar și voi – *Eu nu sunt teolog.*), „căci asta e în realitate echivalent cu a zice «Eu nu mă rog! Și nici nu am în mod deosebit dorința de a mă ruga.»”

Într-adevăr, cine nu e teolog nu e nici rugător și-n egală măsură nu este nici creștin. Și-n fața lui Hristos este mai teoloagă țărâna simplă care are noduri la degete de la câte mătânii a făcut seara în fața icoanei, decât cine știe ce minte strălucită, cu două-trei facultăți, cu două masterate și un doctorat, dar a cărui viață este lipsită de rugăciune.

Teolog este cel care se roagă, cel care-L vede pe Dumnezeu și cel care vorbește despre Dumnezeu. Vă dau trei minute să vorbiți despre soția mea. Sau despre copiii mei. Ce puteți spune? Nimic. Pentru că n-ați văzut-o nici pe soția mea (decât, poate, în poza de pe coperta de la *Cartea Nunții*), nici pe copiii mei.

Tot așa nu poți vorbi despre Dumnezeu dacă nu L-ai văzut pe Dumnezeu, dacă nu ești prieten cu Dumnezeu. Cum poți vorbi despre cineva pe care nu-l cunoști? Cum poți vorbi despre o prăjitură pe care n-ai mâncat-o? Vorbe goale. Cum poți vorbi despre un miros pe care nu l-ai simțit? Cum poți vorbi despre un Dumnezeu pe Care nu L-ai mâncat, în Sfânta Împărtășanie? Pe Care nu L-ai primit în inima ta? Cum poți vorbi despre un Prunc pe Care nu L-ai lăsat să Se nască în ieslea inimii tale? Și să cânti colinde fără să crezi că Hristos trebuie să Se nască și în inima ta? Foarte greu.

Există însă trei moduri de a face teologie. Sfântul Grigorie Palama împărțea teologii în trei categorii: teologi văzători de Dumnezeu, teologi purtători de Duh Sfânt, teologi prin a căror gură vorbește În-suși Dumnezeu; apoi, teologi de mâna a doua, care, dându-și seama că nu sunt la măsura sfinților, se nevoiesc să ducă mai departe mărturia sfinților, teologi care sunt un fel de urmași ai Sfinților Părinți; și teologi din categoria a treia, teologi mincinoși, despre care Sfântul Anastasie Sinaitul spunea următoarele:

„Nu e fără de primejdie a grăi despre Dumnezeu. Dar unii, nepricepând, nici chibzuind acestea, care nu știu cum lucrează nici cele din pânțele lor, și întru patimile necinstei și în mocirla plăcerilor se tăvălesc, socot eu, neștiind nici dacă este Duh Sfânt în oameni, ci toate voile trupului și ale plăcerilor lucrându-le, prin prăvălii și prin case de curvie – a se citi: bordeluri – și prin piețe și prin băi sfâșie și batjocoresc tainele lui Hristos. Și aduc asupra lor hula necredincioșilor, cel mai ades șterpelind de pe la Părinți vreo două vorbulițe sau trei locșoare și pe deasupra învățându-le. Iar în temeiul acestora, dându-se pe sine drept dascăli, nu puși de Dumnezeu, ci mișcați de patimi”.

Vă previn că, nefiind eu însumi teolog – unii cred că dacă ai scris câteva cărți religioase, gata, ești automat teolog – eu nu sunt teolog, deși fac doctoratul în teologie – îmi doresc a fi teolog, vreodată, dacă va rândui bunul Dumnezeu, însă nefiind teolog, cred că vă este mai de folos să vă pun înaintea anumite citate frumoase ale Sfinților Bisericii, sau ale părinților duhovnicești ai vremurilor noastre.

Adevărata teologie înseamnă viață în Hristos. Adevărata teologie înseamnă nu să dai mărturie după mintea ta despre Dumnezeu, ci să-L lași pe Dumnezeu să vorbească prin gura ta.

Tot Preasfințitul Kallistos Ware ne spunea că „o teologie, pentru a fi autentică, presupune o angajare personală întru sfințenie. Singurii adevărați teologi sunt sfinții”. Ia auziți! Deci, dacă ne-am întreba: „Profesorul X este un bun teolog?” ar trebui să ne întrebăm: „Profesorul X este sfânt?” Și dacă este un sfânt este și un bun teolog. Dacă este doar un cunoscător al învățaturii teologice, dar nu duce o viață sfântă, atunci nu poate fi teolog adevărat, după cum spune Preasfințitul Kallistos Ware. „Calificarea teolo-

giei drept știință – continuă acesta – precum geologia sau zoologia este o rătăcire periculoasă. Sigur, o angajare personală este necesară chiar și în geologie sau zoologie. Unii susțin însă că observatorul este indisciabil legat de experiență. Cu toate acestea, în geologie sau în zoologie este suficient, în general, să aduni fapte obiective cu o maximă precizie, pentru ca mai apoi să le analizezi cu o perspicacitate căreia i se adaugă o rigoare imparțială. Moralitatea personală a geologului sau a zoologului nu intră în discuție – ceea ce nu este cazul în teologie. Aceasta atinge ființa umană în totalitatea ei și reclamă de la fiecare o transformare personală radicală. Fără o astfel de transformare, modul în care vom învăța teologia va fi strâmb. Fără o astfel de transformare vom fi protestanți, neo-protestanți, sectanți care abordează credința Bisericii dreptmăritoare.”

Mitropolitul Hierotheos Vlachos spunea un cuvânt foarte frumos: „Suntem ai Bisericii pe cât suntem ai Sfinților Părinți”. Eu aș completa: suntem ai lui Hristos pe cât suntem ai Bisericii și suntem ai Bisericii pe cât suntem ai Sfinților Părinți.

Câți dintre noi suntem creștini? Mulți, în inimile noastre. Câți dintre noi suntem ai Sfinților Părinți? La această întrebare nu mai suntem la fel de grabnici a răspunde în gândul nostru: „Noi”. Ne place să fim creștini, ne place să fim ai lui Hristos, dar nu și ai Sfinților Părinți, pentru că sfințenia este ceva înalt, ceva străin, ceva de neatins, ceva îngeresc, oricum ceva străin nouă.

În timp ce la Liturhie preotul zice: „Să luăm aminte, Sfintele – sfinților”, adică să vină la împărtășanie fiii Bisericii, care, fiind mădulare ale trupului lui Hristos, se sfințesc, noi am vrea să se spună: „Să luăm aminte, Sfintele – nesfinților!” Sau: „Să luăm

aminte, Sfintele – păcătoșilor!” Pentru că nu ne place să ducem viață de sfințenie, pentru că ne place să ocolim cuvântul din Scriptură care zice: *Fiți sfinți că Eu, Domnul Dumnezeuul vostru, sfânt sunt!*

Trebuie să ne împrietenim cu Sfinții Părinți. Zicea foarte frumos Sfântul Ignatie Brianceaninov: „Tovărășiile și societatea au o mare înrâurire asupra omului”. (Adică, în tâlcuire: Gașca are mare influență asupra fiecărui membru al ei.) „Tovărășia și apropierea unui învățat aduce multă știință, a unui poet – multe gânduri și simțiri înalte; a unui călător – multe cunoștințe despre țările străine, despre obiceiurile și datinile altor popoare”. (Și așa spune și eu: Așa și tovarășia cu televiziunea va aduce o sumedenie de cunoștințe pe care n-o să le folosiți aproape niciodată, și o sumedenie de gânduri rele pe care le veți folosi, mai ales dacă sunt pătimase și senzuale, aproape în întregime, neratând nici cel mai mic sfat al televizorului de a duce o viață pătimasă. Asta e un fel de notă de subsol.)

„E limpede, tovarășia și apropierea sfinților aduc sfințenie. *Cu cel cuvios, cuvios vei fi, și cu bărbatul nevinovat – nevinovat vei fi, și cu cel ales – ales vei fi* (Psalmul 17, 28-29).”

Ia auziți: „Însușește-ți gândirea și duhul Sfinților Părinți prin citirea scrierilor lor. Sfinții Părinți au atins țelul: mântuirea. Și tu vei atinge acest țel prin mersul firesc al lucrurilor. Fiind într-un cuget și într-un suflet cu Sfinții Părinți, te vei mântui”, spune Sfântul Ignatie... Cât se poate de simplu, ca la școală: $3+2=5$. Elementar. Sfinții Părinți și-au atins țelul – mântuirea, și tu vei atinge acest țel prin mersul firesc al lucrurilor.

Problema este cum să fim într-un cuget cu Sfinții Părinți, când lumea întreagă ne învață să avem o

credință caldă. O credință modelată după duhul înțelepciunii acestei lumi, care este nebunie în fața lui Dumnezeu. Cum să fim prieteni cu Sfinții Părinți, când lumea ne învață să fim prieteni cu patimile și cu poftele? Foarte greu! Nu este ușor. Dar la asta ne cheamă Hristos. Să fim prieteni cu Sfinții Părinți, să ne fie dragi Sfinții Părinți.

Scenă de pe maidan: un român de 16 ani este înjurat de un personaj din alt neam de 17 ani. Românul îl bate pe voinicul mai mare în vârstă, și acela spune: „Lasă, că vin eu cu gașca mea!” și a doua zi vine cu tata, cu unchiul, cu frații cei mulți pe care-i are și îl termină repede pe săracul român. De ce? Pentru că și-a adus gașca.

Ei bine, fraților, cred că tot așa trebuie să facem și noi: când ne calcă în picioare duhul acestei lumi, să venim și noi cu mama, tata, cu prietenii, cu sfinții, care sunt de partea noastră. Noi să știm că sfinții sunt ai noștri. Să-i iubim pe Sfinții Bisericii, să luăm pildă de la râvna lor.

Să știți că dacă s-ar întâlni Zorro cu un sfânt al Bisericii, cu un mucenic, Zorro ar fi gelos, pentru că ar putea să ia de la sfântul respectiv lecții de vitejie, lecții de eroism. Zorro și-ar da seama că, din păcate pentru Zorro, sfântul e mai Zorro decât el. Și-ar da seama că cea mai mare vitejie ar fi fost să intre în Sinaxar, nu doar în cărțile de povești, eventual, sau pe marile ecrane.

Să ne împrietenim cu sfinții și, când vom fi îngenucheați, le vom simți ajutorul. Pentru că noi suntem slabi, avem căderile noastre, neputințele noastre, și cel mai bine știu asta duhovnicii noștri, nu prietenii cărora le arborăm cel mai duhovnicesc zâmbet, cea mai isihastă privire și cele mai mieroase cuvinte rugătoare: „Ce faci, frate?” „Doamne ajută.” „Doamne

ajută!” Doar duhovnicul nostru știe de fapt ce e în spatele acestui „Doamne ajută!”, câtă invidie, cât egoism, câtă fățarnicie sau alte patimi.

Ei bine, suntem slabi. Vă spun că mie mi-e drag să stau cu copiii mei când zic seara „Îngerașul”. „Eu sunt mic, tu fă-mă mare, eu sunt slab, tu fă-mă tare!” Așa mă rog eu din tot sufletul la îngerăș: eu sunt mic, el să mă facă mare, eu sunt slab, el să mă facă tare – mai tare ca Zorro! În sensul că noi trebuie să fim cu adevărat ai lui Hristos. Noi trebuie să primim o putere care nu este din lumea aceasta. Noi trebuie să fim fii ai împărăției cerurilor. Și astea nu sunt vorbe goale.

Mă iertați că vorbesc despre lucruri prea înalte. Dar le-am auzit la rândul meu, m-am folosit la rândul meu de ele și de aceea, numai de aceea, mi-am dorit a le repeta ca un papagal în fața voastră.

Să ne facem prieteni cu sfinții și viața noastră va fi mult mai frumoasă. Atunci când tânărul teolog va fi agasat de tânăra filolog sau de o A.S.E.-istă sau de o studentă medicinistă să facă experiențe prin boscheți, sau la ea acasă sau la ștrand, tânărul teolog va ști să alerge la sfinți și să le spună: „Nu mai rezist, ajutați-mă! Mi-e dragă, o iubesc, dar nu mai rezist! Nu-i numai frumoasă, este și pătimasă, și voi trebuie să mă ajutați!” Nu râdeți! Tânărul teolog, sau tânărul ispitit – indiferent la ce facultate e - trebuie să alerge la prietenii lui cerești și să le spună sfinților: „Vă rog din tot sufletul, ajutați-mă! Nu mai rezist!” Și trece ispita, prin harul lui Hristos. A doua zi poate vine fata și spune: „Iartă-mă! Mari prostii voiam să facem! M-a înnebunit vară-mea sau colega de clasă sau cine știe ce emisiune pe care am văzut-o noaptea la televizor, când aveam insomnii”. Înțelegeți?

Dacă noi ne facem prieteni cu sfinții, și ei se fac prietenii noștri. Toată viața noastră se va schimba

dacă vom fi prieteni cu sfinții. Este foarte important să ducem mărturia cea bună. Este foarte important să fim ai lui Hristos.

Am întrebat, la rândul meu, ce să le spun tinerilor cărora le voi vorbi despre înmulțirea talanților pe calea teologiei? Și un părinte mi-a dat un răspuns foarte frumos – pentru că e firesc că am pus întrebarea altcuiva, nefiind teolog, trebuia să-i întreb pe alții ce e bine să vă spun – și părintele mi-a zis: „Abia în clipa în care ți-ai găsit duhovnicul, poți porni pe calea teologiei”. Foarte frumos! Abia în clipa în care crezi lui Hristos că poate să-ți vorbească și să te călăuzească printr-un îndrumător, abia în clipa în care ești gata să te smerești și să duci lupta cu patimile și cu voia ta și să te lași îndrumat de un duhovnic, abia atunci poți porni pe calea vieții creștine.

Dar nu așa, să ai duhovnic numai în cele patru posturi, vreme de trei minute, cât îți permite coada cea lungă, care stă privindu-te scrutător, simțind privirile lor în ceafă: „Nu mai termină ăsta o dată!” Astfel de persoane nu au duhovnic!

Ai duhovnic în clipa în care ai început o poveste de iubire binecuvântată, ca să spun așa, cu un părinte prin care crezi că-ți vorbește Hristos. Dar nu doar atunci când îți dă o ascultare plăcută, de exemplu, e vacanță, și-ți spune: „Încearcă să te duci două săptămâni la mănăstiri”, și tu te lauzi la toți prietenii: „Măi, eu sunt un ucenic foarte, foarte râvnitor. Am primit chiar ascultarea de a merge într-un pelerinaj și eu chiar m-am dus în pelerinaj!” – de parcă ai fi făcut cine știe ce faptă de evlavie!

Pe când, dacă părintele-ți spune: „Încearcă să faci trei catisme din Psaltire în fiecare seară!” sau: „Încearcă să o ajuți pe verișoara ta, care are cinci copii și îi e greu să îi crească! Du-te și stai în fiecare zi,

joacă-te o oră cu copiii, să aibă timp și verișoara ta să își facă canonul! Sau să iasă în parc, să ia o gură de aer curat, sau să stea pur și simplu de vorbă cu soțul ei, sau să se ducă să-și vadă mama, sau, sau, sau...”

Atunci zici: „Părintele, când mi-a vorbit, nu avea un chip bizantin! Privirea lui nu era duhovnicească! Se uita în jos... înainte vorbise cu baba aia care l-a ținut o jumătate de oră. Poate că baba l-a plictisit, și Duhul Sfânt S-a îndepărtat de pragul părintelui... Oare nu cumva părintele a greșit?” Și devenim judecători fără diplome ai duhovnicilor noștri, fiind convinși că noi, deși nu ducem viață duhovnicească, totuși avem darul discernământului, pe care părintele, fiind prea obosit de atâtea slujbe, de atâta nevoință și de atâtea spovedanii, se pare că nu l-a avut. Eventual, în râvna noastră duhovnicească, am fi gata să dăm meditații duhovnicului nostru, dacă ar fi smerit și ar vrea să învețe discernământul de la noi.

Dar o astfel de ascultare este egală cu zero. Ori suntem ascultători tot timpul, ori nu suntem deloc. Dacă ne alegem așa, asta ne place, asta nu ne place, înseamnă că nu avem duhovnic – să fim sinceri cu noi înșine.

Există tineri care, fiind prinși de râvnă duhovnicească, se apucă să citească cine știe ce cărți și spun: „A, părintele meu nu mă lasă să țin post negru vinea sau miercurea... Părintele meu cred că-i din ăla, mâncător... e flămând tot timpul, cred, n-ai văzut ce burtă are? Eu mă apuc să țin post negru pe ascuns”. Sau îl rogi să te lase să faci rugăciunea lui Iisus și el îți zice să citești din *Psaltire*, și zici: „Tot cu *Psaltirea*, ca amărății? Eu sunt din ăla vrednic, eu sunt robul lui Hristos, care vreau să zic rugăciunea neîncetat, vreau să învăț în două săptămâni, sau în trei luni cel târziu... Ca să nu îmi mai pierd timpul cu tot felul de

psalmi, atâta împrăștiere în cuvinte! N-a zis Sfântul Apostol Pavel că mai bine spui doar cinci cuvinte decât rugăciuni lungi?” Și atunci devii mai iscusit duhovnicește decât duhovnicul tău...

Să revenim la cei care se lasă prinși de elanul de citire a cărților duhovnicești, dar care nu citesc cărți potrivite măsurii lor. Vă voi spune ceva tot din Sfântul Ignatie Brianceaninov și, după pasajul respectiv, cei care până acum și-au judecat duhovnicul, au libertatea să-l judece și pe Sfântul Ignatie Brianceaninov. Iar dacă se simt mai sfinți și decât Sfântul Ignatie, să caute alte citate și să-i judece și pe Părinții filocalici, chiar și pe Părinții pustiei, iar eventual în cele din urmă să-L judece și pe Dumnezeu, pentru că ei sunt atât de râvnitori să facă voia Domnului, încât nici Dumnezeu nu înțelege marea lor râvnă și deschidere duhovnicească.

De asta în tradiția monahală se spune că, atunci când duhovnicul vede că ucenicul vrea să urce prea repede spre cer, să-l mai tragă de picior, oprindu-l.

Iată ce a zis Sfântul Ignatie: „Fiecare să citească din Sfinții Părinți ceea ce se potrivește cu felul său de viață. Pustnicul să-i citească pe Părinții care au scris despre liniștire. Monahul care viețuiește în chinovie – pe Părinții care au scris povățuiri pentru viața chinovială. Creștinul care trăiește în lume, pe Sfinții Părinți ce și-au rostit povețele pentru tot creștinul îndobște. Fiecare, în orice tagmă s-ar afla, să culeagă belșug de povățuire din scrierile Părinților”.

Și vă rog să luați aminte la acest citat, pentru că-l consider, poate, cel mai important citat pe care-l voi folosi în întâlnirea noastră. „Este neapărat trebuincioasă citirea potrivită cu felul de viață al fiecăruia. Altminteri, ne vom umple de gânduri, chiar dacă sfinte, însă de neîmplinit cu fapta, care stârnesc o lu-

crare neroditoare doar în închipuiri și în dorințe”. Adică ne place să citim despre marile extazuri, despre marile culmi ale rugăciunii, despre viața pustnicească, dar nu ne place să citim cărțile care ne arată ce pas trebuie să facem noi acum, azi, nu peste o săptămână sau peste un an.

Mai zice din Sfântul Ignatie: „Faptele cucerniciei care nu se potrivesc cu felul tău de viață îți vor scăpa din mâini. Pe lângă faptul că vei deveni un visător sterp, gândurile tale, aflându-se în neîncetată împotrivire cu faptele, negreșit vor naște tulburare în mintea ta, iar în purtarea ta – nehotărâre. Iar această tulburare și această nehotărâre sunt apăsătoare și vătmătoare pentru tine însuși și pentru cei din jurul tău. Necitind după rânduiala cuvenită Sfânta Scriptură și pe Sfinții Părinți, lesne te poți abate de la calea mântuitoare în hățișuri de netrecut și prăpăstii adânci, ceea ce s-a și întâmplat cu mulți”.

Luată deci aminte: dacă vi se pare că sunteți chemați la o filocalizare grabnică, la o filocalizare necondiționată, dacă vi se pare că trebuie să depășiți în sfințenie pe toți creștinii de pe ulița voastră, și să deveniți sfinți în trei zile sau în două săptămâni, vă aflați pe un drum greșit. Zice Sfântul Ignatie, repet, „Citiți cărțile potrivite cu măsura voastră duhovnicească”.

Câți dintre voi au citit *Imnele* Sfântului Simeon Noul Teolog? Poate mulți, poate puțini. Există un curent în teologie: „Hai să fim cât mai deștepți, să epuizăm *Filocaliile*”, dă bine să zici: „Am citit patru volume din *Filocalie*!” – „Eu am citit șapte!” „Atunci ești mai tare decât mine!”

Dă bine să zici: „Eu am citit *Imnele* Sfântului Simeon Noul Teolog” – o carte grea, în prefața căreia ucenicul Sfântului Simeon, Cuviosul Nichita Stitha-

tul, spune cam așa: „Să nu citească această carte cei pe care îi apasă poftele materiale și cugetele pământești. Să nu citească aceste imne cei care nu și-au curățit sufletele prin fapte duhovnicești, prin viețuire duhovnicească și prin rugăciune”.

Dar, noi suntem deștepți. Noi suntem teologi. Noi trebuie să trecem cu vederea astfel de avertismente, pentru a face lucrări de seminar strălucite – și acum mă arăt cu degetul și pe mine. Am făcut o lucrare de seminar, în primele două săptămâni de facultate, despre teologia mistică a Sfântului Grigorie Palama. Un părinte profesor i-a întrebat pe colegi: „Ați înțeles ceva din lucrarea lui?” Și nimeni n-a răspuns.

După care m-am gândit să fac lucrare de seminar despre Sfântul Simeon Noul Teolog și despre *Imne*, pentru că-l forțasem pe duhovnic să-mi dea și mie binecuvântare să le citesc, gândindu-mă că eu sunt destul de înduhovnicit ca să citesc această carte. Acum, după ani de zile, regret sincer că am citit-o, regret că n-am ținut seama de avertismentul Cuviosului Nichita Stithatul.

Să avem mare grijă. Tocmai de aceasta este bine să ne căutăm o călăuză în care să avem încredere, dar nu o călăuză pe care să o părăsim după trei săptămâni sau doi ani. Un părinte filocalic spune că atunci când vrei să-ți găsești o călăuză duhovnicească, privește bine la cine te duci! Vezi ce fel de om e, ce fel de viață duce, nu să zici după doi ani: „Ia uite, ăsta era bețiv! ăsta era curvar! ăsta era cine știe cum, lacom de bani...” Să știi de la început în mâinile cui îți încredințezi sufletul.

Și, dacă pornești pe această cale a ascultării, să mergi drept înainte. Iar dacă la un moment dat Dumnezeu va vedea că nu e cel mai potrivit duhovnic pen-

tru tine, va rândui să ajungi la alt duhovnic. Te vei sfătui cu duhovnicul pe care-l ai, și acesta îți va spune: „Fiule, caută-ți un alt părinte, mai potrivit pentru structura ta, pentru exigențele tale, pentru chemarea ta”.

Dar de multe ori ne place să ne schimbăm duhovnicul pentru că, de fapt, nu ne place să ne lăsăm pe noi înșine schimbați de Hristos prin duhovnic. Preferăm să schimbăm duhovnicul, pentru că preferăm să nu renunțăm la patimi, sau dacă am renunțat la beție, sau la curvie sau la cine știe ce am renunțat, nu ne place să renunțăm la mândrie. Păstrăm mândria în inimile noastre și nu vrem să-i dăm drumul cu niciun chip.

Într-un film niște oameni pățimași care voiau să se lase de patimile lor se suiau pe o corabie ca să plece spre un Munte sacru, dar unul avea o patimă care îl sufoca, un demon, care era simbolizat de o maimuță pe care o ținea în brațe și nu voia cu niciun chip să-i dea drumul. Era ca și copilul persoanei respective, era parte din persoana respectivă, care nu voia cu niciun chip să renunțe la patimă... Abia când a aruncat maimuța și-a dat seama că aceasta era un diavol...

Și atunci când duhovnicul ne îndeamnă să renunțăm la mândrie, atunci mândria noastră se revoltă și spune: „Părintele nu este destul de sfânt! Părintele nu este destul de iscusit! Hai să-mi caut alt duhovnic, mai sfânt!” Și de fapt mergem la altul care ne laudă că nu mai bem, care ne laudă că nu mai fumăm, care ne laudă că nu desfrânăm, cât despre mândrie, o lasă acolo, să ruginească. Numai că mândria nu-i ca fierul, să ruginească, e ca virusul și se înmulțește.

Care este baza vieții duhovnicești? Rugăciunea. În măsura în care suntem teologi fără să ne rugăm, așa cum am mai spus, nu suntem teologi. Este oarecum ușor să zici canoane, repede, așa, să ai conștiin-

ta: „Gata, am rezolvat-o și pe asta, am făcut-o și pe asta”, dar de fapt să nu vorbești nici cu Dumnezeu, nici cu Maica Domnului, nici cu sfinții, nici cu îngerii, chiar dacă faci canonul de rugăciune către puterile cerești. Canon pe care foarte mulți nici nu l-au observat în Ceaslov. Canon despre care foarte mulți nici nu știu că se află în Ceaslov. D-apoi să-l mai fi și citit.

Nu putem fi teologi dacă nu iubim rugăciunea. Nu putem fi teologi fără să-L lăsăm pe Hristos să vorbească prin noi, fără ca noi înșine să vorbim mai întâi vreme îndelungată cu Hristos.

În clipa în care am descoperit o persoană care ne-a devenit dragă, în clipa în care avem un prieten, sau o prietenă, sau mai mulți prieteni, ne dorim să stăm împreună cu ei. Atât de mult ne dorim, încât dacă punem mâna pe telefon, vorbim uneori până se înroșește firul, până se înroșesc părinții de supărare, vorbim până le creăm reale probleme financiare, părinților noștri, eventual.

Cineva ne e drag. Unul pune mâna pe telefon, celălalt răspunde, și stăm așa, în tăcere, bucurându-ne că suntem lângă celălalt. Sau vorbim. Oamenii sunt lăsați de Dumnezeu să comunice. Ei bine, tot așa este și cu sfinții, și cu îngerii, și cu Maica Domnului.

În clipa în care înțelegem că Maica Domnului e mama noastră, ne bucurăm să vorbim cu mama noastră. În clipa în care înțelegi că „înger, îngerașul meu, ce mi te-a dat Dumnezeu” e chiar îngerașul pe care ți l-a dat Dumnezeu, vrei să vorbești cu el.

În clipa în care înțelegi, Petre, că Sfântul Apostol Petru și alți sfinți - cum e Petru Athonitul, sau alți sfinți cu acest nume îți sunt prieteni, vei vrea să vorbești cu ei.

Ioana, în clipa în care vei înțelege că Sfântul Evanghelist Ioan și Sfântul Ioan Botezătorul, Sfântul

Ioan din Kronstadt, Sfântul Ioan Maximovici, Sfântul Mucenic Ioan Rusul, Sfântul Ioan Scărarul, Sfântul Ioan Iacob de la Hozeva, Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava, sunt prietenii și ocrotitorii tăi, vei vrea să vorbești cu ei.

Dar dacă te întreabă cineva: „Ioane, câți sfinți cu numele de Ioan știi?”, vei spune: „Mulți, mulți...” Câți? Dacă vei răspunde: „Ioan Evanghelistul, Apostolul Ioan...” – deja nu prea știi cum stau lucrurile. Și-l mai știi pe Sfântul Ioan Botezătorul, spunându-i numele răsuflând ușurat că nu te-ai făcut de rușine și ai putut să zici mai mult de două nume.

Trebuie să vorbim cu acești sfinți prin rugăciune, să ne bucurăm de marele dar pe care ni l-a făcut Dumnezeu.

Privitor la rugăciunea lui Iisus, aş atrage atenția asupra faptului că e oarecum periculos ca un creștin să o practice fără îndrumarea unui duhovnic. Cred că și tinerii aflați sub îndrumarea unui duhovnic ar face bine, ca și ceilalți creștini, să practice rugăciunea lui Iisus. Atât cât pot. Atât cât îi lasă duhovnicii.

Când s-au tipărit *Filocaliile*, anumiți părinți practicanți ai rugăciunii lui Iisus s-au supărat, au fost îngrijorați de faptul că aceste nestemate, aceste pietre prețioase puteau să ajungă pe mâinile acelor care nu știau să le folosească cum se cuvine. Au atras atenția asupra acestui pericol. Nu cumva unii oameni, neiscușiți în viața duhovnicească, prinși de o râvnă exagerată, să citească *Filocaliile* și să se vatăme.

Și atunci de ce spun că ar fi bine să încercăm să practicăm rugăciunea lui Iisus? Pentru că tot acești părinți filocalici spuneau că mirenii aflați sub îndrumare unui părinte o pot face. Pentru că această rugăciune folosește foarte mult celui care o face cu povățuitor.

Nu e nevoie să ne imaginăm că o să ne sfințim în 24 de ore sau în trei zile. Toți vor să ajungă isihăști în două săptămâni, dar nimeni nu vrea să spună rugăciunea cu gura, în șoaptă, vreme de câteva luni. De ce? Am auzit o întrebare interesantă și un răspuns foarte frumos: „De ce nu mai sunt avvi, părinți duhovnicești, stâlpi duhovnicești în zilele noastre? De ce nu mai sunt? Pentru că n-au vrut să mai fie începători”. Nimeni nu vrea să fie începător. Toți am intrat în biserică, gata, repede, trebuie să și intrăm în Sinaxare.

Nu e chiar așa! Să încercăm să fim începători. Să încercăm luni și ani de zile să ne nevoim, zicând rugăciunea cu gura. Încet-încet o să ne deprindem să zicem și când suntem la facultate – profesorul vorbește, suntem atenți, dar încercăm să ne și rugăm. Nu neapărat să ne punem metanii cu fir aurit, să vadă toți colegii noștri că eu sunt isihastul grupei sau isihastul anului. Să ne și lăudăm: „Măi, voi știți că eu mă spovedesc la părintele cutare, care practică rugăciunea lui Iisus? Voi știți că eu sunt chiar ucenic vrednic al părintelui respectiv? Eventual, ucenicul iubit al părintelui, care chiar duce viață sfântă. Uitați-vă voi bine la mine, nu vedeți în privirea mea puțin din strălucirea privirii părintelui meu? Uitați-vă la părul meu, la barba mea, nu vi se pare bizantină? N-ați putea să mă folosiți ca model pentru icoane?” Cam așa stau lucrurile!

Pe când, în același timp, studenții pe care nimeni nu dă doi bani, tineri care sunt considerați fraieri sau cine știe cum, stau acolo liniștiți și se roagă, după cum i-a îndrumat duhovnicul lor, și după doi ani, cinci ani, zece ani, ajung la rugăciunea minții, sunt căsătoriți, își cresc copiii cu mare grijă.

Am să vă spun un sfat pe care mi l-a dat un duhovnic. După ce m-am căsătorit, un duhovnic – care a trecut la Domnul – era ieromonah, fecior, totuși avea o înțelegere foarte frumoasă a familiei. După cum știți, soții nu doar se roagă, mai fac și dragoste, așa că l-am întrebat eu cum se împacă rugăciunea cu viața trupească, și mi-a zis: „Știi cum e? După ce faceți dragoste, o iei în brațe pe soție și te apuci și te rogi, zici rugăciunea, în timp ce ea se culcă”. Pentru că eu voiam, după ce făceam dragoste, să stau să mă rog cât simțeam nevoia să mă rog în altă cameră, când soția voia să se culce. Soția mi-a zis: „Piua! Nu m-am măritat ca să dorm singură! Vreau să dormi lângă mine”. Părintele a zis: „Foarte bine! Ea să doarmă și tu să zici rugăciunea, ținând-o în brațe”. Vă spun că a fost un început al căsniciei foarte, foarte frumos.

Îl pomenesc cu dragoste pe părintele respectiv, pentru că m-a ajutat să înțeleg cât de firească este familia și cât de frumoasă este familia. Părintele mi-a spus: „Bucurați-vă unul de altul și apoi, dacă se poate și înainte, rugați-vă lui Dumnezeu!”

Eu am ajuns la concluzia că – și fac doar o scurtă paranteză, că nu e nevoie să dau prea multe explicații – cea mai frumoasă unire trupească este cea a creștinilor care duc viață duhovnicească. Pentru că ei Îl iubesc pe Dumnezeu și știu că în momentul în care sunt împreună trebuie să facă cu adevărat dragoste, nu să facă sex sau să facă perversiuni. Nu experimentele erotice aduc împlinire cuplului. Aduc doar o împlinire de scurtă durată, care se ofilește foarte repede. Viața creștină e o viață binecuvântată cap-coadă! Dar nu voi insista acum asupra acestui subiect.

Rugăciunea poate fi spusă de către soți și când îi plânge copilul. Nu neapărat rugăciunea lui Iisus,

poate nu simt toți chemare să o spună. Zici un psalm, o rugăciune către Maica Domnului. Sau sunt momente în care efectiv nu mai poți, ajungi la capătul răbdării. Mie cel mai greu mi-a fost la primul copil, mi-a fost mai greu decât cu trei copii. Venim în căsnicie cu sloganuri gen de „Mamă, câte împliniri o să avem!”, dar uităm că de fapt căsnicia este și o cruce, că nu aduce mântuire doar prin facerea sau eventual producerea de prunci. Aduce mântuire prin purtarea crucii.

Și a fost foarte șocant ca un bebeluș să schimbe viața mea și să se bage în viața mea și să plângă când eu voiam să mă odihnesc. Sau să plângă când eu voiam să fiu cu prietenii sau când voiam să mă duc la slujbă – seara la vecernie, de exemplu. Copilul m-a lovit foarte puternic, pentru că mi-a arătat că viața de familie este puțin altfel decât îmi imaginam eu. Mă bucur că m-a lovit realitatea. Apoi, cu doi și cu trei copii mi-a fost mult mai ușor, că învățasem deja poezia.

Am să vorbesc fugitiv despre capitolul *mănăstiri*. Cred că greșesc tinerii care, cum începe vacanța, au fugit în mănăstire; cum începe anul universitar, s-au întors din mănăstire, nefiind în stare să reziste zece zile de vacanță în lume, pentru că nu știu să-și petreacă timpul liber, dar nevrând nici să se călugărească.

Ei vor să ducă viață de familie, dar cum se va întemeia această familie, numai Dumnezeu știe. Iar după ce se căsătoresc, eventual, la repezeală, își dau seama că nu sunt în stare să facă față ispitelor vieții, își dau seama că nu pot să fie tați buni, soți buni, mămici bune, soții bune, pentru că au fugit de viața în lume.

N-au știut să fugă doar de patimile lumii, au respins lumea și cu cele bune ale ei, iar intrând în lume

s-au lovit cu capul de perete, de grinda de sus, și au căzut la pământ.

Există astfel de tineri care stau tot timpul în astfel de hoteluri mănăstirești, eventual exasperându-i pe săracii monahi sau pe săracele maici care, din prea multă politețe, tot așteaptă ca tânărul sau tânăra să înțeleagă că mănăstirea nu este hotel, la care să-ți petreci vacanța fără să plătești nimic. Că mănăstirea nu e camping sau cine știe ce loc de recreere, de odihnă, eventual.

La fel de mult, poate mai mult sau mai puțin, nu-mi dau seama, greșesc cei care nu calcă deloc prin mănăstiri, de teamă ca nu cumva să fie fascinați de monahism. Cunosc un preot de mir care nu voia să meargă la Muntele Athos – preot căsătorit, cu copii – ca nu cumva să fie fascinat de Muntele Athos și să-și părăsească familia. Mie o astfel de abordare a problemei mi se pare ridicolă.

Am fost de curând, iarăși, la Sfântul Munte și am aflat un cuvânt extraordinar, de la un părinte tânăr. M-am bucurat foarte mult că părintele era tânăr, pentru că, dacă era bătrân, aș fi zis că spune cuvântul respectiv datorită experienței lui de zeci de ani în mănăstire, eventual în Sfântul Munte. Dar, părintele fiind tânăr, m-am bucurat că a vorbit luminat de Dumnezeu.

Și părintele a zis: „Dacă vine mireanul în mănăstire, stă o vreme, să se roage, să se liniștească. Și când se întoarce la familia sa, dacă începe să regrete: «Of, de ce nu m-am călugărit? Of, ce viață de doi bani e viața în lume!», dacă în loc să vină plin de putere duhovnicească, să ducă mai bine lupta cea bună, vine plin de angoase și de plictiseală, vina nu este a lui – spunea tânărul părinte athonit – ci este vina mănăstirii, că n-a fost în stare să-i dea energia și puterea de care avea nevoie pentru a rezista altfel la problemele

din lume”.

Mănăstirea trebuie să-i ajute pe mirenii care trăiesc în lume, care au familii și copii, nu să îi inspire să se plângă: „Vai, Doamne, ce păcat că nu m-am călugărit!” – ci să le dea puterea să reziste patimilor care-i asaltează în viața de zi cu zi. Să meargă mireanul în mănăstire și să ia o gură de aer duhovnicesc. Nu făcând simple pelerinaje, nu făcând turism religios.

Să nu devenim un fel de globe-trotteri duhovnicești, alergând de la o mănăstire la alta ca disperații, să facem colecție, să ne putem lăuda la toți prietenii că am văzut mai multe mănăstiri decât apar în *Lumea Credinței* și că putem face propriul nostru ghid al mănăstirilor, eventual; ci, mergând în mănăstiri pentru a lua gura de aer de care avem nevoie.

Important e ca în viață să vrei să faci voia lui Dumnezeu, nu voia ta. Au venit la Sfântul Serafim de Sarov două tinere. Una voia să se mărite, alta voia să se călugărească. Sfântul Serafim le-a binecuvântat să facă exact invers.

În principiu, nu e nimic nepotrivit în a te duce, tânăr fiind, la Sfântul Munte Athos, ca să te rogi ca Dumnezeu să-ți trimită soție. Dar nu-i nevoie să te duci în Sfântul Munte Athos pentru asta. Poți să te duci la orice biserică, mănăstire, unde sunt sfinte moaște, dacă vrei să te rogi la sfinți, poți să te duci la orice icoană făcătoare de minuni, poți să te duci chiar la icoana din casa ta, care e foarte mare făcătoare de minuni. Orice icoană la care te rogi cu credință e făcătoare de minuni.

În Ortodoxie există icoane făcătoare de minuni, dar nu există icoane nefăcătoare de minuni. A auzit cineva de vreo icoană nefăcătoare de minuni? Mă în-doiesc. Sunt chiar copii xerox ale icoanelor făcătoare de minuni, copii pe hârtie, în fața cărora s-au întâm-

plat vindecări sau alte minuni.

Privitor la viața de familie, unii aveți părinți care vă lasă să mergeți pe calea Bisericii, iar alții aveți părinți care vă sunt stavile. Iertați-i. Cei care au părinți credincioși duc o viață foarte frumoasă, foarte senină. Cred că viața lor în familie e un fel de pregustare a împărăției cerurilor. În timp ce alții sunt prigo niți de părinții lor: „Tu de ce nu mergi, fato, la discotecă? Tu de ce nu te fardezi ca celelalte?” Sau: „Tu de ce nu mergi, mă, cu fetele la discotecă?” Sau: „La vârsta asta ești fecior? Mă faci de rușine!” Sau: „Vrei să te căsătorești fără să știi ce înseamnă femeia?” Și presiunea asta nu durează doar trei zile sau cinci săptămâni. E o presiune de lungă, foarte lungă durată, care-i torturează la propriu pe tineri, cum îi torturau prigonitorii pe sfinții mucenici.

Pentru această prigoană tinerii care rabdă vor avea plată. Sunt unii care au o tinerețe pașnică în familie și-n clipa în care dau de greutatea căsătoriei, de prima ceartă, de prima tensiune, simt că se dau cu capul de pereți, întrucât au considerat că în familie totul va fi roz, de la pat până la clanță și înapoi, inclusiv mocheta, paharele din bucătărie și cine știe ce alte obiecte. Ei bine, în viață nu e totul roz.

Pe când cei care au dus o viață de prigoană din partea părinților, în clipa când s-au căsătorit au impresia că au intrat în rai. Pentru că s-au căsătorit slujindu-L pe Hristos, au știut bine ce fac când se căsătoresc, au ales bine o familie, o soție sau un soț alături de care pot duce o viață creștină, și într-adevăr pregustă raiul. Liniștea căminului lor este o icoană a sfințeniei.

Câte ore stăm cu părinții și câte ore stăm cu prietenii? Cu părinții stăm multe – dacă numărăm și orele de somn. Dar nu e corect! Trebuie să numărăm

orele în care stăm de fapt cu părinții și nu noi cu părinții în fața televizorului, uitându-ne la știri, la telenovela de dinainte și la filmul de după. Unul zice: „Eu am stat cu părinții mei șase ore, în care am discutat foarte multe: «Cât e ceasul?» «Ai văzut reclama asta?» «Ce film urmează?»” Acesta este un timp mort, nu este un timp în prezența părinților.

Pe când cu prietenii lucrurile sunt altfel. Dacă nu stăm ca proștii să ne uităm la aceleași telenovele, la aceleași știri, în loc să discutăm lucruri mai frumoase.

Mai fac o paranteză. Am fost chemat la Kensi Show, la o emisiune pro și contra televizorului. Evident eu trebuia să am poziția ridicolă de ortodox papagal, care va fi rușinat de pozițiile de bun simț ale celorlalți. Numai că m-a ajutat Dumnezeu – foarte mult m-a ajutat, pentru că puteam să mă fac de rușine – astfel încât s-au contrazis invitatele între ele, și nu era nevoie să polemizez eu, ci doar să subliniez, spunându-i uneia: „Dacă te uiți șase ore pe zi la televizor, așa cum spui, înseamnă că ești dependentă de asta”. „Ba nu, nu sunt dependentă!” Nu era nevoie să îmi întăresc argumentația, telespectatorii înțelegeau că dacă fata respectivă avea, așa cum spunea, cinci televizoare în patru camere, și că ei nu-i place să meargă la discotecă pentru că-i place să vadă emisiunile de la televizor, fata era dependentă de televizor. Spunea: „Cum să nu fiu cu prietenii? Dacă e o emisiune interesantă la televizor, îmi chem prietenii și stăm în fața televizorului.” Nu era nevoie să-i sugerez că o astfel de poziție e cel puțin ciudată, ci înțelegeau toți asta și fără argumentarea mea.

Ea spunea: „Ce frumos e să stăm la telenovelă, ce frumos e să ne uităm la o știre...” Prietenii fiind, nu știm decât să ne uităm la televizor, ca și cum Hristos

ar trebui să schimbe ceva genetic în pântecul mamei, când se naște bebelușul să se nască cu o cutie minusculă în fața ochilor, care să crească odată cu vârsta și să avem tot timpul un ecran cu cristale lichide, care să nu ne vatăme ochii.

Legat de prieteni, de petrecerea timpului liber. Știți și voi, nu e nevoie să vă spun eu, că una din marile probleme ale tinerilor creștini este că nu știu să-și petreacă timpul liber. Ce ușor e să te speli pe dinți, pe față sau sub braț, ce ușor e să mănânci, ce ușor e să dormi, ce ușor e să mergi la facultate dacă nu sunt cursuri plictisitoare, ce ușor e să chiulești de la facultate în parc dacă sunt cursuri plictisitoare, și ce greu e totuși în timpul acela liber să nu faci păcate. Ce greu este să ai un mod frumos de a-ți petrece timpul liber.

Nu trebuie să venim la facultate așteptând cât mai repede să se termine cursurile ca să mergem la bar, așteptând să se termine ora de seminar ca să mergem în parc, așteptând să se termine anul universitar, să se termine vacanța, și să se termine facultatea fără să rămânem în cap cu nimic.

Cred că nu aș putea încheia mai frumos această expunere decât amintindu-vă ultimele cuvinte pe care le-a rostit pe patul de spital părintele Stăniloae, acest mare teolog al neamului românesc, ale cărui cărți, din păcate, le citesc foarte puțini tineri teologi. Când am citit *Dogmatica* părintelui Stăniloae, am înțeles cu adevărat că Dumnezeu este dragoste. Am înțeles că de dragoste se leagă întreaga noastră cunoaștere teologică. Poate că citisem înainte de multe ori că Dumnezeu este dragoste. Poți să citești până te plictisești, până nu simți că așa este, până nu înțelegi că așa este, cuvintele astea n-au putere în inima ta. Dar prin scrisul părintelui Stăniloae, vă spun, mi s-a

părut că intru într-o lume paralelă, într-o lume minunată. M-a ajutat să înțeleg cât de armonios se leagă în Biserică învățăturile de credință. Despre sfinții îngeri, despre tradiție, despre Sfânta Liturghie, totul se leagă unitar.

E adevărat că unii, după ce au citit două sau trei pagini de dogmatică, au ajuns la concluzia că părintele Stăniloae este greu de citit și mai bine să citească doar Limonarii, Sbornice și Vieți de sfinți.

Aș recomanda să începeți încetul cu încetul, să nu mâncați Stăniloae cu polonicul, să-l mâncați pe părintele Stăniloae cu lingurița, cu pipeta, eventual, la început. Câtă vreme avem dinți de lapte, să mâncăm atât cât putem digera, să nu facem indigestie, să ajungem la doctor, că avem buba. Adică recomand să se înceapă citirea cărților părintelui Stăniloae cu cărți simple, cum e *Mica Dogmatică vorbită*. Foarte mult cred că pierde cei care n-au citit *Mica dogmatică vorbită*, a părintelui Stăniloae, apărută la Deisis. Sau cele *7 dimineți cu părintele Stăniloae*, interviurile luate de Sorin Dumitrescu, volum care ți-l face prieten pe părintele Stăniloae, ți-l face drag. Te ajută să-l înțelegi, să-l iubești și să vrei să citești din ce în ce mai mult din scrierile sale.

Pe patul de spital, părintele Stăniloae a spus câteva cuvinte care rezumă toate volumele de teologie pe care le-a scris și, eventual, toate *Filocaliile* pe care le-a tradus. Luați aminte la ultimele cuvinte ale unui teolog. Pentru că trebuie să fim teologi, nu vreme de patru ani de studii, nu vreme de douăzeci de ani, profesoarele de religie, până ajung la pensie, nu cincizeci de ani tinerilor care deveniți preoți și, la un moment dat, poate la bătrânețe vă veți pensiona, trebuie să fim teologi pentru totdeauna. Trebuie să fim vorbitori cu Dumnezeu și vorbitori despre Dumnezeu, iar

în rai, toți sunt teologi, toți Îi dau slavă lui Dumnezeu, asta este adevărata teologie. Poate știți de la Sfinții Părinți, teologia nu însemna învățarea pe de rost a unor citate, ci era vederea lui Dumnezeu.

Și spune părintele Stăniloae: „Vorbim despre Tine, Doamne. Cu voința. Plini de har și de adevăr. Hai, hai, hai. Plini de har și de adevăr. Hai, hai, hai. Hai să ne trezim. Hai să ne sculăm. Hai să vorbim. Haide, Doamne, hai. Hai, hai, hai să vorbim. Haide, Doamne. Hai, hai, hai să vorbim. Hai, haide, Doamne. Hai să vorbim”.

Să ne ajute bunul Dumnezeu să vorbim cât mai mult cu El în viața aceasta și după viața aceasta. Să ne ajute bunul Dumnezeu să-L mărturisim cu toată ființa noastră, nu numai prin vorbe, ci și prin fapte, astfel încât, la sfârșitul vieții noastre, să ajungem în împărăția cerurilor alături de toți îngerii și sfinții, de marii stâlpi ai Bisericii și chiar de părinții purtători de Duh Sfânt ai vremurilor noastre: de părintele Stăniloae, de părintele Justin Popovici, de părintele Filothei Zervakos – ucenicul Sfântului Nectarie din Eghina, de părintele Paisie Aghioritul, de părintele Porfirie, de părintele Paisie Olaru, de toți cei care L-au mărturisit pe Hristos și au primit cununa mântuirii.

Întrebări și răspunsuri

Aș dori să răspund acum la întrebările voastre. Cred că e bine să-mi puneți întrebări cât mai simple și mai clare și mai la obiect, dându-vă seama că n-aveți în fața voastră vreun părinte duhovnicesc sporit în ale duhului, ci un tânăr ca voi, care poate să vă răspundă doar despre probleme specifice vieții pe

care o trăiți.

Cred că în clipa în care uităm să întrebăm, uităm să trăim. Cel care nu întreabă ori e sfânt și vorbește numai cu Dumnezeu, ori e în înșelare. Să nu uităm să întrebăm. Pentru că dacă rămânem cu întrebările, fără a primi răspunsurile, vom amoriți.

Părintele Ioan Ică spunea un cuvânt extraordinar tinerilor teologi: „Teologii români tineri trebuie să meargă pe urmele Sfinților Părinți. Altfel, încremenesc ca Baba Dochia”. Cred că cei care nu întreabă încremenesc ca Baba Dochia. Pe când, dacă aflăm răspunsul, vom avea alte întrebări, și alte, și alte, și alte întrebări, până vom primi răspunsul final de la Dumnezeu.

Ce pot face, în calitate de diriginte la liceu, pentru elevele care au făcut avorturi?

Vă duceți la magazinele Top Gun, cumpărați o bazooka, le chemați în fața clasei, le faceți o lecție de morală după care, cu dragoste și cu multă pocăință, le împușcați. Doamne ferește!

Trebuie să vă apese și pe voi că fetele au avortat. Să nu se supere doamna dirigintă care întreabă dar, poate, dacă era mai apropiată de elevele ei, în loc să avorteze trei eleve, ar fi avortat doar două sau poate doar una sau poate niciuna.

Zicea părintele Necula de la Sibiu: „În astfel de cazuri, prost nu e ginecologul vostru, prost e teologul vostru”, și automat, profesorul vostru de religie, părinții voștri, că n-au știut să fie teologi și să vă ajute să nu ajungeți la avort. Nu recomandându-vă să folosiți cele mai sănătoase prezervative, marca X – că altfel s-ar găsi la pangarele bisericii – ci îndemnându-vă să mergeți pe calea cea mai sigură de a nu rămâne însărcinate: înfrânarea. Calea pe care Biserica o reco-

mandă de sute și sute de ani. Dacă te înfrânezi până la nuntă, n-ai de ce să ajungi la avort.

Ce putem face, ce să le spunem elevelor care afirmă că fecioria nu mai e la modă?

Să le spunem: „Aveți dreptate, fetelor! Fecioria nu mai e la modă. Nici Hristos nu mai e la modă! Nici credința creștină nu mai e la modă”.

Dacă Hristos, Care a pus mâna pe bici în templu și a răsturnat mesele neguțătorilor, ar veni în zilele noastre între noi, ca Fiu al lui Dumnezeu, ar răsturna mulți dintre idolii pe care ni-i facem. Ar ataca patimile și idolii societății, iar societatea L-ar răstigni a doua oară, cum spunea părintele Serafim Rose. Iar pe sfinții care au scris contra homosexualității, de exemplu, i-ar considera dușmani ai societății și i-ar băga la închisoare. I-ar considera dușmani publici. *Public enemies!*

Tot Sfântul Teofan Zăvorâtul spunea: „Să nu ne fie teamă că suntem acuzați că suntem extremiști”. Sfântul Ignatie Brianceaninov face referire la faptul că ortodocșii care mărturisesc dreapta credință sunt considerați fanatici, fundamentalști. Cei care spun că virtutea e virtute și păcatul e păcat sunt considerați depășiți, minți înguste, încuiați. Sfântul Ignatie Brianceaninov ne spune că astfel de cuvinte trebuie să fie laudă pentru noi. Ia auziți: „Dacă gândești altfel și socoți porunca Bisericii mai puțin întemeiată decât socotința ta și a celorlalți de un cuget cu tine, atunci nu mai ești fiu al Bisericii, ci judecător al ei”. (Adică, dacă Biserica zice: „Asta e păcat!”, iar tu zici: „Asta nu-i păcat!”, nu mai ești fiu al Bisericii, ci judecător al ei.) Și sfântul continuă. „Mă numești mărginit? Neluminat îndeajuns, egoist? Adică fanatic, fundamentalist? Lasă-mă în mărginirea și-n celelalte neajunsuri

ale mele. Voiesc mai bine a rămâne, cu toate aceste neajunsuri, fiu al Bisericii de Răsărit, decât ca având părutele calități (care părute calități? Să fiu sociabil, cetățean bun, să nu supăr pe nimeni, să nu zgârii pe nimeni, să fiu cetățean de exemplu al satului, comunei, orașului, care are o credință de-a valma, toate credințele sunt bune, toate sectele sunt biserici), să mă fac mai deștept decât ea și ca atare să-mi îngădui a nu-i da ascultare și a mă despărți de ea”.

Lasă să ne acuze dușmanii lui Hristos că suntem fanatici, fundamentalști, încuiați la minte – astea sunt vorbe de laudă. Ce credeți, că prigonitorii îi laudau pe sfinți: „Bravo, frate, câtă vitejie ai, când noi te ardem pe foc! Mamă, ce tare ești, că noi îți tăiem mâna și tu nu spui nimic. Ești un adevărat erou! Sângele tău curge șiroaie, noi te scuipăm, iar tu ești un mădular vrednic al Bisericii lui Hristos!” Credeți că așa era? Nu! Îi jigneau pe mucenici, îi călcau în picioare, îi batjocoreau în fel și chip. Dacă pe Hristos L-au batjocorit, oare pe urmașii lui Hristos cum îi vor primi? Să nu uităm cât au fost de prigoniți sfinții Bisericii noastre.

Mi-a spus un cuvânt frumos părintele Iulian, duhovnicul Schitului românesc Prodromu de la Sfântul Munte Athos: „Într-adevăr, e greu să mărturisești astăzi dreapta credință, pentru că lumea care L-a prigonit pe Hristos și pe mărturisitorii credinței în Hristos îi va prigoni. Lumea care L-a batjocorit pe Hristos și pe ucenicii lui Hristos îi va batjocori”. Deci să nu ne fie teamă atunci când lumea ne zice că suntem fanatici. Să nu ne temem când ne zice că suntem fundamentalști. Da, noi avem un fundament: credința în Hristos. Nu e o rușine ca fundamentul tău să fie credința în Hristos.

Să ne speriem însă atunci când cei de alte credințe ne spun: „Bravo, ce frumos te rogi! Hai să ne

rugăm împreună. Vino și la secta mea, vin și eu la biserica ta, că avem toți aceeași credință!” Sau când cei care calcă în picioare învățăturile morale ale Bisericii spun: „Vai, ce tolerant ești! Hai să băgăm și toleranța între virtuțile evanghelice! E bine așa, să nu spui răului rău, și minciunii minciună”.

Atunci să ne speriem, nu când suntem acuzați că suntem fundamentalisti. Când suntem lăudați de lumea pseudo-creștină, de lumea post-creștină, de lumea păgână în care trăim, atunci să ne fie teamă.

Când mă laudă păgânii, când mă laudă sectanții că ce bun sunt, ceva e-n neregulă. Înseamnă că mărturia mea nu i-a trezit. Dacă mărturia mea era bună, trebuia să trezească în ei conștiința că nu fac parte ei din Biserica pe care a întemeiat-o Hristos, și ar trebui să vrea să intre în Biserica lui Hristos sau să te prigoanească din cauză că nu vrei să accepți ideea lor că Biserica e suma tuturor sectelor și confesiunilor.

Cum comentați sfatul de a avea doi duhovnici în același timp, unul mai departe și unul mai aproape de noi ca distanță geografică?

Întrebați-l pe duhovnicul de mai aproape cum înțelege lucrurile. Sau, eventual, pe cel mai departe. Dar e mai bine să-l întrebați pe cel mai aproape. Pentru că dacă duhovnicul de aproape știe că ți-e de folos ca, o dată la trei luni, o dată la cinci luni, să mergi și la mănăstirea X, să ceri cuvânt de folos de la părintele care n-o să-ți spună să mergi în altă direcție decât cea în care te călăuzește părintele tău, nu e nicio problemă.

Dacă duhovnicul de lângă tine spune: „Da, du-te o dată la câteva luni și la mănăstirea cutare”, e foarte bine. Mi s-a întâmplat, vă spun cu bucurie, să mă spovedesc la părintele Iulian de la Prodromu, care

mi-era foarte drag. De câteva ori, ascultându-l cum îmi vorbește, mi se părea că a coborât efectiv un sfânt din icoane.

Și nu că am eu halucinații, ci pur și simplu știam râvna acestui mărturisitor al lui Hristos, care ar fi gata să-și pună sufletul pentru Hristos, și ascultându-l simțeam o putere duhovnicească pe care am simțit-o citind Viețile Sfinților.

Am ajuns să mă spovedesc fără voia mea la el. Mă spovedisem la părintele meu înainte să plec spre Grecia, am ajuns în Athos și un tânăr i-a spus părintelui Iulian că vrea să ne spovedim. Părintele a zis: „Hai, spovediți-vă!”

Și eu am stat, m-am gândit: „Măi, ce fac? Îmi trădez duhovnicul? Îmi vând duhovnicul pentru un extaz filocalic de trei minute?” Și m-am gândit: „Părintele meu duhovnic nu s-ar întrista, doar el îl cunoaște pe părintele Iulian, chiar el mi-a recomandat: «Când te duci în Athos, să te duci la părintele Iulian» – și n-ar fi o trădare”. M-am spovedit la părintele Iulian și a fost tare, tare bine. Apoi părintele meu s-a bucurat când a aflat că m-am spovedit la părintele Iulian. Nu mi-am trădat prin asta duhovnicul, prin asta sunt și mai aproape de el, pentru că duhovnicul adevărat nu vrea să ne pună la *brelocul* lui: „Câți ucenici am? Șapte sute douăzeci? Mai am până la mie”. Cum fac rețelele de telefonie mobilă: „Am depășit milionul de clienți” – să zică duhovnicul: „În post am bătut mia de penitenți...”. Duhovnicul vrea să fii al lui Hristos. Iar dacă vrea să fii al lui, la breloc, nu e duhovnic. E fals duhovnic.

E foarte aiurea însă când, fără să te sfătuiești cu duhovnicul tău, mergi pe furiș la părintele X, la mănăstire. Păcatele mari, eventual, i le zici părintelui de lângă tine, alea mai mici, părintelui de la mănăstire,

să creadă că ești mai înduhovnicit, așa. Părintele ieromonah îți spune: „Citește trei catisme din Psaltire”, părintele din oraș, o catismă. Tu spui: „Cum să-l împac și pe unul și pe altul? Cum să împac și capra și varza? Trei plus unu fac patru, patru împărțit la doi fac doi. Deci, am să fac două catisme, ca să-i ascult pe amândoi”. De fapt, nu i-am ascultat nici pe unul, nici pe altul.

Cum ar putea protestanții să-și dea seama că nu posedă dreapta credință?

Întrebare foarte importantă, foarte importantă. Cred că noi greșim foarte, foarte mult, când noi îi mințim pe protestanți; cred că noi greșim foarte mult când îi mințim pe catolici, când îi mințim pe monofiziți, și le spunem: „Toate confesiunile creștine sunt una. Toți facem parte din Biserica lui Hristos”. Pentru că ni s-ar părea dur să le spunem: „Noi suntem Biserica cea vie, iar voi v-ați rupt de ea”.

Mi-a zis Înalțul Andrei Andreicuț un cuvânt frumos, auzit de la părintele Rafail Noica: „Noi suntem Biserica, iar celelalte sunt confesiuni”. Într-adevăr, e bine să înțelegem asta: noi suntem Biserica, iar ceilalți sunt doar membrii ai unor confesiuni.

Hristos a dat Duhul Sfânt Sfinților Apostoli, Sfinții Apostoli, urmașilor lor, și tot așa până în zilele noastre. Pe când protestanții nu se află într-o continuitate vie cu Hristos și cu Sfinții Apostoli și cu Sfinții Părinți. Iar noi greșim dacă le spunem, din dragoste: „Măi, hai, treacă de la noi! Și voi sunteți Biserica”. Mai apare vreo confesiune, vreo sectă nouă? „Hai, treacă de la noi, intrați și voi, că turma e mare!”

Cred că e bine să le spunem protestanților: „Fraților, e bună râvna voastră pentru Scriptură, dar noi avem *copyright* pe Scriptură. Dar Scriptura au scri-

s-o străbunicii noștri. Voi n-aveți dicționarul adecvat ca să o înțelegeți. Adică străbunicii străbunicilor străbunicilor străbunicilor noștri duhovnicești, Sfinții Evangheliști și Sfinții Apostoli, când au scris Noul Testament, i-au lămurit pe creștini cum trebuie înțeleasă Sfânta Scriptură”.

Credeți că primii nedumeriți au apărut în secolul XX? Primele nelămuriri legate de înțelegerea Scripturii sunt recente? Sau au apărut odată cu apariția protestanților? Nu! Nelămuriri au fost de la început.

Un creștin l-a întrebat pe Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan: „Cum să înțeleg versetul ăsta? Cum să înțeleg pasajul ăsta?” Și sfinții, care erau vii lângă ei, le-au explicat: „Pasajele trebuie înțelese astfel...”.

Și așa cum noi, atunci când aflăm că e un spectacol interesant în oraș, punem mâna pe telefoane și ne sunăm toți prietenii: „Măi, e spectacolul cutare!”, tot așa creștinul cutare le-a zis prietenilor și verișorilor săi: „Știți cum trebuia înțeles versetul cutare? Uite așa.” „De unde știi?” „Mi-a zis Marcu, că i-a zis Apostolul Pavel, alaltăieri, după rugăciune.” „Așa trebuie înțeles?” „Așa trebuie!”

Biserica a păstrat înțelegerea Sfintei Scripturi, pentru că Biserica nu s-a întemeiat pe apariția Scripturii. N-a zis Hristos: „Voi zidi Biserica Mea când va fi gata toată Scriptura!” Pentru că dacă era așa, pica Scriptura din cer și le-o arăta Hristos apostolilor și o dădea la copiat.

Mai întâi a existat Biserica și apoi Sfânta Scriptură. Scriptura a răsărit în Biserică. Credința creștină a fost în Biserică înaintea Scripturii și înțelegerea adevărată a Scripturii a păstrat-o numai Biserica. Noi, în Ortodoxie, am păstrat învățătura Sfinților Apostoli și a Sfinților Părinți: Ne putem întreba: „Ce legătură au Sfinții Părinți cu Sfinții Apostoli?” E ca și

cum am spune: „Ce legătură am eu cu taică-meu?” Sau: „Ce am eu cu maică-mea?” Foarte multe am: ea mi-a dat viață. Sfinții Apostoli i-au născut pe urmașii lor, aceștia pe urmașii lor, și tot așa, pe Sfinții Părinți.

Zicea foarte frumos părintele Justin Popovici: „Între Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți nu este, în esență, nicio deosebire”. Ați auzit? Între Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți nu e nicio deosebire. Între Sfinții Părinți și sfinții care au urmat până în vremurile noastre nu e nicio deosebire. Între Sfântul Maxim Mărturisorul și părintele Justin Popovici nu e nicio deosebire esențială. Între Sfântul Simeon Noul Teolog și Sfântul Siluan Athonitul nu e nicio deosebire esențială.

Sfinții de astăzi, cuvioșii de astăzi, sunt urmașii sfinților de ieri, care sunt urmașii Sfinților Apostoli, despre care tot părintele Justin spunea: „Ce sunt *Faptele Sfinților Apostoli*? Ele sunt fapte ale lui Hristos, sau și mai bine spus apostolii lucrează aceste fapte prin Hristos, Care se află în ei și lucrează prin ei. Și ce sunt viețile tuturor credincioșilor următori ai lui Hristos și care se perpetuează prin ei cu ajutorul Sfințelor Taine și ale sfintelor virtuți? Și ce sunt *Viețile Sfinților*? Ele nu sunt nimic altceva decât un anume fel de continuare a *Faptelor Apostolilor*. În ei se află aceeași Evanghelie, aceeași viață, aceeași credință, aceeași veșnicie, aceeași «putere de Sus», Același Dumnezeu și Domn. Fiindcă *Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este același* (Evrei 13, 8).”

Viețile Sfinților Apostoli sunt o prelungire a vieții Mântuitorului. Viețile sfinților sunt, de fapt, o prelungire a vieții Mântuitorului. Și ar trebui ca viețile noastre să fie o prelungire a vieților sfinților. A vieților sfinților! Să nu ne speriem, așa ar trebui. Viețile noastre ar trebui să fie o prelungire a vieților sfinților, a vieților sfinților apostoli și a Evangheliei. În

viața noastră, Hristos ar trebui să trăiască. În familia noastră, în casa noastră, în orașul nostru.

Asta ar trebui să le spunem protestanților: „E bine că iubiți Scriptura, dar iubiți-o până la capăt! Iubiți-o până la capăt! N-o tâlcuiți după capul vostru, tâlcuiți-o după cum au vrut să fie înțeleasă sfinții care au scris-o”.

Ce sfaturi ne dați pentru a avea o căsnicie fericită?

Pregătiți-vă serios dacă vreți să aveți o căsnicie fericită. Am scris o carte întreagă pe tema asta: *Cartea Nunții. Cum să-mi întemeiez o familie* – acolo am zis tot ce știam să spun.

Ce argumente să le aducem elevilor în favoarea păstrării castității până la căsătorie?

Antrenamentul. Dacă Dumnezeu, Care vrea împlinirea omului, ar fi știut că e bine să facem dragoste înainte de căsătorie, ne-ar fi recomandat prin glasul duhovnicului: „Băiete, capătă experiență cât mai temeinică! Dacă n-ai zece fecioare la activ, nu te priimesc la spovedanie”. Pentru că preoții ne vor binele. Biserica ne vrea binele. Biserica nu ne vrea răul. Prin Biserică ne vorbește Dumnezeu. Or, dacă Dumnezeu a zis să mergem pe calea înfrânării până la căsătorie, știe El de ce a zis așa și nu altfel.

De ce se spune că înainte de Taina Cununiei tinerii fac sex, iar după, fac dragoste? Cu ce schimbă Taina Cununiei această situație în relația dintre cei doi? Unii pot spune că fac dragoste și înainte de cununie, afirmând că o iubesc pe cealaltă persoană.

Așa este! Rezumatul filmului Titanic este că Jack și Rose acolo fac dragoste, nu fac sex. Lumea de

astăzi ne învață că învățăturile Bisericii au trecut și că important este să ajungi în pat și acolo cunoști adevărata dragoste.

Există o deviză în Occident: *Make love, not sex!* adică până și tinerii s-au săturat de prietenii de scurtă durată, în care e căutată numai pofta trupeză. Am vorbit ieri la un liceu și într-o pauză au venit două fete la mine cu aceeași întrebare: „Cum să-l conving pe prietenul meu să nu se culce cu mine?” Fata speriată. Am întrebat-o: „Dar colegele tale, care au făcut deja asta, câtă vreme au rămas cu prietenii lor?” „Aa, puțin.” Și zic eu: „Și tu crezi că o să fii prima care o să rămână multă vreme?” „Mmm... nu!” „Atunci, gândește-te bine ce vrei: o plăcere de câteva momente, repetată vreme de câteva zile, de câteva săptămâni sau de câteva luni, după care ajungi la eșec? Că după aia pleacă. Și rămâi și fără Costel, și fără himen. Pe când, dacă pleacă numai Costel, fecioria rămâne. Dacă ai grijă de feciorie vreme de câteva luni, de câțiva ani, o să ai parte de o căsnicie binecuvântată”.

Cum putem afla care ne este vocația? Prin rugăciune?

Mai ales prin rugăciune, dar nu mulțumindu-ne să ne rugăm. Trebuie să fim și foarte preciși în căutările noastre. Sunt fete care vor să se mărite: „Doamne, ajută să mă mărit! Doamne, ajută să mă mărit!”, dar ea privește numai în jos și, dacă întâmplător va trece pe lângă un teren de sport unde un tânăr face flotări, îi va vedea chipul și va spune: „Ăsta e!” Sau dacă tânărul privește în jos și fata plantează ghiocel pe marginea străzii, când fata e cu ghiocelul în mână, sau cu sămânța de ghiocel, el zice: „Stai! Stai acolo! Vrei să te măriți cu mine?”

Nu trebuie să ne limităm la rugăciune, rugăciune, rugăciune, fără să deschidem ochii. Până la cununie stăm spate în spate cu persoana cu care urmează să ne căsătorim și abia după ce părintele a terminat slujba, ne întoarcem unul cu fața spre celălalt și descoperim: „Aoleu, e știrbă!” „Aoleu, e chior!” „Aoleu, e chel!” „Aoleu, e paralizat!”

Dacă un om are o anumită problemă fizică (și eu încep să chelesc și am albit, deci nu râd de problemele altora!), când te căsătorești, trebuie să știi cu cine te căsătorești. Nu cu *ce* te căsătorești, că nu iei un obiect, iei o persoană vie, că doar nu iei una rece și pe masă. Trebuie să o cunoști, nu eventual să zici: „Doamne, trimite-mi un înger din cer”. Să repeți ca Loredana: „Ridică-mă la cer”, ca să-l văd pe Gigel... Că nu vin gaborii să te ridice, vin eventual diavolii să-ți dea înșelări: „Băi, tu ești potrivit s-o iei pe Tanța, care e sectantă”. Și-atunci zici: „Dumnezeu mi-a spus asta!” Și ai trecut și tu la secta ei.

Să fim foarte practici: rugăciunea, rugăciune – viața, viață.

Ați găsit în cartea de rugăciuni vreo rugăciune pentru clătirea gurii după spălatul cu periuța pe dinți? Ar fi penibil, dăm cu periuța și apoi zicem: „Doamne, eu mi-am făcut partea, de-acum, e rândul Tău!” Și vine îngerul și ne clătește pe dinți. Nu se poate! Ce e al nostru, porția noastră, să o facem noi și Dumnezeu Își face lucrarea Lui. În Ortodoxie cunoaștem o lucrare sinergică între Dumnezeu și om.

Cum putem să ne găsim duhovnicul?

Căutându-l, în primul rând, nu așteptând să ne pice din același cer din care alții așteaptă logodnici sau mirese. E adevărat că trebuie să-l și cauți și să te și rogi. Duhovnicul potrivit vine ca un dar de la Dumne-

zeu, după multă căutare. Dar nu așa, să tot trăiești în păcat și-n cine știe ce perversiuni, până găsești duhovnicul sfânt. Ești păcătoasă? Du-te la duhovnic. Nu e sfânt? Nu-i nimic! E duhovnic, are harul de a lega și a dezlega păcatele, te sfătuiești cu el: „Părinte, sunt o păcătoasă, dar vreau să mă ierte Dumnezeu!” Părintele îți rânduiește un canon, adică un balsam pentru care vindecă sufletul de rănilor făcute de păcate, un balsam pentru sufletul rănit de păcate, și te vindeci. După ce te spovedești de câteva ori, Dumnezeu îți trimite poate și alt duhovnic mai potrivit, dar fă tu primul pas. Nu zice: „Aștept să-l văd pe ucenicul Sfântului Siluan Athonitul făcând minuni în fața mea, precum părintele Porfirie în Grecia, și atunci voi ști că Dumnezeu mi-a dat semn că trebuie să mă las de beție. Sau că trebuie să las seringă cu *ecstasy*”. Nu așa! Eu să vreau să fac primul pas, mă spovedesc, mă lupt cu păcatul și Dumnezeu îmi trimite și duhovnicul cel bun.

Cu puțin timp în urmă, cei care ajungeau în fața altarului nevirgini erau excepții. Acum sunt excepții cei care ajung virgini. Se poate face ceva sau este o cauză pierdută?

Este o cauză pierdută. Duceți-vă să vă destrăbălați și veți intra în împărăția cerurilor prin prea marea milă a lui Hristos, Care a văzut că nu mai aveți nici o șansă de a duce o viață curată. Poate fi acesta discursul Bisericii, când Hristos a zis: „Eu voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor putea birui”? Ce înseamnă că iadul nu va birui Biserica? Asta înseamnă că până la sfârșitul vremurilor vor exista creștini cu viață sfântă.

Care trebuie să fie atitudinea noastră ca tineri față de păcatele care ne asaltează? Cred că am menționat acest lucru și în *Cartea Nunții*, sper să nu greșesc,

dacă se vorbește despre pierderea fecioriei, înseamnă că în urmă cu o secundă puteam vorbi despre feciorie.

Fetele, întrucât se nasc fecioare și se vor naște fecioare până la sfârșitul lumii, dacă se va vorbi despre pierderea fecioriei se va putea vorbi și despre feciorie. Hristos le va întări pe fetele care duc lupta cea bună să se mărite fecioare. „Iar băieții să se distreze ca porcii, că Dumnezeu îi iartă pe toți, nu?” Nu! Evident, nu!

Că m-a întrebat cineva de ce pun problema așa vorbind despre fete. În egală măsură responsabilitatea este și a tinerilor. Nu zice nicăieri Biserica: „Fata să se mărite fecioară, iar băiatul cum poate”.

În ceea ce privește criteriile pentru întemeierea unei familii trainice, celălalt trebuie să ne placă și fizic, și intelectual, și duhovnicește. Trebuie să fie potrivire pe aceste trei planuri.

Pentru că dacă fata este doar frumoasă, s-ar putea să plece după vreo patru săptămâni de căsătorie. Cu TIR-ul, la turci, dar nu în pelerinaj la Constantinopol.

Ei bine, dacă e doar deșteaptă, s-ar putea ca deșteptăciunea s-o facă să se creadă burica universului, să nu creadă în Hristos și din căsnicie să se aleagă praful.

Dacă e doar credincioasă, s-ar putea să creadă că viața de familie înseamnă, hai să zicem, doar catisme în doi și cu asta, basta.

Cred că trebuie să fie potrivire pe toate planurile. Chiar dacă în timp frumusețea mai trece. Femeii, după câteva nașteri, poate i se mai schimbă trupul... Bărbatului, după câteva zeci de ani de căsnicie îi mai cad dinții, părul, femeii îi mai cad sânii, șoldurile i se mai deformează, celulita își spune cuvântul – „dacă nu folosești unguentul X” -, dar dragostea rămâne.

E foarte important să fie mare dragoste la început între soți, în Hristos și în Biserică. Să ținem cont de credință, v-am spus: credința e foarte importantă. Pentru că dacă unul e credincios și celălalt nu e, se alege praful de căsnicia lor. Pentru că diavolul va face ca cel necredincios să-l rupă pe cel credincios de calea mântuirii. Dacă nu reușește, se ajunge la divorț, sau, foarte trist, se ajunge la situații în care nu se divorțează de gura vecinilor, a soacrei sau de gura târgului, dar de fapt căsnicia a dispărut, a expirat.

Trebuie să fie potrivire și la nivel de frumusețe, că dacă Banderas ia cine știe ce femeie cu defect de mers sau cu handicap, de stă numai în pat, s-ar putea să se sature de ea după primele injecții pe care trebuie să i le facă. Sau dacă o actriță ortodoxă ia un bărbat hidos, după ce i-a mâncat banii de pe C.E.C., s-ar putea să se plictisească de relația lor.

Trebuie să fie o potrivire și la nivel de frumusețe. Să știți că nu există oameni urâți. Cel mai urât om din sala asta să ridice mâna. Nu există cel mai urât om din sala asta... Pentru că pe cel mai urât om din sala asta o să-l iubească cea mai urâtă femeie din sala vecină și pentru ea o să fie Făt Frumos. El când o să o vadă, o să zică că a deschis cartea de povești și a găsit-o pe Ileana Cosânzeana. Sau pe Albă ca Zăpada, dacă a descoperit celălalt volum. Nu există oameni urâți.

Cum o păstrăm în viața noastră pe persoana pe care o considerăm potrivită pentru noi? Iubind-o?

Dacă nu o iubim, nu o putem păstra. Să ne fie clar. Dacă noi credem că în viața creștină trebuie să dispară povestea de dragoste și să fie o viață de rutină, ne înșelăm.

Dragostea trebuie să fie vie. Să aibă poezie. Există duhovnici care înțeleg cât de important e ca în-

tr-o căsnicie dragostea să fie vie. Și, când dragostea nu mai este vie, să vă doară.

Eu vă spun, au fost momente în care mi s-a împuținat dragostea de soția mea – cel mai bine îți dai seama de asta mai ales seara, la rugăciune, mai ales când te rogi pentru celălalt. Îți dai seama că celălalt a devenit brusc aproapele tău. Nu mai e persoana pentru care arde inima ta. A devenit o persoană pentru care sentimentul s-a blazat și atunci... „Și îi iartă ei greșelile...”. Ea îmi iartă mie greșelile mele, precum și eu o iert pe ea. Dacă o iert. Dar, dacă că nu mi-a făcut mâncare caldă, nu o iert.

Înțelegeți? Trebuie să ținem dragostea vie și, fiind iubit, celălalt nu va fugi. Sau dacă va fugi, după trei-patru experiențe extraconjugale se va întoarce. Va ști: „Colega de servicii avea dimensiunile standard 90-60-90, dar nu mi-a adus împlinire. Verișoară-sa avea 92-62-91, dar nici ea nu mi-a adus împlinire. Vânzătoarea de la pâine avea și aia forme bune, dar nici aia nu mi-a adus împlinire. Pentru că alea mi-au dat doar trupurile lor...”, și omul nu se poate sătura cu trupul. Faptul că oamenii ajung la perversiuni e o dovadă în plus că viața păcătoasă în afara Bisericii nu i-a săturat.

Faptul că unii își pun cercei în urechi, în dinți, în buric sau unde și-or mai pune, își pun pentru că nu sunt mulțumiți de frumusețea pe care o au. Nu sunt mulțumiți. Am fost întrebat ieri cum e cu fardurile. Am spus: „Folosiți trusa de farduri de la pangarele bisericii noastre, marca X!” „Care trusă de farduri?” Nicio trusă. Pentru că dacă Hristos le voia pe fete fardate, se nășteau gata boite, cu unghiile cu steluțe, cu diamantul în dinte, cu inelul în buric. Ne nășteam altfel...

Hristos ne vrea frumoși, nu ne vrea urâți. Cea mai bună vopsea de păr este marca - fetelor, luați și notați că în perioada asta, în postul Crăciunului, e cu reducere - e marca „ș-a-m-p-o-n”, șampon se cheamă. E cea mai bună vopsea de păr. O folosiți și ajungeți la o culoare naturală. Cea mai naturală. Veți fi așa cum vă vrea Hristos. Așa cum v-a lăsat Dumnezeu, cele mai frumoase. Așa or să vă iubească și soții. Dacă ați fost naturale de la început până la sfârșit, n-o să caute ridurile colegelor, mai ales când plouă și le cade rimelul pe ochi și arată ca-n filmele de groază; or să se bucure că v-au luat naturale. Iar voi o să-i iubiți așa cum sunt. N-o să-i puneți să folosească gel ca să fie mai atrăgători.

Cuvântul meu se apropie de încheiere... Să vă ajute bunul Dumnezeu să aveți sărbători frumoase, să colindați mult și frumos.

Nu fiți ca și colindătorii care știu doar refrenul *Ne dați ori nu ne dați...* Fiți ca cei care zic: „Larg deschideți poarta sufletelor voastre, n-am venit să cerem, am venit să dăm...” Astea sunt colindele, fraților: „N-am venit să cerem, am venit să ne punem sufletele pe tavă, pe felie, nu ne trebuie nici mere, nici nuci, nici bani de cărți sau de cinematograf, am venit să dăruim noi... Îl purtăm pe Hristos în inimile noastre, Pruncul nu S-a născut numai în ieslea din Betlem, S-a născut și aici, în inimile noastre, iar noi am venit să-L mărturisim celorlalți...”

Cu asta îmi doresc să rămâneți din întâlnirea noastră: Hristos S-a născut pentru toți, și vrea să le spunem celorlalți: „Larg deschideți poarta sufletelor voastre, n-am venit să cerem, am venit să dăm...”

Anexă:

Despre rugăciune

M-am gândit să completez conferința despre rugăciune ținută la Oradea în 2006, tipărită în această carte, cu două scrisori care apar în ultima mea carte, romanul Acuzatul 1988 – apărut la Editura Areopag, București, 2020. (În prima parte a acestui roman am încercat să fac cunoscute câteva din pătimirile și o parte dintre experiențele minunate pe care le-au trăit sfinții închisorilor. A doua parte a cărții o constituie corespondența dintre personajul principal, Pavel Hagi, și părintele Hrisostom Enescu, după moartea părintelui Maxim Olteanu. Deși aceste personaje sunt imaginare, întâmplările din temnițele comuniste descrise în prima parte a romanului sunt reale.)

Am încercat să adun în aceste două scrisori lucruri esențiale pe care le-am aflat despre rugăciune de la duhovnicii mei sau din cărțile pe care le-am citit. Chiar dacă unele idei au fost prezentate și în conferința de la Oradea, sper că nu va deranja repetarea lor (n.a.)

Frate Pavel,

Această scrisoare îți va fi adusă de un ucenic al meu, așa că îți pot trimite prin el și un mic cadou, un șirag de mătănii cu două sute de noduri rămas de la părintele Maxim. Eu, chiar dacă nu sunt preot, am câțiva ucenici care vin la bordeiul nostru pentru sfa-

turi duhovnicești. Cel care îți aduce mătăniile e unul dintre ei. La fiecare nod să spui o dată rugăciunea lui Iisus. Când începi șirul, să nu te oprești până la sfârșit.

Când ești pe stradă sau cu alți oameni, nu folosi mătăniile la rugăciunea lui Iisus. Poți da cu degetul pe marginea hainei, ca și cum ai învărti șiragul de mătănii. Sau, cel mai simplu e să miști degetul mare pe partea din mijloc a degetului arătător a mâinii stângi, ca nu te vede nimeni. Așa, trupul va avea un fel de reflex să miște degetul, gest care declanșează mintea la rugăciune, chiar și fără șiragul de mătănii. Dar să nu vadă nimeni că faci asta.

Nu te lua după vise. Nici dacă sunt de la Dumnezeu nu trebuie să te iei după ele. Pentru că nu ai discernământ, nu știi să deosebești binele de rău, nu știi să deosebești duhurile. Și, după ce te bucuri că ai avut un vis de la Dumnezeu, vei fi receptiv și față de visele care sunt de la diavol. Sfinții Părinți ne arată două criterii după care putem cunoaște dacă visele sunt sau nu de la Dumnezeu. Unul dintre ele pare simplu – că visele de la Dumnezeu se repetă de trei ori. Totuși, citim că unii cuvioși au avut anumite vise de la Dumnezeu o singură dată, că visele nu s-au repetat, și totuși erau de la Dumnezeu. Deci criteriul acesta, chiar dacă pare simplu, nu e. Al doilea criteriu e oarecum subiectiv – e legat de starea pe care o trezesc în suflet visele. Cele de la Dumnezeu sunt aducătoare de liniște, de pocăință, de smerenie. Cele de la diavol sunt aducătoare de mândrie, de iubire de sine, de răceală a inimii, de tulburare. Numai că trebuie să ai o anumită experiență duhovnicească pentru a deosebi aceste stări. Omul pătimas e tentat să considere de la Dumnezeu vise care vin de la diavol sau de la fire. Visele de la fire sunt influențate de ceea ce trăim, de ce vedem, auzim, citim, mâncăm, bem etc. Aș vrea

să îți pot spune dacă visul tău este de la Dumnezeu sau de la diavol. Dar nu sunt în măsură să îți spun. Vorbește despre el cu părintele Vasile, poate că acesta te va lămuri. Oricum, dacă visul e de la Dumnezeu, vei ajunge la proces. Iubitul meu frate, acest lucru ar trebui să fie pentru tine prilej de bucurie, de mărturisire a lui Hristos. Mă rog ca, dacă ajungi acolo, să te acopere harul lui Dumnezeu așa cum i-a acoperit pe mucenicii din toate veacurile și din toate locurile. Poate că, totuși, visul este de la fire, pur și simplu. Pentru că te-ai gândit des la proces în ultima vreme. Iar dacă visul este de la diavol, ca să te sperie, nu-l băga în seamă. Diavolul asta vrea, să ne învățăm să ascultăm șoaptele lui și, încet-încet, să ne ducă în răătăcire. Pentru a scăpa din cursele diavolului, avem nevoie de cât mai multă rugăciune și de ascultare de duhovnic.

Am să îți scriu astăzi mai multe cuvinte despre rugăciune. În primul rând, cel mai important este să înțelegi valoarea rugăciunii, ca și faptul că nu știi să te rogi. E important să înțelegi că nu știi să te rogi și să vrei să înveți acest meșteșug. Mulți oameni, după ce au spus câteva luni sau câțiva ani tot felul de rugăciuni, fără nicio tragere de inimă, doar pentru că aveau canon de la duhovnic, în cele din urmă au renunțat să se roage.

Rugăciunea este o artă, este un fel de meserie duhovnicească, și de aceea nu se învață imediat. Trebuie timp și trebuie efort. Poate că tu vezi în cuvintele mele doar o banală figură de stil, dar nu este așa. Rugăciunea chiar este o comoară.

Ca să înțelegi rugăciunea, trebuie să înțelegi rostul omului în lume. Dumnezeu l-a creat pe om din iubire, o iubire pe care noi nu o putem înțelege în deplinătatea ei, pe care ne este greu să o înțelegem fără

o pregătire adecvată. Dumnezeu vrea ca omul să cunoască bucuria și iubirea veșnică. Rugăciunea este limba raiului, este limba în care vorbim cu Dumnezeu. Și, ca orice limbă, îți trebuie mult exercițiu ca să o înveți. Aici, pe pământ, rugăciunile ne pot plictisi, pentru că nu suntem obișnuiți și antrenați să ne rugăm neîncetat.

Tu să spui cât de des poți rugăciunea lui Iisus și ea te va învăța multe. Să îmi scrii ce nelămuriri și neclarități ai, pentru că pe calea aceasta ai nevoie de o îndrumare cât mai atentă. Îți împrumut și cartea „Pelerinul rus”, în care vei găsi multe sfaturi legate de practicarea acestei rugăciuni. Să citești cartea fără grabă, cu multă atenție. Nu te grăbi să o termini, nu o citi ca pe un roman obișnuit. Te rog ca, dacă pleci din țară, să mi-o lași la ucenicul care ți-a adus-o, la Adrian, care stă tot în București. E o carte care se găsește foarte greu.

Astăzi am să îți scriu despre alte forme de rugăciune. O să fiu cât mai scurt, notând ideile una după alta, fără să aibă direct neapărat legătură între ele. Nu mă pricep să scriu cuvinte alese.

E important ca, la rugăciune, să știi în fața cui stai. Decât să zici trei psalmi și să îți zboare mintea, mai bine să zici doar unul, dar să înțelegi că stai în fața lui Dumnezeu. E o mare cinste să te rogi. Oamenii nu sunt conștienți că, pe cât de simplu este să te rogi, pe atât de important este. Chiar stai în fața Împăratului ceresc.

Atunci când te rogi, trebui să știi că stai în fața lui Dumnezeu. Că El te vede și te aude. Nu are rost să te rogi fără să ai conștiința prezenței lui Dumnezeu.

Trebuie să Îi ceri lui Dumnezeu să te învețe cum să te rogi, să îți trimită Duhul Sfânt. Rugăciunea e un răspuns al omului la iubirea pe care i-o poartă Dum-

nezeu. Ne rugăm pentru că știm că El ne iubește, că vrea să ajungem la El și, pentru că ne aflăm într-un război, diavolul vrea să ne îndepărteze de Dumnezeu.

Rugăciunea trebuie spusă cu atenție. Știu că îți este greu să fii atent câteva minute la rugăciune fără să îți zboare mintea. E normal să îți zboare la început. Dar încearcă să fii atent la fiecare cuvânt pe care îl spui sau îl citești în cartea de rugăciuni. Pune-ți o bucată de hârtie albă sau o riglă pe carte și fii atent la fiecare rând citit. Când îți dai seama că mintea ți-a zburat, recitește rândul respectiv. Sau ia chiar paragraful de la început. În timp, îți va fi din ce în ce mai ușor să te rogi cu atenție. Începutul este însă mai greu și cere efort.

Dacă îți apar gânduri de necredință, cum ar fi că te rogi degeaba sau că Dumnezeu nu există, nu le băga în seamă. Sunt de la diavol.

E de mare folos să citești cărți despre rugăciune, dar trebuie să fie cărți pe măsura înțelegerii tale. În Filocalii sunt multe lucruri scrise mai ales pentru monahi, și încă pentru monahii sporiți în viața duhovnicească. Ele îi pot vătăma pe începători. Când a fost tipărită Filocalia, unii părinți duhovnicești s-au îngrijorat pentru că și-au dat seama că textele singure, în lipsa unui povățuitor duhovnicesc iscusit, pot fi înțelese greșit și pot duce la rătăcire. Nu e vina textelor, așa cum nu e vina Noului Testament că sectanții îl deformează în fel și chip. Dar pentru a înțelege cum trebuie Filocaliile ai nevoie de o călăuză care a trăit și a înțeles din experiență cele scrise acolo. Tot așa cum pentru a înțelege Noul Testament ai nevoie de predania Sfinților Părinți, în care e lămurită nu doar predania scrisă, ci și cea nescrisă, orală, lăsată de Hristos și de ucenicii Săi. Uite, Sfântul Apostol și Evanghelist Luca a pictat prima icoană din istorie. Dacă ai

scoate icoanele din istoria Bisericii, dacă ai scoate icoanele din biserici și din casele oamenilor, sub pretext că nu găsești nimic bun scris despre ele în Noul Testament, greșești. La fel e, oarecum, cu citirea Filocaliilor, mai precis nu doar a Filocaliilor, ci și a textelor de tip filocalic, care sunt mult mai multe. Fără o călăuză, sunt șanse mari să rămâi la suprafața textului, pe care încerci să îl înțelegi doar rațional, dar pierzi trăirea duhovnicească.

Astăzi, când e o mare lipsă de carte duhovnicească, când un creștin găsește o carte scrisă de un sfânt, o citește cu nesaț, chiar dacă e peste măsura lui de înțelegere. Și nu își poate da seama că nu poate aplica la propria viață unele din lucrurile citite acolo. Poate căpăta o râvnă exagerată, iar lipsa dreptei socoteli, împreună cu lipsa ascultării de duhovnic, îl poate duce în rătăcire.

Prima parte a rugăciunii, e, de fapt, înainte de rugăciune. E pregătirea pentru rugăciune. Ce faci înainte să te rogi? E foarte important ca dimineața, după ce te-ai spălat, să începi să te rogi. Mintește ca un motor, dacă începi ziua cu rugăciune îți va fi mult mai ușor să îți ții mintea curată în timpul zilei. Începe ziua cu rugăciune, măcar un sfert de oră în fiecare zi. Apoi, înainte să îți faci restul de canon seara, fii foarte atent la pregătirea minții pentru canon. Nu sta să citești ziare sau să te uiți la televizor și nici nu sta mult la taclale cu prietenii sau cu vecinii. Profită la maxim de perioada de singurătate prin care treci. Înainte de canon trebuie să îți pregătești mintea pentru rugăciune. Dacă poți, citește cărți religioase. Cel mai bine ar fi să citești din Sfânta Scriptură, mai ales din Noul Testament.

Înainte de rugăciune trebuie să părăsești „toată grija cea lumească”, așa cum cântăm la Heruvic, în

timpul Sfintei Liturghii. Trebuie să lași frământările și gândurile deoparte și să fii cât mai atent la rugăciune. Altfel, toată rugăciunea nu va fi decât o formă de meditație asupra greutăților prin care treci. E greu să fii atent la rugăciune când urmează să intri într-o operație sau când urmează să fii arestat. Dar tocmai aici se vede lucrarea lui Dumnezeu, care ne ajută prin harul Său să ne raportăm altfel la propriile probleme. Nu trebuie să uităm problemele, nu trebuie să le ignorăm. Trebuie doar ca, atunci când ne rugăm, să le punem în paranteză pentru o vreme, să nu lăsăm să ne inunde mințile, tocmai ca să ne putem ruga să le depășim.

Mai scriu doar câteva cuvinte despre rugăciunea pentru cei adormiți. Roagă-te pentru morții din neamul tău, așa cum ai vrea să se roage și copiii și nepoții pe care îi vei avea pentru tine. Rugăciunile au scos multe suflete din iad. Dumnezeu ne ține în viață și pentru ca să ne rugăm pentru cei din neamul nostru. Există fire nevăzute care ne leagă unii de alții. Așa cum pentru faptele bune ale moșilor noștri Dumnezeu ne binecuvântează și pe noi, tot așa faptele lor rele apasă într-un fel și asupra noastră. Și, rugându-ne pentru ei, îi ajutăm să ajungă în rai pe cei care, din pricina unor păcate, au ajuns în iad.

Am scris destul de mult astăzi și m-aș bucura să știu că rândurile mele vor ajunge la inima ta. Că găsesc ecou în tine. (...)

Frate Pavel,

(...) Întrebarea ta: „Cum e mai bine să te rogi când nu spui rugăciunea lui Iisus, cu propriile cuvinte sau după cărțile de rugăciune?” e o întrebare im-

portantă. E bine să te obișnuiești să te rogi și așa, și așa. Când un părinte are un copil în spital, o rugăciune spusă din inimă: „Doamne, Te rog, ai milă de copilul meu”, poate fi mai puternică decât o rugăciune citită. Rugăciunea trebuie să fie o formă de comunicare foarte sinceră cu Dumnezeu. Să nu spui nimic de formă, ci să crezi ce spui.

Atunci când citim rugăciunile scrise de sfinți, mintea noastră se lasă modelată de duhul celor care le-au alcătuit. La început, multe lucruri ți se pot părea greu de înțeles. Vei găsi arhaisme și referințe la locuri din Sfânta Scriptură care îți scapă... Te poate surprinde importanța dată pocăinței, pentru că sunt multe rugăciuni care conțin cuvinte legate de pocăință. Eu le-am înțeles rostul destul de greu. Când citeam din Ceaslov, la început parcă scrâșneam din dinți. Nu vedeam nicio legătură între viața mea, problemele mele, și ceea ce citeam acolo. Adică vedeam o legătură doar în unele locuri. Înainte să merg la prima spovedanie, am citit Ceaslovul de la cap la coadă. Duhovnicul mi-a spus că nu procedasem bine.

Rugăciunea cu propriile cuvinte este, de multe ori, cea mai vie rugăciune. Pentru că omul știe precis că se află într-un necaz sau într-un moment de încercare și atunci se roagă din toată inima, ca să primească ajutor de la Dumnezeu. În timp, rugăciunile citite ajung să fie spuse ca și cum ar fi fost alcătuite de tine, nu ca și cum ai citi rugăciunile unui sfânt sau cuvios. Dar, la început, o să simți o diferență când te rogi cu propriile cuvinte și când te rogi cu rugăciuni din cărți. Chiar dacă rugăciunea spontană nu e alcătuită de sfinți, ai să simți că poate cinci minute de rugăciune cu propriile cuvinte pot fi mai importante decât o oră de rugăciune citită.

Trebuie să înveți să combini rugăciunea citită cu cea spusă cu propriile cuvinte. Important este să vorbești cât mai mult cu Dumnezeu.

Nu e suficient să te rogi doar când te rogi. E o vorbă: „Cine se roagă numai când se roagă, acela nu se roagă.”

Adică, dacă nu te rogi decât o jumătate de oră sau o oră pe zi, înseamnă că în restul timpului lași mintea să zboare, să se frământă la alte lucruri. Când mergi pe stradă, spune rugăciunea lui Iisus. În autobuz, în lift, când mănânci, spune-o cât mai des. În timpul zilei, când auzi că cineva are o problemă, o boală, o suferință, roagă-te în gând pentru el. Când tu însuți ești într-un impas, roagă-te să te lumineze Dumnezeu. Când cineva te supără și îți este dușman, roagă-te pentru el. Noi, prin toate faptele noastre de zi cu zi, influențăm modul în care ne rugăm. Cu cât facem mai multe păcate, cu atât mintea noastră este mai împrăștiată și mai murdară când ne rugăm.

Există o strânsă legătură între rugăciune și post. În Evanghelie, Hristos ne spune că pentru alungarea diavolilor este nevoie de rugăciune și de post. Postești pentru a avea mintea curată. Dacă ții doar forma văzută a postului, cel de mâncare, pierzi de fapt ceea ce e mai important. Când e post, trebuie să te rogi mai mult, trebuie să te ferești de păcate. Trebuie să nu păcătuiești nici măcar cu gândul. Postul trebuie trăit ca o perioadă de rugăciune cât mai intensă. Astfel, o să începi să te bucuri de posturile lungi, cum e Postul Crăciunului, pe care îl ținem acum.

Cel mai bine e să te rogi când ai cea mai multă liniște. Acum, că ești singur acasă, te poți ruga când vrei. În timp, în afara rugăciunilor de dimineață și seară, ar fi bine să te rogi, măcar un sfert de ceas sau chiar o jumătate de oră și noaptea. Sfinții Părinți spun

că rugăciunea făcută noaptea e cea mai puternică. Înainte să te împărtășești poți citi canonul pentru împărtășire la miezul nopții sau chiar mai târziu. Dar e bine să dormi înainte de asta măcar o oră sau două, ca să ai mintea odihnită. Înainte să mă călugăresc, în locul Canonului de dinaintea împărtășirii citeam un acatist, Acatistul pentru împărtășirea cu Sfintele Taine. L-am împrumutat cuiva și am rămas fără el. Dacă îl găsești pe undeva și poți să îl copiezi, te rog să mi-l trimiți și mie. Conține rugăciuni foarte frumoase. Cu cât sufletului îi place mai mult o rugăciune, cu atât e mai atent la cuvintele ei și cu atât participă mai intens la ea.

Nu te forța să priveghezi. Există o tendință a începătorilor să încerce să ajungă la sfințenie cât mai repede. Dacă citim cum sfinții se rugau mult în timpul nopții, de ce să nu ne luăm după ei? E nevoie de dreaptă socoteală, altfel ajungi în prăpastie. Dacă mintea îți este obosită, nu se poate ruga cum trebuie. Încearcă să compari tot timpul rugăciunea cu comunicarea cu soția ta. Când ești frânt de oboseală, ai stare să o iei în brațe și să o alinți? Nu, ci preferi să te odihnești. Dacă te forțezi să te rogi când pică de oboseală, rugăciunea devine în timp ceva plictisitor, rece, fără suflet.

Nu căuta bucurii în rugăciune. Chiar dacă, pe măsură ce trece timpul, vei avea din ce în ce mai multe stări de liniște și de bucurie, tu nu asta trebuie să cauți. Cine caută bucurii duhovnicești poate cădea ușor în rătăcire și chiar în erezie. În rugăciune trebuie să cauți să se facă voia lui Dumnezeu cu tine. Prin rugăciune trebuie să înțelegi cât de slab și neputincios ești și să te lași în voia lui Dumnezeu. Cu cât omul își vede mai bine propriile păcate, cu atât se va feri mai ușor de ele. Iar omul care în rugăciune caută bucurii, desfătări duhovnicești, extazuri la comandă, în timp

se va îndepărta de calea crucii, de calea mântuirii. Sfântul Efrem Sirul avea o cugetare: „Nimic fiind, mă socotesc a fi ceva.” Ne place să ne mândrim, ne place să ne considerăm mai buni ca alții. Dar rugăciunea făcută cu smerenie și cu conștiința păcătoșeniei ne vindecă de mândrie.

Omul are trup și suflet, de aceea e important rolul trupului în rugăciune. Așa cum e și în relația cu soția ta, o iubești cu sufletul, dar iubirea o manifesti prin trup. De asta există în tradiția Bisericii anumite gesturi, cum sunt închinăciunile sau metaniile, sau rugăciunea cu mâinile ridicate. Sunt gesturi prin care ne manifestăm o anumită stare sau prin care dobândim o anumită stare lăuntrică. O să îți dai singur seama cum rugăciunea influențează poziția în care te rogi, și cum poziția în care te rogi influențează rugăciunea.

Cel mai des ne rugăm cu palmele unite în dreptul pieptului, sau cu mâinile încrucișate, cu degetele aproape de umeri. În ziua de azi puțini creștini se mai roagă cu mâinile ridicate în formă de cruce, ca preoții la epicleză. Nu în biserică, evident, ci în casele lor, că nu o fac pentru spectacol. Această rugăciune presupune un efort, pentru că mâinile obosesc repede. Dar asta e o formă de nevoință. Închinăciunile bănuiesc că știi cum sunt, îți faci cruce și apoi te apleci de la mijloc în jos, atingând cu mâna dreaptă pământul. Sunt o formă de manifestare a evlaviei care te smerește și de aceea trebuie să ne învățăm să ne plecăm în fața Domnului. Metaniile sunt niște închinăciuni în care atingem pământul cu fruntea, cu palmele și cu genunchii, ca o manifestare a credinței noastre. Poți număra pe șiragul de mătănii câte închinăciuni sau mătănii vrei să faci. Poți face cincizeci de metanii pe zi. Mătăniile au un nod mai mare din

cincizeci în cincizeci de noduri și asta te ajută să știi câte ai făcut; oricum, cere binecuvântare de la duhovnic pentru asta.

Dacă nu te dor genunchii, e bine să te rogi stând în genunchi. Cei bolnavi pot să stea și pe scaun sau pe pat când își fac canonul. Dumnezeu le vede neputințele și nu e absurd.

Când zici rugăciunea lui Iisus e bine să stai pe scaun, ca să fie mintea cât mai atentă la rugăciune, nu la faptul că te doare spatele sau că te dor picioarele. Unii o spun stând în picioare, alții o spun făcând închinăciuni.

Acatistele sunt o formă de cinstire a sfinților. Le aducem laude pentru a ne arăta evlavia față de ei. Când citești un acatist, fii atent la fiecare „Bucură-te” pe care îl spui. Alege-ți un sfânt ocrotitor, pe Sfântul Pavel, al cărui nume îl porți, sau altul, de care te simți mai apropiat. Cum e, poate, Sfântul Calinic de la Cernica, sau Sfântul Dimitrie Basarabov, că tot aveți la patriarhie moaștele sale. E importantă starea lăuntrică cu care spui un acatist. Citirea la repezeală și fără atenție a unui acatist poate spori tulburarea și neliniștea celui care citește.

Rugăciunile către Maica Domnului sunt foarte importante. Una dintre cele mai frumoase dintre ele este cea cântată în ultima parte a Sfintei Liturghii. În vechime, se spunea doar „Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu Cuvântul L-ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim.” Rugăciunea aceasta a fost completată în chip minunat de Sfântul Arhanghel Gavriil, care i s-a arătat unui monah de la Sfântul Munte Athos și l-a învățat aceste cuvinte: „Cuvine-se cu adevărat să te ferim, Născătoare de Dumnezeu,

cea pururea fericită și prea nevinovată și Maica Dumnezeului nostru.” Dumnezeu l-a trimis pe Sfântul Arhanghel Gavriil la acel călugăr pentru ca, prin el, noi toți să învățăm să îi aducem laude Maicii Domnului. Spre deosebire de rugăciunile de cerere, în care spunem ce ne trebuie, în rugăciunile de laudă către Maica Domnului și către sfinți sufletele noastre ajung la o apropiere mai mare de cei cărora ne rugăm. La vreme de cutremur se roagă până și cei puțin credincioși. Dar laude sfinților și Maicii Domnului aduc doar cei care au în sufletele lor evlavie adevărată. Așa cum nu poți cânta când ai sufletul încărcat, tot așa nu poți aduce laude sfinților sau Maicii Domnului.

Despre paraclisul Maicii Domnului, pe care mi-ai spus că îl faci des, nu trebuie să îți scriu prea multe. Dacă spui paraclisul cu evlavie, o să simți că începi să o iubești pe Maica Domnului ca pe o Mamă Cerească. O să îi simți ajutorul și prezența în viața ta. Ea e „pacea celor din războaie”. Tu, acum, ești în plin război duhovnicesc. La ea trebuie să alergi, ori de câte ori îți este greu. O să fie și perioade în care liniștea ei o să te acopere în chip minunat. Dar să nu te miri dacă o să fie și alte perioade de ispită, mai grele decât cele prin care ai trecut în ultima vreme. Dumnezeu vrea să ne antreneze, să ne crească, și pentru asta avem nevoie de încercare. Altfel, ne-am pune nădejdea în noi. Am fi plini de mândrie și de iubire de sine lufciferică și asta ne-ar îndepărta de mântuire. Dar situațiile în care ni se pare că suntem zdrobiți, că suntem „gunoiul lumii”, cum spunea Sfântul Apostol Pavel, sunt tocmai situațiile în care Dumnezeu ne ține în brațele Sale.

Una dintre ispitele care apar în viața duhovnicească este plictiseala. Atunci nu mai ai stare să îți faci canonul, îți e greu să te scoli să mergi duminica

la Sfânta Liturghie, sufletul îți amortește și ți se pare că nu ai chemare pentru viața creștină. Dar asta e doar o ispită. Pe toți creștinii Dumnezeu îi cheamă la calea mântuirii, nu trebuie să ai o chemare specială, aparte, pentru a te mântui. Semnul cel mai clar al acestei chemări e tocmai faptul că ai primit botezul, că ai intrat în Biserica lui Hristos, în corabia care duce pe țărmul mântuirii. Toți creștinii sunt chemați să ajungă în rai. Dar, dacă drumul ar fi simplu, care ar mai fi răsplata pentru el? Tocmai pentru că e greu, pentru că nu e simplu, trebuie să stăruim să rămânem pe el. Nu lăsa deci plictiseala să pună stăpânire pe sufletul tău. Senzația de rutină poate sufoca, în timp sufletul. Ai mare grijă de asta.

Dacă poți, încearcă să ajungi și la Vecernie, sâmbătă seara, și chiar la Utrenie duminică dimineața. Cu cât stai mai mult la slujbe, cu atât mai mult se va obișnui sufletul tău cu rugăciunea.

Nici nu știu ce e mai important să îți scriu despre Sfânta Liturghie. Aș începe cu sfatul, aparent banal, să nu ajungi niciodată după binecuvântarea de la început. Am observat că unii oameni întârzie la slujbă. Ajung la Apostol, la Evanghelie sau chiar la Heruvic. Nu își dau seama cât de important este să ajungă de la început. Trebuie ca, până la binecuvântarea de început, să te închini la sfintele icoane, să dai pomelnicul și să te pregătești pentru liturghia care va începe. Uneori, o diferență de câteva minute se va oglindi în modul în care trăiești toată slujba. Trebuie să trăim fiecare Sfântă Liturghie așa cum o trăiau primii creștini, ca și cum fiecare liturghie ar fi ultima. Mai ales că, în cazul tău, chiar așa și este. Tu poți fi arestat oricând, așa că trebuie să fii pregătit pentru asta. Și nu există o pregătire mai bună decât spovedania și primirea Sfintei Împărtășanii. Pentru unii creștini,

Sfânta Liturghie este ca un moment de liniște după o săptămână de împrăștiere, de muncă și de oboseală. Dar Sfânta Liturghie este, în primul rând, o cină sfântă, un ospăț la care Hristos ne cheamă să primim Trupul și Sângele Lui sub forma pâinii și a vinului. Dar oamenii nu Îl iubesc pe Hristos, altfel ar încerca să se împărtășească mai des. Ar simți atunci că Sfânta Împărtășanie este cu adevărat viață, putere, lumină, bucurie, mângâiere.

Am sfătuit câțiva oameni să se împărtășească mai des. Era vorba, evident, de oameni care nu aveau păcate grave, care nu erau opriți de la împărtășanie de duhovnicii lor. Erau opriți de la împărtășanie doar de lipsa iubirii pentru Hristos, de impresia că împărtășania se ia pentru că ești vrednic, pentru că te-ai pregătit prin post îndelungat etc. Au avut o reacție de respingere a cuvintelor mele, au spus că le e suficient să se împărtășească de patru ori pe an. Creștinii de azi Îi spun lui Hristos: „Doamne, nu putem să Te primim în sufletele noastre decât în posturile mari, în rest suntem ocupați cu patimile noastre. Du-Te de la noi, vino când o să ne facem puțin timp pentru Tine, că acum suntem ocupați.” Și Hristos îi lasă în pace. Face ce vor ei. Pleacă din ținutul sufletelor lor, cum a plecat din ținutul gadarenilor când, după vindecarea demonizaților, gadarenii I-au cerut să plece de la ei. Paradoxal, în loc să se bucure și să Îi mulțumească lui Hristos pentru că vindecase demonizații, gadarenii L-au rugat să plece de la ei, fiind supărați că porcii lor se aruncaseră în mare. Gadarenii aceia s-au gândit mai mult la această lume decât la viața veșnică. Așa fac și creștinii care spun că viața lor e prea comodă pentru a se putea împărtăși mai des. Dar, ce îi împiedică să trăiască o altfel de viață? Ce îi împiedică să trăiască pentru Hristos? Până la urmă, avem două

posibilități: ori Îl refuzăm și Îl izgonim pe Hristos cum au făcut gadarenii, ori Îl chemăm în viețile și în sufletele noastre și mergem pe drumul mântuirii, ori-cât ar fi de greu, ridicându-ne după fiecare cădere, mai mică sau mai mare.

Ar trebui să fie oricum evident că cei care fac păcate mari trebuie opriți de duhovnic de la Sfânta Împărtășanie. Dar ceilalți, care fac păcate obișnuite, care sunt amorțiți duhovnicește, cei care sunt opriți de la împărtășanie nu de duhovnicii lor, ci doar de lipsa lor de râvnă, greșesc. Și stau departe tocmai de șansa lor de a se schimba, de a învia launtric, de a se sfinți.

Oricum, o să vezi că în biserică există și oameni care se împărtășesc des, dar nu trăiesc cum trebuie, și oameni care se împărtășesc rar, doar în cele patru posturi, dar duc o viață de virtute. Asta nu trebuie să te determine să tragi concluzia că importante sunt doar faptele noastre, nu cât de des ne împărtășim. Toți oamenii care duc o viață curată, dar se împărtășesc rar, dacă s-ar împărtăși mai des ar vedea în viața lor o schimbare și ar înțelege de ce Hristos ne cere să ne împărtășim cu Sfintele Taine. Dar, tu să nu te bagi în discuții contradictorii pe această temă. De obicei, fiecare ține cu dinții de poziția lui, de sfaturile primite de la duhovnic, și poziția Sfinților Părinți este trecută cu vederea. Adică vrem să fim foarte preciși când e vorba de dogme, de canoane, dar când e vorba de învățătura patristică despre primirea Sfintei Împărtășanii, brusc nu mai suntem preciși.

Ispita fățarniciei și a fariseismului nu se manifesta doar în vremea în care propovăduia Hristos. E mult mai actuală astăzi, când unii din cei care se consideră fii râvnitori ai Bisericii își fac idoli din propriile concepții religioase și fac abstracție de învățătura Sfin-

ților Părinți. Așa fac cei care se împărtășesc rar, deși nu fac păcate opritoare de la împărtășire, așa fac cei care se împărtășesc des, fără să iubească rugăciunea și nevoița și crezând că împărtășania lucrează magic, că e suficient să te împărtășești des ca să te mântuiești. De asta îți repet sfatul de a sta departe de discuții contradictorii pe această temă, pentru că nu duc la niciun rezultat. Tu mergi pe linia pe care te crește părintele Vasile, că mult te vei folosi.

Cuprins

În loc de prefață la ediția întâi:

BUCURIA VIETUIRII CU DOMNUL5

Nota autorului 7

DUHOVNICUL – PRIETEN SAU DUȘMAN?9

RUGĂCIUNEA – UN RĂSPUNS LUI DUMNEZEU ... 72

POSTUL – ÎNTRE TRADIȚIE ȘI MODERNITATE ...112

ÎNTRE ÎMPLINIRE ȘI RATARE 175

Anexă:

Despre rugăciune 221

De același autor:

